

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA

AZ UGAROS-KARÁDI KÖZBIRTOKOSSÁG

REGÉNY

IRTA
VÉRTESI ARNOLD

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA.
1897.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5531-87-3 (online)
MEK-14690

TARTALOM

ELSŐ KÖTET.

- I. Regényhős kerestetik.
- II. Egy uri ember elköltözik, másik megérkezik.
- III. Tihanyi Dezső vetélytársat lát.
- IV. Éjjeli séta.
- V. Ebéd a Buksy Gida uri házában.
- VI. A jó barátok.
- VII. A mi a patikában történt.
- VIII. A nagy nap.
- IX. Az esküvő.
- X. Az új ház.
- XI. Nevezetes eredményei a tudományos ásatásoknak.
- XII. Buksy Gáspár ur behunyja szemeit.
- XIII. A választás.

MÁSODIK KÖTET.

- I. Mi következik a barátságból.
- II. A kis patikáriusné célhoz jut.
- III. A közvélemény mozog.
- IV. A betegek.
- V. A múzsák templomában.
- VI. Elemér fölkeresi Tihanyi Dezsőt.
- VII. Hogyan végződött a Buksy Gida ur pénzügyi művelete.
- VIII. Az özvegy-fátyol.
- IX. Házasság mindenfelé.
- X. A kis patikáriusné még egyszer megjelenik a láthatáron.
- XI. Kinek öröm, kinek bánat.
- XII. Még egy új pár.
- XIII. Minden jó, ha jó a vége.

ELSŐ KÖTET.

I. Regényhős kerestetik.

Ugaros-Karádon? Ugyan micsoda gondolat? - mondják talán sokan, a kik már jártak ott, vagy a kik nem is jártak ott.

Regényhős Ugaros-Karádon? Képzelem, hogy fintorgatja orrocskáját a kis patikárusné, a ki a fővárosból odaszakadt menyecske.

Ha tőle kérdezzük, hát Ugaros-Karád nem egyéb csak unalmas, nyomoruságos sárfészek, a hol lelketlen tengődés az élet, a hol az urak egész nap a kaszinóban ülnek, pipáznak, kártyáznak, vagy ott ásitóznak a patika előtt agaraikkal. Micsoda társaság ez! A fiatal emberek buták, a nők kiálhatatlanok, alacsony pletyka, torkoskodás a mindennapi foglalatosságuk.

Hát még ha a tiszteletes urat kérdezzük? Jaj! akkor meg Ugaros-Karád valóságos Sodoma, Gomorha vagy még annál is rosszabb. Hiába prédikálja az ember a kathedrából az isten ígését; nem lehet megőrizni a fehér népet az urak miatt. Hogy maradjon meg a jó erkölcsnek csak egy szikrája is, mikor még Petheő László tekintetes úr is, a ki már a hatvanharmadik évébe jár, tarka kendőket osztogat a paraszt lányoknak, menyecskéknek, sőt meg is csipkedi piros orcájokat.

S ha a tiszteletesné szelid képe nem csititaná a buzgó egyházi férfiut, hát még rettenetesebb dolgokat tudna mondani valami szobalányról, a kit a nagyságos asszony elkergetett s a ki mégis itt ténfereg és olyan czifra, hogy majd elrepül.

- No instálom, ha már az örege is ilyen, hát még a fiatalja!

De az úri rend azt mondja arra, hogy lárifári, a pap szenteskedik, mert fél a feleségétől, meg aztán mivelhogy úgy hozza magával a mestersége is, a kis patikárusnénak pedig az a baja, hogy az ura nem tudja ránczba szedni. Hiábavaló pocsék beszéd az mind, hogy Ugaros-Karád ilyen meg olyan. Nincs Ugaros-Karádnál külömb hely az egész vármegyében, de bátran elmondhatni, hogy az országban sem sok van.

Az idegen, a ki keresztül megy, nem lát ugyan csak omladozó uri házakat, kidőlt-bedőlt kerítéseket, kopár udvarokat, hol nincs egyéb mint dudva és szemét; hanem a Buksyak és a többi osztályos atyafiság, a Kókayak, a Petheők, a Csabyak, Tihanyiak még látják a régi dicsőséget. Ott fényeskedik az rögzös utaikon.

A vakolat szakadozik házaik faláról, az eső becsurog a rongyos tetőn, hanem az igaz magyar vendégszeretet nem aludt még ki a nemesi kuriákon s olyan vacsorákat tálalnak föl, hogy csak úgy roskadozik alatta az asztal. Hisz egyebe sem maradt már a magyar úri embernek.

No meg egy kis ferblire is jut még. Vidám beszélgetés közt elfelejtik a sok bajt. Szidják a nagy adót, a trafikot, a magyar úr már igazán nem élhet meg a saját hazájában. A vámosi takarékpénztár már megint komiskodik az elmaradt kamatok miatt. A szélvári zsidók meg nem adnak több előleget se búzára, se kukoriczára, azzal állanak elő, hogy hiszen még a tavalyit sem tetszett liferálni. Grósz Simon a pénzét követeli. Minden felől csak baj, veszedelem, váltóóvás, exekuczió, licitáció.

Hanem busuljon a ló, elég nagy a feje. A Buksyak, a Petheők, a Kókayak meg a többi atyafiság nem hagyják abba az uri kedvtöltéseiket a jebuzeusok miatt. A nagy agárversenyen, melyre még a harmadik vármegyéből is eljön az uri rend, még most is az ugaros-karádi agaraké az elsőség. Nagy lelkesedéssel emlegetik a Villám, a Fecske, a Kontrás viselt dolgait. Magyarázzák, hogy futott ez, hogy ütötte el a nyulat amaz.

Azon aztán elvitatkoznak egész nap, egész este. Tihanyi Marczi dicsekszik a Szellőjével, de letorkolják. A Csaby Elek Fecskéjét kell megnézni, az aztán teszi! Az viszi el a billikomot az idén. De Tihanyi Marczi sem hagyja a magáét. Dezső is közbevág: hát az ő Dámája? Aztán a másik, a harmadik. Egyik sem hagyja a magáét. Összekapnak rajta. De se baj, majd kibékülnek.

Lassanként fölmelegszenek a beszédben, az ivásban. A vénebbjei a régi jó időket emlegetik, a mikor emberek, agarak, lovak, minden külön volt mint most. Azokat az időket, mikor a Buksy-had arra fordította a vármegye szekérének a rudját, a merre neki tetszett. Husz kocsival mentek be a restaurációra s a szalóki és szentgyörgyi nemesség úgy ment utánok, mint a csirke az anyja után. A kit az ugaros-karádi urak nem akartak, nem lett az alispán, ha megpukkadt is az erőködésben.

Koczcintanak. Nem kell hagyni Ugaros-Karád becsületét. Az osztályos atyafiaknak össze kell tartani. Szent a barátság.

- Pista, Laczi, Pali, igyunk!

Valahonnan oda vetődik a cigány is. A more megérzi a falu végéről, mikor vannak mulató kedvükben az urak. Olyankor huzatják éjfélig, hajnalig is, mintha újra övék lenne széles a világ. A fiatalabb Buksy nemzedék hetykén, büszke elbizakodottsággal tekint a jövőbe. Szolgabíró közölök kerül ki, de még országgyűlési képviselő is. Csak egyszer tántorították el a kerületét Kompolthyék, azóta megint az öreg Buksy Gáspár a képviselő.

- S ha én behunyom a szemeimet, rajtatok a sor, - hunyorgatja a szemeit Gáspár bácsi, de bizony egy cseppet sem készül még igazán behunyni.

Az ősi dicsőség megvilágítja a sok eladósodott, szorongó embernek a göröngyös utat, melyen botorkálnak. A Buksyak, a Tihanyiak meg fogják mutatni, hogy még élnek. A magyar nemes osztálynak el kell foglalni régi állását.

Gáspár ur ősz szakállát lengeti. Ugy van, hej, csak az a nemzet színe-java. Országvilág tudja, hogy ő demokrata volt teljes életében, hanem azért nem tagadja, hogy a mi igazság, hát igazság.

A Buksyak, a Kókayak, a Tihanyiak poharaikkal verik az asztalt, hogy teremtuścse nem engedik az ősi földet. De az az ősi föld csak fogy, egyre fogy a lábaik alól. A Buksy Imre negyedfélszáz holdas birtokát már megkaparította a kökényesi árendás, Grósz Simon. A Kókay Józsa meg az Aba Géza részét pedig megvette a szatmári püspök volt tisztartója, Vermes. Hogy pusztulnának el rajta!

De nem pusztulnak, még inkább gyarapodnak. Hanem pusztul ám a Buksy meg a Kókay had. Egyik-másik már kivándorolt a nagyvilágba, elzüllött, ki itt, ki amott; de a többi csak nem mozdul ki ősi fészkeből. Ha már semmije sincs, akkor is eltengődik, úgy, a hogy a rokonság közt.

Ott van Tinódy Zsiga. Már az apjának sem volt semmije, mégis csak megél. Aba Géza is csak megél. Kókay Lenczi is megél, még hizó sertése is akad valahonnan. Nem jó volna kutatni, hogy honnan, de bizonyos, hogy akad.

Néha-néha egy-egy házasság is segít a megszorult uri embereken. Ha egy vagyonos leány találkozik a vidéken, ki nem eresztik a körmeik közül. A gazdag Thuróczy Olgára az egész atyafiság spekulál, valamennyi nőtlen fiatal ember Ugaros-Karádon.

- Választhatsz közölök, szentem, a ki jobban tetszik - biztatják az asszonyok az árva leányt.

Választhat közölök, a hány Buksy, Csaby, Tihanyi van, mind rendelkezésére áll. Csodálatos, hogy mégsem választ.

- Hiszen uri familia az valamennyi, galambom, - erősítik a nénik is, - a bácsik is.

Mit akar? Hisz a boldogult édes anyja is Buksy leány volt. Már csak ne tegye rajtok azt a csufot, hogy nem talál az egész ugaros-karádi birtokosság közt egy magának valót.

A kis patikáriusné pisze orrocskáját fintorgatja. Bizony ő sem találna. Neveletlen ripőkök, a zsiros karimáju kalapjaikkal, térdig zsiros csizmáikkal. Piha!

A kis menyecske szörnyen indulatos, mióta a szénapadláson lelték az egyik Buksy fiuval. Sejtí, hogy a rágalom előtt nem szent a női becsület s kiteheti a lelkét a tenyerére, még sem hiszik el neki, hogy csak a galambokat ment föl etetni. Oh! ezek a durva lelkek, a kikkel ilyen szép, kedves asszonyka sem mehet semmire!

Ösztönzi is szakadatlan a bamba, kövér férjét, hogy költözködjének máshová. Ott a füzes-harkányi gyógyszerár, az eladó volna. Vagy nem bánja akárhová, csak innen el. Az ő idegei nem bírják megszokni ezeket a paraszt szokásokat. Az ő finom érzékenységét sérti itt minden. Ah! hol az ő világa? Az ő ideális világa, mely után epedve szállnak sóhajai. El, el innen!

Valami olyan helyre, a hol megértik őt. Itt hiába próbálja a Buksyakat, Kókayakat, Tihanyiakat. Kézről-kézre megy, de sovárgó szíve nem talál kielégítést és mindig más után vágnyik.

- Egy egész ezred se volna neki elég, - mondják az ugaros-karádi urak.

Az élet durva prózája beárnyékolja a gyöngéd női szív költői világát. Oh, ezek az emberek! Ez a nyers, lelketlen, falusi nép!

- Ne gyalázzon már mindig bennünket, rózsám, - kérlelik a birtokos urak.

S ott ölelgetik a hátulsó szobában, mialatt elől a patikában a jámbor férj karminatívával traktálja a czimborákat.

- Bomlik a világ, - sopánkodik a tiszteletes ur - és igazán nem lehetne csodálkozni, ha egyszer az Uristen tüzes kénköves esőt találna lebocsátni...

- Csitt, csitt, papom! - Az Uristen jobban tudja, hogy kell.

És a tüzes kénköves eső csakugyan nem jön el; a nap tovább is nyájasan süt Ugaros-Karádra s érleli a kalászatokat. A vén uzsorás Háj Fülöpnek lesz mit lefoglalni.

- Ne bolondozzon hát, - könnyörögnek az ugaros-karádi urak, egyik is, másik is, - hisz tudhatja, hogy itt a gazdag Thuróczy Olga.

Háj Fülöp semmit sem akar tudni. Tihanyi Dezső ur már két esztendeje, hogy mindig biztatja a lakodalmával és még sem lesz belőle semmi. A fiatal Buksy Ábris ur is beszélt, hogy így meg úgy, pedig hát rá sem néz Olga kisasszony. Kellenek is Olga kisasszonynak az ilyen apró uraságok!

Nagy a fejcsóválás és sugdosás. A rokonság nem tudja mire vélni, hogy kit vár, mit vár hát ez a büszke lány? Nem jó oly nagyon kevélykedni. Lám ott a Kompolthy Lenke példája. Az sem tudta a nagy kevélységében, hogy mit csináljon, kicsinyelte az ugaros karádi urakat, aztán férjhez ment az öcscsének a nevelőjéhez. Ugy veszi el az isten a kevélynek esztét.

A Buksyak, a Kókayak, Tihanyiak még most is prűszkölnek, ha rágondolnak. Hát még az a szegény Aba Géza, a ki annak lett az áldozatja s most kopott kabátban, szennyes ingben ott kullog a kártyázók háta mögött a kaszinóban.

- Gyerekek, nem kell hagyni az Ugaros-Karád becsületét, - biztatja az ifjúságot a kaszinó érdemes elnöke, Petheő László bátyánk.

De az ifjúság akárhogy kapaszkodik, mindhiába. Tihanyi Dezső olyan négyes fogatot válogatott össze, hogy egy herczegleányt is haza szállíthatna vele; de a Thuróczy Olga szíve hajlíthatlan marad.

A nénikék aggódva dugják össze fejeiket. Keresik, firtatják, hátha mégis talán volna valaki, valami érdemetlen, elvetemedett, vakmerő idegen. De senkit sem találnak, csak egy hórihorgas, kopasz homloku embert, ki a Kókay Elemér instruktora volt itt valamikor tiz vagy tizenkét év előtt s még most is néha-néha vakáczió idején ellátogat a tiszteletes urhoz, aztán egymásután tiszteletét teszi a leányos házaknál és szembetűnő módon megzavarodik, mikor faggatni kezdik, hogy kinek a kedvéért jött?

No ez rettenetes szégyen volna az egész komposzesszorátuson. És az a szép vagy, mely talpra segíthetné egyik vagy másik tönkrejutásfelé haladó közbirtokos társat, ilyen semmi-házinak jusson a markába?

Nógatják Petheő Laczi bátyánkat, hogy lépjen föl erélyesen. Egy pár Buksy jogász gyerek arról beszél, hogy lovagias elégtételt kellene venni. Föl kéne fricskázni azt a bugrist, a ki professzor létére ide vakmerősködik tolakodni.

De hát a dolog nem bizonyos és senki sem tud tisztába jönni vele. Tihanyi Dezső azt mondja, hogy számárság. És az egész Ugaros Karád hiába zsibong, forrong, nem találják sehol az eszményi hőst, a kire a szép, büszke leány vár.

Ő maga sem találja, csak keresi az üres levegőben, a könyvek lapjain, az álmok világában. Keresi ott a hol semmi sincs, csak köd, pára, melyet egy lehellet elfuj.

II.

Egy uri ember elköltözik, másik megérkezik.

- Tetszett a mindenhatónak, hogy elszólítsa közülünk az ő hiv szolgáját, tekintetes ugaroskarádi Kókay Ádám urat, - fohászkodott a tiszteletes ur, égre emelve szeméit.

Az egyháznak erős oszlopa, a hazának érdemekben megőszült fia, ennek a nemes vármegyének büszkesége, a közügyeknek lelkes bajnoka, nemzetségének disze dőlt ki. A tiszteletes ur úgy kidicsérte, hogy kitünőbb embert már nem lehetett volna találni tán az egész országban sem. S a ki nem ismerte Kókay Ádámot életében, soha sem gondolta volna, hogy mennyi jeles tulajdonság egyesült ebben a csöndesen borozgató és kártyázgató uri emberben, a kiről azt hitték, hogy olyan ostoba szegény, mint a tők.

De akárhogy volt is, nem tagadhatni, hogy jó becsületes ember volt az istenadta. A koldusszonyok ott óbégatnak a kapuja előtt. A cigányok azt mondják, hogy már olyan ur nem lesz több. A gazdasszony két nagy terhes szekeret rakatott meg azzal a sok holmival, a mit a boldogult tekintetes ur még életében neki ígért, vagy tán nem is ígért.

- Lerakatod mindjárt, szedte-vette semmirevalója! - förmedt rá Petheő László ur.

De a boldogultnak örököse, a ki most érkezett meg, kezével intett, hogy csak hadd vigye.

Szelid, halványképű fiatal ember az, a Kókay Ádám testvéröcscsének a fia. Most jött a fővárosból s még az apját gyászolja. Azt is most temették el nem régen, de nem ilyen pompával, csak szegényesen, deszkakoporsóban, czimerek nélkül, fáklyák nélkül s nem kísérte ki a temetőbe rokonok és jó barátok serege, csak két vagy három kopott kabátos kishivatalnok társa.

A mint az ifju belépett a házba, hol nem volt gyermekkorá óta s kiterítve látta nagybátyját, ki hajdan annyiszor hintázta térdein, fiatal szive elszorult s könnyek gyűltek szemeibe.

- Ejnye Elemér öcsém, feddi Petheő László ur, illik az: férfinak sirni?

De a fiatal ember nem tehet róla. Az a megmerevült sápadt arcz eszébe juttatja azt a másik sápadt arczu holtat, az apát, a ki alig hat hónapja ép így feküdt a koporsóban, csakhogy temetésére nem jött el a rokonság, mert haragban vált meg az ugaroskarádiaktól.

Elemér még ma sem tudja, hogy miért keveredtek haragba atyja és Ádám bácsi; csak azt tudja, hogy egyszer nagyon keményen összeszólalkoztak. Itt ebben a házban történt, talán éppen ebben a szobában, a hol most a halott fekszik. Sápadtan, reszkette jöttek ki mindketten az udvarra, hol a gyermek a kutyákkal játszott. Nem fogtak kezét, és azontul soha sem szóltak egymáshoz.

A fiu csak sejtette, hogy valami pénzbeli dolog miatt történhetett, mert apja bizony nem igen volt válogatós az ilyesmiben s már akkor a vagyonának a vége felé járt.

Lehetett valami más oka is. Hallott valamit a gyermek később, hogy Ádám bácsi soha sem bocsátotta meg teljesen öcscsének, hogy elütötte kezéről a leányt, a ki az ő menyasszonya lett volna.

S talán boldogabb is lett volna. Elemér csak úgy emlékezett édes anyjára, mint egy csöndes, szomorú, szép asszonyra, a ki nemsokára aztán meg is halt, mikor a fővárosba költöztek.

Még akkor a gyermek keveset tudott arról, a mi velük történt. Egy ideig még uri módon éltek. Aztán ez is, az is hiányzani kezdett. Szűkebb lakásba szorultak, a nevelőt elbocsátották, egy cseléd már elvégezte a házi dolgot, vendég nem igen fordult meg az asztalnál, hanem a tönkrejutott földesúr döllye nem csökkent s olyan szertelen követelő módon lépett föl, hogy

nem merték elutasítani s bedugták valami hivatalba, a hol mindenkit lenézett, tisztársait, főnökét, s oly nagy respektust szerzett magának, hogy az irodaszolga suttyomban mindig megnagyságos urazta, a miért aztán nem egyszer forintos borraival ütötte meg a markát.

Mert Kókay Lajos szegényes kis hivatalában is ur maradt és urat akart nevelni fiából is. Afféle urat, a milyenek százankint, ezrenkint bujnak ki homályos, szűk szobáikból s kicziczomázva, fényes kalapokban, mindig uj keztyűkkel és nyakkendőkkel, melyeket az isten tudja, hol szereznek, ellepik az aszfaltot, a báltermeket, korgó gyomorral hajhászva a jó partiekat.

Jó sorsa, a véletlen, vagy édes anyja nevelése, vagy a családi büszkeség, mely nála más alakban nyilatkozott, vagy akármi más megőrizte attól, hogy a járdapadosók léha számát szaporítsa. Legalább azt hitte, hogy valami másra termett. Valami ugy vonta fölfelé. Hatalmas tettvágyat érzett néha-néha magában, híres ember szeretett volna lenni, költő, parlamenti szónok, miniszter. Maga sem tudta, hogy micsoda, csak valami. Előre törni, kiemelkedni a tömegből, valamit tenni szeretett volna.

De mindez csak oly homályosan lebegett lelkében s nyomban követte a csüggedés. Az elkényeztetett fiu szertelen vágyainak szárnyát törte az élet. Megdöbbenve látta maga körül a szegénységet, mely minden törekvésének útját állja. Nem nőtt föl a nehéz küzködés edző iskolájában. Atyja gögje sokáig eltakarta előle a valóságot, mint serdülő ifju, még mindig csalódásokban ringatózott, csak lassan jött tudatára annak, hogy földhöz ragadt szegények s hogy atyjának csekély fizetésén kívül semmi más segélyforrásuk.

Megriadt a szegénységtől. Vajjon mi lesz belőle? Büszke érzékeny lelke már előre remegett a megaláztatások hosszú sorától. Már egy kabát, mely nem oly finom, mint másé, fájdalmat okozott neki s arczába kergette a vért.

Mindegyre érzékenyebb és félénkebb lett. Elvonult az emberektől s üres álmodozásokban keresett vigasztalást és örömet. Az ősök lomha vére, mely ereiben csörgedezett, e finom gyöngéd álmodozót is úgy látszott csak oly semmittevő életre szánja, mint otthon Ugaros-Karádon a többi nyers, dölyfös tagját ennek a nemes nemzetségnek, kik egész életüket elpipázzák, agarászszaák. Csak más körülmények, más emberek közt fog lefolyni élete, a buza-földek, a rét és az istálló helyett valami iroda négy fala közt, egy tintafoltos asztal mellett, a hová az alantas hivatalnokok rengeteg seregével őt is odaláncolja a sors, mint a gályarabokat.

Mit remélhetett? Mit várhatott Elemér? Egy kis hivatal, melyben eltengődhetik mint atyja. A dölyfös ember nem tudott sem magának, sem fiának protekciót szerezni. S mikor az apa meghalt és az élet egész terhe nyakába szakadt az alig huszonkét éves ifjunak, akkor egyszerre oly bátortalanság s oly határtalan szomoru elcsüggedés vett rajta erőt, hogy meg sem kísérelte, vajjon bírna-e küzdeni a mostoha sors ellen. Megelégedett a mindennapi kenyérrel.

Hanem lelke mélyében azért megőrizte ábrándjait, álmait, költői kedélyének lelkesedését, mely a mindennapi kenyéren túl valami egyéb után vágyott. Föl-föllobbant benne az a sovár-gás, melynek tárgyát maga sem ismerte. Szerelem? Dicsőség? Gazdagság? Maga sem tudta. Talán ez is, az is, amaz is. Fölemelkedni szeretett volna e sivár nyomoruságos élet korlátaik közül. Álmodozásai közt néha úgy rémlett neki, mintha egyszer csak eljönne az ő ideje is. Mintha a szerencse egyszer csak feléje fordítaná mosolygó ábrázatát.

És ime most gazdaggá lett. Boldog isten! hát nem álom ez? Hát csakugyan ő az, a kit hízegéssel, szeretettel vesz körül az egész gyászoló gyülekezet. Az urambátyámok, a nénem-asszonyok csókokat czuppantanak arczára. A leányok napernyőik mögül kacsingatnak reá. Nyolczszáz hold megér egy kis fáradságot. Gyöngéd kezek szorongatják a fiatal ember kezét és résztvevő pillantások igyekeznek belövellni egészen szíve közepéig.

Nyolczsáz hold szép jószág ebben a szűk világban, mikor a Buksyak, a Kókayak, a Tihanyiak, mind a sok hires nevezetes nemzetség úgy száll lefelé, hogy maholnap egy szép selyemruhára való se telik.

A gondos anyák előre ellátják utasítással leányaikat.

- Most, most Vilma, - tuszkol előre egy pirospozsgás barna leányt Buksy Gidáné.

S a villogó fekete szemű leány erősebben kezdi, mint a többi. Gömbölyű karjaival átöleli a fiatal ember nyakát s mire az észreveszi, már a csók is ott ég ajkán.

- Jaj a szemtelen! Ki kéne kaparni a szemét, - suttogja Tihanyi Ábrisé, a kinek mindjárt fölcseperedik már a negyedik eladó leánya is.

A közben Buksy Gidáné is közelebb jön és segít a megzavarodott fiatal emberen.

- Hát nem ismered meg Vilmát? Tudod, a ki mindig a te párod volt, mikor odalent játsztatok a nagy kertben.

Elemér nem emlékszik rá, de nagyon sokra nem emlékszik, a mire most vissza emlékeztetik a gondos szülék és gyöngéd leánykák! Zürzavaros fejében összefoly minden gondolat és úgy ellágyul szíve, hogy csak dadog, maga sem tudja mit.

- Olyan bamba lesz, mint a nagybátyja volt - véli a vén ravasz róka, a képviselő ur, Buksy Gáspár.

Buksy Gidáné a szemeivel integet Vilmának, hogy nem kell még eleresztetni azt a fiut. És Vilma, a milyen neki keseredett volt, hogy már hat év óta hiába járják a bálakat, hát nem is eresztene s úgy lefogná ott mindjárt a gömbölyű karjaival, hogy nem szabadulhatna; de a pap már rákezde a halotti prédikációt s a többi rokonság minden oldalról előre tolakodik.

Bent a házban az öreg urak türelmetlenkednek. Ejnye, de sokáig beszél az a pap! Rég ismert adomákat mondanak el egymásnak. Buksy Gáspár képviselő ur a legujabb politikai helyzetet magyarázza. Aztán szóba kerül a Szellő, a Fecske. Csaby Elek a Sajó Bandi fajtájából kap két agárkölyköt a jövő héten. Az aratásra is ráfordul a beszéd. Összesül a szem, ha még tovább tart ez a rekkenő hőség. Ide bent is majd megful az ember.

Az a pap pedig még most sem végezte be a prédikációját, hogy az isten akárhová tegye!

A másik szobában a fiatalok tréfálnak a kis patikáriusnéval, a ki segít gyászfátyolt kötni a kalapjaikra. A többi hölgyek úgy tesznek, mintha észre sem vennék a kaczer kis menyecskét. Mintha a világon sem volna. Kikerülnek, hogy vele szóba álljanak. De a fiatal emberek, no meg a vének is, bezzeg azok nem kerülnek ki. Mind ott lábatlankodik körülr.

- No, ne nyulkáljon hozzám, mert mindjárt belészurom ezt a gombostűt, - fenyegeti a kis menyecske az egyik fiatal urat.

- Én, nagysád? - mentegetőzik a megszólított.

- Ha nem maga, hát valamelyik másik. Mind egyforma haszontalan népség.

Istenem! mit csináljon az ilyen szegény fiatal asszonyka, mikor ennyi haszontalan léhűtő közt nincs egy szív, a melyet ő keres, hiába próbálgatja őket sorba?

A Buksy had sivalkodik:

- Ne szurkáljon hát nagysád azzal a tüvel.

De a kis menyecske irgalom nélkül szurkál, nevetve, fénylő fehér fogait villogtatva. Épen olyan kedvében van. És ha kés volna a kezében, azt talán még nagyobb gyönyörűség volna beleszurkálni ezekbe az emberekbe.

Oh, milyen világ ez! Hát itt kell neki elhervadni, mint a virágnak, melyet idegen földbe ültettek? S hosszú selyempillái alól oly ábrándos tekintetet vet jobbra, balra.

Jámbor férje azalatt áhitatosan hallgatja odakint a pap prédikációját, a ki percről-percra jobban belemelegedik a beszédbe. Most a hatalmas tölgyről beszél, melyet ledöntött a vihar, aztán sugár fenyőfa lesz belőle, melyet kivágott a halál fejszéje.

A férfiak helyeslőleg bólintgatják fejeiket, a nők szemeiket törölgetik zsebkendőikkel.

- Most tessék hallgatni, - sugja a tiszteletesné a körülte ülőknek.

Ő már tudja, hogy mikor jön a felhőtlen égből a villám, mely lesújtja az élet tengerén evező hajó legerősebb árboczát.

És ime most árbocz nélkül lebeg a hullámokon a hajó, az árván maradt család, - folytatja a tiszteletes ur.

Csak akkor veszi észre, hogy hiszen a boldogultnak, mint afféle nőtlen agglegénynek, nem igen beszélhetni az árván maradt családjáról s a mint most meglátja a Buksy Gáspár ur mosolygó arcát a pitvarajtóban, egészen megzavarodik a szegény tiszteletes és sehogy sem talál egy mentő gondolatot, melyre ugorhatna az árbocz nélkül lebegő hajóról.

Erősen törölgeti nagy vörös zsebkendőjével izzadó fényes homlokát s szorongva tekintget körül, mintha segítségére siethetne valaki. De csak megütközött arcokat lát, melyek még jobban elbátortalanítják. Érzi, hogy mindjárt belesül.

A tiszteletesné dorgáló pillantása végkép összezavarja a szorongó egyházi férfiut. Sejti, hogy lesz mit hallgatnia otthon s azon töprenkedik, mikép hárítsa el magáról a gyanut, hogy nem nézegetett a kis patikáriusnéra s nem a miatt sült bele.

Pedig tiszta lelkiismerettel meg merne esküdni rá, hogy nem a miatt. De az asszony nem hiszi el neki. S a szegény elkeseredett tiszteletes ur már azt sem tudja, hogy mit beszél, csak beszél.

Buksy Gáspár ur fent az oszlopsoros tornáczon mosolyogva hunyorgatja szemeit; hanem Vermesné, a jámbor lélek egész áhitattal hallgatja.

- Meg kellene aranyozni a száját, lelkem, - magasztalja a mellette álló tiszteletesnének.

Elemér kábultan áll ott. A tiszteletes mély, rezgő basszus hangja csak érthetetlen, tompán kong füleiben, mint a harangok zugása. Gondolatai szanaszét kalandoznak. Mintha meg-meg-lebbenne valami tündérfátyol, mely mögött fényes jövő képei tünedeznek föl. Aztán megriadva, borzongva, önmagát vádolva tapadnak szemei a koporsóra, melyen keresztül mintha látná a holtak szemrehányó arcát, a mocskos szürke szakállal, a nagy, erős test begyömészölve egy ócska fakószínűvé vált fekete attilába.

Ha körülnéztek volna, persze hogy megismerhették volna az öreg urnak új fekete kabátját is, melyet tavaly csináltatott, csak hogy a Kesze takács testén, a ki ott parádézott benne mindjárt az urnak háta mögött s két hónap múlva abban fogja tartani az esküvőjét is a megboldogult tekintetes ur húzadasszonyával.

De hiszen istenem uram! az öreg tekintetes urnak már úgy sem kell. Sem a kabát, sem a nyolczszáz hold, a mi Elemérre szállt. Az élők használják az életet, a holtak pihenjenek.

III. Tihanyi Dezső vetélytársat lát.

A tiszteletes ur eközben bevégezte hosszú beszédét s vörös zsebkendőjével megtörülte izzadt homlokát. A vámosi diákok rákezdték az éneket. A gyászmenet megindult.

Mindenki mozog. Mindenfelől újra ölelgetik Elemért, kezét szorongatják, vigasztalják. Egy hórihorgas, kopasz homloku ember, a kit hátratulnak könyökeikkel az urak, nyájasan hajtogatja magát.

Elemér megismerte a régi nevelőjét.

- Molnár ur!

Az érdekes tanférfi is nyujtogatja kezét, de nem érik el egymást. Hiába keres valahol rést, a hol előbbre furakodhatnék, az urak nem eresztik s megint hátrább tolják.

Disznóság, hogy ettől az embertől már nem lehet megszabadulni. Mit keres itt megint? Mert hogy csak a temetés végett jött volna, azzal tegye bolonddá a nagyapját.

A Kompolthy Lenke története óta, a ki férjhez ment a nevelőhöz, nagy félelmet okoz Ugaros-Karádon ennek a professzornak makacs látogatása. Már megint?

A Buksy fiuk gyanakodó pillantásokkal kísérik minden mozdulatát. Ugy veszik észre, mintha nagyon sokat pislogna a nők felé. Figyelmeztetik Tihanyi Dezsőt:

- Láttad?

De Tihanyi Dezső bosszusan rázza le őket nyakáról. Hagyjanak neki békét az ilyen ostobaságokkal. Egészen más az, a ki az ő gyanakodását felköltötte. Az a fehérképű mamlasz a gyászuhanában, az a Budapestről idekerült tollrágó.

Valami homályos ösztön megrezegteti a Tihanyi Dezső kevély szívéét. Hát ez lenne az ő vetélytársa? Ez a legényke, a ki olyan puhának látszik mint a vajás kifli? Ha megroppantja az ember, hát szétmállik az ujjá alatt.

Mit lát rajta Thuróczy Olga, hogy oly nagyon nézi? Vagy reá is elragadt valami abból a nagy sürgés-forgásból, a mit a leányok, asszonyok mivelnek Elemér körül? Hogy kapkodnak rajta! Persze a nyolczszáz hold derék falat. Hogy acsarkodnak, hogy törik magukat, hogy igyekeznek kiragadni egyik a másik kezéből!

De Thuróczy Olgának nem szerencse az a nyolczszáz hold. Minek neki a vagyon? Nem elég gazdag ő ugy is?

Csak egyszer már tudná Tihanyi Dezső, hogy áll a szénája. Mert ez keserves állapot, ez az örökös bizonytalanság, ez a folytonos félelem, hogy egyszer csak valaki elejébe vág.

Már néha ajkán lebegett a szó, hogy világosan beszél Olgával: vagy, vagy. De mindig visszariadt a döntő szótól. Még nincs itt az ideje. Még várni kell. De meddig? Édes istenem! meddig?

Igazán nem tudja mit gondoljon erről a leányról. Ez a jéghideg büszkeség elijeszti az embert. Kőből van az a leány? Márványból? Már százszor is föltette magában Tihanyi Dezső, hogy abbahagyja az egészet, de hol keressen megint ilyen gazdag partit? Az egész vármegyében sincs. A gentry napról-napra jobban pusztul, három vármegyét is bejárhatni, míg egy gazdag eladó leányt talál az ember. Ilyen árva leányt, a kivel mindjárt megkapja a vagyont.

Nem, nem ereszti ki oly könnyen körmei közül ezt, a melyikhez már jogot tart. Három esztendeje, hogy utána jár s mindenfelé úgy beszélnek már Olgáról, mint menyasszonyáról. Nem is lábatlankodik Olga körül senki, van annyi gavallérság az összes fiatalságban, hogy nem akar senki az útjába vágni Tihanyi Dezsőnek.

Ne is vágjon. És ez a tejfelképű legényke vigyázzon magára. Ni, most oda hajlik Olgához. Szól valamit.

- Szeretném tudni, hogy mi mondani valója van?

Tihanyi Dezső a fogait csikorgatja s két könyökével tolja félre az utban állókat, hogy előbbre juthasson.

A vámosi diákok torkuk szakadtából énekelnek. Négy markos uri ember éppen akkor emelte föl a koporsót. A gazdasszony újra rákezd a jajveszéklést:

- Óh drága jó tekintetes uram!

A nők fölülnek a kocsikba. A Tihanyi Dezső négyes fogata is előáll. Gyönyörűség rá nézni, olyan négy ló. S nem egy leánynak dagad a szive, a ki szeretne arra a kocsira ülni. Dezső kezét nyújtja, hogy fölsegítse Olgát meg Petheő Lászlónét; de a negédes leány visszautasítja s inkább a Petheőék ócska nagy batárjába ül, melylyel lassan czammog odább két lusta elhizott dög.

Tihanyi Dezső keserű mosolyra görbíti szája szélét.

S amint körülnéz, éppen a két Vermes leány akad keze ügyébe, az a két csinos, gömbölyű leány, a kik szerényen hátra huzódnak, mert nem tartoznak az osztályos atyafisághoz s az apjuk csak tisztartó volt a szatmári püspöknél. Afféle bugris népség, a kiket lenéznek a született urak.

Hanem most csak azért is szóba áll velök Tihanyi Dezső. Derékon kapja őket s fölrakja a kocsijába.

- De vigyázzon reájuk, - inti az édesanyjok.

Tihanyi Dezső már ekkor fölugrott a bakra s kezébe vette a gyeplőt. A pompás lovak sörényeiket rázzák s nyalkán hajtják meg fejeiket. A két fiatal leány egészen kipirul az örömtől és büszkeségtől, hogy a Tihanyi Dezső kocsiján mehetnek, az ugaros-karádi legelső gavallér kocsiján.

A kis patikáriusnét, a kitől mindenki huzódik, Vermesné ülteti maga mellé. A jó asszonyság nem bír betelni a Tihanyi Dezső dicséretével. Aztán rákerül a sor a többire: milyen derék uri emberek mind. Milyen kár volt azért a boldogult Kókay Ádámért! De hát ilyen a halál, lelkem, nem kiméli a legelőkelőbb uri familiát sem.

A szép kis menyecske nem felel, csak piczi piros ajkait harapdálja. Mit bánja ő e hitvány falusi lelkeket, a kiket szeretne lábacskaival letaposni a sárba, a dölyfös parasztokat.

S csodálatos gondolatok keringnek kis fejcskájében. Ha egyszer akadna egy ember, a ki nemcsak úgy, hanem amugy is szerelmes lenne belé, a ki nagyon gazdag volna, báró volna, gróf volna és elválasztaná ettől a mostani pomádékeverő urától, méltóságos asszonynya lenne.

Egy sóhaj lebben el ajkán s fölemeli ábrándos tekintetét. Óh, ha az valaha igazán megtörténnék!

Az urak gyalog követik a koporsót. Elöl mint két zászló a két hosszú ősz szakáll: a Buksy Gáspár képviselő uré s a Petheő László bátyánké. Utánok a többi közbirtokosság, aztán a mesteremberek, Kesze Jancsi a részeges takács, nemes Szentirmay Pál a csizmadia,

Klapacsek az asztalos, az ugaros-karádi polgárság, parasztság. Mind megadják a tisztességet a boldogultnak.

A temető kapujánál leszállnak a nők a kocsikról. Buksy Gidáné megint módját találja, hogy Vilmájával ő jusson legközelebb Elemérhez. De a többi sem rest a rokoni szeretet mutogatásában. A Tihanyi Ábris négy leánya olyan epedő szemeket vet az érdekes fiatal emberre, hogy kőből kell lenni annak a szívnak, a mely még erre sem mozdul meg.

De a rokoni szeretetnek ez a pazar bősége mind hiába van. Annak a fiúnak elborult szemei nem látják sem a nyájas pillantásokat, sem a piruló arcokat, sem a hullámozó kebleket, nem látják a gömbölyded vállakat, a karcsu derekakat. Nem látnak semmit abból a sok szépségből, a mi most itt ki van állítva vásárra. Csak a koporsót látják, melyet leeresztenek a sirba s melybe le van zárva az a jóságos arcú, kevésszavu csendes ember, a ki most még csendesebb lett.

Mindenki törölgeti a szemeit. Egy perczig igaz, mély meghatottság szállja meg e léha embereket, e hiu nőket mind. Érzik, hogy a rokonság köteléke összefüzi valamennyiöket. Mindnyájok vesztesége, mikor egy kidől közülök.

- Szent az atyafiság, Elemér öcsém, - mormogja Buksy Gábor ur.

Aztán a Kókay- meg a Buksy-család régi dicsőségét emlegetik. Megemlékeznek a familia minden híres tagjáról, a ki ott pihen a temetőben. No de Ádám sem utolsó volt. Dicsérik a boldogultat. Milyen tarokkista volt! Adomákat beszélnek róla. Egyik is, másik is előhoz valami történetecskét, a mi a flegmatikus öreg urral megesett.

Kérdezősködnék az agarairól. A Didó messze földön ritkítja párját. Kár, hogy az ősszel megsértette a lábát. Azt nem heveri ki soha egészen. Csaby Elek magasztalja a Kontrást.

- Azt tőlem cserélte az öreg.

Azután áttérnek az Elemér apjára. Az volt csak fáin ember. Az már tudott élni, nem úgy, mint szegény Ádám, bezzeg az nem huzódott a házába, mint a csigabiga. De bolondultak is ám utána a lányok. Nem csoda, hogy a legszebb leány a megyében, Kelemen Lóri is inkább őt választotta mint a bátyját.

Petheő László ur a szemeivel integet a fecsegőknek, de már késő. A multnak egy sötét árnyéka oda vetődött a fiatal ember lelkébe; azon tusakodik most egész uton, míg haza érnek.

De nem hagyják magában komor gondolataival. Az egész rokonság meg a birtokosok a szomszédságból mind haza kísérik.

- Egy kis ferblit, fiuk, - indítványozza vigasztalásul Buksy Gáspár ur.

Körül ülik az asztalokat s dévaj tréfa, multság üt tanyát ott, hol imént a halott feküdt, kiterítve, zordonan.

Az asszonyok hatalmukba kerítik a konyhát, kamarát és olyan sütet, főzést visznek véghez, mintha lakadalomra készülénének. A gazdasszony morogva kaparja ki a zsiros bődön fenekét s a lelkét is kiteszi a tenyerére, még sem hiszik el neki, hogy nincs több. Addig kutatnak, míg két tele bődönt nem találnak valami sarokban a limlom közt, rongyos zsákokkal meg ócska vassal betakarva.

- Hát ez mi?

A gazdasszony ég felé emeli kezeit és keservesen sopánkodik:

- Szegény boldogult tekintetes ur, még a más világon sem lehet nyugodalma!

Odabent azalatt buzgón járja a ferbli, a tarokk, a preferánsz. Az asztalok döcögő lábai alá papiros darabkákat dugdosnak. Nincs elég gyertyatartó s a fiatalság, a melyik a kék szobában ütött tanyát, krumpliból csinált egyet magának, a miből nagy nevetség lesz. A Buksy fiuk élczelnek, a leányok vihognak. Mit ismeri még a fiatalság a halált!

A zaj elől beljebb huzódik Elemér. De nem hagyják sokáig ott, fölkeresik, vissza viszik, Buksy Gáspár ur bölcs tanácsokat osztogat unokaöccsének. Csaby Elek két szürke lovát kínálja.

- Mert remélem, hogy most már itt maradsz köztünk.

- Persze, hogy itt marad, - erősíti Buksy Gáspár képviselő ur. - Nagykorositni fogjuk, aztán megházasítjuk.

Buksy Gáspár ur mindent magára vállal. Menyasszonyról is gondolkodik.

Tihanyi Dezső fölüti fejét s oda kezd hallgatni. Mit károg a vén varju? De semmi gyanusat nem hall. Nyilván még nincs Buksy Gáspár urnak semmi kiszemeltje, mert csak úgy beszél, hogy erre is, arra is egyformán érthetni, a mi bölcs beszéd egy okos képviselőtől, kinek szüksége lehet minden leányos apa szavazatára a jövő választáskor.

Buksy Gáspár urnak arany szive van, a hová az egész rokonság befér.

- Támogatni fogunk, öcsém, - biztatja Elemért.

Mindnyájan támogatják. Kókay Marczinak épen egy eladó sandlauferja van, az jó lesz Elemérnek. A hány pókoslábu ló van, azt mind rá akarják kötni Elemérre. Tihanyi Ábris neki szánta a leányait.

- Odaadom, öcsém, akár mind a négyet, ha tetszik.

A szolyvai vizes vinkó kitágítja a sziveket. Csengenek a poharak, a koczingtatásnak se vége, se hossza. Tinódy Zsiga valami kuczkóból nyöszörög:

- Velem is pajtikám, velem is, azért, hogy oly szegény rokon vagyok.

Elemérnek koczingtani kell vele is. Össze kell csókolózni vele is.

A szivek mindegyre jobban kitágulnak, mindegyre melegebben dobognak. Régi ellenségek újra összebarátkoznak. Ma mindnyájan érzik, hogy testvérek, osztályos atyafiak. Az ugaros-karádi komposzesszorátusnak egyet kell érteni, össze kell tartani. Miért haragudnának még tovább azért, hogy talán az egyik véletlenül elszerette a másiknak a feleségét, vagy elnyerte a ferblin a pénzét? Az áradat az egész gentryt fenyegeti, közös erővel kell elibe állni. A Grósz Simonok, a Háj Fülöpök, a Vermesek elragadozzák az ősi birtokot. Talpra magyarok!

Petheő László bátyánk hosszú ősz szakálát simogatja, Buksy Gáspár képviselő ur is ugyanazt cselekszi. A két jeles férfiú érzi, hogy nekik kell elől járnok a példaadásban, az ősi törzsökös nemzetségek mind utánok mennek. S abban a kézzsorításban, a mint ünnepélyesen megfogják egymás kezét, benne van a jövő záloga, hogy a legközelebbi képviselőválasztáskor Petheő László bátyánk ismét kirukkol Ugaros-Karád becsületéért s nem fog sajnálni egy rongyos ezres bankót vagy kettőt sem, ha épen kell, a Gáspár ur megválasztása végett.

Lassankint egészen elfelejtik Elemért s észre sem veszik, hogy ismét eltávozott. Minden figyelem a kártyasztalokra fordul, a hol a tudomány és a tapasztalás aratja a diadalait. A vén Buksy Gáspár besöpri mindnyájok pénzét.

Tihanyi Dezső kegyetlenül káromkodik. Ma nincs szerencséje semmihez. A kártya ép oly csalfa mint a nők. Három éve, hogy arra a gazdag parthiera vár, lótfut Olga után mint a kis kutya, türi szeszélyeit s ma csak ott áll, a hol három év előtt állt. Ma sem tudja: hányadán van.

Lecsapja a kártyát az asztalra s egy sarokba ül, ott hajtogatja komoran, szótlan egymás után a boros poharat.

- Elég lesz már - inti egy pár öreg ur.

De csak iszik, annál többet iszik. Dühös gondolatok feszítik agyát. A dus zsákmányt nem akarja kibocsátni körmei közül. Aztán ismét más gondolatok kerekednek felül. Minek fusson ő olyan szekér után, mely nem akarja fölvenni? Van még leány, a ki két kézzel is kapna rajta. Ott vannak a Vermes lányok, csak egy szavába kerül, hát megkaphatja akármelyiket a kettő közül.

Igaz, hogy az is kirántaná a bajból, kifizethetné vele adósságait. De a Vermes leányokat mégsem veheti el. Micsoda család, micsoda származás? Egy nagybátyjok szürszabó, a másik ki tudja mi. Az egész megye fiatalsága kinevetné, hogy lám hiába kapaszkodott Thuróczy Olga után.

Nem, nem fog meghátrálni, nem mond le Olgáról. Föllázad benne a büszkeség, a dacz, talán egyéb is. Eh, mit tudja ő!

Aztán miért ijedne meg? Hisz nem történt semmi, csak ő képzelődik. Ez a bamba fiatal ember, a ki alig mer szólni a leányokhoz, nem lehet veszedelmes vetélytárs. Hisz most is szökik előlük.

És mégis ki tudja? Vajjon így szöknék-e, ha itt volna a többi közt Olga? Vajjon nem azért szökik-e, mert épen az az egy nincs itt? Hisz Tihanyi Dezső sem adna a többiért összevéve egy pipa dohányt.

Az erek kidagadnak homlokán, szemei szikráznak. Jaj annak, a ki utjában áll!

IV. Éjjeli séta.

Még hallja Elemér a zajt a ház tulsó végében. »Vizi«, »blind«, »besszer«, »rebesszer«. A fiatal ember úgy érzi, mintha nem maradhatna tovább e házban; mintha az a zaj üldöznék, kergetné innen. Mintha egyszerre idegenné vált volna ez a zsibongó sokaság. Nem érti beszédüket. Visszariad mind attól, a mit hall, a mit lát. Idegen világ ez neki.

Valami tompa, fájdalmas érzés nehezedik lelkére. Agya elhomályosul. A lelki rázkódások, az utazás fáradsága, az elmúlt éj álmatlansága, meg talán az a sok bor is, a mit beleerőltettek, úgy összezavarták a fejét, hogy nem tud teljesen tisztába jönni gondolataival. Füleiben még mindig zakatol a vasut dübörgése, közbevegyül a diákok temetési éneke, a kártyázók kiabálása, a leányok nevetése. És mindez oly zűrzavar, mely eltompítja agyát s kinosan szorítja össze torkát, szivét.

A szoba levegője is oly rekedt, oly dohos. Talán hónapok óta sem szellőztették. Elemér nem bírja kiállni tovább. Azt hiszi, hogy megfulad. Ki kell innen mennie friss levegőre.

A holdvilág bekacsintgat az ablakon, mintha hivogatná. Rezgő fénye megezüstözi a nedves, mocskos falakat s künn az elhagyott kert lombjait. A sűrűségből egy fülemile éneke hallatszik.

A fiatal ember kinyitja az alacsony ablakot s keresztül ugrik rajta. Alig tudja, hogy mit cselekszik, csak akkor veszi észre, mikor már künn van a szabadban. Feje fölött a csillagos ég, körölte az ákáczirágok illatával telt levegő? Nem is látja, hogy térdig gázol a dudva közt; a csalán és a vad kender elborított mindent, a hol hajdan az ő gyermekkorában virágok pompáztak.

De Elemér szemei előtt úgy tűnik föl minden, mint a hogy hajdan állt. Mintha láthatatlan tündérek egy pillanatra átvarázsolták volna itt ezt az egészet.

Rózsák nyílnak mindenfelé, sűrűn elborítja a földet a verbéna apró piros virága, ott árvácskák tűnnek elő egy csoportban, melyek oly nyájasan kandikálnak, mintha szép leányszemek volnának, amodább bujanövésű mályvák, kövér szegfűk, fuxiák, lenyuló nehéz virágaikkal, kényes tulipánok, fehér liliomok, melyeket oly áhítatosan nézett a gyermek, maga sem tudta miért.

De csak egy pillanatig tart a varázslat. A virágok újra eltűntek, a gaz benőtte az utakat. Amodább föl vannak kapálva a virágágyak s krumplival beültetve; itt egy keskeny darabon sovány hagymaszárak tengődnek. Mindenütt sivár elhagyatottság.

Csak az ákácok hatalmasodtak el s benőtték a kert nagy részét. Cserebogarak zümmögnek fehér virágaik körül. Egyik-másik röptében Elemér kalapjához csapódik. Szárnyacskaik meglebbentik a mult idők emlékét, mely fölelevenül. Édes anyja szelid arczczal mosolyog a gyermekre: hová tesz már azt a sok cserebogarat? Hemzsegnek a leborított pohár alatt s kapaszkodnak egymás fölébe, ép úgy, mint az emberek az életben.

- Látod fiam, ilyen az élet, - bólingat nagy fejével Ádám bácsi.

Ilyen az élet. Kapaszkodunk föl a tömegeből s tapossuk le egymást. De az öreg Kókay Ádám csak a bölcs mondásokhoz értett, nagyon gyámoltalannak bizonyult szegény az életben. Ő ugyan nem taposott le senkit, csak ő rajta tapostak, még azok is, a kiket szeretett.

Az ifjunak szive elfacsarodik. Eszébe jut, hogy talán az ő atyja is.

Mert a mint most visszagondol gyermekkorára, eszébe jut egy és más dolog: édes anyja szomorúsága, Ádám bácsi hódoló tisztelete, aztán az az összeszólalkozás a testvérek közt. A fiu sejti, hogy atyja visszaélt Ádám bácsi jószívűségével s mély szomorúság fogja el fiatal szívét.

E közben a nélkül, hogy észrevenné, eljutott a kert szélére. Gyermekkorában itt mély árok volt posványos vízzel s tele kuruttyoló békákkal. Most az árok beomlott s könnyen át lehet sétálni a szomszéd kertbe. Széles, veteményes táblák következtek gyümölcsfákkal és ribiszkebokrokkal az utak szélein. Minden egyenes sorban zsinór szerint ültetve. Meg lehet ismerni Petheő Lászlóék kertjét.

A vén kastély fedele olyan volt, mint egy sakktábla, az ócska zsinóly tele tarkázva ujjakkal, a falak tisztára meszelve, minden oly szabályos és kicsinosított, mint Petheő Lászlóné maga. Ódonság ujj ruhában. Az utak behintve friss homokkal, mint ő nagysága arcza rizsperrel.

A fiatal ember kóválygó gondolatai megint tovább szállnak. A szép, sugár, magas, büszke arczu leányra gondol, a kit Petheőnével látott a temetésen. Thuróczy Olga? Ki az? Nem emlékezett erre a névre; de restelt kérdezősködni. Meg aztán el is felejtette.

Annyi csinos leány lebegett körülte, mosolyogva, nyájasan, hogy annak az egynek a képe könnyen elmosódott. Csak most villant meg újra s fölhevült agyának úgy rémlik, mintha sohasem látott volna szebbet, fenségesebbet. Gesztenyeszin hajának dus fonadéka mint korona veszi körül büszke fejét. Karcsu fejedelmi termete kiválik a többi közül.

De a fiatal ember nem bírja hamarosan megtartani zürzavaros képzeletében a tündéralakot. Csakhamar eltűnik az, hogy helyet adjon egy piros képű, tüzes szemű, nevető barna leányarcznak. Ej, hisz ez az igazán kedves, ez a hívogató, ez a biztató, mintha mosolygó szemei azt kérdeznék:

- Nem akarnál megcsókolni?

Aztán ismét másik jelenik meg, egy ábrándos, szelid kékszemű, szókehaju. Aztán harmadik, negyedik. Mintha varázslat üzné az ifjuval tündérajátékát.

Új világ nyílik meg előtte, nem az, melyet a Kammon kávéház füstjén keresztül látott. Szerelmem, boldogság ingerkedik vele. Szíve, mely eddig érintetlen maradt, most egyszerre hangosan kezd dobogni.

Mint a szűk ketrecéből szabadult madár repdes lelke s nem tudja, hol állapodjék meg. Minden mosolyog körülte. A hold enyelgő képeket rajzol a lombok közé. Egy-egy szép leányfej kandikál ki innen is, onnan is.

Az akácvirág kábitó illatába a jázminbokroké vegyül. Édes szédülés szállja meg az ifju fejét. Halkan, andalítón zizegnek a fák levelei. A fiatal ember csak jár, csak jár, mint az alvajáró. Ha világos lett volna, talán látni lehetett volna tántorgó lépteit; de így nem néztek reá csak a csillagok ragyogó szemeikkel s azok mind oly biztatón néztek. És a hold maga is olyannak látszott, mint egy mosolygó, nyájas leányarcz.

Sokáig bolyongott az ifju föl, alá, majd újra visszakerült Petheőék háza elé, mely a holdfényben egészen világosan emelkedett föl előtte magas fehér falával.

Csak képzelte vagy igazán megnyílt most ott egy ablak az emeleten? Egy leányfej kihajolt.

Lélegzetét is visszafojtva nézett oda Elemér.

Nem mert mocszanni, hogy egy zörrenés elriasztja a bűbajos tüneményt. Csak nézte s lázas képzeletében vonásról-vonásra meg tudta különböztetni a szép arcz nemes körvonalait.

Ugy tünt föl neki, mintha az nem is volna előtte idegen. Mintha álmaiban már gyakran látta volna. Ez az, a kinek tündéri képe homályos vízióiban ott lebegett. Ez a nyugodt, fenséges, büszke arc, melyet nem érintettek zajló indulatok.

Nézte, a mint az ott ül a nyitott ablaknál s kitekint a hold világos éjbe. Talán valami mégis van, a mi nem hagyja nyugodni az éjféle órában, a mi ébren tartja s a mi oda leköti az ablakhoz, hogy merengő szemmel révedezzen a holdvilág rezgésén.

Bizonyára nem sejt, hogy itt a fák közül szemmel tartja valaki s lázasan figyel minden mozdulatára. Talán ő is azt keresi révedező szemmel, a kit álmaiban látott, valami homályos alakot, mely soha sem jelent meg előtte világosan, de mintha ma mégis megtalálta volna hasonmását egy szelid, halovány arcú ifjuban.

De ez mind csak olyan homályos, félig ön, tudatlan álmodozás. A fiatal leányszív sejtelve mely bizonytalan ködben lebeg.

- Helyes, nagyon helyes, - mondaná Petheő Lászlóné, ha ő nagysága mélyen nem aludnék s ha egyáltalán fogalma volna arról, a mi Olga lelkében végbemegy.

Hogyne volna helyes? Ő nagysága rögtön gondolt erre a dologra, de nem akarta előhozni Olga előtt, mert ez a leány olyan csodálatos gondolkozású s az ember soha sem tudja, hogyan fogadja a legjobb szándékot is.

Persze, hogy rögtön gondolt rá ő nagysága. Nyolczszáz hold, így okoskodott ő nagysága, még ha fele futóhomok is, igen tisztességes birtok. Na már most, ha ehhez az Eleméréhez hozzáadja az ember az Olga hétszáz holdját, az már ezerötszáz hold. S minthogy ő nagysága is, magának nem lévén gyermekei, végrendeletében meg akar emlékezni az unokahugáról, összevéve az egészet, olyan tekintélyes birtok lesz ez nemcsak Ugaros-Karádon, hanem az egész megyében, hogy a ki annak az ura, abból minden lehet, főispán is.

Ő nagysága nem beszélt még erről a tervéről senkivel. Férjével sem, mert azzal úgy sem szokott semmit közölni, az csak afféle fölösleges ötödik kerék volt a háznál, a kinek nincs semmibe beleszólása s a ki egy pár fizetetlen kontón s egy pár prolongált váltón kívül semmit sem hozott a házhoz.

Még ma sem tudja ő nagysága, hogyan mehetett ő férjhez ehhez a semmi emberhez; de Olgát, a ki elhunyt testvérének gyermeke, szeretné megóvni hasonló házasságtól. Az a Tihanyi Dezső ép olyan koldus gavallér, mint Petheő László ur volt annak idején s ő nagysága semmikép sem nézheti jó szemmel, hogy ez az ember annyit jár a házukhoz.

Bosszankodva vette észre, hogy ez a Tihanyi Dezső lassankint kiszorította a vagyonosabb fiatal embereket, a kik egymásután elmaradoztak. S ámbár Olga nem igen mutat valami nagy hajlandóságot Tihanyi Dezső iránt, ő nagysága fél, hogy a vége mégis csak az lesz, hogy férjhez megy ehhez az emberhez.

Milyen szerencse, hogy Ádám épen most meghalt. Ez az Elemér jóra való fiúnak látszik, bizonyára lehet vele okosan beszélni. Csak evvel az Olgával lehet-e majd? Ő nagysága ezen törte fejét egész este s talán még most álmában is arról álmodik, hogy hétszáz hold, meg nyolczszáz hold, az ezerötszáz hold.

Oh, ti bohók! a kik a holdvilágnál ábrándoztok s nyugtalan, vágyó sziveitek csak sóhajokat röpítenek a levegőbe, menjetek bátran aludni, van itt, a ki reátok gondot visel s vigyáz, hogy a hétszáz hold, meg a nyolczszáz hold összekerüljön, mert ez a természet rendje!

És ehhez nem kell sem ákácok illata, sem a hold rezgő fénye, sem két fiatal szív titkos, rejtelmes vágyódása, csak a kétszer kettő s egy kis életfilozófia.

V. Ebéd a Buksy Gida uri házábanál.

Már megint evés-ivás?

Igenis az. Természetes, hogy evés-ivás. Hisz az emberi életnek java része abban telik el, nemcsak Ugaros-Karádon, hanem szerte mindenfelé, falukon, városokon, országos fő- és székvárosokban, mindenütt, a hol művelt nemzetek laknak. Hát a magyar maradjon csak hátra, épen a magyar, kinek ősi erénye a vendégszeretet?

De bizony eszünk és iszunk, a mikor kedvünk tartja. És ha valakinek, mint Buksy Gidának, mindig kedve tartja, hát mindig eszik és iszik. Csupa öröm ezt a deres szakállu, piros képü, jókedvü uri embert nézni, hogy ül most is az asztalnál, milyen hatalmas falatokat kanyarint a hideg libaczombból réznyelü bicskájával, melyet rendesen maga mellé szokott tenni az asztalra.

Pedig még csak a reggelinél vannak; de Gida ur nem szereti azt a kotyvalékot, a mi két törött fülű findzsában ott párolog az asztalon az asszony meg a kisasszony előtt, neki valami harapni való kell.

- Miczi lelkem, nem volna még valamitek? - kérdezi, mikor már a második libaczombot is elfogyasztotta.

- Ugyan ne egyél már annyit - utasítja rendre az erélyes urnő.

Most nem érnek rá, hogy keresgéljenek.

- Hisz látod, hogy mennyi a dolgom. Azt sem tudom, hol a fejem.

Istenem, uram! mennyi dolga van egy anyának, a ki vőlegényt akar keríteni a leánya számára! A kávé is csak úgy leönti a torkán, nem ér rá beleaprítani. Sietni kell. Neki kell magának kiválasztani a pulykát, a csirkét, mert az az ostoba teremtés, a szakácsnő, bizonyosan a legsoványabbat ölné le. Pedig ha az ember vendéget hí, hát becsületesen lássa el.

Buksy Gida ur helybenhagyólag bólint fejével. Ugy van, ez az ő elve is: becsületesen adjanak enni.

Az urnő kövér, hatalmas alakja büszke önérzettől dagad. Azt hiszi, hogy még senki sem panaszkodhatott az ő ebédje miatt. Olyan fánkot, mint az övé, nem esznek az egész vármegyében. A diósalfujtját is ki meri állítani akár a király asztalára; a mandulás kiflije pedig olyan, mint a pehely, olyan könnyű, hogy az ember majd elfújhatja.

- Nem igaz?

- De isten uccse olyan, - erősíti nagy lelkesedéssel Gida ur s mosolygó arczán már előre láthatni a mandulás kiflik élvezetét.

Csak más bökkenője ne volna ennek a mai nagy készülődésnek. Pedig már most arra kerül a sor.

- Te meg siess, - inti Gida urat gondos élete párja, - tudod, hogy még be kell menned Vámos-ra.

Gida ur füle tövét vakarja. Hisz épen ez... ez a fatális história.

A hatalmas urnőnek egy pillantása még csirájában elfojtja az ellenzéki hajlamokat. Semmi alkudozás. Az ezüstöt haza kell hozni a Grünbaum zálogintézetéből. Mit mondana Elemér, ha pakfonkanalakkal ebédelnének?

- Hátha, édes lelkem, talán máskorra hinánk meg? - bátorkodik megjegyezni Buksy Gida ur.

- Máskorra?

Az elámult urnő nem tudja, hogy mit mondjon. Hisz már így sem tudhatni, hogy nem késtek-e el? Azok a Tihanyi Ábrisék olyanok, mint az éhes oroszlán, lesik, hogy kit nyeljenek el. Bezzeg jó falat volna Elemér valamelyiknek a négy sovány gereblye leányaik közül. Aztán ott a többi: a Dénesék Ilkája, a Vermes leányok. Ki tudja, talán még a Tamásék Jolánja is? Azért, hogy kissé vénecske már? Nem kell neki hinni.

- Én nem hiszek senkinek. Még Olgának sem, Petheőéknek sem. Az a nagy kényesség, az a nagy méltóság csak olyan képmutatás. Nem teremnek a komoly házasulandó fiatal emberek oly bőven, hogy csak úgy rázni lehetne, mint a szilvát a fáról. És a mit én tegnap láttam, hát jól láttam, mert az én szemeimet nem lehet megcsalni.

Nem, azokat a rettenetes szemeket nem csálhatni meg, azok áthatnak az embernek szívéen, veséjén s Buksy Gida ur is úgy érzi, mintha ama rettenetes szemek fürkésző tekintete elől nem lehetne elrejteni legtitkosabb gondolatait sem. Hiába ötöl-hatol, hogy ő már tegnap este meghívta volna Elemért... de hiszen nem mondtad, lelkem...

Neje nagyon csodálkozik, hogy ezt még mondani is kell:

- Tudhattad volna magadtól. Az a szegény fiu! Nem bírnám elviselni a lelkemen, ha Ábrisék-nak a hálójába kerülne. Résen kell lenni. Ilyenkor be kell bizonyítani az igaz rokoni szeretetet.

Buksy Gida urnak nincs a rokoni szeretet bebizonyítása ellen legkisebb kifogása sem; csak az az asztali ezüst motoszkál a fejében, azt nehéz lesz Grünbaumtól kiváltani. Százhatvan forint a kamatok nélkül.

- Háj Fülöp adhatna annyit, a vén zsvány - véli Gidáné.

Buksy Gida ur nem bizik benne. Igen, ha a termés nem volna már előre eladva.

- A kukoricza még nincs.

- De hiszen lelkem, az idén nem is vetettünk kukoriczát, csak épen a mennyi a háztartáshoz kell.

Uram teremtőm! hát mire való volna a feleség, ha az ilyen bajon nem tudna segíteni. Az asszonyi ész mindjárt praktikusan fogja fel a dolgot. Ha nekik nem lesz, lesz Csaby Eleknek vagy másnak.

Ez oly világos, hogy Buksy Gidának is be kell látni.

- Száz métermázsát bátran eladhatsz. Vagy százötvenet. Ugy is kell még pénz egyébre is. Elemért csak nem itathatjuk ezzel a rossz savanyu vinkóval, Budapesten pezsgőzni szoktak.

- Hüüm, szoktak, a kik szoktak, - gondolja magában Buksy Gida ur; de minek disputáljon? A pezsgő jobban esik neki is, mint a karczos. Hát elhatározzák, hogy ma pezsgő lesz.

- Aztán egy szép nyári kalapot hozhatnál Vilmának.

- Csak nem teszitek föl azt is az ebédhez! - csóválja a fejét Gida ur.

De a mint kiejtette, már megbánta. Most már nemcsak a katonás asszony, hanem a leány is rátámad. Hát ő érte semmit sem akar tenni az apja?

- Dehogynem, szentem, dehogynem. Hát egy szép kalapot? No csak bizzátok rám. Hát még mit hozzak?

Hogy mit hozzon? Hiszen ha azt olyan hamarjában lehetne előszámlálni! Csak úgy zug belé a feje a nagylelkű családapának, a mint szédületes gyorsasággal kavarnak előtte cipők, csip-

kék, metszett poharak, feketekávés findzsák, szalagok, eczet- és olajtartó, hajtúk, de valódi békateknőből, egy skatulya rózsaszín puder, aztán olyan aransujtásos kis spanyol dolmány, készen kaphatni a Sternék boltjában, a Vilma mértékét már ismerik. Nem is képzelhetni gyönyörűbb otthonát. Vilma olyan lesz benne, mint valami angyal.

Természetes, hogy azt meg kell szerezni. Leveses tál is kellene, mert a régi csorba. Azok a haszontalan cselédek mindent összetörnek.

A gondos háziasszony szaporán végig futtat elméjében mindent, hogy mi is kellene még.

- El ne felejts dugóhuzót hozni magaddal. Meg egy csomag csokoládét. A cukrászhoz is beszélhetnél: ha volna készen egy tortája. De el ne hozd, ha nem friss.

Buksy Gida ur egészen belekábult, a hogy záporosó módjára szakad a nyakába a sok kommissió. Bizonyos, hogy legalább a felét elfelejti; de nem szól, csak zavaros mosolygással majszol egy darab turós bélest, a mit valahol kerített az almáriom fenekén, míg csak a ház uralkodó asszonya ki nem adja a rendeletet, hogy most már elég:

- Indulj, mert isten bizony még megelőz valaki.

- De nem lesz nagyon korán? jegyzi meg a férj. - Elemér talán még alszik.

- Ha ágyban találsz, annál jobb, - ez a Buksy Gidáné nézete.

S minthogy e nézet ellen nincs felelkezés, Buksy Gida ur begyömöszöli szájába a turós béles utolsó maradékát s elindul, hogy küldetését teljesítse.

De már akkor más családapák is elindultak és más családanyák is törlik a mozsarakban a czukrot, a mandulát és kegyetlen öldöklést követnek el csirkék, libák, pulykák közt. Ha husz Elemér volna, az sem bírná mind megenni, a mit ennek az egynek a számára készítenek.

A fiatal ember a rokoni szeretet melegétől egészen elérzékenyül. Ma, jó alvás után, kipihenve, vidám szemmel nézi az egész világot. Az emberi gyarlóságok oly enyhe színben jelennek meg most. Csupa jó ember ez itt mind körülte, csupa szerető atyafi. Némelyik talán kissé nyers, de csupa igaz szív.

- Hát itt maradsz köztünk, ugy-e? - marasztalják Elemért. - Nem még Vissza, ugy-e?

Mit is keresne odafent? Budapest csak a mágnásoknak való, a kiknek van hozzá módjuk, meg az éhenkórászoknak, a kik valami rongyos kis hivatalért csusznak-másznak s boszantatják, hányatják, rugdaltatják magukat holmi koldus tót diákokból lett irodafőnök által.

Az igazi uri ember legfeljebb a megyénél viselhet még hivatalt, ámbár ott is lehetetlen lesz már maholnap. Azt akarják, hogy az ember rabszolgája legyen a hivatalának. Csaby Elek szolgabíró volt egy darabig, de nem állhatta ki. Most Ocsu Bálint lett helyette Füzes-Harkányból.

- Annak parancsolhat a főispán, de nekem ne parancsolgasson senki fia, - veri a mellét Csaby Elek.

Elemér még nem tudta, hogy mire határozza magát.

Mind ráesnek, hogy csak nem megy vissza tintát nyalni? A hátát görbíteni? Micsoda gondolat volna az? Hát nem elég már odafent Rezső, a ki számtiszt valahol a pénzügyminisztériumban? Miklós, a ki szintén számtiszt? Pali, Józsi, Kari, a kik mind számtisztek és meghurcolják a Buksy, Kókay, Tihanyi nevet. De különösen Rezső, ki elvette egy házmaster leányát.

A szégyen, a harag futja el az egész ugaros-karádi komposzesszorátust, ha erre gondolnak. Hát nem élhetett volna meg az a szerencsétlen itthon, csak úgy mint Tinódy Zsiga vagy Aba Géza?

- No én csak azt mondom, öcsém - fejezi be a vitatkozást egy nyakas őszfejű közbirtokos, - hogy a ki ur lehet, az ne legyen szolga.

Furcsa uraság, az igaz, azé a Tinódy Zsigáé vagy az Aba Gézáé, a kik csak olyanformán élősködnek, mint az ég madarai; de hát azért ki mondhatja, hogy nem urak?

- Aztán nemsokára én is behunyam a szemeimet, - hunyorgatja a szemeit Buksy Gáspár, a képviselő.

A furfangos vén ember mindig azzal biztatja a fiatalokat: ha majd ő behunyja a szemeit!

Igen, az lesz Elemérnek való, a képviselőség. A nemzet jogait védelmezni, a hatalommal szembeszállni, ha kell. Álmódzó lelkét megragadja az a gondolat. Fényes jövőt lát maga előtt. Megnyilik az országház nagy terme, a hon atyái veszik körül, híres, tekintélyes férfiak komoly figyelemmel hallgatják beszédét, a fiatalság lelkesedik, viharos éljenzéstől rengenek a falak.

De most nincs ideje átengedni magát álmódzásainak. Csak mint a villámlás cikáznak át azok a gondolatok vakító fényükkel a sűrű pipafüstön, a mivel az ugaros-karádi atyafiság be-tölti az alacsony szobát. Beszélni kell a rokonokkal, jó barátokkal, felelni kérdezősködéseikre, kínálgatni a szilvóriummal, melyet duzzogva hoz be a roskedvű gazdasszony.

Bezzeg a boldogult tekintetes ur idejében nem folyt így a dáridó már korán reggel, prédára megy most minden. Az a drága szilvórium. Hogy kimélgette a boldogult tekintetes ur! Milyen becsben tartotta! Ugy őrizte mint a szemefényét.

Bizony ha nem őrizte volna úgy, nem is jutott volna most egész kis hordócskával Kesze Jancsinak, a ki nem bocsátja közprédára, hanem megiszsa maga:

- A te egészségedre, rózsám, - biztatja a szerelmes gazdasszonyt.

De bármily gyöngéd legyen is e figyelem a derék vőlegény részéről, többet már nem lophatni a szilvóriumból, mert alig maradt egy pár üveggel Elemérnek, azt pedig hamar elfogyasztja az atyafiság, ha így körülveszi a fiatal gazdát.

Szorongatják, ölelgetik, egymás kezéből kapkodják ki Elemért. Öten, hatan is híjják ebédre:

- Hozzám, pajtikám!

- De bizony én hozzám. Tartom a jussomat az elsőséghez.

- Hallgassatok. Az én vendégem lesz. Punktum.

- Csak nem veted meg barátságos meghívásunkat?

A szegény ifju azt sem tudja, hogy melyikre hallgasson. Nehéz a választás. Egyiket sem akarná megbántani. Legjobban szeretne sehová sem menni, hagyják őt itthon még ma, nagyon fáradt, levert, majd holnap.

Nem könnyen nyugszanak bele, de hát végre belenyugszanak. No, hát majd holnap.

Ezzel az üzenettel vetődött haza Buksy Gida ur valamikor úgy tiz óra tájban délelőtt. Piros-pozsgás arcza meglelégedéstől sugárzott.

- Nem kell sietni, Miczi lelkem, ma már nem lesz belőle semmi.

De arra a lesújtó pillantásra, melyet felesége reá vetett, egyszerre elmúlt a jó kedve.

Micsoda? Hogy nem lesz már semmi? Ki meri azt Buksy Gidánénak szemébe mondani, ha ő egyszer elhatározta, hogy lesz?

Igenis lesz és Elemér itt fog ebédelni ma, igenis és Gida ur be fog menni Vámosra, végez Háj Fülöppel, Grünbaummal, elhozza az ezüstöt, a csipkéket, szalagokat, poharakat, a pezsgőt, a leveses tálat, a tortát, az aransujtásos spanyol dolmánykát.

Mindez megtörténik, ámbár a lehetetlenséggel határosnak látszik, mert Ugaros-Karádtól Vámosig jó egy óra, vissza megint egy óra, ott pedig be kell szaladozni a fél várost, alkudozni, veszekedni Háj Fülöppel, a ki megátalkodott vén jebuzeus, esküdni is, könyörögni is kell egy kicsit, tréfálni is, hogy:

- No Fülöp bácsi, menyecskézünk még?

Mert az öreg nagy lator volt a maga idejében s még most is olyan dolgokon jár az esze, a miken nem kéne.

- Igaz, a mit beszélnek, Fülöp bácsi?

- Hát tudom én, hogy mit beszélnek? - simogatja a nyirott bajuszát a vén akasztófárávaló.

- Hogy házasodik. Vettem én már észre a multkor, hogy a szép Rajner Eszti... Hej, csak nagy mester maga!

Tetszik a beszéd az öregnek, ámbár mentegeti magát, hogy no ugyan már mit gondolnak? Olyan öreg ember, mint ő, a ki már három feleségét eltemette! Ne tessék minden pletykára hallgatni. Talán nem is róla, hanem a fiáról beszélnek.

De azért szinte hizik belé, olyan jól esik neki, hogy hát őt még a szép Rajner Esztivel is hirbe hozzák. Kihuzza a kabátja belső zsebéből a nagy zsiros bugyellárist s leolvassa a pénzt az asztalra.

- Még ötven krajczár métermázsánkint, Fülöp bácsi, próbálgatja Buksy Gida ur.

De nem lehet. Az öreg jebuzeus hajthatatlan. Isten bizony, ezt is csak barátságból veszi meg, csak épen a tekintetes ur kedvéért, mert annyi lesz már a kukoriczája, hogy nem tudja hová tenni.

Buksy Gida urat bántja ugyan kissé a lelkiismeret, hogy fele árán adta el a kukoriczát, a mi még teremni sem fog; hanem megvigasztalódik, mikor Sternéktől sikerül a spanyol dolmányt, a csipkéket, a szalagokat s a többi holmit pénz nélkül elhozni. A főnök nincs a boltban s az első segéd kezeit dörzsölve, hajlong:

- Igenis, a mint méltóztatik parancsolni, majd a régi számlával.

Ugy, hogy Gida ur neki bátorodva, még két legujabb divatu gyöngyös selyem mantillt is kiválaszt, egyet a feleségének, másikat a leányának. Ezt is tessék majd a többi számlához jegyezni.

Ragyogó jó kedvvel érkezik haza a boldog családapa. Van már minden, a mi kell. Hogy fognak örülni a szép mantilloknak! A csipkékből, szalagokból is többet hozott, mint mondták otthon. Ha már úgy sem kell fizetni érte, hát egyre megy.

Nevetve ugrik le a kocsiról. Ott várják már a tornáczon. Ott van Elemér is.

- Szervusz, Elemér!

Aztán sorra csókolja őket: feleségét, leányát, Elemért.

- No te ugyan sokáig késtél, - korholja az asszony.

De csak úgy gyöngéden, mert tulajdonképen nagyon bölcs cselekedet volt ez az elkésés, így együtt maradhattak magukban Vilma meg Elemér. Fiatal ember fiatal leánynyal, úgy a helyes. Gidáné tudja annak a módját. A háziasszonynak minduntalan dolga akad a konyhában, a kamarában.

- Ne zavartassátok azért magatokat, gyerekek. Vilma, mulattasd addig Elemért.

És Vilma mulattatja, a hogy csak tudja s a hogy csak kitelhetik egy minden áron férjhez menni akaró lánytól, a ki érzi, hogy évről-évre kevesebb reménységgel járja a bálakat.

Tükre még azt mondja, hogy szép, a férfiak is azt mondják, arcza talán ép oly üde és fiatal, mint tizenennyolcz éves korában, mikor először vitték bálba; de hiába, már hat farsangot tánczolt át s ma holnap a vén leányok közt emlegetik.

Kinos szorongás fogja el szívéet arra a gondolatra. Istenem! hát miért nem akad neki valakije? Tánczoltatják, bókolnak neki, hizelegnek neki, de komoly kérő egy sem találkozik. Egyetlen egy sem; hiába biztatja szemeivel, mosolyával, néha egy gyöngéd kézszerítással. Mindhiába. Leánytársai férjhez mennek, némelyik már öt-hat éves asszony, újabb, fiatalabb nemzedék jön helyükbe, minden farsangon újabb csoport. És már azok közül is mennyi férjhez ment!

Remegve szorítja két kezét keblére a szép barna leány. Hát miért? Miért?

Csunyábbak is férjhez mentek már, szegényebbek is férjhez mentek, csak ő érte nem jön senki. Senki!

Hogyne mulattatná Elemért? Hogyne járna kedvében? Csak tudná mikép. De a fiatal ember oly szóotalan. Akármire fordul a beszéd, nem költi föl érdeklődését, hideg marad. A szép leány próbálja mindenfélekép. Lázasan kapkod a hurokon; hátha egyszer eltalálná az igazit?

- No gyerekek, hát együnk! - kiabál vigan a hazajött családapa.

Nem leli helyét, egyre ölelgeti Elemért, a leányát, a feleségét. De különösen a leányát, meg-czirógatja piros orcáját.

- Te aranyos gyöngyvirágom, te!

Azon nem is csodálkozik, hogy Elemért ott látja. Hát hiszen az természetes, hogy ha Miczi föltett magában valamit, annak meg kell lenni. Szabadkozott a fiatal ember eleget, de Miczi nénivel nem birt. A katonás asszony igen egyszerűen járt el. Rajta ütött a gyanutlan ellenség s elhurczolta magával.

- Dejszen ha a többi mind olyan lelketlen volt, hogy itt hagyott, én nem hagylak, - jelentette ki határozottan.

Hiába volt minden könyörgés, minden szabadkozás: hogy mit mondanak majd Tihanyi Ábrisék, Petheőék?

Miczi néni kifeszítette széles, hatalmas mellét:

- A kinek nem tetszik, hát beszéljen velem.

Az erőszaknak engedni kellett.

S mikor a diadalmas hősnő tovahurczolta foglyát, kicsinylő mosolylyal gondolta magában:

- Te gyöngé legényke vagy, a kivel tehetünk, a mit akarunk s ha Vilma csak kissé okosan viseli magát, hát akkor nem szabadulsz meg, szép madaram.

És a mint ott ülnek az ebédnél s tömlik bele a szegény Elemér gyomrába a tömérdek finom, jó ételt s öntik belé a sok habzó pezsgőt s a fiatal embernek arcza kigyul, szemei ragyognak és hosszasan rá-rá tapadnak a mellette ülő szép leányra, akkor újra elmondja magában Buksy Gidáné:

- Már nem szabadulsz, szép madaram.

Az a Vilma okosan viseli magát. A félénknek biztatás kell, de csak lassan, nem rohamosan. Helyesen, édes leányom. Az a kis spanyol dolmány is sötétzöld bársonyból, arany sujtással megteszi a hatását.

A leány csókolni való és oly csinos, oly kedves ma. Ha nevet, gömbölyü piros arczán olyan bájos gödröcskék támadnak és olyan gyönyörű két sor fehér fog fénylik Elemér felé, hogy a világban jártasabb embert is elszédíthetné, főképp így jó bor, jó ebéd mellett.

Mert azt meg kell adni, hogy minden étel kitűnő. Miczi néni ritkítja párját a főzésben és a leánya éppen olyan lesz, szakasztott olyan, erősíti nagy buzgósággal.

- Igazi gazdasszony, falusi embernek való.

Azután átveszi a dicséretet az apa. Nem azért mondja, mert az ő leánya, hanem szeretné látni azt a leányt Ugaros-Karádon, de még az egész megyében is, a ki különb.

Az anya bölcs óvatossággal közbeszól:

- Nem illik az, Gida. Csak nem fogjuk a saját leányunkat dicsérni?

Nem is kell már jobban, mint a hogy cselekszik. A többi elvégzik azok a ragyogó fekete szemek, melyek talán soha sem fénylettek még oly ingerlőn. Nem csoda, hogy vakító fényök mellett nem látja Elemér a kétes tisztaságu abroszon a hajdani ebédek és vacsorák foltjait, sem a csorba szélü, repedezett tányérokat, sem a mocskos fehér függönyt az ablakokon, sem a legyektől telepettyeztetett tükröt a falon.

Hisz az a kis budai korcsma, a hová ő atyjával ebédelni járt, sokkal mocskosabb volt, az abrosz ott sokkal jobban tele vörös bor- és zsidóitokkal, a tányérok még csorbábbak és repedezettebbek, a tükör egészen behomályosult a füsttől, a gőztől, a portól, a piszoktól. Hogyan jutott volna eszébe, hogy kifogásokat, hibákat, megróni valókat keressen itt, a hol minden oly kedves, oly nyájas?

A ház hatalmas asszonyának parancsoló alakja is csupa nyájasságtól olvadoz, a mint a leányát komandirozza:

- Vilmácskám, kináld még azt a mandulás kiflit Elemérnek... Vagy talán inkább abból a diós felfujtból tetszik?

Elemér kezeiket csókolja. Már igazán egyikből sem.

- De az én kedvemért, Elemér.

A szép leány kedvéért, no azért szívesen. Azért nemcsak ennyit. Azért kész volna tűzbe, vízbe rohanni. Szemei mindegyre hosszabban tapadnak a leányra, kezeik mindegyre gyakrabban találkoznak, fejeik összébb hajlanak. Egyszer a leány kóstol is a fiatal ember poharából.

Buksy Gidáné int a férjének, hogy: látod? S Buksy Gida ur visszaint derék élete párjának, hogy: látom. A jókedvű uri ember mosolyogva pödörgeti a bajuszát. Rég elmúlt idők jutnak eszébe, mikor Miczike még nem hizott így el, hanem takaros, kedves leány volt, piros, friss, mint a kicsattanó rózsabimbó s olyan jól esett az embernek, ha a könyökével hozzáérhetett a gömbölyű karjához.

Az öreg ur szerelmesen pislog a feleségére. Csak nincs olyan ital több a világon, mint a pezsgő. Tyü! az ember szinte érzi, hogy fiatalodik, hogy forr ereiben a vér.

- Ígyunk, Elemér öcsém.

Hanem a gondos anya tudja, hogy meddig mehetni. A bor nagyon jó bátorító eszköz félénk természetű fiatal embereknek, Gida sem merete volna őt talán soha megkéretni, csak kerülgette, mint a macska a forró kását, ha a bátyjai egyszer be nem rugatják; de a jóból is sok, a mi sok és az már baj, ha valaki egészen a sárga földig leiszsa magát.

Sietni kell hát az ebéd befejezésével, ámbár Gida ur szörnyen szeretne még ropogtatni azokból a mandulás szeletekből, a diós felfújtat pedig még meg sem kóstolták.

- De lelkem, Miczikém...

A hatalmas urnő szigorú pillantása elnémítja a jóétvágyú urat. Hiába, nincs kegyelem; hozzák már a fekete kávé.

Vilma rózsás kövér ujjacskáival maga teszi be a cukrot az Elemér findzsájába. Miczi néniék nem szeretik a czeremóniázást:

- Csak úgy Elemér fiam, mintha otthon volnál.

Az ember tartsa rendben az asztali ezüstjét, a hogy uri házhoz illik; de a cukorcsiptető, az csak olyan inczifinczi új szokás.

Hanem nini, ki jön ott? Még föl sem keltek az asztaltól, már betoppant a vendég. Tihanyi Ábrissné jön a négy leányával. A kiállhatatlan nyafogó teremtések! Mind olyan vékony, hogy a szél is majd elviszi őket. Bár csak elvitte volna!

- Isten hozott, édes lelkeim!

És tünni kell, hogy jobbról, balról oda fészkelik magukat Elemér mellé s forgatják azokat a szende szemeiket és eresztgetik ki magukból a sóhajtasokat.

Még az a negyedik, az a legkisebb is, az a zöldbeka. Hát nem szégyen az, hogy ily korán, alighogy felcseperedett, már a férfiak után veti magát?

Buksy Gidáné elszörnyűködik ezen a nagy elvetemültségen; de mit csináljon? A rokonokat nem dobhatja ki az ajtón, hát nyájas beszélgetésben eltöltik együtt a délutánt.

Oh, nem ez az első délután, a mit így együtt töltöttek, ajkaikon mosolylyal, édes szóval, szíveikben elfojtott keserőséggel, irigységgel és haraggal; pedig a harag oka talán csak egy elveszett csirke volt, mely az egyik uri család portájáról a másikéra tévedt, míg most olyan szerencséről van szó, a milyen régóta nem volt Ugaros-Karádon s talán soha sem lesz többé. Rajta, leányok, anyák, ne hagyjátok!

VI. A jó barátok.

Az ember nem is sejtí, hányszor függ sorsa csak egy hajszálon. Ha akkor délután nem jön Tihanyi Ábrísné a négy leányával s nem fogják úgy körül Elemért, hogy egy pillanatig sem maradhat szabadon Vilmával, hát nagyon valószínű, hogy abban a rózsás kedvében, a pezsgő által is, meg a csinos barna leány ragyogó szemei által is föltüzelve, a sok szívettségű, nyájasságtól, rokoni szeretettől elragadtatva, okvetlen mondott volna valami olyat, a miből egy kis ügyességgel teljes és tökéletes nyilatkozatot lehetett volna kikerekíteni.

Sőt ha az a duzzadó, szép, piros szájacskó tovább is oly hivogatón mosolyog, talán még csókolózáson is rajta lehetett volna kapni őket, aztán örömkönyek közt megáldani a fiatal párt s félév múlva megtartani a lakodalmat.

Mily más lett volna akkor a Kókay Elemér sorsa! Regényt, az igaz, nem irtunk volna akkor róla, de nem vesztett volna vele. Vilmából jó asszony vált volna, a ki pompás pulyka-, kappan-, libapecsenyékkal, mandulás, lekváros süteményekkel tömné az urát, aranygyöngyös házisapkát himezne neki a nevenapjára, s habár néha kissé pörölne is vele, ha papucskormány alatt tartogatná is, azért megbecsülné, szeretné, gondját viselné.

A komor, ócska ház fölvidulna hangos nevetésétől, jókedvű danolásától, vigan élnének, híres nagy ebédeket adnának, négy-öt sarjadékkal szaporítanák a Kókay-nemzetséget s az mind olyan pirospozsgás pofók lenne, mint az anyjok, apjok, Elemér potrohot eresztene s csöndesen pipázgatva, iddogálva, boldog nyugalomban vénülne meg.

Ha hagyták volna Tihanyi Ábrisek. De a szegény sovány asszony a négy sovány leányával nem akarta azt a kövér zsákmányt oly könnyen átengedni másnak, mikor az nekik is jó lenne. Sarkában jártak hát szüntelen, nyomról-nyomra kísérték, meglepték ma itt, holnap amott, epedő pillantásokat vetnek feléje, sóhajtoznak, szemeiket forgatják, kezét szorongatják.

Ott lábatlankodtak mindenütt, ámbár hiva sem voltak, egész délutánokon Gidáéknál tanyáztak, vagy leskelődtek az ablakon s mindig az utcán kószáltak, mihelyt sejtették, hogy valamerre Elemérrel találkozhatnak.

Vilma szerencsésének hát vége. Az az elszalasztott percz soha többé vissza népi tért. Hej! az életben vajmi ritkán térnek vissza az egyszer elszalasztott perczek. Hiába etették-itatták már ezután Elemért; az a sok jó ebéd és vacsora mind kárba ment.

De kárba ment a Tihanyi Ábrísné fáradsága, a négy leány kacsingatása és futkosása is. Hiába reménykedtek Csaby Eleké, hiába Kókay Tamásék. Mindegyre világosabb lett, hogy az ugaros karádi leányoknak nincs szerencsájük.

Ha csak nem Thuróczy Olgának? De biztosat senki sem mondhat, mert az a leány egyformán büszke és hideg mindig, az Elemér látogatásai pedig nem oly sürűk, hogy nagyon föltűnnének.

Csak Tihanyi Dezső aggódik folyvást. Ugy véli, hogy Petheő Lászlóné egy idő óta még hidegebb lett hozzá, Olga még büszkébb és tartózkodóbb. Már arra is gondolt, hogy szól Elemérnek, megkéri:

- Pajtás, ne rontsd a szerencsém.

De döllyfös lelke nem bír ennyire megalázkodni. Hogy ő könyörögjön? Nem teszi.

Pedig mindenfelől szorítgatják, sokáig már nem bírja. Háj Fülöpnél már vége a hitelnek. Thuróczy Olgával már nem lehet tovább biztatni a vén bitangot.

- Öreg ember vagyok én már, nem érem én meg annak az esküvőnek a napját soha sem, - mondta a mult héten.

És Tihanyi Dezsőnek magának is úgy rémlik, mintha ő sem érne meg soha azt a napot. Annyi fáradság, oly hosszú kitartó udvarlás, mind kárba vesz. Erre a blatra tette ő föl mindenét s a szerencse, úgy látszik, ellene fordul.

- Az ördög hozta ide haza ezt a mamlasz Elemért, - mormogta magában dühösen.

Mióta az az ember ide jött, azóta mintha kicserélték volna Olgát. Hisz azelőtt is büszkén nézett le udvarlójára, de azóta türehetetlen.

Az egész vármegyében nincs ember, a ki úgy tudjon hajtani négy lovat, mint ő, nincs, a ki különb lovas, különb tánczos. Hát miben áll fölötte Elemér? De az ördög bujt bele a nőkbe, hogy nem lehet eltalálni soha az izlésöket.

Még biztatja ugyan egy kis reménység, hogy talán Elemér is elmarad mellőle a versenyfutásban, mint a többiek elmaradtak. Csak Háj Fülöppel beszélhetne az ember okosan. De a vén akasztófárávaló megbicsakolta magát. A Csaby Elek ur aláírására nem ad már semmit, tessék neki uj aláíróhozni, másképp nem prolongál.

- Ha olyan bizonyos a Thuróczy Olga kisasszony, akkor aláírhatná példának okáért Kókay Elemér ur is, - véli a vén uzsorás.

S Tihanyi Dezső még most is látja a gunymosolyt az öreg zsidó ránczos arczán. Dühösen járkel otthon, dul-ful. Hát már nevetség tárgya lesz?

- Tekintetes uram, vaddisznó jár a kukoricában, átcaptak a báró ur erdejéből, - jelenti a csősz.

- Bánom is én, - förmed rá Tihanyi Dezső.

Mit bánja ő a vaddisznót? Hadd turjon. Turják ő alatta is a földet. Maholnap úgy sem lesz már egy talpalatnyi sem az övé.

Eh! mégis mást gondolt. Estefelé vállára vetette a puskát s kiment szétnézni.

Holdvilágos este volt. A vaddisznó ilyenkor jön át az erdéből, majd szétdurrant köztük s lelő vagy egyet. Legalább észére téríti a bárót. Micsoda bolond passzió az, hogy el hagyja szaporodni erdejében a vaddisznót?

Az ugaros-karádi határ szélén szép nagy darab tölgyerdeje nyúlik el Szilvásy Jenő bárónak. Fogoly is átjön onnan gyakran s a báró tisztjei mindig perlekednek az ugaros-karádi urakkal a lelőtt vad miatt.

- Na perlekedhetnek majd megint a vaddisznóikért, - gondolja magában Tihanyi Dezső.

S a milyen ingerült és haragos, hát jól esik neki a gondolat, hogy valakit bosszanthat s valami vad gyönyörűséget érez abban, hogy lepuffanthat egy czudar dögöt, a mely az ő területére jön pusztítani. És ha egy ember volna, a milyen dühös és elkeseredett most Tihanyi Dezső, talán még azt is lepuffantaná.

A mint így kóborolt ott a földeken át, mindegyre szilajabb, mindegyre vadabb indulattal, olyan különös gondolatok villantak át agyán. A puska, mely vállán lógott, mintha valami értelemmel bíró lényvé változott volna, mely gonosz gondolatokat sugall neki:

- Lásd, én meg tudnálak téged szabadítani a vetélytárstól, az ellenségtől.

Eleinte borzad arra a gondolatra, de aztán daczosan ismétli magában:

- Ha én lelövöm a vadat, a mely nekem kárt tesz; hát az embert, a ki pokollá teheti egész életemet, miért ne?

S a puska agya, mely oldalát lökdösi, minden lépésnél nógatja:

- Miért ne? Miért ne?

Nem gyilkosságra gondol, csak párbajra. Nem akar börtönbe kerülni Meg akarja ölni azt az embert, de úgy, a hogy az uri emberek szokták, lovagiasan, tisztességesen.

- Ha enyém nem lehet Olga, az övé se lehessen - mormogja fogcsikorgatva.

Egyikök fölösleges itt ezen a földön, egyiknek pusztulni kell. Miért legyen az Tihanyi Dezső s miért ne a másik?

Alkalmat mindig találhatni az összekoczczanásra, egy pár jó barát mindig akad, a ki szívesen segédkezik s ha egyszer a pisztoly csöve elé kapja Tihanyi Dezső azt az embert, egyikök élve nem fog onnan elmenni.

Mindaz az elkeseredés, mi lelkében felhalmozódott, Elemér ellen fordul. Mintha annak is ő volna oka, hogy Háj Fülöp nem akar várni, hogy perelni, foglaltatni, árvereztetni fog. A vén róka neszét vehette, hogy a Tihanyi Dezső dolga Thuróczy Olgánál rosszabbra fordult s hogy ez az új emberke emelkedik, míg ő lefelé száll.

Véres karikák futkosnak szemei előtt. Bósz haraggal dobogtatja lába a földet. Már alig tudja, hogy miért jár itt kint ily késő este. A vaddisznók eszébe sem jutnak. Csak jár, mert valami lázas belső tűz hajtja s nem engedi megpihenni.

Szétszaggatott felhők rongyai szállnak át az égen, ép oly gyorsan, lázasan, mintha azokat is valami vad indulat kergetné. Néha-néha eltakarják a holdat, mely lerázza magáról s újra kibukkan, míg egy újabb felhőgomoly rá nem szakad, mintha birkóznának, hogy ki gyűri le a másikat.

Már egészen az erdő széléig ért Tihanyi Dezső, a hol az ugaros-karádi határ végződik. Egy perczig tétozva megállt ott. A fák közt csörtetést hallott. Akkor lekapta a puskát a válláról s figyelt.

Nem, ez nem vaddisznó. Ez a zörej sokkal csekélyebb, mint a mit a vaddisznók okoznak, mikor áttörnek az erdőn. Ez valami ember lesz, valami elkésett utas, mert az országut itt átszeli az erdő sarkát, vagy valami orvvadász, a ki nyulra les.

És ime az az ember közelebb jő. A hold épen akkor bukkan ki újra a felhők közül s rezgő fénye a közeledőre ömlik. Tihanyi Dezső megismeri s hideg borzongás fut át az egész testén. Azt hiszi, hogy csak fölízgatott képzelete játszik vele. Hogy az ott nem élő lény, csak kísértet, rémes látomány, melyet csak az ő lázas agya teremtett oda.

Vad, ijedt tekintettel mereszti reá szemeit Tihanyi Dezső. Oly sápadtnak tűnik föl az az alak a holdvilágnál. Elemér volna az csakugyan? Honnan jön? Mit keres? Rossz órában jött. Tihanyi Dezső keze reszketve emeli föl a puska csövét. Ha most lelőné? Ki keresné, hogy történt? Véletlenül, vaddisznó helyett.

Ki bizonyíthatná rá a gyilkosságot? Senki. Csak a ravaszt kell megnyomnia, egy durranás és az az ember ott fog feküdni holtan lábainál és soha többé útjába nem áll.

Akkor leereszti a puska csövét s elfojtott, rekedt hangon odakiált Elemérnek:

- Menj. Mehetsz.

De az nem ment, megállt.

- Menj, - ismételte Tihanyi Dezső zordonan. Elemér közelebb jött.

Tihanyi Dezső nem szólt többet, villámló szemei reá tapadtak a vakmerőre, a ki így szembe akar szállni vele. Maga kereste sorsát.

De amint újra fel akarta emelni fegyverét, érzi Tihanyi Dezső, hogy azt nem bírja megcselekedni, s az a szelid hang, a melyen Elemér megszólal, átjárja a szívét:

- Dezső!

Tihanyi Dezső megrázkódik s átnyújtja a puskáját Elemérnek:

- Elvesztettem az eszemet, pajtás. Nesze, lőjj agyon, mint a veszett kutyát, nem érdelek egyebet.

De Elemér visszaadja az oda nyújtott fegyvert, melyet Tihanyi Dezső leejt a földre. Az erős fölindulás egész testében megrázkódtatja az izmos férfit, hangja csuklik, csaknem zokogásba tör ki, amint Elemérnek nyakába borul:

- Nagyon szeretek egy leányt. Vagy a vagyonát. Nem tudom, az is lehet. De nagyon szeretem. Évek óta járok utána, vágyva, őrvongva. Már azt hittem, hogy az enyém lesz és akkor ide jössz, közénk állsz te.

- Én? - csodálkozik Elemér.

- Te, a ki gazdag vagy, válogathatsz, száz leányt is találsz, a ki szívesen hozzád megy; csak ezt az egyet hagyd meg nekem, ezt az egyetlenegy.

Mélyen megrendülve hallgatta Elemér Tihanyi Dezső szenvedélyes kitörését. Nem kérdezte, melyik az a leány, egyszerre kitalálta: az, a melyik úgy érezte, mintha neki is egyetlenegy volna a világon.

De nincs oly áldozat, a mire a nagylelkű, nemes ifju kész ne volna. Ha szívét kellene kiszakítani, azt is odaadná. Arcza kigyul a lelkesedéstől. Attól a fiatal lelkesedéstől, mely büszkeséget és gyönyört talál az áldozatban is és annál nagyobb, mennél fájóbb az áldozat.

Átölelte Tihanyi Dezsőt s meghatottan szólt:

- Légy boldog. Engem soha többé nem fogsz gátul találni utadban.

Karonfogva mentek haza a csöndes holdvilágos estén, mely örök barátságuk kezdetét jelölte és beszéltek mindenről, túlaradó szívvel, ifju lelkesedéssel, a hogy két jó barát beszél egymással, kik föltalálták egymást, hogy soha többé el ne veszítsék.

S másnap elvitte Tihanyi Dezső a váltót az Elemér aláírásával Háj Fülöpnek és a vén uzsorás bámul, fejét csóválja s olyanformán rémlik neki, mintha a világon mégis volnának különös emberek. Olyan - Háj Fülöp nem tudja, hogy fejezze ki magát, - olyan igazán különös.

VII. A mi a patikában történt.

A nagy fehér kastélyban, mely mint valami fejedelmi palota uralkodik az egész Ugaros-Karád fölött, nagyon csodálkoznak Petheő Lászlóék Elemér kimaradása miatt. Petheő Lászlóné ő nagysága, a ki olyan bölcs arithmetikával kiszámította, hogy Olga és Elemér összeadandó, vagyis hétszáz hold meg nyolczszáz hold, az ezerötszáz hold, nem érti, hogy mi történhetett. Maga az a büszke leány is olyan kérdőleg tekint nénjére, ámbár nem szól, nem kérdezi, csak szép fehér homloka huzódik redőkbe.

Petheő László ur tudna ugyan fölvilágosítással szolgálni s megmondhatná, hogy a patikában találkozott azzal a fiatal emberrel, a mi mindjárt világosságot gyujtana ő nagysága agyában. De Petheő László ur hallgat és nem mer szólani, mert nem tudná igazolni, hogy mit keresett ő maga a patikában. Hiába ölténé magára azt a jámborabb képét, mintha tizig sem tudna olvasni, ő nagysága könyörtelenül rá sütné, hogy már megint azért a semmirevaló szoba-leányért járt ott, a kit ő nagysága a mult hónapban a szolgálatból elkergetett. Persze az a jóhirű dáma befogadta, mert hát a milyen az asszonya, olyan a cselédje.

S ámbár Petheő László ur becsületére merne megesküdni, hogy ártatlan az egész dologban, ő nagysága mégsem hinné el, mert saját szemeivel látott egy kis selyemkendőt, a mit ártatlan emberek nem szoktak ajándékozni.

Petheő László ur tehát bölcsen hallgat és nem visz hirt haza a patikában történő dolgokról. Még Tihanyi Ábrisenének és négy leányának a figyelmét is kikerülte a patika és senkinek sem jut eszébe, hogy ott egy érzelmes hölgyecske epedve vár egy ifju lovagot - oh, mióta várja! - hogy egy kis költszetet hozzon az férjének pomádés tégelyei és ipecacuana extractumai közé.

S ki lehetne e nemes lovag szerepére alkalmasabb, mint a fővárosból jött fiatal ember. Ah! ez nem lesz oly durva és érzéketlen, mint a többi. Megérezte azt mindjárt az érzelmes kis hölgy kezének fogásáról, mely félénk és szelid volt; kiolvasta szemeiből, melyeket, mint valami szende leányka lesütött, midőn a tüzes menyecske szemeivel találkoztak.

- Oh! mennyire örülök, - sóhajtott és mosolygott egyszerre a kis menyecske.

Az utcán történt a bemutatás, a gyógyszerár bolt ajtaja előtt, hol az ugaros-karádi urak órák hosszáig szoktak elácsorogni vagy a lóczán üldögélve, pipáikból eresztgetni a füstöt s csizmaszáraikat csapkodni agarász ostoraikkal, miközben egy-egy nyers tréfa is vegyült a szüz magyar dohány füstje közé.

- Menjenek, magok istentelenek, - szólt a szép kis hölgyecske, ki oly légiesnek s oly leányosan finomnak látszott, mintha e durva karok közül soha egyetlenegy sem merte volna szentségtörés nélkül körülölelni karcsu derekát. - Jöjjön kérem, - szólt aztán Elemérhez, - hagyja itt ezeket a megrögzött gonoszokat.

S bevezette a fiatal embert az ő kis szalonjába, mely ép oly kedves, ép oly negédes, ép oly ábrándos volt, mint kis urnője maga.

Más tapasztaltabb ember talán észrevette volna a mesterkélrt rendetlenséget a csinos kis butorokban, az asztalon heverő könyvekben, az apró csecsebecsékben, melyekkel a szoba fel volt ékesítve; valamint észrevette volna a fiatal asszonyka ártatlan csevegésében, szemeinek forgatásában és mélabus mosolyában a kaczer affektációt. De mit tudott Kókay Elemér a világról s a nőkről?

Csak nézte a szép asszonyt s gyönyörködve, néha el-elpirulva hallgatta szapora beszédét. Abból a kedves Budapestből, melyről az asszonyka csevegett, vajmi keveset ismert ő: alig

egyebet, mint a kis vendéglő füstös szobáját, a hová ebédelni járt; az irodát mogorva, pókhálós falaival, poros asztalaival, unalmas aktáival és szegény hivatalnokaival, kik vászonujjat huznak föl könyökükig, hogy be ne piszkolják kabátjaik ujját. Ismert aztán még az iskolából egy pár uri pajtást, a kikkel néha találkozott az utcán vagy a kávéházban, vagy néha hónapokig sem találkozott. Látott nagyritkán, egész farsangon át egy vagy két bált, melynek költéségét megkoplalta, de legalább pillanatra láthatta az előkelő világot fényes toilettjaival, persze hogy csak úgy, mint mikor valaki álmában látja maga előtt elsuhanni.

Nem volt bátorsága betolakodni abba a fényes világba. Nem volt meg benne a szerencsét hajhászó kalandor vakmerősége, bár nevével, előkelő fiatal ismerősei révén, kik a gentry-világhoz tartoztak, könnyen befurakodhatott volna bárhová s élhetett volna, mint annyi más, a szédelgő és tányérnyaló diszes társaságban, mely nem keresi: miből él, csak azt, hogy mint gavallér tudd magadat viselni a táncsteremben, vagy a kártyaasztalnál vagy az előkelő világban előforduló egyéb alkalommal.

Annyit ugyan minden világban való járatlansága mellett is jól tudott Elemér, hogy azok a fővárosi körök, melyekre a kis patikáriusné hivatkozott, nagyon távol állanak a tulajdonképi előkelő világtól; de ő előtte, az ismeretlen, szegény kis hivatalnok előtt, a vagyonára dölyfös háziúr, a meggazdagodott gyáros, a dus jövedelmű orvos és gyógyszerész lakása épúgy zárva állt, mint a mágnesok termei. S az ifju éveit siralmas száműzetésben Ugaros-Karádon töltő hölgyecske annyi kitűnő család nevét hadarta össze, a kikkel Budapesten ismeretségben állt s annyi jeles, híres és gazdag férfit tudott megnevezni, a kik kezéért esengtek, hogy Elemérnek csak úgy kápráztak tőle a szemei s magában meg kellett vallania, hogy igazán isten csodája, hogy ez az ünnepezt hölgy mégis ezt a Dankó Árpádot, ezt a bamba falusi patikust választotta.

- Csak egy szívet kerestem, mely megértse, - sóhajtott a gyöngéd kis teremtés.

És azt a szívet azóta folyvást keresi, mert természetes, hogy a házasság csak csalódást hozhatott e drága léleknek.

De nem panaszkodik. Tudja, hogy van még a világon több olyan bohó szív, melyet nem elégít ki a lét durva anyagiassága.

És oly ábrándosan nézett föl szép szemeivel Elemérre s egész gyöngé kis alakja, mely ígésző pongyolába volt burkolva; annyira epedni látszott a vigasztalás után, hogy igazán keményszívűnek kellett volna lenni a fiatal embernek, ha nem sietett volna megvigasztalni.

Nem mondhatni, hogy ezt valami szerfözlött ügyesen végezte volna el, akadozott, elpirult, de bármily gyarló volt is a vigasztalás, mégis elég hathatósan mutatkozott, mert egy gyöngéd kézszorítás tanusította a szenvedő szegény szivecske háláját s édes mosoly derítette föl a csinos busongó arcocskát.

Hisz a szárazságtól epesztett virágnak sem kell több, csak egy harmatcsepp, hogy felüdüljön. Ennek az érző kis szívnak is csak egy jó barát rokonszenve kellett.

- Az a rokonszenv, melyet csak a kiválasztott lelkek értenek meg, - biztosítá új barátját a kis menyecske, hosszasan ott felejtve bársonyos piczi kezecskéjét az ifju kezében.

Melyik fiatal ember nem akar kiválasztott lélek lenni? Melyik az, a kinek nem hizeleg, ha egy szép fiatal asszony benne találja föl azt a nemes lelkű barátot, kinek rokonszenve enyhítő csepp az élet sivár pusztaságán?

És Elemér úgy érezte, mintha ő is ott járna az élet ama sivár pusztaságán s mintha neki is nagy szüksége volna a rokonszenv enyhítő cseppjére.

De a mi az ő szívének bubánata, arról nem szól. Arról nem szólhat. Azt soha senkinek nem szabad megtudni. Hogyan áldozta föl szerelmét, az örök titok marad.

Érzi, hogy szíve utána szakad, de a mit ígért, azt beváltja. Őt sem fogja soha senki megérteni, senki sem fogja ismerni mély bánatának okát, melyet hurczolni fog egész életén át. Mert most, mióta lemondott, most még jobban érzi, mennyire szereti azt a leányt, azt a szépet, azt a fenségeset, a kit nem lehet soha elfelejteni.

A kis menyecske másra magyarázza a fiatal ember elmélázását és hallgatását s nem fukarkodik a bátorító kézszorítások dolgában. De Elemér csak a barátság kézszorítását érzi s fogadást tesz magában, hogy hű, igaz, önzetlen barátja lesz ennek a szegény elhagyatott nőnek, ki oly egyedül áll a világban s kit senki sem ért meg környezetéből.

Ha Elemér helyett más valaki lett volna ott bent a szobában az ugaros-karádi urak közül s avval a másvalakivel kaczerkodott volna így az érzelmes hölgyecske, valószínű, hogy az nem elégedett volna meg egy pár kézszorítással, hanem ölébe kapta volna a kis menyecskét s derekasan összecsókolgatta, szorongatta volna s meg lett volna győződve, hogy a kis menyecske sem akar egyebet. De Elemér sokkal ideálisabb lelkű volt, hogy sem ily alacsonyan mert volna vélekedni erről a gyöngéd asszonykáról, ki a sok hullámszó csipke és szalag között oly légiessé látszott, mintha teste sem volna.

Igy beszélgettek sokáig édes, ártatlan bizalmasságban a tiszta lelkek barátságáról és más hasonló dolgokról, a tavaszról, a virágokról, a költőkről. Elemér bevallotta, hogy ő is irt néhány verset, csak gyöngé szőnyegpróbálgatás ugyan, érzi tehetsége csekély voltát.

De a kis menyecske ragyogó szemei látják már benne a jövődő hírneves költőjét s kalandos fejecskéjében nagyszerű regényes történetek kóvályognak szerelmes költőkről, a kik megszöktetik holmi hitvány kalmár vagy gyógyszerész kis feleségét s verseket írnak róla, melyben megéneklik csókra termett piros ajkait, ölelésre nyíló liliom karjait.

Mindez keresztül-kasul száguldoz fejecskéjén, mialatt álmodozó szép szemei félig lecsukódtak.

Lármás beszéd s nagy zörej hallatszott be akkor a másik szobából. Valaki feldöntött egy széket. Aztán kinyílt az ajtó s bejött a férj vagy féltucat ur emberrel.

Egyik-másik furcsa tekintettel pislogott a kis menyecske és Elemér felé; de a férj kövér, nyílt, becsületes arcán szikrája sem látszott a gyanakodásnak. A jó ember még a szénapadlás történetét sem ismerte s olyan őszinte barátságos jóindulattal nyújtott kezét Elemérnek, mikor elváltak, hogy az urak sokat nevettek rajta ez este a kaszinóban.

Elemér most már nem maradt sokáig s miután megígérte az udvarias gyógyszerésznek, kinek a pajtásai csaknem háta mögé röhögtek, hogy máskor is meglátogatta őket, eltávozott.

Ki erre, ki arra ment, mert már különben is délfelé járt az idő, de Tihanyi Dezső még messzire elkísérte Elemért. Soha sem volt még ily nyájas hozzá s Elemérnek jól esett, hogy nem talál benne mákszemnyi ellenséges indulatot sem.

- Pajtás, - szólt Tihanyi Dezső barátságosan átkarolva az Elemér vállát - ha segítségére lehetek, szívesen teszem. Én voltam, a ki feldöntöttem a másik szobában a széket.

Elemér csodálkozva tekintett rá, mintha kérdezni akarná: ugyan miért?

- Oh te szenteskedő! - kiáltott föl amaz; - talán nem jó volt, hogy figyelmeztettelek.

- Csak nem gondolod? - utasította vissza Elemér.

Tihanyi Dezső ajkai körül gunyos mosoly játszadozott. Szerette volna egyenesen megmondani:

- Ugyan mit komédiázol és lovagiaskodol olyan asszonynyal?

De nem szólt semmit. Neki így is, úgy is, mindegy. Ő hallgatni is tud, ha kell.

A kik hallották Tihanyi Dezső kifakadásait az első napokban a közjük pottyant mamlasz ellen, nem győztek csodálkozni a nagy barátságon, mely köztük keletkezett. Dezső minden nap fölkereste Elemért, magával vitte s ha utjuk történetesen a patika felé vezetett, pedig rendesen arra vezetett, Dezsőnek olyankor mindig gondja volt rá, hogy Dankó pajtásnak dolga akadjon a patikában, míg Elemér beszólt a kis menyecskéhez.

Ezeknek a látogatásoknak aztán hirtelen ment egész Ugaros-Karádon s elszörnyűködve adták odább házról-házra. Nemsokára oly rossz híre lett szegény Elemérnek, a milyen rossz csak a legelvetemedettebb embernek lehetett. Családapák és családanyák iszonyodva emlegették nevét, nem azért, mintha valami hallatlan dolog lett volna Ugaros-Karádon, hogy valaki a más ember feleségét szereti, de a körülmények estek sulyosan a latba. Megbocsáthatatlannak látszott, hogy minden reá épített reményt ily galád módon semmisít meg. Egy leány sem számíthat reá többé, hogy fehér menyasszonyi ruhájában, koszorúval fején és pompás bokáig érő hosszú fehér fátyollal oltárhoz vezesse ez a csélcsap ember.

Szörnyű volt az elkeseredés valamennyi leányos háznál. A négy sovány Tihanyi kisasszony szerette volna a szemeit kikaparni annak a gyalázatos kis patikusnénak. Miczi néni arról beszélt, hogy ki kellene seprűzni a helységből. Gondolkoztak arról is, hogy meg kellene mondani az urának; de ezt abba hagyták, mert akkor még nagyobb lenne a baj, Dankó elválnék a feleségétől s Elemér elvenné azt az asszonyt.

Nem tudták, mit csináljanak. Buksy Gida ur, a kit harcias élete párja minden istenadta nap rémítőnél rémítőbb hírekkel kizavart nyugalmaiból, azt tanácsolta, ne bolygassák ezt a históriát, mennél jobban piszkálják, annál rosszabb. De Miczi néni nem hagyhatta abba. Tele lármázta vele az egész falut.

Most már mindenki emlékezett rá, hogy mikor ide jött Elemér, a legelső alkalommal a temetésen mindjárt lehetett látni, miféle jómadár. A ki úgy lesüti a szemeit, annak nem tiszta a lelkiismerete. Ki tudja, micsoda gonoszságon jártathatta már akkor az esztét.

Oly általános volt az erkölcsi érzület fölhaborodása Ugaros-Karádon, hogy még Tihanyi Dezső sem merte egész nyíltan mentegetni barátját, csak úgy félig-meddig. Olyanformán, hogy: ej no egy kis gyöngesség. Ki tehet arról, hogy némelyik ember vajból van, mindjárt elolvad?

Bezzeg ő nem olvad el, ő hűségesen megy egy cél felé, folyvást csak azon egy cél felé s nem tekint sem jobbra, sem balra. Tudja, hogy akadályokkal kell küzdenie. Tudja, hogy Petheő Lászlóné ellene van, Petheő László pedig olyan gyámoltalan öreg ember, a ki csak a kaszinóban, meg a közbirtokosság gyűlésén adja a tekintélyt, de otthon a felesége előtt a száját sem meri kinyitni, főképp mióta nem bírja kitisztázni magát bizonyos gyanu alól, mely tisztos ősz szakállá daczára is reá nehezedett ama bizonyos szobaleányt illetőleg.

Tihanyi Dezső látta, hogy semmit sem várhat a Petheő László bátyánk jóakarától; az asszonyok azonban elviszik az ő hűségének s az Elemér csélcapságának a hírét a nagy fehér házba is, hol Pethőné megtudja végre az Elemér kimaradásának az okát, a mi nem maradhat teljesen titok Olga előtt sem, bár Petheőné takargatná a dolgot, ha tudná. Mert hiszen a férfiak ugyanis mind egyformán hiábavalók s ha már választani kell közülök, hát inkább egy semmirevalót nyolczszáz holddal, mint másik semmirevalót nyolczvannal, még pedig olyan nyolczvannal, a miből talán már egy hold sem az övé.

Ő nagyságánál tehát bármikor számíthatna bocsánatra a megtérő bűnös; de az a büszke leány, ezt jól sejti Tihanyi Dezső, soha sem fog megbocsátani, ha szeretett.

VIII. A nagy nap.

Hónapok multak el és Ugaros-Karádon semmi sem változott, mintha Ugaros-Karádra nem is szólna az örök változandóság törvénye. Ugyanaz a preferánsz, ugyanaz a ferbli járta a kaszinóban. Ugyanazok az emberek unatkoztak a patika előtt a lóczán. Ugyanazok az apró nehez-
telések, irigykedések, villongások folytak az uri családok közt s ugyanazok a régi barátságos vacsorák békítették ki a haragosokat.

Csak a természet külső képe változott. Az idő már őszre járt. Dér borította a mezőt, a fák megkopaszodtak s az egész táj még sivárabbnak tűnt föl, mint máskor. A varjuk csoportosan ereszkedtek le az udvarokra. A kaszinó két alacsony szobája megtelt a friss dohány csipős füstjével.

Minden úgy volt, mint tavaly ilyenkor. A Kókay Ádám ócska házában megint egy csöndes magányos ember üldögélt, lustán álmodozva és pipázva. Csakhogy most nem volt az egy totyakos öreg, hanem egy fiatal ember, a ki nem tudja, mit csináljon. Beül nagy karosszékebe s egész nap olvas.

- Mi akarsz lenni, öcsém? szólítja meg Buksy Gáspár - hogy így falod a könyvet?

Még tudós soha sem volt a familiából s megfoghatatlan, hogy mi lelte ezt a szegény fiut? Maga sem tudja, hogy mi lelte. Ugy érzi, mintha nem ide való volna. Mintha nem szerezne neki semmi örömet, a mi másnak örömet szerez, sem a ló, sem az agár, sem a kártya, sem a barátság. Mintha visszavágynék az ő kis hónapos szobája után, a hol dolgoznia kellett, a nagy város utczái után, a hol magányosan ödögött a zsidongó sokaság közt, míg fejében egy-egy készülő dal rithmikus sorai csengtek, bongtak.

Most feje oly üres és oly nehéz. Itt a vagyon, melyre áhítozott s mely most oly értéktelennek tűnik föl előtte. Néha megvillan fejében egy-egy álma. Hir? Dicsőség? Most már nem földhöz ragadt szegény, a kit lenyom a mindennapi megélés gondja és mégsem vágyakozik semmi után. Olyan szárnyaszegetten gunnyaszt szobájában.

Néha elmegy az atyafiak közé, de mintha azok is elidegenedtek volna már tőle. A patikában sem csepegtetnek már a rokonszenv cseppjeiből sajgó szívére. A kis menyecske hamar meggyőződött, hogy ez a fiatal ember mégsem az igazi s most az orvosi karral próbál szerencsét. Persze, hogy nem az ugaros-karádi öreg doktorral, a ki rut, zsémbes, lompos agglegény, hanem a vámosi fiatal orvossal, a ki minden harmad, negyed nap átrándul, néha naponkint is, ha betege van Ugaros-Karádon és soha sem mulasztja el tiszteletét tenni Dankóéknál.

Az egész Ugaros-Karád az agarászok versenyére készül most, de Elemért az nem érdekli. Elmegy megnézni a nagy ezüst billikomot, mert hát a többiek rábeszélrik; de nem készül futtatni. Mit bánja ő, akárki nyeri el!

Már egy hét óta ki volt állítva a kaszinóban az agarászverseny nagy ezüst billikoma. Füzes-Harkányból, Szent-Györgyről, az egész környékről mindenünnen eljöttek megnézni az urak. Nagy vitatkozások folytak, hogy ki viszi el a billikomot. A füzes-harkányiak a Konyáry Pista Didójára fogadtak. Az ugaros-karádiak nem hagyták a maguk fajtáját: a Csaby Elek Fecskéje leveri a Didót. Aztán Tihanyi Dezső egy új agarát fogja futtatni, Hevesből kapta, a Bogárdy Tamás Karcsujának a fia.

Erősen összeszólalkoznak ezen. Van, a ki nem ad a Bogárdy Tamás agaraira egy fityinget sem. Lárifári beszéd az, hogy ilyen meg amolyan híresek. Mindegyiknek gyöngye a hátulsó lába, nem ide a homokra való az.

Nagy fogadások történnek. Lesz dolga Háj Fülöpnek. Annyi uri ember rohanja meg pénzért; hogy a vén uzsorás hatvan perczen ten alól nem adhat és a selejtesebbje az uri népnek kétszáz forintos váltót ír alá száz forintért. Hiába, a becsület a legelső.

A hölgyek is eljöttek megnézni a billikomot, Petheő László bátyánk megmagyarázza nekik, hogy ezt nézzék nagysádkáim, ezt a két agarat itt a tetején.

- Remek, nagyszerű, - ez a hölgyek egyhangú ítélete.

S biztató pillantások szállnak a szép szemekből jobbra, balra és nem egy szív dobban meg hevesebben a leendő győzelem reményében.

Ede, a kaszinó lelkes szolgája, a kit egy évi csavargás után újra visszafogadtak, de úgy, hogy többé el ne vesszen a billiárd-golyó, alig győzi nyitogatni az ajtót ő nagyságaik előtt.

Hát majd a nagy napon, akkor lesz csak igazán a lázas sürgés-forgás.

Előtte való este megjött a Tisza-Zugból Sajó Bandi is három agárral.

- De a billikomért nem futtatok, - nyugtatja meg az aggódó kedélyeket.

Határtalan lelkesedés veszi körül az agarászok nesztorát, a jeles férfit, kinek hirneve messze kiterjed a Tiszán innen, meg a Tiszán túl.

Csendes, kevés szavu öreg ember, a ki ősz szakállát simogatva, csak mosolyog arra a sok hetvenkedésre, a mit az ugaros-karádi fiatalság művel. Szakértőn megvizsgálja az agarakat, egyiket-másikat megdicséri s fitymálva huzogatja vállait a Tihanyi Dezső híres agarára:

- Bogárdy fajta, ismerem.

- Az öreg is minden nap egy nótát felejt, mint a vén cigány, - jegyzi meg boszusan Tihanyi Dezső.

A holnapi naptól sok függ. Dicsőség és pénz, mert nagyon sokba fogadott és talán még egyéb.

Tegnap óta egyre forgatja fejében, hogy megkéri az Olga kezét. Nem fogja tovább halogatni. Ugy látja, mintha minden további várakozás még messzebb elütné céljától. Választ akar végre, határozott választ.

De oly nyugtalan és levert, hogy inkább holnapra hagyja a dolgot. Ha holnap nyer az agár-versenyen, ha ő lesz a nap hőse, akkor lesz itt a kedvező alkalom.

Talán holnap nyájásabban fog reá tekinteni Olga, ma még oly büszke és megközelíthetlen.

Az a holnapi nap. Hej! az a holnapi nap! Hány szív várja azt dobogva, lelkesedve, bizakodva vagy aggódva. Az asszonyok, és leányok is pártokra oszolnak. Kinek ez az agár, kinek amaz a kedvencze. És soha még annyi gyöngéd kacsó nem simogatta a pákosztos állatok karcsu nyakát, hátát, fejét, mint most.

Csak Olgának mindegy, csak ő marad hidegen. Mintha a lelkesedés és zsibongás árja nem hatna el hozzá. Szemei még mindig a távolba tekintenek, de már nem oly tiszta fénnyel, hanem elborultan. Már nem keresi ott a messze távolban azt, a ki soha sem fog eljönni, a ki nincs is a világon, mert itt csak salak van és nyomorúság.

A nemes büszke leány lehajtja fejét. Előtte áll az élet közönséges országútja, melyen járnak az emberek, nem törődve a sárral, mely őket lépten-nyomon beföcskendezi. Reá lépjen ő is? Végig járja ő is?

Kinosan forgatja azt a gondolatot elméjében, míg a többi könnyű szívvél mulat és várja a holnapi napot.

Korán reggel Petheő László ur házához gyűltek az urak. A fölnyergelt paripák és az agarak az udvaron várnak, míg odabent vigan folyik a reggelizés. Petheő László ur méltósággal kínálja a szilvóriumát. A háziasszony ő nagysága a pogácsával jár körül.

A lovak türelmetlenül kapálják már a földet, az agarak ásítognak, a szolgák kezeiket dörzsölik, mert csipős hideg van így korán reggel. November közepe felé jár az idő.

Végre megjelenik az oszlopos tornáczon a Sajó Bandi hosszú ősz szakála. Fekete báránybőrkuksma fedi a híres ember kopasz fejét. A lovásziuk, a kocsisok mind báméskodva nézik. Még az öreg Mihály is kidugja fejét az istálló ajtajából.

- Az árgylussát, hogy győzi olyan sokáig!

S a vén ember magyarázza a közelebb állóknak, hogy még csak olyan futkározó gyerek sorba járt, mikor Sajó Bandi ur már embernői ember volt. De hát a szegény ember elébb kidül, azt az arkangyalát ennek a világnak!

Sajó Bandi még most is oly délczezen megüli a lovat, hogy Tihanyi Ábris, a ki pedig sokkal fiatalabb ember, egész töpörödött aggastyánnak látszik mellette. Petheő László urról nem is szólnak, mert az csak kocsi kapaszkodik.

- Ide szentem mi hozzánk, - hívják az asszonyok.

Mert négy kocsival kijöttek azok is. Jukker fiatal asszonyok, életre való lányok, a kikben fölbuzdul a nemes vér ezen a nagy napon.

Kiértek már a faluból s egy dülő-uton haladtak friss szántás közt mindkét oldalt, a lovasok elől az agarakkal, a kocsi utánuk. Szép tiszta őszi nap volt. Az a kis dér, mely a földet borította, már eltűnt, csak itt-ott látszott még az árok szélén. Az agarak előrenyújtott nyakkal haladtak, szorosan a lovak mellett. A lovasok figyelmesen tekintettek, jobbra, balra.

Sajó Bandi mélyebben a fejére nyomta báránybőrkuksmáját, aztán gyorsabb ügetésre nógatta lovát. Mindnyájan követték az ősz vezért.

Befordultak egy buczkás rétre, a hol víz ütötte föl magát az alacsonyabb helyeken. Tihanyi Dezsőnek villogtak a szemei, ez az ő területe, ha igazat mondott az öreg Bogárdy Tamás.

Az egyik fiatal lovasnak úgy rémlett, mintha már megpillantotta volna a nyulat.

- Csak a szemed káprázik, öcsém, - szólt Sajó Bandi s erősebben fogai közé szorítja kurtaszáru makra-pipáját.

Mindnyájan nevetnek rajta. A hahota tovább terjed a kocsiakra is. Az asszonyok, a leányok kacagva kiabálnak oda:

- Hol a nyul, Lajos?

De most már igazán fölbukkan amott egy öreg tapsifüles.

- Hajrá! - hangzik élesen, vastagon, harsányan, rekedten.

Az agarak utána iramodnak, a lovasok is sebesen vágatva, azután a kocsi. Veszett nyargalás ez keresztül-kasul, buczkákon, árkokon.

- Hajrá! Hajrá!

Az arczok kipirulnak, a szemek csillámlanak. Hajrá!

Tihanyi Dezső legelől jár. Elemér csak a hátulsók közt. A leányok megjegyzik, hogy ez a Dezső hatalmas gyerek. Hogy ül azon a lovon! Csókolni való!

Ezt az utolsó megjegyzést Csaby Margit mondta. Kimondja ő akárki előtt.

- Hátha szavadon talál fogni, - vetik ellen a többiek.

Hátraszegi daczos fejét:

- Hát akkor is.

De nincs mit félni. Tihanyi Dezső nem fogja szaván azt a szegény leányt, a kik hatan vannak testvérek s egyre-egyre huszonöt hold sem jut. Hiába epedsz te szegény, szép virágszál, a te sorsod az, hogy hervadj el, vénülj meg s örömtelen tekints vissza elveszett ifju életedre.

Hanem most még nem hiszed, most még azt gondolod, hogy szép vagy, valaki majd keblére tűz, valaki szeretni fog. És miért ne lehetne az a valaki Tihanyi Dezső?

De most hajrá, hajrá!

Egyszerre a vén nyul ravaszul meglapult. A Tihanyi Dezső Szellője átugrotta. Akkor a nyul irányt változtatott s jobbra kezdett szaladni. Az agarak utána. A Csaby Elek Fecskéje elütötte.

Tihanyi Dezső káromkodva vágta sarkantyuját paripája oldalába. Kezében reszketett az agarászostor.

Most fölugrott a második nyul. A Csaby Kálmán Fecskéje megint legelől jár, a Tihanyi Dezső hires agara pedig oldalutat vesz s úgy kerül a nyulnak elejébe gyalázatos indzsellér módon.

A Tihanyi Dezső arcza elsáppad, aztán lángba borul. Annyit vesztett ma, hogy nem bírja felét sem kifizetni, hacsak megint Elemért nem iratja alá valami váltóra.

Hát megint az Elemér kegyelmére szorul? Büszke lelkét a szégyen mardossa. És ilyen kedvvel menjen ő most leányt kérni?

De azért jó kedvet mutat. Még soha ilyen jókedvűnek nem látták. A fiatalság bámulja, az öregek dicsérik érte.

- Az apád is derék uri ember volt - erősíti Sajó Bandi.

Tihanyi Dezső fogcsikorgatva hallgatja s szeretné megfojtani ezt a vén embert, a ki a Csaby Elek Fecskéjének ítélte oda a billikomot. De nem árul el semmit abból, a mi a lelkét mardossa. És este a Petheő Lászlóék házában iszik, tánczol, mulat, míg belsejében forr a harag és a kétségbeesés.

Lázás gondolatok kergetik egymást fejében. Hátha itt hagyná a mulatókat s elmenne most Elemérhez és azt mondaná neki:

- Pajtás, visszaadom a szavadat, nekem úgy sem használ. Kérsd meg Olgát, hozzád bizonyosan elmegy. Légy boldog és az isten áldjon meg.

Kidagadnak az erek halántékain. Nem bírja már tovább ide bent s kimegy a folyosóra, hogy égő homlokát lehűtse a hideg éjjeli levegő.

A nyulak ott lógtak sorban fölaggatva végig a folyosón s mintegy kísértetiesen merednek Tihanyi Dezsőre. S mialatt vigan szól a zene s zajosan mulat odabent az egész társaság, rettenetes gondolat villan át agyán. Ha fölakasztaná, magát ide a nyulak közé, más vége úgy sem lehet ennek a hitvány életnek s mikor a mulató társaság hajnal felé széteszlik, hát itt találnák?

Visszatér a szobába a mulatókhoz, de az a gondolat nem hagyja el, bekiséri oda is, a táncz közé, a mosolygó női arcok közé.

Petheő Laczi bátyánk fényesen megvendégeli az egész uri társaságot. Nincs vége-hossza a pohárköszöntéseknek, a koczczingtatásoknak. Az ugaros-karádiak le akarják inni a füzes-harkányiakat, ezek meg amazokat.

A legnagyobb szobában tánczra perdült a fiatalság. A jókedv ki-kitör, a szívek kitágulnak, pihegő keblek, ragyogó szemek tündérvilágot varázsolnak elő s másnap reggel azon veszi észre magát két vendég, hogy vőlegény lett, maga sem tudja hogyan.

A ki nem tánczol, az egy kis csöndes ferbli mellett mulat. Az ugaros-karádi birtokosság megállja a sarat itt is, ámbár billikom nem jár érte. A füzes-harkányi urak rettenetesen megkoppasztva kerülnek haza másnap.

Csak egy ember jár-kel itt e vidám társaságban kétségbeesett gondolatokkal s nem látja, hogy egy pár gyöngéd szem figyelemmel kíséri s megrémül attól a kétségbeeséstől, mely kilátszik színlelt vidámsága alól.

- Mi baja, Dezső? - kérdé Olga, midőn késő éjfél után újra egymás mellé kerültek.

Tihanyi Dezső csodálkozva tekint a szép leányra. Ez a részvét hangja oly szokatlan a büszke ajkon. Tehát elérkezett volna igazán az a pillanat, melyre oly régóta vár?

Új bátorság szökik szívébe. Most vagy soha.

- Szeretem, Olga, régóta, tudja nagyon jól. Mondja ki végre azt a szót, mely megöl vagy boldoggá tesz.

A leány hosszasan hallgatott és gondolkozott. Lehajtott fejjel, a nélkül, hogy föltekintene, halkan szólalt meg aztán:

- Hiszi, hogy boldog lenne csakugyan velem?

- Kimondhatatlan boldog.

Olga újra mélyen elgondolkozva hallgatott. Még egyszer megfordult elméjében a gondolat: helyesen cselekszik-e, ha oda nyújtja kezét szerelem nélkül?

De mire vár még? Az, a miről ő álmodozott, az nincs is a világon. Az az ifju, a kit ő ideálnak képzelt, közönséges léha ember. És nénje még most is beszélni mer róla. Még most is, kész volna reá tukmálni, csak azért, mert gazdag. Mig itt áll egy szegény ember, a kit kezével és vagyonával boldoggá tehet. Miért habozna tovább? Másforma férj nincs a világon, csak a fiatalabb leányok álmaiban. Ez legalább meg fogja becsülni, szeretni fogja és Olga nem fog egyedül állni a világon.

Szemeiben a büszkeség tekintetét most először váltotta föl a gyöngédség tekintete.

És a mint lassan körülpillantott, a gyöngédség e tekintetét látta más fiatal leányok szemeiben is és úgy tűnt föl neki, mintha egyszerre megértené, hogy a nők hivatása, hogy másokat boldoggá tegyenek.

Az asszonyok már szedelőzködnek, hogy haza mennek; de a fiatal leányok mosolyogva kérik, hogy még ne. S egy fiatal leány mosolygó kérésének ki állhatna ellent? A mamák hát ott maradnak bóbiskolva, álmosan, de boldog álmok közt ringatózva. Visszaemlékeznek azokra az időkre, mikor nekik suttoztak így hizelgő szavakat, mint most leányaiknak, mikor az ő kezeit szorongatták s mikor az ő szíveikbe lopózott be először az az édes érzés, hogy szeretnek s hogy szeretik őket.

A hajnal rózsaszínű fénye kezd besütni az ablakokon. No már most igazán haza kell menni.

Bucsuznak. Asszonyok, leányok ölelkeznek, a mamák gondosan bepólyálják leányaik fejét nagy kendőkbe, aztán szanaszét oszolnak, ki gyalog, ki kocsin. Már csak néhány fiatal ember járja bent a bolondját.

A legvigabb leány, Csaby Margit is elment már. Ő maradt az anyjával utolsónak. A küszöbön még egyszer megállt, mintha várna valakit. De ez a valaki ott benn ül még, még mindig Olga mellett, míg Petheő Lászlóné el nem szólítja a leányt s a fiatal emberek egyedül maradnak.

Ő nagysága fáradt, álmos és kedvetlen. Bosszantja Elemér kimaradása s a Tihanyi Dezső konok, megátalkodott udvarlása. Hát már ennek soha sem lesz vége?

- Kompromittálni fogod magadat ezzel a Tihanyi Dezsővel.

- Már nem, édes néném, - felelt Olga - máától fogva menyasszonya vagyok.

Nyugodtan ejtette ki azt, minden fölindulás nélkül, mint a ki megfontolta, hogy mit cselekszik.

IX. Az esküvő.

Farsang végére tüzték ki az esküvőt. Tihanyi Dezső nem akarta sokára halogatni, mert az ember csak akkor igazán biztos, mikor a menyasszonyát haza hozta a templomból.

A háza ugyan nem igen van olyan állapotban, amilyennek kellene lenni, de így tél idején nem lehet már azon segíteni; hanem legyen csak egyszer majd kezében a vagyon, olyan új házat építtet, hogy külömb lesz, mint a Petheők nagy emeletes ócskasága.

A négy fekete mellé szerez még egy másik fogatot, mert ur akar lenni s meg akarja mutatni, hogy kell urnak lenni. Háj Fülöpnél most megnyílt a hitel. Annnyival szolgál az öreg, a mennyit parancsol a nagyságos ur. Igaz ugyan, hogy egy kis iráskát is kér a Kókay Elemér uraságtól, mert tetszik tudni, az ember halandó s ámbár ő úgy bizik a nagyságos urban, mint saját fiában, azért az írás mégis csak írás és ha valami szerencsétlenség történnék, a mitől az isten mentsen meg, ilyen öreg embernek mégis csak kell valamivel biztosítani a családját.

- Jól van, öreg, jól - szakította félbe kevélyen Tihanyi Dezső; - megkapja, a mit akar.

Még mindig nehezebbre esik ugyan Elemért a jótállásra kérni s fogcsikorgatva teszi meg az utat az Elemér házáig; de nem fog már sokáig tartani s aztán büszkén emelheti föl fejét, melyet most megalázz az a kunyorálás.

Hisz igaz, hogy Elemér a legjobb barátja, Elemér minden áldozatra kész, de Tihanyi Dezső megsokalja, hogy a leányt is, meg a vagyont is, nem akarja ő kizsebelni Elemért. Egyelőre azonban mégis csak aláírta vele azt a váltót, aztán a másikat, meg a harmadikat, mert ménkü sok az embernek a kiadása így vőlegény korában s Háj Fülöp előszedegeti a régi váltókat is. Az ilyen előrelátó öreg ember gondoskodik magáról s most itt a legjobb alkalom, hogy a régi váltókat kicseréljék ujakkal, melyekre rá kerül most már az Elemér neve is, hiszen Háj Fülöp tudja, hogy a Kókay Elemér uraság szívesen teszi. Isten bizony, tessék elhinni, nagyon szívesen.

Tihanyi Dezső meghökken, a mint látja, mennyi régi váltó bujik elő a Háj Fülöp aztalfiókjából. Igazán, maga sem tudja, hogy mennyi. Hanem mindegy, most már nem nagyon fő a miatt a feje, nagyobb gondot okoz neki az új fogat. Vas dereseket szeretne. Szilvássy Jenő bárónak van egy olyan, azt szeretné.

A báró barátságából kétezeröt száz forintért átengedi. De ahhoz megint a Háj Fülöp segítségével szükséges és megint egy kis aláírás Elemértől.

- De már ez az utolsó, - fogadkozik magában Tihanyi Dezső.

Ki tehet azonban arról, hogy a vasderesekhez új kocsi is kellett, új szerszám is kellett. És még sok egyéb kellett, mielőtt érkezett volna a menyegző napja, melyre nagy fénnel készült egész Ugaros-Karád.

Olyan öröm uralkodott minden házban, mintha mindegyik a maga lakodalmát ünnepelte volna a Tihanyi Dezsőében. Mindenki tiszta szívből kívánt neki szerencsét. Megérdemelte, elég sokáig járt utána.

Dicsérték az Olga választását. Jól tette, hogy nem ment ki a közbirtokosság kebeléből. Egész Ugaros-Karádnak dicsőség, hogy mégis csak itt maradt.

Petheő Lászlóné nem tud ugyan kibékülni a dolog illetően fordulatával, hogy mégis csak ez a semmi ember, a kitől úgy féltette Olgát, lesz a gazdag lány férje s beül a jószágba. De nem tesz már ellene semmit, mert ugyis tudja, hogy hiába tenne és hiába beszélne akármit.

Beszéltek neki eleget annak idején, mégis férjhezment ehhez a mostani haszontalan urához; Olga is csak úgy tenne.

Arra szorítkozik hát, hogy a kelengye megfelelő legyen, olyan, hogy még évtizedek múlva is emlegessék Ugaros-Karádon. Annyi ezüstöt és annyi fehérneműt összevásárol hát Budapesten, hogy egy egész boltot megtölthetnének vele s valóságos népvándorlás indul meg a Petheőék háza felé. Mindenki bámulni akarja a sok szép drága holmit. Az asszonyok kezökbe szednek minden darabot, megkérdezik az árát s csodálattal eltelve adják kézből-kézbe, hogy gyönyörködjenek benne.

Még szegény Tinódy Zsigáné is előkullog a zsellér kunyhójából, ő is látni akarja. S mikor haza felé ballag, egészen eltelt büszkeséggel, hogy olyan gyönyörű csipkesholmikat látott, a mik mind Ugaros-Karádon maradnak, az egész közbirtokosság dicsőségére, melynek ő is szerény tagja, a mennyiben a közös legelő árendájából neki is juttatnak évenként tíz forintot, noha nem dukálna semmi, mert ők régen eladták az ő részöket.

Buksy Gidáné biztatja az urát, hogy ilyet hozassanak Vilmának is. Nincs ugyan rá semmi kilátás, hogy egyhamar férjhez adhassák, de a kedvező alkalmat nem kellene elhalasztani. Az a budapesti kereskedő most bizonyosan nem komiszkodnék, hogy utánvétellel küldje. Most fönn van Ugaros-Karád becsülete, gondos családapa ilyenkor lásson utána.

Buksy Gida ur vakargatja a fejét. A dolog tetszik neki. Csak bökkenője ne volna. A budapesti kereskedőkkel nem lehet úgy tenni, mint Sternéssel, hogy az ember három évig marad adós vagy négyig s akkor is összeszidja az ember, ha a pénzt merik kérni. Czudar világ van oda-fent.

- Miczi lelkem, ne hagyjuk mi el ezeket a jó becsületes Sternéket.

Igaz, hogy Sternék dupla áron számítanak mindent; de hát honnan éljen a szegény kereskedő, ha nem az uraktól?

A leányok tanácskozások tartanak együtt, hogyan öltözködjének a lakodalomra. Mert hogy mind nyoszolyó leányok lesznek, az természetes. Még a Tihanyi Ábrisék négy lánya is.

Valakinek a szeme csak megakad rajtok. Sokan lesznek itt arra az alkalomra az egész vármegyéből. A főispán is megigérte; mert közelget megint a képviselő választás ideje s olyankor nagyon ajánlatos, hogy ő méltósága bizonyítékát adja rokoni jóindulatának a megyebeli birtokos-családok iránt, a mire bokros teendői miatt nem ér rá egyébkor.

Mig a nők a ruhák kiválasztásával vannak elfoglalva, az urak figyelme a lovakra irányul, mert hiszen tudvalevő, hogy egy igazi uri menyegzőn ez a legfőbb dolog. Mindegyik külön fogattal akar megjelenni, mint a másik. Csereberélik a lovakat, a mit ma vettek, azt holnap eladják, hogy megint ujat vegyenek.

Mert egy jó négyes fogat összeállítása nem olyan csekély dolog, mint azt holmi latejnerék képzelik, a kik azt gondolják, hogy ló-ló, az mindegy s fogalmuk sincs arról, mennyi gondot okoz az embernek, ha vagy a rudas vagy az ostorhegyes nem illik a többi közé.

Ilyen gondok, aggodalmak és készülődések közt érkezett el a menyegző napja. Pompás fogatok hosszú sora állt Petheőék udvarán. Egyenesen mint a peczek ültek a bakon a libériás kocsisok. Két nyoszolyólány kijött s tarka kendőket osztogatott szét, hogy kössék a lovak füleihez.

A falu népe ott ácsorgott a kerítésen kívül, lesve, hogy mikor jönnek már s türelmetlenkedett, hogy oly sokáig készülnek. A szegény ember elmulasztja miattok a dolgát, panaszkodtak keservesen. De azért el nem mozdultak, ha estig kellett volna is várni.

Végre mozgolódás támadt a kocsik sorában s egyenkint a följárat elé robogtak, a hol beült a násznép. Elöl jött mályvaszin selyemruhában bársonyuszálylyal Petheőné a főispán karján s fehér volt a rizsportól, mint egy kísértet. A menyasszonyt Kókay Elemér vezette. A vőlegény Buksy Vilmával jött.

Tegnap még úgy volt, hogy a nyoszolyóleányok közül Csaby Margit fogja kísérni. De az este hirtelen rosszul lett. Furcsa híreket suttoznak felőle. Azt beszélnek, hogy lekaparta a gyufáról a foszfort s egy pohár vízben megitta. Késő éjjel szaladtak az öreg doktorért, fölverték a patikáriust is, valami orvosságot kellett hamar elkészítenie. S még az éjjel áthozták Vámosról az új doktort is. Azt mondják, hogy talán életben sem marad szegény.

Mindenki úgy tesz, mintha nem akarná elhinni, de azért mindenki tovább terjeszti. Találgatják, hogy mi lehetett az oka? Tegnapelőtt még oly vidám, oly bolondosan jókedvű volt. Úgy készült a mai lakodalomra, no most kedvére kitánczolja magát. De találkozott, a kinek már akkor sem tetszett az a lármás kicsapongó jókedv. Az nem természetes.

- Valami baja van annak a lánynak, mondta Buksy Gidáné is.

De nem hallgattak reá. Már mi baja volna? Ugrálni szeretne, az a baja. No majd holnap kitöltheti a kedvét.

- Ki, Miczi néni, - mondta a leány s csak úgy ragyogtak a szemei.

Megforgatta a leánypajtásait, majd az egyiket, majd a másikat. Kaczagott, bolondozott. Fölpróbálta a fejére az Olga menyasszonyi koszoruját:

- No lányok, hogy illik?

Pompásan illett neki. Megnézte maga is a tükörben s tetszett neki. Aztán elkérte az Olga menyasszonyi ruháját:

- Csak egy perczre, édes aranyos Olgám, egyetlen egy perczre, ha szeretsz.

Olga teljesítette a hóbortos kívánságát:

- Hát vedd föl.

Körülbelül egyforma termetűek voltak s a menyasszonyruha remekül ráillett Margitra, mintha csak rászabták volna.

Úgy sétált végig a tükör előtt, szép büszke fejét hátraszegve, csupa pajkosság, vidámság, csupa ragyogó élet.

És ihol ma. Ez rettenetes. Alig bírják elhinni. De miért? Miért?

A menyasszony előtt eltitkolták az esetet. Az istenért! meg ne tudja. Csak az utolsó perczben mondtak neki annyit, hogy Margit beteg lett, nem jöhet.

Petheőné tudja s egy pillanatig megfordult elméjében az a gondolat: nem lehetne-e e szomorú eset folytán elhalasztani ezt a gyűlölt esküvőt, mellyel mostanáig sem barátkozott meg? De fél a botránytól, a mi ebből kikerekedhetik. Mit beszélnének mindenfelé? Mit mondanának a vendégek, a rokonok, az uri családok, a kik messziről ide jöttek, a főispán? Semmikép sem lehet elhalasztani.

Néma elszántsággal ül hát be a kocsiba a főispánnal, a ki rendkívül udvarias, rendkívül szeretetreméltó, úgy hogy a Buksy Gáspár képviselő ur jelöltsége a jövő választásra nagy veszedelemben forog.

Az ősz hazafi maga is észreveszi, de azt gondolja magában: hej, addig még sok víz lefolyik a Tiszán. Az a kopott violaszín mente, mely rajta lóg, sok viharos időt kiállt már s egy kis furfangossággal mégis csak visszakerült ő mindig a képviselői székébe, akárhogy próbálták onnan kilódtíni.

A fényes menet, a kocsik hosszú sora a sok diszmagyar ruhás uri emberrel s pompás uj és siralmasan ócska toalettekbe öltözött hölgyekkel, körülkerül a falun, mert másképp mindjárt ott volnának a templomnál, alig száz lépés a Petheőék házatól; de így körülkerülve, az egész Ugaros-Karád gyönyörködhetik a mai nap pompájában.

Mikor a Csabyék háza előtt robognak el a kocsik, Csaby Elek, a ki az asztalra könyökölve gunyasztott odabent, dühösen fölugrott:

- Hol a puskám? Hadd lövöm agyon azt a gazembert!

De az ágyból egy gyöngye hang megszólalt:

- Miért, apám? Dezső nem vétett. Engem sohasem ámtott. Mít tehet arról, ha mégis szeretem.

A dühös ember két könnycseppet törült ki a szeméből s odament leánya ágyához és reáborult:

- Oh, a nyomorult! Hát nem látta?

S kitört belőle fuldokolva a fájdalom. A zokogás megreszkettette nagy, izmos testét.

Margit vigasztalni próbálta s bágyadt kezével czirógatta arcát, mint kis leány korában:

- No ne sirj, apa, jobban leszek. És nem teszem soha többé. Nem szomorítlak meg soha többé.

De atyja csak annál jobban zokogott. Végre abbahagyta, mert az orvos jött.

A nászmenet ezalatt a templomhoz érkezett s párosával kardcsörtetve bevonult az isten házába. A tiszteletes ur már ott várta s a padokból előre nyújtotta nyakát a kíváncsi sokaság. Ott voltak mind, a kik a diszmenetben részt nem vettek, Vermesné a két csinos kövér leányával, Tinódy Zsiga, a ki hiába könyörgött, hogy egy ócska magyar ruhát adjanak neki valahonnan, kardot kapott volna az alvégi korcsmárostól, a ki valamikor a szatmári püspök huszára volt.

Ott ült az alsóbb fajta uri nép, a kiket máskor szívesen látnak ugyan, de mikor itt a főispán, meg Szilvásy Jenő báró, meg más előkelő idegen uri emberek, akkor mégis csak jobban szeretik, ha nem látják.

Dankó Árpád is ott ült kipödört bajuszával s nyájas, becsületes arczával, melyen szikrányi neheztelés sem látszott azért, mert nem hitták meg a lakodalomra: mig kis felesége otthon isten tudja hányadik zsebkendő tétét már szét mérgében s ugyanazt cselekszi csipkegallérokkal és egyéb eltéphető tárgyakkal is.

Vermesné nem győzi csodálni az urak daliás alakjait, a hölgyek csinos öltözeteit s egyre mutogatja a két leányának:

- Nézzétek csak, milyen kedves az a Szidi! Milyen gyönyörű Vilma abban a rózsaszínű ruhában! Milyen pompás a Petheőné toilette-ja! Milyen szép a menyasszony!

Aztán az urakra fordul a beszéd.

- Jaj, be nagyszerű a báró ur abban a meggyszín bársony mentében! Csupa drágakő az öve, a mente csattja. Hát még a főispán! Nézzétek csak. Aztán Buksy Gida ur. Igazán derék uri ember. Meg a Kókay Vincze két fia, milyen csinos fiuk abban a sujtásos magyar ruhában! Milyen deli szép ember a vőlegény!

Tinódy Zsiga nyöszörög. Jaj, ha ő is ott lehetne közöttük! Lám, Aba Géza élelmesebb volt, az szerzett magának diszruhát a vándorszínészekről Vámoson. Ráadták a legszebbiket, a melyekben Mátyás királyt szokták játszani, gyapjubáronyból biborpiros mentét, macskaszőrből készült hermelin prémmel, sárga attilát, égszínké kadrágot.

Szilvász Jenő báró, a ki megismerte Aba Gézát s még emlékszik rá a régi gavallér időből, kegyesen megszólítja:

- Hát te micsoda maskarának öltöztél?

Aba Géza sejti ugyan, hogy az öltözete nincs egészen rendjében s a hamis aranypaszomántok nem valami nagyon diszesek lehetnek a kopott gyapjubáronyon, de azért büszkeségtől dagad a keble, mert az egész Ugaros-Karád látta, hogy Szilvász Jenő báró beszélt vele, még a vállára is veregetett.

A tiszteletes ur bele kezdett ékes beszédébe, melyre már két hét óta készül s felesége áhitattal hallgatja ott mindjárt az első padban Vermesné mellett. A szivekről lesz benne szó, melyek kinyílnak a tavasz lehelletére mint a virágok, de életető levegőjük csak az ur félelme lehet, mely támasza és talpköve a boldog házasság épületének.

- Most jön a java, figyelmezteti a tiszteletesné Vermesné.

Csakugyan most jön az igaz szeretet, melynek rózsalánczait szét nem tépheti semmi vihar, ha a hit malasztja edzette aczéllá.

Vermesné egészen elérzékenyül.

- Halljátok? - figyelmezteti egyre a leányait.

De azoknak máson jár az eszök. Arra gondolnak, mikor fognak ők is így a pap előtt állni, fehér menyasszonyi ruhában, koszorusan, fátyolosan.

S a jelenlévő nyoszolyóleányoknak is az forog a fejökben, mikor fognak ők itt állni az Olga helyén s pillantásuk végig fut a kardos, diszruhás vőfélyeken és megállapodik Eleméren. Hátha mégis?

De Elemér oly szórakozottnak látszik, oly szótlán s szemei a földön révedeznek, mintha nem is esküvőn, hanem temetésen volna.

- A patikában jár az esze most is - véli Buksy Gidáné, a ki legnagyobb jóakarójából legnagyobb ellensége lett.

De Tihanyi Dezső jól tudta, hogy nem ott jár az, s gyanakodva, komoran huzza össze szemöldökeit. Ez a mai nap rettenetes nap neki. A mit lát, a mit hall, minden csak föllázítja, elkeseríti.

Nem ilyennek képzelte ezt a napot, mely a boldogság kezdete volna s mely pokolbeli gyötrelmekkel kezdődik. Nem elég a Csaby Margit esete? Nem elég, hogy az a boldogtalan leány megmérgezte magát semmiért? Most ez az Elemér vág olyan gyászos arcokat. Olga maga hideg, komoly, csaknem szomorú.

- Hát mindenki szerencsétlenségének én vagyok az oka? - tusakodik magában Tihanyi Dezső.

S mialatt a pap beszél a boldogságról, mely az ifjú párra vár, a vőlegény fejében kínos, keserű gondolatok cikáznak. Nem lett volna-e jobb élni szegényesen azzal, a ki őt úgy szerette, hogy a szeméből kilátszott, mint élni fényben, pompában ezzel a másikkal, a ki soha sem fogja szeretni?

- Nagyon sápadt a vőlegény, - suttognak az asszonyok.

S mindenkinek eszébe jut Csaby Margit. Kérdezősködnék az öreg orvostól, a ki ép akkor érkezett a templomba, hogy valamit lásson még a parádéból.

- Semmi nagy baja - iparkodik az öreg ur megnyugtatni a kérdezősködőket; - egy kis meghülés, annyi az egész. De táncolni persze hogy nem fog ma.

Az öreg ur még nevetni is próbál, a mi azonban nagyon rosszul sikerül az ő őszinte, becsületes képével.

A pap már beszédének a vége felé járt s talán szerencsésen be is végezte volna ezuttal, ha az a suttogás, a mi most az asszonyok közt támadt, meg nem zavarja. De azt hiszi szegény, hogy valami bolondot mondott, a miatt suttognak s aggodalmában egyszerre elvesztette a beszéd fonálát. Csak törülgeti izzadó homlokát az ismeretes vörös zsebkendővel, de mind hiába, egyetlen egy gondolat sem maradt meg izzadó homloka alatt.

A tiszteletesné segítne neki s integet is; de hiába, az még jobban megzavarja. Már nem lehet rajta segíteni, fátuma szegény papnak, hogy minden ünnepélyes alkalomkor belesüljön a beszédébe.

Hamarosan bevégzi hát, úgy a hogy, a mit különben örvendetes tudomásul vesz a nászsereg, mert már fáztak a hideg templomban s maga a méltóságos főispán is olyan furcsa kívánságokat mondogatott el már magában erre a hosszú beszédü papra, a mik egy cseppet sem illettek az isten házába, noha némileg enyhítő körülményül szolgált, hogy pápista ember kívánja kálvinista papnak.

Mikor véget ért az esketés, mindenki a menyasszony és vőlegény köré tódult, hogy boldogságot kívánjon nekik. Legelől báró Szilvász Jenő és a főispán, utánok a többiek. Egy hórihorgas sovány ember is odatolakodott. Ni már megint a professzor: Mit keres ez már megint itt? Mintha egészen a családhoz tartoznék? Hát már sem temetés, sem lakodalom el nem mulhatik a nélkül, hogy ő részt ne vegyen benne? Nem bírják megérteni, hogy mit lábatlankodik itt minden ünnepélyes alkalomkor?

De ez a ragaszkodás és hódoló tisztelet az ugaros-karádi törzsökös nemzetségek iránt meghatja Petheő Lászlóné ő nagyságát s kegyesen fogadja az alázatos tanférriu kézcsókját és a Buksy meg a Kókay fiuk nagy boszuságára meghívja őt ebédre.

- Legyen szerencsénk, Molnár ur.

Nagy a tolongás a menyasszony és vőlegény körül. Az alatt a doktor átfurakodik köztük s visszasiet a betegéhez, a hová Vámosról is újra várják a fiatal orvost, hogy konzultációt tartsanak, mert a szegény szép fiatal leány még mindig élet és halál közt lebeg.

Ott kétségbeesés, itt nyájas mosoly és üdvözlő szavak. Száz kézszorítást is kell váltani a menyasszonynak, vőlegénynek, az asszonyok, a leányok, sorban mind megcsókolják Olgát. Szilvász Jenő báró tréfál, hogy nem terjesztenék ki ezt a dicséretes szokást a többi jelenlévőkre is és ő maga áll oda első sorban, a mi nagyon zseniális tréfa lehet, mert rendkívül tetszik az ugaros-karádiaknak, uraknak, hölgyeknek egyaránt s még két hét múlva is emlegetni fogják, milyen derék ember a báró.

És Szilvász Jenő maga is elhiszi, hogy ő milyen derék ember. Másképp hogyan is lehetne az, hogy ez a nyafogó, gögös mágnás egyszerre oly népszerű lett? Csak azért, mert a főispánságból kicseppent? Hát olyan nagy érdem az?

Mégis úgy kell lenni a dolognak, mert ma a nagy ebédén a Petheőék házában legalább tizen föl fogják köszönteni s maga az öreg Buksy Gáspár is lelkes pohárköszöntőben ki fogja fejezni abbéli óhajtását, hogy a magyarok istene adjon még több ily jeles főurat a hazának, - azonban úgy - de ezt már csak magában gondolja hozzá, - hogy ne lábatlankodjanak az ő kerületében.

Közben a kézsorongatások, a csókolózások végét értek. A diszmenet újra sorakozik. A Buksy fiuk, a kik erre az esküvőre jöttek haza az egyetemről, kardjaikat csörtetik. Elemér elmélázva áll s meg kell taszigálni, hogy induljunk.

- Micsoda gyámoltalan vőfély ez! gondolják a Buksy fiuk, a kik érzik magukban, mennyivel hivatottabbak ők.

De most már Elemér is fölrezen elmélázásából s nem tépelődik tovább azon, hogy milyen világ ez, a hol képmutató arczczal kell járni-kelni, diszmagyarba öltözni, szerencsét kívánni, míg az embernek szive majd megreped.

Most már mindennek vége. Olga örökre a másé s neki be kell állni a sorba és karját nyújtani az első nyoszolyóleánynak. Most már a vőlegény ment elől menyasszonyával. Sápadt, hideg, néma volt mind a kettő.

Mindketten úgy érezték, mintha sziveik sohasem álltak volna egymástól távolabb, mint most, mikor egymásnak örök hűséget esküdtek.

X. Az új ház.

Tavaszzal munkások egész raja lepte el a Tihanyi Dezső udvarát, téglákat hordtak, árkokat ástak s hozzáálltak az új ház építéséhez. Kőművesek jöttek ki Vámosról, a kik egész nyáron át itt dolgoztak s vasárnaponként a »Vörös ökörhöz« címzett korcsmában verekedtek az ugaros-karádi férfilakosság fiatalabb részével. Később aztán jöttek ácsok, bádigosok, szobafestők, egész karaván telepedett le itt.

Sőt egyszer eljött az a fővárosi építész is, a ki a tervet csinálta. Tíz percz alatt mindent megnézett, értekezett a kőműves-pallérokkal, elszítt egy finom szivart, megivott egy pohár cognacot és zsebrevágta a honoráriumot. Ez mind kitelt tíz perczből, aztán fölült a vonatra és visszament Budapestre. Hja, az idő pénz.

A munka serényen folyt, ámbár egy pár kőművest betört fejjel haza kellett szállítani Vámosra. A Vörös ökörben határozottan nem volt szerencséjük. A földmives osztály ott mindig leverte az iparos osztályt, a mi nem kevésbé emelte az ugaros-karádiak önérzetét. Az úri rend is nagy érdeklődéssel kísérte az ütközetek lefolyását s minden ily alkalommal újra lehetett hallani a kaszinóban:

- Hiába, nincs párja Ugaros-Karádnak.

Az urak minden nap eljártak megnézni, mennyire haladt az építkezés, közben közben tanácsokat is adtak az építő palléroknak, a mit azok egyik fülükön beeresztettek, a másikon ki, mert ilyen ez a városi mesteremberség, hogy kutyába sem veszi az urakat, csak éppen azt, a ki fizeti őket.

Az általános érdeklődés már az alap ásásánál elkezdődött. Sok csont és mindenféle törött cserép került felszínre, a mi nem csekély fejtörést, szerzett s nagy vitát idézett elő a kaszinóban.

Eleinte ugyan rá sem hederítettek arra a sok szemétre, hiszen a csont csak csont, a cserép meg cserép, de a pap, a ki két forint évdíjjal a megyebeli régészeti társaság tagja volt, nem hagyta abba a dolgot:

- Kérem, nem lehet tudni, micsoda fontos leletekre akad az ember.

S idézett egy sereg példát, a hol római arany pénzeket, byzanczi ezüst ivópoharakat, népvándorlás korabeli durva mivű ékszereket egész halommal találtak.

- Tyű a rézangyalát! - kiáltottak fel az ugaros-karádi urak, - olyan kellene nekünk!

De voltak, a kik az egész népvándorlási históriában a római és byzanczi pénzekkel és serlegekkel egyetemben nem hittek. Szédelgés az egész. Majd bizony a rómaiak ide jöttek elásni a pénzeiket a Tihanyi Dezső udvarára!

E fölött nagy viták folytak a kaszinóban. Ily heves mérkőzés nem volt az agárverseny óta. De győzött a régészek pártja. A tiszteletes ur nagy diadallal ment be Vámosra, nyolcz új tagot jelenteni be a régészeti egyletbe, mind ugaros-karádi urak, kiket égetett a tudomány szomja s rettenetes kapzsi vágy a római arany pénzek és byzanczi ezüst serlegek után. Hej! ha azt innen kikaparhatnák!

A tiszteletes ur, kit szintén elragadott a tudományos láz s ki minden kiásott cserépdarabban egy-egy becses régiséget képzelt, melyet meg kell menteni a jövő században fölláttatandó vámosi muzeum számára, olyan dolgokat mesélt Vámoson a gazdag leletekről, hogy a régészeti egyesület rögtön összejött választmányi ülésre s titkárát, Molnár tanár urat megbizta,

hogyan vegye beható szemle alá a talált nagybecsű leleteket s az ugaros-karádi közbirtokossággal egyetértőleg intézkedjék az ásatások folytatásáról.

Tihanyi Dezső bosszusan utasította el a tudományos beavatkozást. De mikor rajta mentek nagy erővel, hogy: hát ez az atyafiság? ez a barátság? el akarja dugni a római kincseket, a mik jogosan az egész közbirtokosságot illetik? akkor végre kijelentette, hogy nem bánja, üsse a kő, csináljanak, a mit akarnak, csak őt ne akadályozzák az építkezésben.

Nagy buzgalommal hozzá kezdtek hát a kiásott szemét átkutatásához. Soha még oly szívesen nem fogadták Molnár urat, mint most, mikor megérkezett Vámosról. Egymás kezéből igyekeztek kiszedni:

- Hozzám szálljon, kedves tanárom, - ölelte nyakon az egyik.

- De énhozzám, - huzta volna magával a másik.

Még a Buksy fiuk is, a kik közül mindig lebzselte itthon egy-két jogász gyerek, még azok is csupa szivesség, csupa nyájasság voltak iránta. Annyira megjuhászítja a legbüszkébb lelkeket is a halomszámra osztózás alá kerülendő arany és ezüst reménye.

Molnár urat mélyen meghatotta a barátság ily meleg nyilvánulása. Sohasem remélte volna, hogy ennyire szeretik, s már-már hajlandó lett volna elárulni nagy titkát, a mi őt időnként ide-ide vezette s a mit tizenkét év óta őrzött keblében, hiven elrejtve.

Most a meghatottság e perczeiben elejtett egy-két szót Elemér előtt, ő is a legnagyobb ragaszkodással viseltetik e nagyrabecsült családok iránt, drága és szent kapcsok fűzik őt Ugaros-Karádhoz s reméli, hogy egykor talán még jobban....

Megijedt attól, a mit ki talált mondani s félbeszakította:

- No, de majd akkor, mikor eljön az ideje. Még most nem szólhat arról.... Isten ments, hogy oly vakmerő volna!... Majd akkor....

Talán ha Elemér erősen vallatta volna, a mily meghatott állapotban leledzett a jámbor tanár ur, mindent kivallott volna, a mi sokkal később, csak évek múlva tudódott ki; de Elemér oly szórakozott volt s annyira elfoglalva a saját tépelődéseivel, hogy alig hallotta hajdani nevelőjének félig kimondott vallomását.

Más gondolatok rágódtak az ő lelkén s a nagy harczban sem vett részt, mely a régészet hivei és ellenségei közt folyt, kik minden nap elmentek kotorászni a kiásott földben, az egyik rész folyvást remélve a byzanci ezüst serlegeket meg az arany pénzeket, a másik rész gunyolódva, napról napra jobban megerősödve hitetlenségében.

Molnár ur kijelentette, hogy ez nem alkalmas talaj népvándorlás korabeli leletekre. Rohamos csökkenése következett volna be erre a tudomány iránt való felbuzdulásnak Ugaros-Karádon s a régészeti egylet nyolcz lelkes tagja közül talán egyetlenegy sem maradt volna meg, ha Molnár ur reményt nem nyújt arra, hogy az ugaros-karádi határban van még olyan hely, a hol római pénzeket és byzanci serlegeket találhatni. A csőszdomb alatt kell ásatni, azt hiszi, hogy ott nevezetes régiségekre akadnának. A nyáron majd eljön a vakáció alatt s akkor hozzá látnak az ásatáshoz.

- Úgy, csak isten hozza mennél előbb.

Meleg kézsorongatások közt bocsátják el az érdekes tanárt. Sőt egy pár az urak közül brudert is iszik vele. Hisz ez jóra való, derék ficzkó, ezt be kell venni az uri társaságba.

A Molnár ur eltávozása után zavartalanul folyhatott a munka, a kőművesek hozzákezdhettek az alapfalak lerakásához; de az urak azért eljöttek ide mindennap, habár arany pénzeket és ezüst serlegeket nem lehetett itt többé várni. Tanácsokat azonban lehetett adni a palléroknak,

hogy nézzék csak, ezt nem úgy kéne, hanem amúgy, ez a fal vékony lesz az meg vastag, ezt az ajtót nem ide kellene tenni, hanem amoda.

Alaposan megkritizálták a fővárosi építész tervét, miközben erős kifejezések is lőnek hallható, mint: »szamárság«, »nem ért hozzá«; de próbálta volna csak azt valami idegen, milyen hatalmasan tört volna ki a méltatlankodás a vakmerő ellen, ki Ugaros-Karád büszkeségét így meri meggyalázni.

Mert arra az épületre mindnyájan büszkék voltak. Az olyan uri kastély lesz, a milyen nincs az egész környéken. Vetekedik a Szilvász Jenő báróéval.

De az építés sok pénzbe kerül s azt a pénzt mégsem tanácsos úgy váltóra szedegetni föl Háj Fülöptől, törlesztési kölcsönt kell hát kötni betáblázásra valami banknál, a mi könnyen megy ugyan, mert a Thuróczy Olga birtokán nincs egy krajczár teher sem, de nagyon nehezen megy Tihanyi Dezsőnek, hogy ezt a dolgot előhozza.

Oly hideg és tartózkodó a viszony férj és feleség közt még most is, hogy Tihanyi Dezsőből néha majd kitör az elfojtott düh:

- Hát ez a márvány hölgy sohasem fog fölmelegedni?

Hát hiába minden kedveskedés, minden hizelkedés? Mindezt azzal a csöndes, hideg nyugalommal fogadja a nő, mint fogadta leánykorában. S Tihanyi Dezső már unja ezt a szerepet, mely annyira ellenkezik daczos, büszke lelkével. Hát csak szaladozzon Olga után, mint a kis kutyája? Nem volt elég időig?

Hát kellett neki ilyen feleség, a kit alig mer megölelni, a ki mintha csak épen tünné csókjait s a ki előtt mindig úgy kell vigyáznia, hogy egy káromkodás ki ne szaladjon a száján? Mikor pedig olyan nagy kedve volna rá, hogy leszedje a csillagos eget s nem tudja, hogy mit csináljon szilaj haragjában?

Csak legalább az adósságaitól szabadult volna meg. De az is mind a nyakán maradt. Háj Fülöppel a minap összeszámoltak s kisült, hogy huszonhárom ezer forint az adóssága. Hihető, hogy az öreg közé számított egy pár már kifizetett, de feledékenységéből nála maradt váltót is. De mindegy, azt is meg kell fizetni.

Tihanyi Dezső úgy vélte, hogy mikor a házépítésre fölveszik a törlesztési kölcsönt, ezt is majd bele foglalják. Úgy gondolta ki előre, hogy majd egy gyöngéd perczen bevallja Olgának:

- Lásd, édesem, egy kis adósságom van, rendezzük azt is.

Hisz mi az a huszonhárom ezer forint az Olga vagyonához képest?

Ilyen perczen azonban soha sem jön s azok a komoly, hideg tekintetű szemek felbószítik, úgy hogy szeretné karjai közt megfojtani azt a nőt. De szólni neki nem mer. A házépítésről is csak úgy tartózkodva szól, a huszonhárom ezer forintot pedig egészen elhallgatja.

Egy darabig azon gondolkodik, hogy eladja azt a nyolczvan holdacskáját, a mije van. Abból ugyan nem telik ki az egész adósság, de azt a csekélységet, a mi fölmarad, könnyen kifizethetné lassankint. De szégyenli magát a birtokostársai előtt. Nem, azt nem teheti. Mit mondanának?

Marad hát a Tihanyi Dezső adóssága tovább is Háj Fülöpnél, ki biztosítja a nagyságos urat, hogy nála holtig elmaradhat, még a fiának is meghagyja, hogy ne merje zaklatni a nagyságos urat és akármikor szüksége lesz a nagyságos urnak egy kis pénzre, csak ő hozzá tessék fordulni, a mit Tihanyi Dezső fogcsikorgatva meg is ígér.

Igy telnek el a mézes hetek, hónapok és a ház épül, diszesen, hatalmasan s hirdetni fogja mindenkinek, hogy milyen ur lett Tihanyi Dezső.

Büszkeségtől dagad a szive, mikor az egész ház készen áll s ő nejével végigsétál a magas, tágas szobák hosszú során és parancsokat osztogat, hogy helyezték el a fővárosból érkezett pompás új butorokat.

- Meg vagy elégedve? - kérdezi odahajolva nejéhez.

Gyöngédebb elismerést várt, mint a milyenben részesül s nem érti, hogy mit kíván még Olga? Mért viszonozza oly bágyadt mosolylyal az ő udvarias figyelmét? S miért tekint még mindig oly tétova, elmélázó szemmel a távolba, mintha még most is ott keresné leánykori álmainak tündér káprázatát?

Az új ház pompásan berendezett szobáival hidegen hagyja Olgát; alig vet egy-két pillantást ide vagy oda, a mire épen figyelmezteti férje. Talán meg sem látná a nagy ebédlő plafondjának aranyozott stuccóit, sem a gyönyörű kályhákat, sem az előcsarnok márvány-oszlopait.

Mindez nagy összeget nyelt el s mikor teljesen elkészült, megdöbbenve vette észre Tihanyi Dezső, hogy kétszer annyiba került, mint a mennyire tervezve volt s e miatt jócskán meg kellett terhelni betáblázással a birtokot.

Igaz, hogy Olga nem tett semmi ellenvetést s szótlan aláírta az elébe terjesztett iratokat, de Tihanyi Dezsőnek úgy látszott, mintha valami borongó árnyék húzódnék át fehér homlokán.

Lehet, hogy Dezső csak képzelte; de a kedvetlenségnek ez az árnyéka bántotta, föllázította a férjet, ki mindegyre kényelmetlenebbül kezdte magát érezni diszes otthonában s mindegyre több időt kezdett tölteni istállójában és a kaszinóban.

Az új házban pedig egyedül ült, elmerengve a fiatal asszony, de nem panaszkodott, hanem jóleső megnyugvást talált benne, ha férje mennél kevesebbet háborgatja.

Bizalmas barátnője nem volt senki. Csaby Margit, a kivel még legbizalmasabb lábon állt, nagyon meghidegült iránta. Olga soha sem tudta meg, hogy miért. Lehet, hogy azért is lett olyan, mert folyvást betegeskedett. A milyen üde, piros és egészséges volt azelőtt, olyan beteges lett most, egészen lesoványodott, gyönyörű rózsás arcza olyan fakóvá vált és beesett. Mindig a gyomrával bajlódott. Az orvos fürdőt, légváltozást tanácsolt.

A nyár közepén aztán elment egy nagynénjével, mert az anyjok régóta nem élt. Vissza sem jöttek többé, mert azalatt Csaby Elek eladta a birtokát s végkép elköltöztek innen.

Olcsón kelt el a birtok, mert Csaby Elek minden áron szabadulni akart tőle. Már majd megvette Abner, a volt vámosi mézárós, a mi nagy ijedtséget okozott az ugaros-karádi közbirtokosság közt. Szaladtak is Tihanyi Dezsőhöz:

- Pajtás, ne hagyd, hogy ilyen csufság érjen bennünket, vedd meg te.

Arra Csaby Elek megrázta a bozontos fejét s csak annyit mondott:

- Tihanyi Dezsőnek nem eladó semmi árért.

Szaladtak hát Kókay Elemérhez, Petheőékhez. Utoljára is Petheőék vették meg.

Tihanyi Dezső gunyosan vonta félre száját. Na ugyan, mintha nem ő lenne meg a felesége idővel a Petheőék örököse s mintha nem az ő kezébe kerülne majd ez a Csaby-birtok is?

Igy pusztult el Ugaros-Karádról a Csaby-nemzetségből az utolsó. Hogy követni fogják még többen is más nemzetségekből, azt érezték, tudták; de ki busulna a jövő miatt, mikor az még oly messze van? S mikor vannak még szerencsés fordulatok, hogy egy-egy pusztuló család újra fölemelkedik, mint most Tihanyi Dezső, a ki uri módon él pompás új házában s Szilvásy Jenő bárót is barátai közé számíthatja.

- Milyen boldog ez a Dezső! - nyöszörgött szegény Aba Géza, valahányszor elment a pompás új ház előtt.

Lám, neki nem sikerült. Ő is csak ezt akarta, egy gazdag partit; de neki nem kedvezett a szerencse s a ki most látja a szálnalmas külsejű, kis embert, alig bírja elhinni, hogy milyen mágnások után szaladozó, grófokat, bárókat majmoló firtli volt még nemrég, mig utána nem uszott az a kis birtoka azzal a csepp eszével együtt.

- Milyen boldog ez a Dezső! - ismétli mindenki s irigykedve tekintenek a szép, új házra melynek belsejében komoran jár-keel egyik szobából a másikba a boldog ember s nem találja helyét sehol.

XI.

Nevezetes eredményei a tudományos ásatásoknak.

Az ugaros-karádi urak vendégszerető házai versengtek, hogy kinek a vendége legyen Molnár ur, mikor a vakáció alatt kijött, hogy a megígért ásatásokat elkezdjék a csőszdomb alatt. De a szerény férfi, bár nyilvánvaló volt, hogy forró óhajta bensőbb baráti viszonyba lépni Ugaros-Karád uri családjaival, ezuttal is csak az ő régi barátjához, a tiszteleteshez szállt.

Ott mégis legotthonosabban érezte magát. A tiszteletesné elkészítette korán reggel a pohár kávéját s a tiszteletes ur nem zaklatta a szilvóriummal, mert tudta, hogy nem issza. Délben levetheti a kabátját s ingujjban ülhet az ebédnél, ha tetszik, a hogy a tiszteletes ur maga is cselekszik ilyen disznó meleg kánikulai napokon.

De most le nem vetné a kabátját, hiába biztatják.

- Ugyan ne komédiázz, pajtás, szól a tiszteletes ur.

A tiszteletesné is erőlteti, hogy de bizony tessék, csak úgy, mint otthon, csak úgy, mint máskor.

Nem teszi. Nincs az az ékesszólás, a mivel rávehetnék.

De még más változásokat is lehetne észrevenni rajta, ha a tiszteletesék ügyelnének rá, valami méltóságosabb magatartás tűnik fel beszédében, szokásaiban. Már nem danolgat esténként kettősben a tiszteletes urral, a hogy azelőtt szokta, mikor a vacsora után egy cilinder bor mellett, a miből kettő meg három is lett néha, ott maradtak ülve a terített asztalnál éjjelig vagy tovább s néha a tiszteletesnének is velük kellett énekelni az ő vékony, czérna hangjával, a mi olyan furcsa volt a közt a két erős basszus közt.

Most, ha a tiszteletes ur néha rá akar gyujtani egy nótára, Molnár ur azzal áll elő, hogy ő rekedt, a mit hisznek is neki, meg nem is.

Egyébként alig jut ideje, hogy egyszer-kétszer otthon vacsoráljon, az urak mindig elhordják, ma ennél kell neki ebédelni vagy vacsorálni, holnap amannál s rendesen csak éjjel után vetődik haza a tiszteletes urral együtt.

- Bizony egész lump lesz az uram is maga mellett, - pirongatja a tiszteletesné.

De hiába. Az urak nem hagyják békében. A kit egyszer Ugaros-Karádon megszerettek, nem menekülhet az, ha csak a föld alá nem bujik.

Néha egy-egy ilyen ebéd vagy vacsora után a nagy barátságtól fölmelegedve, azt hiszi, hogy most talán érkezett már az ideje, hogy nyíltan szóljon. De mikor másnap reggel fölébred, ismét megszállja a félelem és a habozás. Nem, még nincs itt az ideje. A titok leplét még nem lehet levonni.

Még a tiszteletesék sem sejtene semmit s abban az ártatlan hitben élnek, hogy csak az ő kedvükért jár ide Ugaros-Karádra évek óta Molnár Józsi.

Az urak egyszer-másszor ingerkednek a pappal:

- No, no, jó lesz vigyázni az asszonyra. Nőtlen ember veszedelmes a háznál.

De a pap jót áll a barátjáért, még inkább a feleségéért. Aztán van ő olyan legény, de külön is, mint Józsi, még egy ősz szál sincs a hajában, Józsi meg erősen szürkül.

- Bizony pajtás, itt volna már az ideje, hogy megházasodjál, - inti barátját a pap.

A tiszteletesné is biztatja:

- Miért nem házasodik? Szerzek én magának szép, fiatal menyasszonyt.

S a Vermes leányokra gondol: milyen jó lenne az egyik Molnárnak.

Molnár ur elpirul, megzavarodik és nem tudja, mikép vágja ki magát.

A pap iparkodik kisegíteni:

- Mondd meg az igazat, hogy nem akarsz házasodni, agglegény akarsz maradni.

Molnár ur szabadkozik. Azt nem mondja. Lehet, hogy egyszer eljön az ideje.

- Csak nagyon sokára ne hagyja, - fenyegeti tréfásan a tiszteletesné; - mert bizony megvénül.

Molnár urnak nyomja a szívét, hogy nem nyilatkozhatik, de még nem lehet. Csak annyit árul el akkor este bizodalmasan tiszteletes barátjának, hogy némi kilátásai vannak a tanfelügyelőségre. A főispán mellette van, a minisztériumban is vannak jó emberei. A mostani tanfelügyelő öreg ember, legközelebb nyugalomba megy.

- És akkor, barátom, itt lesz az ideje.

A tiszteletes ur nem érti, hogy miért csak akkor?

- Én nem vártam, pajtás, míg esperes vagy püspök leszek, hanem megházasodtam, a mint eklézsiát kaptam, mindjárt.

- Hja, az más, - viszonozza Molnár Józsi.

De nem magyarázza meg, hogy miért más és a pap teljességgel nem érti meg, hogy miért kell az embernek előbb megvénülni s tanfelügyelővé lenni, hogy megházasodhassék.

Tovább azonban nem firtatják a dolgot és Molnár ur is csakhamar a régészetre fordítja a beszédet, mint arra a tudományra, mely ez idő szerint kiválóan érdekli az ugaros-karádiakat. A csőszdombról azt következteti a tanár ur, hogy az avarok korából való földhányás lesz, ilyen helyeken többnyire érdekes leletekre bukkannak. De meglehet, hogy praehistorikus régiségeket is találnak. Hej, az lenne csak valami!

A római edényeket nem bánja Molnár ur. Abból neki magának is van szép gyűjteménye. Urnák, amphorák. Különösen egy remek darab. Multkor szerencséje volt bemutatni Buksy Tamás uréknak is, a kik Vámoson jártak.

És itt újra elpirult, ámbár teljesen megfoghatatlannak látszott, hogy minek pirul el valaki azért, mert szerencséje volt egy római amphorát bemutatni Buksy Tamáséknak.

De a tiszteleteséknek nem jutott eszökbe semmi gyanúsító gondolat. Még az sem tűnt föl nekik, hogy Molnár ur sokkal több időt tölt el a különböző ebédekkel, vacsorákkal és ezek folytán keletkező reconnaissance-vizitekkel, mint a tudományos ásatással.

Mert Molnár ur oly szigorú volt az udvariasság szabályainak megtartásában, hogy egyetlen ebéd vagy vacsora után sem mulasztotta el a köteles látogatást. Azt sem mulasztotta el, hogy az épen ott véletlenül látogatáson lévő hölgyeket haza ne kísérje.

Csodálatos játéka lehetett a véletlennek, hogy ezek a hölgyek többnyire Buksy Tamásék voltak, tudniillik Buksy Tamásné ő nagysága és Jolán leánya, úgy hogy ő nagysága már egy pár ízben kifakadt:

- Hogy a manóban lehet, hogy mi mindig találkozunk ezzel a Molnárral, akárhová megyünk?

Jolán kisasszony talán tudott volna fölvilágosítást adni e különös természeti tünemény felől; de tanácsosabbnak vélte ez idő szerint a hallgatást.

Buksy Tamásné azonban jó asszony volt, a ki, bármennyire bosszantotta is ez a szüntelen való találkozás, mindig megkérdezte az őket udvariassal haza kísérő Molnár urat, hogy nem tetszik-e beszélni? A mi Molnár urnak rendesen tetszett, sőt ha egy kicsit marasztották, még

uzsonnára is ott maradt, úgy hogy a napszámosok a csőszdombnál várhattak s azalatt akár a nagy kincset is elemelhették volna, ha valaki az ugaros-karádi régész urak közül nem járkált volna mindig ott.

Az ásatás serényen folyt. A régészeti egylet megint két új taggal szaporodott Ugaros-Karádon, úgy, hogy már most tizen voltak. Nagyszerű eredmény. Az egész vármegyében nincs több helység, a hol a tudománynak ennyi lelkes hive volna.

Kissé türelmetlenkedtek ugyan, mert már két hét óta ástak és semmit sem találtak. Kezdték a csőszdomb északi oldalán, folytatták a délin, most meg már arról beszéltek, hogy a keleti oldalán kellene megpróbálni.

- Próbálhatják azt akárhol, - gunyolódtak a tudomány ellenségei, kik újra föl merték ütni fejeiket.

A Molnár ur nimbusza veszélyben forgott. Lassanként a tudomány emberei is gyanakodó pillantásokat kezdtek reá vetni. Buksy Tamás a régészek legbuzgóbbika is megingott hitében s vészjóslóan összeránczolt homlokkal ejtette ki a kaszinóban a végzetes szót, melyben már bentfoglaltatott a kétkedés:

- Meglátjuk.

E végzetes szó kimondását követő nap, midőn a »véletlen« szokás szerint összehozta a tanárt Buksy Tamásné ő nagyságával és Jolán kisasszonynyal, Jolán halkán így szólott hozzá:

- Magának okvetlen találni kell valamit.

Molnár ur siralmasan nézett a kipirult arcú leányra. Könnyű azt mondani, de hogy találjanak, ha nincs mit? Molnár ur már nagyon megbánta, hogy a tudomány érdekében ilyen vállalkozásra adta a fejét. Félt, hogy ebből baj lesz. De mit csináljon? Ásnak, ásnak, de ha nem kerül elő semmi?

- Elő kell kerülni, - szólott a leány határozottan. - Hát nem érti?

Molnár ur valóban nem értette:

- Hiszen kérem, ha nincs, hát nincs.

- Fogja, itt az én karpereczem, - akarta mondani Jolán.

De minek mondta volna? Hiszen azt úgy is megismerik, hogy nem római. Aztán meg ezzel az emberrel nem is lehet okosan beszélni.

Haragosan elfordult, haza sem engedte magát kísértetni s a szegény tanár busan ballagva magányosan a parókhia felé, elmélkedhetett azon, hogy kár volt a tudományszomjat így felköltetni Ugaros-Karádon, mert ez most már mint az éhes orosz lán lesi, hogy kit nyeljen el.

Nagyon szomorú gondolatok közt érkezett haza a parokhiára, hol nem izlett neki sem az a kitűnő paprikáscsirke, a mit a tiszteletesné föltálalt vacsorára, sem az a jóféle szüzdohány, a mivel a tiszteletes ur megtömött neki egy hosszú száru selmeczi pipát. Még a bor sem; de azt csak megitta, sőt többet is ivott valamivel, mint kellett, elkeseredve lecsapta a fejét, rákönyökölve az asztalra, olyan állapotban, a milyen egyáltalán nem illett jövőendőbeli tanfelügyelőhöz és jövőendőbeli királyi tanácsoshoz.

A tiszteletesné csak nézte egy darabig, aztán mosolyogva megszólalt:

- Az a maga baja, hogy meg kellene magának házasodni.

Csakhogy erre a vigasztalásra Molnár Józsi még jobban elkeseredett.

Nem lesz abból talán soha semmi ebben az életben.

Másnap, harmadnap nagy buzgósággal folytatta az ásatást a tanár ur, de hiába. Az ördög tudja, hová rejtették az avarok kincseiket, de ide a csőszdomb alá nem, mert itt ugyan egy fikarcnyit sem lehetett belőle találni.

Csüggedten vánszorgott haza Molnár ur a parokhiára s betegnek tetette magát, hogy ne kelljen Kókay Vinczéékhez elmenni vacsorára, a hol bizonyosan többrendbeli gyanakodó szemmel találkozott volna, melyeknek pillantásából azt olvasta volna ki:

- No, te szédelő!

De azért következő nap is folytatta az ásatást, mindegyre jobban elenyésző reménnyel, de annál lázasabb igyekezettel. Az ugaros-karádi régész urak körülfogták. Lassan, vigyázva ástak a napszamosok. Egyszer az egyik megszólal:

- Valami van itt az ásóm alatt.

- Megállj! - kiáltottak az urak s egymásután leugráltak mind a gödörbe.

Lázás izgatottsággal lesték, hogy mi lesz.

Vigyázva kapard el a földet, - oktatták a napszámot.

S maguk is segítettek elkaparni a földet. Oly türelmetlen kíváncsisággal várták.

- Hahó! mi ez?

Valami szürkés kilátszott a földből.

- Edény. Korsó.

Most a tanár ur is odahajolt s csüggedtségét feszült várakozás váltotta fel. Ő is nézi, hogy mi az? Szemei megcsillannak. Csakugyan edény, római edény. Végre-valahára! Hát mégsem ástak hiában.

A jelenlévő urak mind lázban vannak.

- Össze ne törjétek, - riadnak a munkásokra, a kik alig mernek hozzá nyulni.

Az urak maguk vájják ki a földből.

- Amphora, - kiált föl a tanár örömtől ragyogó arczczal.

- Mi az? - kérdezik az urak.

- Olyan edény, a miben a rómaiak a boraikat tartották.

Derék, tetszik az uraknak. Római boroskorsó. Ez már igazán derék.

- Még pedig pompás példány, teljesen ép - jegyzi meg a tanár. - S tessék csak azokat a beégetett ábrákat nézni rajta.

Fölemelik.

- Ejnye be nehéz. Mi lehet benne?

- Hát mi lenne? Talán megtelt földdel, - véli a tanár.

- De be van dugva, - szólt az egyik ur.

A tanár nem hiszi:

- Már hogy volna bedugva? Tessék lekaparni róla a földet.

- De bizony be van dugva.

A tanár bámulva látja, hogy be van dugva nagy fadugóval s bekötve hólyaggal. Imént még ragyogó arcza egyszerre elborul. Látja, hogy ez csak pajkosság, bolondot akarnak üzni belőle. Az amphora is olyan ismerős. Hisz ez az ő saját gyűjteményéből való.

- Ki csinálta ezt? - kérdezi kedvetlenül.

Bámulva tekintenek reá:

- Mit?

- No, ezt a tréfát.

- Micsoda tréfát?

Senki sem érti, hogy a tanár ur mit akar.

Azalatt lehasították az amphoráról a hólyagot s próbálgatják kivenni a dugót. Hátba bor lesz benne? Kotyog.

Kiveszik a dugót. Nézegetik, szagolják a korsóban levő folyadékot. Bor az. Hát mi lenne más?

- Ki kóstolja meg?

Hárman is ajánlkoznak egyszerre. A papot eresztik előre.

Nem könnyű inni a nagy római edényből, de hozzávaló segítséggel mégis sikerül.

- No? - kérdezik az urak égető kíváncsisággal.

- Biz az, instálom, bor, még pedig finom bor - jelenti a tiszteletes ur.

- Adjátok csak ide azt az izét - kiált most Buksy Tamás ur.

S megkóstolja ő is.

- Isten ucsce, bor.

Sorba akarják kóstolni valamennyien.

- De csak egy kortyot - figyelmezteti őket Buksy Tamás.

Mert drága bor ez, rettenetes drága. Aranyakkal sem lehet megfizetni. Kétezer éves bor. Tyü a rézangyalát! Milyen felfedezés ez! Hogy fog bámulni az egész világ!

Hiába erősködik a tanár, hiába tiltakozik:

- Valaki felültetett bennünket. Ki fognak nevetni.

- Ugyan ne prézsmítáljon öcsém, - válaszolt Buksy Tamás. - Nem látja, hogy bor? Hogy most ástuk ki a föld alól? Heten vagyunk itt élő tanuk. Szeretném látni, ki meri a szemünkbe mondani, hogy csalás? Olyan szent igaz ez, mint a hogy élünk.

Valamennyien rá estek a tanárra:

- Hallgass. Hisz azt el nem tagadhatod, a mit a saját szemünkkel láttunk.

Még a pap is ellene támadt. Letorkolták.

- No bizony mire vinné az irigység! Azért, hogy nem ő maga találta!

Nagy diadallal bevitték a faluba a becses leletet.

- De úgy, hogy egy csepp ki ne loccsanjon belőle, - intézkedett Buksy Tamás ur.

S a mai dicső nap méltó befejezésül az egész társaságot szívesen látta vacsorára. Ott aztán lelkesült hangulatban ünnepelték meg a régészeti tudomány e fényes vívmányát.

A tanár szemlesütve kullogott a többi után s a vacsorán is nagyon kényelmetlenül érezte magát, mert folyvást attól félt, hogy egyszer csak előáll valaki, hogy ő csinálta ezt az egész tréfát. Annak aztán elterjed a híre Vámoson meg egyebütt is és nagy ártalmára lesz a tudományos reputációjának, mert mindenütt nevetni fognak rajta.

De nem állt elő senki, sőt a lelkesedés fokról-fokra emelkedett. Molnár urat ünnepelte az egész társaság. Buksy Tamás még a hölgyeket is fölszólította, hogy:

- Koczczintsatok vele.

Mindenki Molnár Józsefért emelt poharat, a derék tudósért, ki Ugaros-Karádra vonta nagyfontosságú fölfedezésével az egész tudós világ figyelmét. Elhatározták, hogy a kétezer éves borból küldenek a magyar tudományos akadémiának, az országos régészeti társaságnak és egyes tudós férfiaknak is: egy részt azonban itt tartanak örök emlékül.

A nagy római edényt föllállították az ebédlőben, hogy mindenki gyönyörködhessek benne, mert folyvást jöttek kíváncsiak, a kik hírét hallották s látni akarták.

Mint a futótűz terjedt el a nagy esemény híre egész Ugaros-Karádon. A gunyolódók, a hitetlenek megszágyenülve sompolyogtak ide, hogy lássanak és higgyenek. Az egész Ugaros-Karád uszott a dicsőségben.

Senkinek sem jutottak többé eszébe az arany pénzek s az ezüst serlegek, a rómaiak, byzantziak és avarok kincsei, a miket vártak. Oly dicsőséges eredmény volt, a mit elértek, hogy egyébre már nem is gondoltak. Kétezer éves bor! Nagyszerű!

- Éljen Molnár! - harsogott a diadalkiáltás, mely a nap hősének szólt.

És Molnár József ekkor nagyon komolyan kezdett azon gondolkozni: vajjon nem érkezett-e el most már igazán az az idő, a mire ő eddig várt? S a mint szemei a Jolán kisasszony pajkosan mosolygó szemeivel találkoztak, valami affélét olvasott ki azokból, de bizony elérkezett.

Csak ne félt volna attól a csufos szégyentől, a mi rögtön bekövetkezik, mihelyt kisül, hogy ez a kétezer éves bor csak misztifikáció. Pedig ki kell neki sülni, mert nem lehet igaz.

Hisz az amphorára is ráismer Molnár ur. Most már biztosan tudja, hogy az ő saját muzeumából való; itt a szám is, a mit czeruzával rájegyzett. Valami semmirevaló ellopta, megtöltötte borral, elásta a föld alá s most ő rajta fognak nevetni mindnyájan, ha ugyan valami rosszabbat nem gondolnak, mert gondolhatják azt is, hogy ő maga követte el az egész csalást. Soha sem fogja róla lemosni semmi ezt a szégyent.

De csodálatos dolog, nem sült ki semmi, sem azon este, sem később s az ugaros-karádiak megmaradnak rendithetlen hitükben, hogy kétezer éves római bort találtak a csőszdomb alatt.

Később nagy vita tárgyát képezte ez az eset a tudományos világban s irtak is erről a lapokban s a szakbeli folyóiratokban, a hol tagadták, hogy ez megtörtént volna valaha. De ha az egész tudós világ el is tagadja irigységből, hiába tagadják azt, a mit az ugaros-karádiak saját szemikkel láttak, saját ajkaikkal izleltek.

Csak azt sajnálják, hogy a tudományos akadémiának s a régészeti társaságnak nem küldhettek belőle. Mert bár nagy gonddal elzárták éjjelre a borral telt amphorát a Buksy Tamásék kamrájába s nagyobb biztosság okáért Jolán kisasszony magához vette a kulcsot s a párnája alá tette, reggelre mégis elpárolgott az egész bor, egy csepp sem maradt az amphorában.

Keresték a tettest, de soha sem jöttek nyomára. Az egerek nem lehettek, mert azok nem birnak annyit meginni.

- Embernek kellett lenni, - dühöngött Tamás ur.

S fenyegette, hogy elevenen megnyuzatja, de biz az soha sem került a kezébe. Az üres amphorát aztán megparancsolta mérgében Jolánnak, hogy dobják a szemétdombra, a hol természetesen el is vészett. Nem törődött vele többé senki.

Ép oly rejtélyes maradt Molnár ur előtt az ő amphorájának a története. Mert mikor haza érkezett Vámosra, az amphorát ott találta a maga szokott helyén s kérdezősködésére, hogy ki vitte azt el s honnan került megint vissza, fölpattant a gazdasszony:

- Már ugyan ki vitte volna el? Kell is az az ócska cserép valakinek?

Hiába erősítette Mornár ur, hogy ő látta Ugaros-Karádon. A gazdasszony nem engedett:

- Látta a tekintetes ur, a majd megmondom, hogy mit. Káprázott a tekintetes urnak a szeme.

A mi végre nem volt lehetetlen, mikor meggondolta Molnár ur, hogy mennyit ivott Ugaros-Karádon.

XII.

Buksy Gáspár ur behunyja szemeit.

Addig-addig ígérgette, hogy egyszer igazán megtette. Buksy Gáspár képviselő ur behunyta szemeit. Igaz, hogy nem jószántából tette, mert az ilyenre nem igen érez kedvet az ember hetvennégy éves korában sem; de a halál nem kiméli a legfurfangosabb vén embereket sem, hiába akarnak elbujni előle.

A gyászeset a fővárosban érte az agg hazafit. Ott is temették el. Nem vitték haza a családi sírboltba, mert bizony nincs is Ugaros-Karádon; csak küldöttség jött föl tolmácsolni a részvétet, melyet választókerülete és az atyafiság érzett e súlyos veszteség folytán.

Igaz, hogy sok pénzüket elnyerte a boldogult, mert már régóta csak a ferbliből meg a képviselőiségből élt, de most nem jutott senkinek eszébe az, csak a csapást érezték, mely Ugaros-Karádot sujtja. Ki fogja helyét betölteni?

Csakhamar azonban még más aggodalom is merült föl: ki fogja megfizetni a temetési költségeket?

Mert a mint megérkezik a küldöttség Budapestre s látja a fényes előkészületeket, a kapualját egészen bevonva fekete posztóval s széles ezüst sujtásos, sarkig érő fekete bundában, nagy ezüstgombos bottal, az *Entreprise des pompes funébres* egy ölnél magasabb portását, aztán fönt a boldogultnak két, hónapos szobácskából álló lakásán az egyik szobát tetejétől aljáig szintén egészen bevonva ezüstrojtos fekete posztóval s a közepén az ezüstdiszítésű pompás bronzkoporsót - akkor hül el az ugaros-karádi küldöttség: hisz ez bele kerül ezer forintba, ha nem többbe.

- Ki rendelte ezt?

Megtudják, hogy valami Tercsike nevű fiatal leány, ki a boldogultban »legkedvesebb bácsikáját« siratja, ámbár nehéz volna kimutatni, hogy a rokonságnak hányadik fokán áll. No de vannak szellemi rokonságok is és egy gyászoló hölgyet, a ki könnyhullatások közt jön elbucsuzni a ravatalon fekvő bácsikájától, nem illik firtatni, hogy és mikép áll a dolog? Csak a temetés költségeire nézve szeretne tisztába jönni a küldöttség, mert elég volt, a mit életében kiharácsolt tőlük a boldogult, nemhogy még holta után is ilyen nagy költségbe verjék érte magukat.

De a gyászoló hölgygyel nehéz értekezni. Az csak annyit felel a hozzá intézett kérdésre, hogy:

- A hagyaték.

Világos, hogy már beszélt valami ügyvéddel. De miféle hagyaték?

- Hát a hagyaték.

A gyászoló hölgy nem tud egyebet mondani.

Hiába törik rajta a fejüket az ugaros-karádi urak. Buksy Tamás azt a véleményét fejezi ki, hogy tán olcsóbb koporsót kellene rendelni s az ezüstsujtásos portást el kellene kergetni a kapu alól a fekete drapériájával együtt, mert ő úgy látja, hogy a vége mégis csak az lesz, hogy nekik kell megfizetni mindent.

A többi is látja ezt, de ilyen szégyent még sem cselekedhetnek. Ha már benne vannak, hát isten neki, a miatt az ezer vagy másfélezer forint miatt nem fognak piszkoskodni, legyen meg az öregnek a fényes temetése.

S az öreg, bár nem hunyorgatja már a szemeit, olyan ravasz és mosolygós arczczal fekszik ott a koporsóban, mintha még most is azon jártatná az esztét:

- Rászedtelek mindnyájatokat, ugy-e?

De csak a temetés után sül ki minden, a mikor Tercsike előáll az ügyvéde kíséretében s késznek nyilatkozik hiteles tanukkal is igazolni, hogy a boldogult szóbeli végrendelettel már régóta neki ígérte minden hátramaradó vagyonát.

- No lelkem, azt ugyan oda ígérhette, - szólt Buksy Tamás, - mert az összes hátramaradó vagyona az ott ni a másik szobában.

Egy rozszant bőrdíván, egy ócska ruhaszekrény, melyben két kopott kabát lógott meg egy nadrág, aztán egy tintafoltos íróasztal, melynek kitört lábai már számtalanszor lettek bera-gasztva, de most megint ki voltak törve, végül néhány szék és egy rossz nyoszolya, rongyos paplannal, rongyos matráczczal, - ebből állt az egész hagyaték.

- Hát a földbirtok? - kérdezte Tercsike.

- Igenis, a földbirtok? - ismételte az ügyvéd.

- Ha csak a holdvilágban nincs, másutt nem tudom, hogy hol lehetne, - válaszolt Tamás ur.

Arra összenézett a gyászos hölgy meg az ügyvéd.

- Kérem, ne méltóztassék tréfára venni a dolgot, - szólt most az ügyvéd nagyon komolyan. - Mi meg fogjuk tenni a törvényes lépéseket, azonban hajlandók vagyunk barátságos egyez-ségre is, ha az urak elfogadható ajánlatot tesznek.

- No csak tegyék meg a törvényes lépéseket, - szóltak az ugaros-karádi urak nevetve. - Gratulálunk az örökséghez.

Az ügyvéd arcza hosszúra nyult:

- Ilyen körülmények közt, ha nincs mit perelni...

Vállait huzogatta és menni készült.

- De én azt akarom, hogy pereljen! - kiáltott a gyászos hölgy.

- Ugy előleget kérek, - viszonzá a törvény embere.

- Hiszen mondtam magának, hogyha megnyerjük az örökséget...

- Kedves kisasszony, arra most már én egy fabatkát sem adok.

Mikor látta a gyászoló leány, hogy áll a dolog, abba hagyta a siránkozást s olyan átkozódásra fakadt, mely semmikép sem illett ily fiatal személyhez. Vén gazembernek szidta a boldogul-tat, a ki fiatal leányokat hamis ígérekkel ámit s kiseprűzéssel fenyegette az egész ugaros-karádi küldöttséget, mely bizonyára nem lehet külön, mint az a közölök való vén ország-csaló.

Miután ezt az ügyet ily módon elintézte a küldöttség s átvette a temetkezési vállalat busás számláját, ellátogatott az országos pártkörbe is, hogy tapogatózzanak, vajjon nem akar-e valami idegen elem betolakodni az ugaros-karádi közbirtokosság birodalmába? Nem készül-e le jelöltnék valami budapesti ügyvéd, a kik már elárasztják az egész országot, úgy hogy az ember ősi fészkeben sem biztos tőlük. Hiába ígérgette a boldogult nekik, atyafiainak, hogy: ti következtek utánam. Isten tudja, ki következik?

De a pártkörben semmi nyugtalanítót nem tapasztalnak. A pártelnök mélyen hallgat arról, hogy hányan szaladoztak már nála, a kik mind a közóhajtás sürgető kíváncsalmának tartanak, hogy a Buksy Gáspár megüresült széke általok töltsék be. De az ugaros-karádiak még nem

értésülnek a körben az áldozatkész hazafiak e nagy számáról. Egyelőre csak lelkes kitartásra kéretnek.

Azonban már a vasutnál a váróteremben várt reájok a párt néhány buzgó híve, hogy még egy kézsorítással kitartásra serkentsék a bekövetkezendő küzdelemben, egyuttal becses személyüket vagy valamelyik jó barátjukat ajánlják az elvtársak szives figyelmébe, mint a kik hajlandók hazafiui kötelességüket teljesíteni, ha a választó polgárok bizalma reájok esnék.

De az ugaros-karádiak nem akarnak idegent csak a maguk fajtáját s utközben, míg haza érnek, meghányják-vetik a dolgot. Kókay Elemér jó volna. Az nem is kerülne pénzökbe, mint az öreg került mindig, mert Elemérnek van miből költeni.

Mindnyájan megegyeztek ebben. De mikor hazaértek Ugaros-Karádra s Elemérnek beszélni kezdtek a dologról, az mindjárt félbeszakította őket:

- Én már szavamat adtam Dezsőnek, hogy az ő jelöltségét fogom támogatni.

- Hüm, hüm, - csóválták fejüket a hazatért küldöttség tagjai, - no ez ugyan sietett.

Buksy Gida, Buksy Tamás, Kókay Vincze, mind nagyot néznek. Ejha, tán nekik is lenne bele-szólásuk vagy mi? Az a Dezső kissé tovább kapaszkodik, mint a mennyi megilleti. Már meg képviselő is akarna lenni? Hát még mit akar?

Már most sem tudja a nagy fölfuvalkodottságában, hogy mit csináljon; hát majd akkor? Le kell törni a szarvát, nem még növelni.

Ez lett a jelszó most Ugaros-Karádon: le kell törni a szarvát! És Tihanyi Dezsőnek is sajnosan kellett tapasztalni, a mit már előtte évezredek óta annyian tapasztaltak, hogy a népszerűség vajmi gyarló és változandó. Hogy tolta volna a szekerét az egész Ugaros-Karád, míg alulról iparkodott fölfelé kapaszkodni; most, hogy idáig ért, már nem akarják tovább eresztetni, visszarángatják s rángatnák még lejjebb is, ha tudnák.

Hja, barátom, ez az emberi természet nemcsak Ugaros-Karádon, hanem széles e világon mindenütt. Azért kár neked dühösködni s szidni az ugaros-karádiakat, a kik neked kinyitották a tárczájokat, mikor te még szegény voltál, váltókat zsíraltak, mikor még nagyon bizonytalan volt, hogy te birod-e fizetni valaha s az ingüket is szívesen oda adták volna, ha kérted volna.

De most persze minderre nem emlékszel, csak azt látod, hogy torzsalkodnak ellened s nem akarnak besegíteni a képviselőházba, a mi te szerinted czudarság s rokonokhoz nem illő.

Csak Elemér viseli magát mint jó atyafi és gavallér. Az ő aláírására ad pénzt a választáshoz a vámosi takarékpénztár, mely alkalommal persze, hogy az Olga aláírását is kéri.

Keservesebben nem esett semmi Tihanyi Dezsőnek az egész választási hercze-hurcza alatt, mint mikor ezt az aláírást kellett kérni Olgától. Tudta ugyan, hogy Olga nem nagyon fogja kérdezni, hogy mire kell, mennyi kell, hanem veszi a tollat, s szó nélkül aláírja mind a két darab váltót, a mit férje elébe tesz. De ez a hideg érzéketlenség jobban fáj Tihanyi Dezsőnek, mint fájna a szemrehányás és panaszkodás.

- Nem is kérdezed, hogy mire kell? - szólt vonagló ajakkal, a mit igyekezett mosoly alá rejteni.

- A mi az enyém, az a tied is, - viszonzá a nő. - Miért kérdezném? Különben gondolom, talán mondtad is már, hogy a választásra.

Több szót nem váltottak erről a tárgyról. A férj ideges kézzel összehajtogatta a váltót és zsebébe tette, azzal az elhatározással, hogy többé meg nem kéri Olgát, inkább Háj Fülöptől szerez pénzt, ha kell.

Pedig sok kell, minduntalan kell, mert Szilvász Jenő báró is föllépett s az nem afféle ember, hogy úgy lehetne vele beszélni, mint Elemérrel:

- Pajtás, ne rontsuk egymás szerencsáját.

Rontják bizony, a hogy csak birják. A népszerű báró átrándul Ugaros-Karádra és sorba látogatja az uri házakat. Teszi tiszteletét a patikában is, hol a kis menyecske azt hiszi, elérkezett végre az igazi. Finom, főrangú gavallér, olyan, a milyenről ő mindig ábrándozott.

Hogy dobogott szivecskéje és milyen epedő szemeket vetett a báróra. Oh, ez bizonyosan meg fogja érteni őt.

Hogyne értette volna meg? A nemes báró jártas volt az efféle dolgokban és soha életében nem játszotta József szerepét, a ki megszökik Putifárné elől, mint az a szerencsétlen Kókay Elemér, a ki már régóta nem mer a patikába jönni. Legalább egyedül nem mer, csak társaságban. Oh, a nemes báró el mer egyedül is jönni, sőt épen egyedül szeret jönni s ha lehet, lerázza a nyakáról Buksy Gida urat, valamint Buksy Tamás urat és a többi urakat is, a kik most mindig vele vannak s tanácskoznak a haza sorsa fölött.

Rettenetes a fölfordulás Ugaros-Karádon, ilyen még sohasem volt. Osztályos atyafiak törnek egymás ellen, a rokoni szent kapocs teljesen fölbomlott. Nincs több ferbli a kaszinóban. Ha véletlen összekerülnek ott, heves összeszólalkozások történnek; inkább hát nem is mennek oda. Tinódy Zsiga meg Aba Géza gunyasztanak ott esténként, ujságot olvasva s tanácskozva, hogy ne pártoljanak-e át megint Szilvász Jenő pártjára, a honnan már két izben megszöktek.

- Tudod pajtás, a mágnás mégis csak mágnás - oktatja Tinódy Zsigát Aba Géza, - s tudod, jobb a győztesekhez mint a vesztesekhez tartozni.

De Tinódy Zsiga előtt nem eléggé világos a dolog:

- Dezsőék is mozognak. Petheő Laczi bátyánk egy pár süldőt ígért az őszre s két zsák buzát küldött tegnap.

- Nekem nem szurják ki azzal a szememet, - tiltakozott Aba Géza. - A báró küld négy zsák buzát is, ha kell.

Tinódy Zsiga nem akarja megvallani, hogy már a mult alkalommal küldött a báró s attól tart, hogy megsokalják a sarczólást; de minthogy a szegény embernek használni kell a kínálkozó szerencsét, hát a választás napjáig még néhányszor megvesztegetteti magát, fölváltva, hol az egyik, hol a másik párt által.

A »Vámosi hirlap« rettenetes képét festi a korrupciónak, mely a Szilvász-párt által üzetett. Hallatlan megvesztegetések folytak, nyilvánosan vásároltattak a szavazatok, a legarczátlanabb módon, lábbal taposva minden tisztességet s alapjában aláásva a közerkölcsiséget.

Ugyancsak e választás alkalmából olvashattuk a »Vámos és Vidéke« czimű lapban, mily hajmeresztő és gyalázatos megvesztegetésekhez folyamodott a Tihanyi Dezső pártja, mely nem pirult a legbotrányosabb eszközökkel vásárolni meg ama szavazatokat, melyeket csak a tiszta meggyőződésnek kellene vezetni. Odáig vitte e párt a legszemérmertlenebb korrupciót, hogy mély undornak kellett támadni minden tisztességes hazafiban a közerkölcsiségnek ily lealázására.

A közerkölcsiség ez éber őreinek tudósításából annyit minden esetre látunk, hogy ez a választás nem lehetett olcsó s Tihanyi Dezsőnek bizonyára még több izben be kellett kopogtatni Háj Fülöphöz.

Nagyon el volt keseredve a rokonság miatt, mely oly ellenségesen viselte magát iránta. Buksy Gida, Buksy Tamás, Kókay Vincze és mások házról-házra jártak Szilvász báró mellett korteskedni, átmentek Szent-Imrére s a kerülethez tartozó többi helységbe, a hol mindenütt kitűzték a Szilvász zászlóját.

De nem elég, hogy az urak, beleavatkoztak még az asszonyok is. Miczi néni az udvarra gyűjtötte a parasztokat s ott itatta. A kis patikáriusné addig zaklatta az urát, a ki szeretett volna ebben a harczban semleges maradni, míg csak nyilvánosan nem csatlakozott a báró pártjához. Aztán hódító körutra kelt a kis menyecske, megkaparította az öreg doktort, a postamestert, sőt a tiszteletes urat is, mert a felesége is unszolta.

Kétségségesen látta Tihanyi Dezső, mint növekszik az ellenpárt. Bezzeg az ő pártja hiányt szenvedett lelkes nőkben, Petheőné csak lanyhán viselte magát, Tihanyi Ábrisenak pedig akkor sem járt egyében az esze, mint azon, hogyan lehetne mégis megkaparítani Elemért a négy leánya közül valamelyiknek a számára. A mi pedig Olgát illeti, az oly nyugodt és hideg maradt, mintha nem is róluk volna a szó, mintha nem is hallaná a lázas tusakodás zaját, mintha nem is látná, az ellenségeskedés mint válik napról napra élesebbé.

A kaszinó érdemes elnöke s a közbirtokosság igazgatója, Petheő László bátyánk megkísérte kibékíteni a versengő feleket, de gyöngé próbálkozása elveszett a harci zajban s a közgyűlésre, melyet összehívott, nem jelent meg más, mint Aba Géza és Tinódy Zsiga, a kik husz forintért fejenként vagy egy hizott sertésért hajlandók kibékülni akárkivel. Nem is magas taksa, atyafiságosan van számítva.

Folyik hát tovább az ádáz harcz, mely fölkavar Ugaros-Karádon mindent s Buksy Gáspár ur, ha ott lent a koporsóban még beszélhetne, bizonyosan azt mondaná, ősz szakálát simogatva és furfangosan mosolyogva:

- Látjátok, milyen baj az, ha egyszer egy magamfajta öreg ember, a kire olyan nagy szükség van, behunyja a szemeit.

XIII.

A választás.

Gyönyörű májusi nap sütt Ugaros-Karádra, mikor összemétköztek a pártok, Ugaros Karád Ugaros-Karád ellen, rettenetes testvérharcban.

Már előtte való este beverték néhány Tihanyi-párti választópolgár fejét, a mi rossz előjelül szolgált a Tihanyi-pártnak, ellenben nagyban emelte a Szilvász-párt önérzetét. A régi restaurációk és követválasztások fénykora tünt föl a nemes urak elméjében. Az öregebbek még emlékeztek rá.

- Hej, az volt az idő, tekintetes uram! - emlegeti nemes Szentirmay Pál a csizmadia, Buksy Gida ur előtt.

A mire Buksy Gida helyeslőleg bólint, hogy biz az, ámbár mint afféle kis iskolás fiú, vajmi keveset láthatott abból az időből. De hát szeretjük a régi dicsőséget mindnyájan s miért ne jusson annak egy sugára a mai szép májusi napon Ugaros-Karádra?

Csak hogy itt vannak a csendőrök, meg a szolgabíró, meg egy század katonaság s megakadályozzák a régi dicsőség visszatérését. Kutatják a tegnap esti verekedés részeseit is és egy csomó embert befognak.

- Mi a ménkü lelt benneteket, hogy az én embereimet befogjátok? - támadja meg Tihanyi Dezső a szolgabíró.

- A te embereidet? - bámul az. - Hiszen reájok vallottak a panaszosok magok.

- A panaszosok magok? Gyalázatos árulás?

Ebben ráismer Tihanyi Dezső a vén kortesvezér nemes Szentirmay Pál uram kezére. De hogy csinálhatta?

- Persze nektek nem kellett egyéb, csak az, hogy egy pár bekötött fejű embert vezessenek oda, - dühösködik Tihanyi Dezső; - azoknak a szaván aztán elindultatok.

A szolgabíró nagyon meghökkent, mert a főispántól olyan utasítást kapott, hogy kéz alatt támogatni kell Tihanyi Dezsőt. Na hiszen szépen támogatják! De a befogott embereket már elkísértette a csendőrökkel Vámosra a járásbíróshoz. Ha utánuk küld is, mire visszakerülnek, akkorra este lesz s talán már vége is a szavazásnak.

Tihanyi Dezsőben forr a méreg. Reggel óta egyik bosszuság a másik után éri. A füzes-harkányi jegyző már kétszer járt nála, hogy:

- Szökdösnek az emberek, kérem alásan.

- Hát őriztesse őket jobban - felel Tihanyi Dezső bosszusan.

A jegyző mentegetőzik, hogy hiszen őrizteti, úgy vigyáz reájok mint a szeme világára, nem is eresztenek ki egy élő lelket sem a Vörös ökör udvaráról, két vasvillás embert állított a kapuba; de hátul szöknék meg a kerítésen át.

- Hát mért nem állítanak oda is vasvillás embereket.

- Nem lehet, kérem alásan - magyarázza a jegyző; - zugolódik a népség.

Egy százforintos bankónak a markába csusztatása után azonban vállalkozik a derék férfi, hogy szembeszáll a nép zugolódásával.

Isten tudja hányadik század már, a mit ez az érdekes közhivatalnok e választás alkalmával zsebre tesz; de Tihanyi Dezső biztosan tudja, hogy nem az utolsó s hogy még ma újra el fog jönni ez a buzgó pártember, mert addig kell verni a vasat, míg meleg.

Tinódy Zsiga már sokkal olcsóbb, annak csak tízforintosok kellene. De az is rossz hirt hoz.

Tegnap még azzal biztatta Dezsőt, hogy a szent-imreiek mind egy lábba mellette lesznek. Ma már nyöszörög, hogy:

- Nincs többé becsület.

Csak tíz kocsival jöttek be.

- De az mind a mienk, - ebben talál vigasztalást.

Tihanyi Dezsőnek sovány vigasztalás. Az urak, látja, hogy ellene vannak, még a jó pajtásai sem jöttek be Szent-Imréről. A füzes-harkányiak meg úgy tesznek, mint az ugaros-karádiak, ellene szavaznak.

- A főispán az oka, - gondolja magában bosszusan, - csak elrontja a dolgomat a támogatásával.

De még bizik a népben. Az az egyszerű, becsületes nép nem fogja őt cserben hagyni, főképp ha vasvillás emberekkel őriztetik.

Most érkeztek meg éppen a tornyosiak s egetverő lármát csapnak, a mint lengő zászlókkal elhaladnak a háza előtt. A nagy éljenzésre előbb az ablakból hajtogatja magát Tihanyi Dezső, aztán kimegy közéjük.

Száz kéz is nyulik feléje, paroláznak s egy csoport mámoros kortes bemegy vele a házba is. A nagyságos asszonyt akarják látni, hogy az isten áldja meg!

Patkós csizmáik tapossák a finom szőnyeget s förtelmes foghagyma és pálinkabűzt terjesztenek a szobákban. Tihanyi Dezsőnek nagy megerőltetésbe kerül, hogy nyájas és szíves maradjon; de mit el nem tűr az ember azért, hogy mint képviselő szolgálhassa a hazát?

Még az elveiből is leszakít egy darabot, hol itt, hol ott, ha szükséges és bizalmasan sejteti a főispánnal is, hogy nem idegenkednék attól sem, hogy esetleg a kormánypárton foglaljon helyet, ha másképp nem lehet.

Most e percben azonban egészen demokrata. Ha Buksy Gáspár föltámadna, nagy öröme telnék benne. Éppen úgy karon fogja a tornyosi öreg birót, mint az elhunyt ősz hazafi szokta; csak hogy ujoncz még e téren s azok a ravasz vén parasztok kiolvassák az arcából, mennyire kelletlen teszi.

Hát még a nagyságos asszony, a ki úgy huzódozik tőlük s finom kis kezét oly idegesen vonja ki a durva kérges kezek közül, melyek szorongatják?

- No hát istennek ajánljuk, - szól az öreg biró.

S utána kotródik az egész csoport.

- Lehetnél volna hozzájuk barátságosabb is, - jegyzi meg bosszusan Tihanyi Dezső.

Ez az asszony kétségbeejti őt a hidegségével, érzéketlenségével. Hát nem törődik ez egy cseppet sem az ő érdekeivel? Hát nem tudott egy kicsit hizelegni ezeknek a buta parasztnak, a kik ilyen szép úri nő kedvéért tűzbe, vízbe mennének? Míg most kedvetlen, magukba fojtott bosszúsággal távoztak innen.

Ez az asszony! Ez az asszony! Ez az ő balcsillagzata. Ugy érzi, mintha ez megbénítaná minden lépését. Mintha ezeknek a szemeknek komoly, hideg pillantása előtt le kellene sütni szemeit. Mintha gondolatait is el kellene rejteni előle, hogy ki ne olvashassa szemeiből. Hát oly magasan áll az és ő oly alacsonyan?

De nem foglalkozhatik sokáig ezekkel a gondolatokkal, mert ma egyébre kell gondolnia. Nagy dolog forog ma koczán. Nem akar szégyenszemre megbukni. Megmutatja ezeknek az ugaros-karádi uraknak, hogy az ő ellenükre is győzni fog, akármibe kerüljön.

Sokba kerül, az bizonyos. Rengeteg sokba. Az az Ábris, a kit a párt elnökének tettek, mert Petheő László bátyáknak a választásnál kell elnökölni, megbolondult vagy mi lelte, hogy csak úgy szórja a pénzt? Már megint ide üzent a Vörös ökörből, a hol főhadiszállását ütötte föl, elfogyott a pénzmag. Eszik azok ott a bankót? Vagy mit csinálnak?

Reszkető kézzel vesz ki Dezső még ezer forintot a tárczájából. De mi az annak a Molochnak? Falusi jegyzők és mindenféle gyanus külsejű kaputos emberek ostromolják Tihanyi Ábrist a Vörös ökör vendégszobájában, a numero egyben.

Ott ül a gyámoltalan ember egy hosszú asztalnál táborkarával és soha még szánalmasabb vezért nem látott a világ ilyen gyűlevész táborkar élén, a kik fülsiketítő kiabálás és rettenetes zürzavar közt kapkodják egymás kezéből a választók lajstromait s jegyezgetik kék czeruzával a neveket s csodálatos számításokat csinálnak rengeteg mennyiségű választókról, a kik mind ott vannak nekik a papiroson, csak a szavazásnál nincsenek ott.

Szakadatlan járás-kelés van a szobában, jönnek-mennek s minduntalan kihívják az elnök urat a másik szobába egy pár bizalmas szóra, a minek mindig az a vége, hogy be kell nyulni a bugyellárisba.

Az udvaron csapra ütöttek három hordót a füzes-harkányi választópolgárok számára s némelyike délfelé már a falat támogatja, némelyiket pedig már le is fektettek az állásban a jászol alá.

A jegyző újra beállít Tihanyi Dezsőhöz:

- Szökdösnek, nagyságos uram.

Tihanyi Dezső már érti. Még egy százas kell. De ez már az utolsó legyen. Kiszól az inasnak:

- Te, ha még egyszer jön ez az ember, be ne ereszsztétek.

Ingerülten jár föl és alá a szobákban. Attól fél, hogy a pénz elfogy, nem lesz elég. Reggel átküldötte ugyan a kocsiját Vámosra Háj Fülöpért; de ki tudja, megjön-e a vén jebuzeus? Már azóta itt lehetne.

Legjobb lett volna persze, ha maga ment volna át Vámosra; de ma nem mozdulhat. Az a tehetetlen Ábris nem tud nélküle semmit csinálni, minden tiz-tizenöt perczen ide küld, hogy tanácsot kérjen.

Nincs egy megbízható ember. Elemér itt ül Olgával és beszélgetnek irodalomról s más hasonló számárságokról.

Igen, felesége és legjobb barátja. Hát azok nem értik, hogy ez micsoda nap? Oly nyugodtan csevegnek, míg ő lázas remegés közt várja, hogy dől el a sorsa. Zordonan szögezi reájok szemeit. Még mosolyognak is. Enyelegnek is, mialatt ő itt vergődik a kinpadon.

Egyszerre megvillan lelkében az a gyanu, hogy ezek most ő rajta nevetnek, az ő vakságán. Hát nem látja, hogy az Elemér nagy barátságának bizonyára meglesz a maga oka? Azért írja alá oly készségesen a váltókat, azért oly nagylelkű, hogy a lekötelezett férj is legyen nagy-lelkű s hunyjon szemet, mikor nejének udvarolgat?

- Hát mit hisz rólam a nyomorult? - tör ki a düh Tihanyi Dezsőből.

De fékeznie kell magát. Most nem csinálhat botrányt. És bizonyítéka sincs. Mivel áll hát elő? Gyanuval, pusztá, üres gyanuval. Nem, még nem szólhat, türtőztetnie kell haragját.

Fogait csikorgatva, kezeit ökölbe szorítva, folytatja sétáját a szobákban föl-alá s szikrázó szemekkel tekintget ki a terrászra, a hol kint ülnek Olga és Elemér.

A fiatal nő halvány arcza kissé élénkebb színt kapott a tavaszi levegőtől vagy a mai nap izgalmaitól, melyek még sem maradhattak reá teljesen hatástalan. Valami homályos ösztön nyugtalanította, valami eddig ismeretlen félelem a jövőtől, valami tartózkodás attól az idegen világtól, melybe kimenni készülnek.

- Nem tudom, szólt, - mi az, a mihez ragaszkodom: ez a föld, azok az ákáczfák, ez a kis kert, melyet magam kezdtem ültetni? Vagy az emberek? Azok az ismerős arcok, melyek közt fölnőttem? Soha sem hittem, hogy ily nehezen essék Ugaros-Karádtól megválni.

- Miért is mennek el? - szólt Elemér, a nélkül, hogy meggondolta volna, mit mond.

- Gyönyörű kérdés, mikor maga is segít, hogy innen elmenjünk, - nevetett a fiatal asszony.

Aztán ismét az a szomorú hangulat vett rajta erőt.

- Kissé babonás vagyok. Ugy érzem, mintha veszedelembé mennénk.

- Miért nem szól Dezsőnek?

A fiatal asszony csüggedten hajtotta le fejét:

- Minek? Ő nem értene meg engem, mint a hogy én nem értem meg őt.

A mint ott ült, szép fejét lehajtva, Kókay Elemérnek egy vízió tűnt föl képzeletében, oly élénken, mintha maga előtt látná. Mintha nem a fényes dél volna, hanem a rezgő holdvilág. Az az első éj, melyet Ugaros-Karádon töltött. A jázmin és az ákác virágok illatát is érzi, mint akkor. És érzi szívében azt a varázslatot, mint akkor.

De ez csak egy percig tartott, aztán szétoszlott.

- Talán jobb is, ha eltávoznak, - sóhajtott magában.

Kocsi gördült be az udvarra s a fiatal Háj Fülöp mászott le róla sovány görbe lábaival, mint valami utálatos pók. Tihanyi Dezsőre ezt a benyomást tette.

Az öreg uzsorással még lehetett tréfálni, kedélyeskedni; de ezzel a nyomorékkal?

Mindegy, csak hogy itt van, a földolog, hogy pénzt hozott. S Tihanyi Dezső legyőzi ellen-szenvét, bevezeti szobájába, még le is ülteti.

- Elhozta, a mennyit irtam?

A fiatal ember nem csinál hozzá bevezetést, mint az öreg szokta, nem esküdözik, hogy ez az utolsó pénz a háznál, mégis elhozta, csak hogy a nagyságos urnak szolgáljon, a kit ő úgy szeret, mint az édes fiát. A fiatal ember ridegen, szárazan felel; igen, elhozta, csak a váltót tessék kiállítani.

Tihanyi Dezső leül, hogy megírja.

- Ezer forinttal kérem többre, - szólt a fiatal Háj Fülöp.

- Többet hozott? - kérdezi Tihanyi Dezső elámulva.

- Nem, - felel amaz szárazon, - hanem sürgős esetekben a pénz drágább, mint máskor.

Tihanyi Dezső felugrott az asztaltól:

- Megbolondultak? Hogy én három hónapra ezer forint kamatot adjak? Hisz ilyet csak tönkrement, bukott emberek tehetnek, a kiknek már nincs mit veszteni.

A fiatal Háj visszadugja a pénztárczát kabátja zsebébe s kalapja után nyul:

- Ha nem tetszik, hát nem muszáj.

De nagyon jól tudja a fiatal vérszopó, hogy muszáj. Mikor valaki a választás napján kocsit küld Háj Fülöpért, az már nem ezer forintot, de a lelke üdvösségét is odaadja, csak pénz kapjon rögtön.

Nem is csalódott számításában. Dühös káromkodás után szépen aláírta Tihanyi Dezső a váltót.

- Most kérném alásan még Kókay Elemér urat - szólt a fiatal Háj szárazon.

- Még azt is? - viszonzá Tihanyi boszusan.

Egész lelke fölháborodott az ellen, hogy még egyszer megkérje Elemért.

- Vagy ha jobban tetszik, nem bánom, ha a nagyságos asszony lesz is - szólt Háj.

A felesége? Nem tudja Tihanyi Dezső, hogy melyik a rettenetesebb, melyik a lealázóbb reá nézve: feleségét kérni meg, vagy Elemért?

De sokáig habozni nem lehet. Ábris már megint pénzt kéret.

- Adja ide azt a váltót, - szól Tihanyi Dezső.

És kimegy vele.

Talán tiz-tizenöt percz is beletelt, mig visszatért s ifjabb Háj Fülöp már nagyon kezdett unatkozni ott a szobában.

- Itt van, fogja, - szólt Tihanyi Dezső, a mint belépett a szobába.

Összehajtogatva átadta az aláírt váltót. Az uzsorás kibontotta, jól megnézte az aláírást, miközben egy oldalpillantást vetett Tihanyira, ki hirtelen elfordult, de nem elég gyorsan, hogy ifjabb Háj Fülöp éles szeme valami zavart és pirulást ne vett volna észre daczos arczán.

De nem fürkészte a dolgot. Akárhogy van, neki mindegy. Kifizette a pénzt s ajánlotta magát.

- Nem iszik egy pohár cognacot, Háj ur? - kínálta Tihanyi Dezső, ki egyszerre oly barátságos lett, a milyen nem szokott lenni.

- Köszönöm, - felelt a fiatal uzsorás, - nem iszom soha sem.

És másodszor vetett rá oly különös gyanakodó oldalpillantást, úgy hogy Tihanyi Dezső újra elpirult. De most nem fordult el, hanem daczosan, szikrázó szemekkel nézett az uzsorás szeme közé, mintha fenyegetni akarná.

S a fiatal Háj Fülöp nagyon jól tudta, hogy nem jó lenne most egyedül lenni Tihanyi Dezsővel valahol messze, valami sűrű erdőben, úgy hogy puska is lenne a nagyságos ur kezeügyében.

De itt bátran fölülhetett a kocsira, mely haza szállította Vámosra. Az ablakból még sem lövik le az uzsorásokat, mint a verebeket, habár néha nagy kedve volna rá az embernek.

Tihanyi Dezső megtörülte veritékes homlokát s benézett egy tükörbe. Csak akkor látta, milyen sápadt és dult arczu.

Még akkor is nagyon sápadt lehetett, mikor a szolgabíró, a ki betekintett a kortes tanyára, a Vörös ökörből visszatért.

- Mi bajod neked? - kérdezte az, egészen megdöbbenve.

- Mi bajom? mi bajom? - felelt ingerülten Tihanyi Dezső. - Miért kutatójátok mindig?

Most még jobban bámult a szolgabíró, de nem háborgatta tovább kérdezősködéseivel Dezsőt. Ilyen választási napon a képviselőjelölttől nem lehet okos szót várni. Jobb azzal most szóba sem állni.

Nem beszél hát neki arról sem, a mit körutjában tapasztalt, hogy a tornyosiak nagyon lanyhák, a füzes harkányiaknak pedig fele holt részeg lesz, ha nem viszik őket hamar szavazni.

Még valamit akart mondani: hogy a tornyosi bírót meg egy pár főbb embert jó lett volna ebédre meghíni, azoknak úgy sem kell a pénz, de az ilyen tisztesség jól esnék. De a milyen türelmetlen és gögös ember lett az a Dezső, hát inkább nem szól neki a szolgabíró.

Ebéd alatt jött a hír, hogy a füzes-harkányiakat viszik már szavazni. De kétszáznyolcvan helyett csak kétszázhuszat birtak összeszedni; a többi a jászol alatt hever az állásban, vagy seholsem található.

Tihanyi Dezső mérgesen harapdálja ajkait:

- A részeg disznók!

De a szolgabíró és a szentimrei urak is biztatják, hogy ne féljen, azért meg lesz a többsége. Olyan bizonyos az, mint a kétszer kettő. Tihanyi Dezső azonban nem bizik valami nagyon a választási aritmetika csálhatatlanságában s gyötrő aggodalmakat áll ki, csak hogy nem mutatja. Olyan szilaj jókedve kerekedik megint, mint két év előtt az agárverseny napján, iszik, folyvást iszik, arcza kigyul, szemei villognak.

- Dezső! - inti Elemér.

- Hagyj engem, - felel Dezső s arcza még tüzesebb, szemei még jobban villognak, - a barátságért akarok inni. Az igazi jó barátért, a kinek a barátjával mindene közös. Hallod-e? Mindene közös. No erre már csak koczcintasz te is?

A jelenlevő urak csak azt látják, hogy Dezső már bizonyosan berugott, hiszen dadog és akadozik. Elemér sem lát egyebet. S minthogy az urak már magok is emelkedett hangulatban vannak, viharos tetszésre talál a Dezső felköszöntése. Összeütik poharaikat:

- A barátságért!

De Ocsu Bálint, a füzes-harkányi szolgabíró, a ki nem ivott annyit mint a többi s okosabb is mint a többi, látja, hogy nem a lelkesedés, hanem a düh villog a Dezső szemeiben s megérzi hangjából a kitörni készülő zivatart, a féltékenység forrongó lázát.

- Csak már vége lenne ennek az ebédnek, gondolja magában.

Olga megütközve tekint férjére. Ő is látja, hogy ez nem a jókedv kitörése, de okát nem sejt; azt hiszi, csak ez a választás, mely annyi pénzébe került s mégis bizonytalan, ingerli fel úgy Dezsőt. Az okos fiatal asszony siet bevégezni az ebédet. Fölkelnek az asztaltól s Ocsu Bálint karonfogja Tihanyi Dezsőt, hogy ne folytassák az ivást. Menjenek ki körülnézni a választók tanyáján. Nem lesz fölösleges, ha Dezső egy pár lelkesítő szót szól hozzájuk. Most mindjárt a tornyosiakra kerül a sor, azok maradtak utoljára.

Mikor odaértek, a hol a tornyosiak állomáshelye volt, nagy rémülettel látták, hogy Buksy Gida, Buksy Tamás, meg még többen az ugaros-karádi urak közül ott kocshintgatnak a tornyosiakkal s nemes Szentirmay Pál uram éppen az öreg bírót ölelgeti.

- Szervusz! - kiáltanak az ugaros-karádi urak Dezsőékre már messziről.

S olyan barátságos beszélgetést kezdenek, mintha nem is két külön táborban állnának, a kik élethalálharcot folytatnak most egymás ellen.

Tihanyi Dezső összeráncolja homlokát és nem szól. A szentimrei urak nem tudják, hogy mit csináljanak. De a szolgabíró a csendőrökhöz fordul:

- Miért eresztették át azokat az urakat? Nem mondtam, hogy egy élő lelket se eresszenek át a kordonon?

- Tetszett mondani, tetszett, - szólt az őrsvezető vállvonítva; - de azt hittük, hogy az csak arra való, hogy a két párt össze ne verekedjék, ezek pedig olyan barátságosan beszélgettek egymással. Egyébként a főhadnagy ur is áteresztette az urakat.

Csakugyan áteresztette, sőt még többet is tett az udvarias főhadnagy, a hölgyeket is áteresztette. Hisz azok csak nem kezdenek verekedést?

Persze, hogy nem kezdenek, hanem kezdenek csábítást. Juczi néninek csak úgy pereg a nyelve, a kis patikáriusné olyan csókolni való és a többi is mind olyan nyájas, olyan kedves a szegény emberekhez, hogy a szegény embernek csak úgy nevet a lelke a gyönyörűségtől.

Tihanyi Dezsőt majd megüti a guta mérgében. Meg sem próbálja, hogy beszédet mondjon ennek a népnek, melynek soraiban már réseket ütött az elpártolás. Csak mennének már szavazni.

Hál' istennek mennek végre. De olyan nagy a zürzavar köztük, hogy senki sem tudja, kire fognak szavazni. Az öreg bíró elrikkantja magát:

- Éljen Szilvász!

De a nagy zajban csak egy pár körülte levő ember hallja a hangját. Amodább még azt kiabálják, hogy:

- Éljen Tihanyi!

Szavaznak hát össze-vissza, ki ide, ki oda. Délután hat órakor, mikor leszavaztak, Szilvász bárónak van 519 szavazata, Tihanyi Dezsőnek 490. De a Vörös ökör numero egyesében még erősen biznak. Olyan rezervájok van, hogy leveri az a Szilvász pártot; de hogy hol a rezerva, senki sem tudja határozottan megmondani. Csak azt erősíti mindenki, hogy itt lesz, mikor szükség lesz rá, ne tessék félni.

Tihanyi Dezső azonban fél, átkozottul fél, s még a tántorgó részeg Kesze Jancsinak sem hiszi el, a ki égre-földre esküdözik:

- Győzünk, nagyságos uram!

Tihanyi Ábris hülye arczczal ül az asztalfőn. Ugy belezavarodott ebbe az elnöklésbe egy csomó zsibongó, ordító ember közt, hogy most már se nem lát, se nem hall s fogalma sincs róla, mit lármáznak.

A táborkar teljes feloszlásnak indul a vezér körül. Ki erre, ki arra szaladt a rezervát összeszedni, a miről csak úgy homályosan sejtik, hogy léteznie kell valahol. A kik még ott maradtak, meg az ujonnan érkezettek forgatják a választók lajstromait, de nem tudnak rajta eligazodni, úgy tele van huzogatva vörös meg kék czeruzával, mindenféle hieroglifikus jelekkel, melyeket talán azok sem értenek, a kik oda huzogatták.

Nem kell kimélni a pénzt, ez most a jelszó. A mennyit kérnek, annyit adnak egy szavazatért. A holtrészegeket felszedik a földről s két ember karon fogja. Hátha némelyik még tud valamit dadogni?

A korcsmáros, Samu zsidó, sunyi képpel becsoszog. Ő tudna, kérem alásan, még egy pár embert.

- Hát csak kivele! - sürgetik s már nyomják a markába is a bankót.

Tizennégy embert tud, a kik a Kis Mihály pajtájába bujtak el s csak akkor jönnek elő, ha már szükség lesz reájuk.

Nagy diadal-kiáltás fogadja a fontos fölfedezést. Tizennégy ember egyszerre, az már valami. Rohannak, hogy kihuzzák a pajtából az elrejtőzött hazafiakat. De azok nem könnyen adják föl elsánczolt hadállásukat. Végre megalkusznak fejenkint huszonöt forintban s most már a tizennégy becsületes ember, a megállapított egyességhez hiven, a választási elnök előtt kijelenti meggyőződését s beadja szavazatát.

Még néhány embert fölhajszolnak imitt is, amott is; de mindegyre világosabb kezd lenni, hogy ez nem elég, mert a másik párt is hoz még folyvást egyes szállingózó szavazatokat.

Tihanyi Dezső tombol dühében:

- Ötven forint minden voks! kiált lázasan.

- Legalább ne kiabálj hangosan, - figyelmezteti a szolgabíró.

De Tihanyi Dezsőnek már mindegy. Kiabál, erőszakoskodik. Haza akarják vezetni barátai, mert látják, hogy itt többet árt, mint használ; de nem birnak vele. Itt akarja megvárni a választás kimenetelét.

Csodálatos, hogy ámbár már úgy látszott, mintha minden szavazó eltűnt volna a föld színéről, ötven forintért még mindig akadnak szavazók, kik szénapadlásokról, pinczéből és más rejtekhelyekről előbujnak. Sőt még Samu korcsmárosnak a tulajdon sógora is csak most kerül elő, hogy ötven forintért teljesítse polgári kötelességét.

De mind hiába, ez a kétségbeesett erőfeszítés sem elég. Husz-huszonöt szavazattal folyvást hátramaradnak a Szilvásyé mellett.

Akkor vakmerő gondolatok villannak át a Tihanyi Dezső fején. Verekedést kellene kezdeni, betörni a választói helyiségbe, a választási elnök: az öreg Petheő László, ha csak egy csepp esze van, félbeszakítja a választást, befejezetlen marad az s új választást kell kitűzni.

De eközt az egész mamlasz sereg közt nincs egy arravaló ember, a ki megkezdjé. A részeg takács, Kesze Jancsi, a kit Dezső Tinódy Zsiga által próbál fölbujtatni, nem áll rá:

- Mert a törvény, uram, törvény.

Már csak egy negyed óra van hátra. Dülöngöző mámoros emberek torkuk szakadtából ordítanak a Vörös ökör előtt, hogy:

- Éljen Tihanyi!

De odabent a numero egyesben tudják már, hogy ha csak valami isten csodája nem történik, hát megbuktak.

Az utolsó percekben még tiz embert szereztek valahol s egetverő rikoltozással kísérik a választás színhelyére.

Az elcsüggedt táborkart újabb hajszára lódítják. No még. No még.

De már nem találhatnak senkit.

Este nyolcz órakor a választási elnök: Petheő László szomorú képpel kihirdette, hogy Szilvásy Jenő báró harminczkét szavazattöbbséggel az ugaros-karádi kerület országgyűlési képviselőjévé megválasztatott.

Egyszerre, mintha elseperték volna a föld színéről az egész Tihanyi-pártot, elpusztult mind, csak a részeket hagyták hátra, a kik az állásban feküdtek a szalmán, meg az udvar különböző részein, mint a vert had a halottjait. A Vörös ökör egész környéke néma lett.

Annál élénkebb a Zöldfa, a hol muzsikáltak, kurjongattak, danoltak és lobogtatták a diadalmas zászlókat. Olyan öröm volt Ugaros-Karádon, mint ha a törököt vagy a muszkát verték volna ki Magyarországból.

Vad elkeseredéssel hallotta a diadalzajt Tihanyi Dezső. Behallatszott az egészen szobájáig.

- Zárjátok be az ablakokat, - rivallt a cselédekre.

Bezártak minden ablakot. Azt sem engedte meg, hogy odakint a terráson terítsenek a vacsorához, bár gyönyörű májusi este volt, üde és illatos, az egész levegő tele az ákácztörzsek szagával. Odabent kellett fölteríteni.

Csak hogy mire eljött a vacsora ideje, a vendégek elpárologtak a dühével nem bíró zord házigazda elől. Még Tihanyi Ábrinak is valami dolga akadt odahaza, sajnálja, de nem maradhat. Csak Elemér maradt volna, ha Ábris oda nem sug neki:

- Jer, jobb, ha magában hagyjuk.

Magában hagyták hát, csak még egy pár vigasztaló szót mondanak, a mire Dezső még dühösebb lesz, úgy hogy Tihanyi Ábris jobbnak tartja nem szólni több vigasztaló szót, hanem mennél előbb elsietni.

Mikor eltávoztak, akkor kitör a fékevesztett harag Tihanyi Dezsőből:

- Megbuktattak a nyomorultak.

De tovább nem marad köztük. Elhagyja ezt a hitvány fészket, a hol mind ellene törnek. Fölmegy a fővárosba. Látni sem akarja többé ezt a rongyos rokonságot. Utálja valamennyit. Távol akar tőlük lakni. Hogy is nem jutott már előbb eszébe, hogy Budapestre menjen. Ott uri módon, uri társaságban fog élni. Bizonyára juttatnak majd neki kerületet is, a hol megválasztják képviselőnek. Csak egyszer oda fent legyen.

Föltálatlák a vacsorát. Leült nejével, de nem evett, egy falatot sem birt volna lenyelni; rettenetes harag és elkeseredés fojtogatta torkát.

Sokáig nem tudott szólni sem. Végre előadta elhatározását.

Olga megütközve tekintett rá. Az után az örült költekezés után, a mibe a ház építése és a választás került, most még a fővárosi lakás? Nem tudta ugyan biztosan, hogy mennyire szaporodhatott az adósság, de sejtette, hogy az tetemes összeg lehet, sokkal több, mint a mennyit az ő vagyoni viszonyai megengedhetnek. S bár eddig szabadon engedte férjét gazdálkodni és pazarolni, azt hitte, hogy most már a hitves kötelessége, hogy férjét az örvénybe rohanástól megmentse.

Szeliden reátette kezét férje kezére:

- Nem, Dezső, én kérlek, maradjunk itt és ne menjünk el.

A férj fölugrott s szikrázó szemekkel fordult nejéhez:

- Miért akarsz itt maradni?

A nő nem akarta az adósságok emlegetésével még jobban fölingerelni férjét, mellőzte hát azt s csak egyébről szólt:

- Mert lásd, itt nőttem föl, ide szoktam, itt van kényelmes házunk, a mit te olyan kedvvel építettél.

- Nem igaz, az nem köt téged ide, - szakította félbe a férje vad haraggal. - Megmondjam, hogy mi köt téged ide? Kókay Elemér.

Sápadtan állt föl a nő, de hangja büszkén és ünnepélyesen csengett:

- Lelkiismeretem tiszta, nincs más feleletem számodra. Arra esküdtem, hogy követlek s megtartom, a mit az isten színe előtt fogadtam. Mehetünk.

MÁSODIK KÖTET.

I. Mi következik a barátságból.

Elmult már egy éve, hogy Tihanyi Dezsőék Ugaros Karádról elköltöztek. Kevés hír hallatszott róluk azóta. Egyik vagy másik birtokostárs, ha fönt járt Budapesten, látta Dezsőt a lóversenyek alkalmával vagy az Andrássy-uton végig kocsikázni s mondhatja, hogy a vasderesek ott is kitűnnek. Az emberek megbámulják a Dezső fogatát.

A nők Olgáról szerettek volna valamit tudni. De arról még kevesebb a hír. Az ugaros-karádiak nézegették a színházban, a nemzetiben is, a népszínházban is, hogy valamelyik páholyban majd csak meglátják; de nem látták sehol.

Keresték a nevét a lapokban is, valahányszor egy-egy báli tudósítás jött. De ott sem találták.

Törték rajta a fejüket, mit csinálhat az a fiatal asszony, hogy sehová sem megy. Még ha gyermekök volna, értené az ember, de hogy otthon ül magányosan, mikor annyi mulatság kínálkozik, az igazán csodálatos.

Bezzeg nem ül otthon a férje. Azt beszélik, hogy a kaszinóban kártyázik a mágánásokkal. Az orfeumban is ott látják az ugaros-karádi urak, de mindig olyan mágánásforma fiatal emberek társaságában. A régi ismerőseire, atyafiaira persze rá sem néz. Ugy tesz, mintha nem látná. Csak ha éppen beléjük botlik, szól egy-két szót:

- Szervusz. Jó napot.

S odább siet.

Elemér az egyetlen, a ki meglátogatta őket oda fent; de azt is oly hidegen fogadta Dezső, hogy Elemérnek elment a kedve attól, hogy még egyszer fölkeresse.

Itthon a szép új ház, a mit Dezső építtetett, elhagyatva áll. Por és pókháló lepi az ablakokat. Egy nagy szél leszakította a bádogtető egy részét, azt sem csináltatja meg senki. Petheő László irt a miatt Dezsőnek, de Dezső azt felelte, nem bánja ő, ha az egész ház összedől, azt sem.

A szép zöldpázsitos köröndben most kiégett a fű. Dudva verődött föl a virágágyakban s a rózsák nagy része kifagyott a télen, mert senki sem takargatta be.

Nem törődik már itt semmivel Tihanyi Dezső. Nagyobb dolgokon forog az ő esze, a lóversenyeken, a börzén, a hol ezreket nyerhetni egyszerre.

S azokra az ezrekre nagy szükség van, mert az adósság egyre nő bankoknál, takarékpénztáraknál, Háj Fülöpnél és más uzsorásoknál, a hol mindenütt megnyílik számára a hitel, mióta vasderes fogatával végig kocsikázik az Andrássy-uton.

Talán még soha lovak nagyobb tiszteletet nem szereztek gazdájoknak, mint ezek a vasderesek. S Ugaros Karádon úgy érzik, mintha ebből a tiszteletből valami az ugaros-karádi közbirtokosságra is hárulna. Mégis csak innen ment föl közölök s ámbár utóbbi időben nagyon czudarul viseli magát a régi barátai és rokonai iránt, azért a vér nem válik vízzé s jóindulattal emlékeznek meg róla.

Még Szilvász Jenő bárótól is kérdezősködnek felőle. A báró azonban kitérőleg felel, mint az olyan uri ember szokta, a ki nem akar rosszat mondani, de jót sem.

Ha az ugaros-karádi urak erre elhallgattak volna, hát szépen abba marad a dolog s nem keletkezik belőle semmi baj. De addig faggatták kérdezősködésekkel a bárót, míg az egyszer ki találta böffenteni, hogy nem igen jó hírek keringenek Tihanyi Dezső felől.

- Micsoda hírek? - kiáltotta arra fölháborodva Kókay Elemér, a ki éppen ujságot olvasott a kaszinóban egy asztalnál.

A báró, a ki egy másik társasággal beszélgetett, meglepetve tekintett oda s könnyedén meghajtva magát, csak annyit mondott:

- Kérem, erre a kérdésre nem szolgálhatok felelettel.

Többet nem szólt sem egyik sem másik. Elemér, a ki félig fölállt, visszaült s folytatta az ujság olvasását. Szeretett volna ugyan bővebb fölvilágosítást kérni a bárótól, de szerény ember lévén, a ki nem akar belekötni senkibe, inkább elhallgatott.

Azt nem tűrte volna el, hogy barátjáról valaki rosszat beszéljen, de a báró szavait nem lehetett egészen úgy magyarázni. Ki tudja, mit értett az alatt, hogy rossz hírek keringnek Tihanyi Dezsőről? Az pénzügyi dolgaira is vonatkozhatott, s hogy azok nem a legjobban állhattak, azt körülbelül sejtette Elemér minden tapasztalatlansága mellett is.

A báró csakhamar azután eltávozott, Elemér is haza ballagott, a nélkül, hogy több szót váltottak volna egymással.

Másnap reggel két idegen ur, egyik közülök katonatiszt, kereste föl Kókay Elemért. Szilvásy Jenő báró ur nevében jöttek s bátorzkodnak egy kis magyarázatot kérni, a mit remélik, hogy meg is méltóztatik adni. Nem hihetik, hogy talán sértő célzattal méltóztatott volna azt a bizonyos kérdést Szilvásy Jenő báró urhoz intézni.

Szerfölött udvariasak voltak s Kókay Elemér szívesen megadta volna nekik a kívánt magyarázatot. De az ő eddigi életében nem fordultak elő lovagias ügyek s nem tudta, hogy nem vét-e az ellen a gentleman-codex ellen, mely kérlelhetlenebb, mint a világ valamennyi törvénykönyve. Csak annyit felelt hát, hogy megbizottait majd elküldi az urakhoz.

Két Buksy fiu, egy harmad, meg egy negyedéves jogász akkor is otthon lopta a napot szokás szerint, azok legalkalmasabbaknak látszottak ilyen lovagias ügy elintézésére.

- Bizd csak reánk, - biztosították Elemért.

Majd megtánczoltatják ők a báró segédeit. Ő rajtok ugyan ki nem fognak. Egy körömfeketényt sem fognak engedni.

Ezzel az erős eltökéléssel jelentek meg a báró megbizottainál s kijelentették, hogy felük semmiféle magyarázatba sem ereszkedik.

- Tehát sérteni akart? - kérdezték a báró segédei kedvetlenül.

A két Buksy gyerek fölemelte fejét, kidüllesztette mellét. Teljes tudatában voltak annak a fontos hivatásnak, mely reájok várt.

- Vegyék az urak, ahogy tetszik, - jelentették ki henczegve.

A báró egyik segéde még kísérletet akart tenni a békés kiegyenlítésre, de a katonatiszt vállvonítva félbeszakította:

- Eh, ne szaporítsuk a szót. Ha erővel oda akarják terelni a dolgot, hogy elégtételt kérjünk, ám legyen.

- Megadjuk az elégtételt! henczegett a két Buksy fiu.

S egymásnak szemébe néztek, mintha azt akarták volna mondani:

- Na, úgy-e sarokba szorítottuk a báró segédeit?

Hát még mikor áttértek a fegyveres elégtétel föltételeire, akkor kellett volna megnézni a két Buksy fiut, milyen rettenthetlen hősiességgel iparkodtak mennél súlyosabbakká tenni a föltételeket.

Az első vér? Az nekik nem elég. Az egyik Buksy fiu hallott vagy olvasott valahol egy párbajról, a hol előbb pisztolyra mentek, aztán, mikor a golyó háromszor egymásután nem talált, karddal folytatták. Ilyet szeretne. De a báró segédeinek semmi érzéke sincs az ilyen nagyszerű dolgok iránt s a katonatiszt egyenesen kijelenti, hogy akkor a tébolydába kellene bezárni mind a négyőket, ha ilyen föltételeket állapítnának meg.

Arra a két Buksy fiu kissé csöndesebb lett. De azt a kérdést, hogy kard-e vagy pisztoly, nem lehetett ily könnyen eldönteni, arra a két fiatal hősnek még többrendbeli összejövétel és többrendbeli jegyzőkönyv szükséges. Mert micsoda párbaj volna az, a melyiket csak így könnyedén egy összejövettel elintézhettek?

A báró segédei azonban türelmetlenek s mikor már a harmadik jegyzőkönyvre kerül a sor, végét szakítják ennek a lovagias irka-firkának:

- Ne komédiázzunk tovább.

A két Buksy fiu lemond tehát a további jegyzőkönyvekről s megállapodnak a kardban.

Nagy örömmel sietett a két jogász gyerek Elemérhez:

- A báró segédei szerettek volna meghátrálni, de nem engedték.

Dehogyan engedte volna ez a két hős ifju, hogy ilyen kitűnő alkalmat elszalaszcsanak? Hogy el lehet majd ezzel dicsekedni a Central-kávéházban, ha fölmennek Budapestre! És a nevök is az újságba kerül. Véres párbaj. S a leányok itthon mind tudni fogják, hogy ők voltak a segédek. Milyen dicsőség lesz, akárhová mennek az egész vármegyében! Mindenütt kérdezősködni fognak tőlük: hogy történt? S ők bajnoki állásba helyezkednek és megmutatják: így történt, itt sebesült meg az ellenfél, de mi nem értük be vele, azután emitt kapott sebet, mély vágást egész a csontig. Nagyszerű lesz!

Szegény Elemér nem osztózott ugyan a két fiatal hős véleményében, hogy ez valami nagyszerű lesz, mert bizonyos, hogy ő kap sebet; de hallgatott. Két ilyen tüzes gyerekekkel, mikor megszállja őket a lovagiasság szelleme, úgy sem bír egész tuczat okos ember, főképp, ha a lovagiasság nem is a saját bőrükre, hanem a jó barátjukéra megy.

A kitűzött időben szembeállították a két ellenfélt, a kik alig tudták, hogy tulajdonkép miért verekednek. A báró rögtön látta az első szempillantásban, hogy oly emberrel van dolga, a kinek sohasem volt még kard a kezében. Kissé restelt is ilyen emberrel mérközni, meg aztán nem akart Ugaros-Karádon ellenségeket sem szerezni, hát csak nagyon lanyhán akart elbánni ellenfelével, csak épen egy karczólást ejteni a karján, arra aztán segédei és az orvos kijelentik, hogy a párbajt nem lehet tovább folytatni s vége.

De az a szerencsétlen Elemér, a kinek fogalma sem volt arról, hogy mit csináljon, egyenesen beleszaladt ellenfele kardjába és súlyos szurással a nyakán tántorodott hátra.

A két vitéz Buksy fiu elsápadt. Azt hitték, hogy Elemérnek vége. A vér sűrűn bugyogott ki a sebből. Az orvos maga is megijedt.

A báró udvariasan kezét nyujtva közeledett:

- Nagyon sajnálom.

Aztán jöttek kezét fogni a segédek. Azok is nagyon sajnálták az esetet. Még a két vitézlő Buksy fiu is sajnálta.

Miután azonban az orvosnak sikerült a vérzést elállítani, a sebet bekötözni s a sebesültet haza szállították, a Buksy fiuk szepegése is megszűnt s büszke önérzettel sétáltak még azon nap egyik leányos háztól a másikhoz, hogy hősi magatartásuk által mindenütt felkölsék a fiatal hölgyek bámulatát.

A sebesült pedig fekszik szegény erős seblázban, a nagy vérvesztés által elgyöngítve s nincs mellette más, mint az öreg gazdasszony, a ki megint visszakerült a házhoz, mióta a kis pénzcskáját elköltötte Kesze Jancsi, az asszonyt pedig elverte magától. Ott szöszmötöl most az Elemér ágya körül, igazgatja feje alatt a párnát, óbégat és esküdözik, hogy Elemér urfinak is, ha az isten életben tartja az urfit, olyan hűséges cselédje lesz, mint Ádám urnak volt.

A rokonság meglátogatja ugyan Elemért, sajnálkoznak rajta, vigasztalják is; de szemmel látható, mint száll alá fokról-fokra az ugaros-karádi közvéleményben Elemér. Mi becsülni valót találjanak még az olyan emberen, a ki sem a házasság, sem a párviadal terén nem tud győzelmet aratni? Mindenütt csak ő a vesztes fél.

II. A kis patikáriusné czélhoz jut.

Nagy izgatottságba keverte a párbaj egész Ugaros-Karádot, mert emberek emlékezete óta még soha sem fordult elő ilyesmi Ugaros-Karádon, ámbár a műveltség mai állapota már megkövetelte azt s remélni lehet, hogy ha a Buksy, Kókay, Tihanyi jogász-gyerekek hazakerülnek, Ugaros-Karád e részben sem fog elmaradni az általános hazai kultúra színvonalán alul.

De sehol sem keltett ez az eset nagyobb izgatottságot, mint a patikában. Nem Dankó Árpád pajtásnál, a ki igen csöndes vérű uriember volt, hanem a kis menyecskénél, ki lázas gyönyörűséggel hallgatta a segédekként szerepelt Buksy-fiuk elbeszélését s epedő sóvárgás töltötte meg szívét:

- Jaj istenem, csak értem is verekednének!

Párbaj ő érte, ennél dicsőbb vágyat nem ismert. Jaj, milyen boldogság lehet az, mikor érte vivnak és a vér ömlik és ő megkoszorúozhatja a diadalmas hőst, a ki lábaihoz borul.

Remegő szívvel várja a báró látogatását. Igaz, hogy nem érte vivott, de mindegy, diadalmas hős és a kis menyecske ellenállhatlan vonzódást érez a diadalmas hősök iránt. Oh, a ki oly bátran forgatja a kardot, az bizonyára bátor a szívégyekben is, és nem ijed meg a Dankó Árpád kifent bajuszától, hanem úgy leteríti, mint Kókay Elemért, a ki megérdemelné a hálátlan, hogy a szívét is szurták volna keresztül, mint a nyakát.

Mennyi gyöngédséget pazarolt a kedves kis menyecske erre az érzéketlen fatuskóra s ez az ember még csak észre sem vette. És mikor észrevette, hidegen félrehúzódott. Mintha csak azt mondta volna: menj, vidd a szivedet, nem kell!

A gyöngéd kis hölgy föllázad a visszaemlékezésre. Oh, a ripőkök! Elemér sem különb, mint a többi, csak gyávább, mert még meg sem ölelgette, úgy állt odább.

Várjatok csak, hiszen megmutatja nektek a kis patikáriusné, hogy nem ilyen gavallért kap ő, ha akarja, mint ti vagytok, ilyen semmiháziakat, hanem előkelő urat, mágnást. Majd meglátjátok.

Látják is már, hogy Szilvász Jenő báró nagyon sűrűn betekintget a patikába s bizonyosan nem azért, hogy Dankó Árpádnak, mint hű választójának számot adjon a legújabb politikai helyzetről.

De Szilvász Jenő máshová is ellátogat és más hölgyeket is boldogít kegyes leereszkedésével, mindenütt bőkezűen osztogatva a nyájas bókokat; mert bármilyen együgyű legyen is ő méltósága, annyit tud, hogy a képviselőnek legerősebb támaszai a hölgyek s hogy a népszerűséget fenn kell tartani, mivel két év múlva megint választás lesz.

E buzgalmában azonban nem számított a nemes báró arra, hogy Ugaros-Karádon veszedelmes dolog a leányos házakhoz járni. Az ugaros-karádi anyák ugyanis mindig résen állnak, mint az indiánok a lassoval s lesik, hogy kire vessék ki a hurkot.

- Azt hiszem Gida, hogy a báró nem jár hiába hozzánk, - figyelmezteti Miczi néni derék élete párját.

Hiába? Persze, hogy nem jár hiába. Ilyen vacsorát isten uccse nem eszik az ő felsége asztalánál sem. Ez a Buksy Gida ur véleménye.

Igaz, hogy e közben folytonos vándorlásban van az asztali ezüst, hol Grünbaumhoz megy, hol meg visszajön, sőt egyszer megesett, hogy a báró urnak csontnyelű késsel és alpacca kanállal kellett vacsorálni; de minthogy már más alkalommal láthatta a báró, hogy ilyen uri háznál

nem hiányzik az ezüst, ha nem is terítenek föl mindig vele, hát Miczi néni lelkierejét nem töri meg ez a csapás sem.

Földagadnak újra a remény vitorlái. És mekkora vitorlák! Egy tengernek neki mehetni vele. Miczi néni bizik, hogy eljutnak hajótörés nélkül ama tündérszigetre, a hol a hétágu koronák teremnek a Vilma számára.

- Mit gondolsz? - kérdezi újra meg újra Gida urtól.

Nem azért, mintha az ő nézetét valami nagyba venné, mert hiszen annak csak az evésen jár az esze; hanem jól esik, ha van valaki, a ki legalább annyit mond:

- Ühüm... Az ám... Meglehet.

Tovább nem igen megy a Buksy Gida ur kijelentése; de tőle ennyi is elég. Olyan uri embertől, a ki már csaknem harmadfél évtized óta boldog nyugalomban él és hizik a felesége gyámsága alatt, nem is várhatni egyebet.

A mi a valóságot illeti, Buksy Gida ur bizony nem nagyon bizik a hétágu koronában, mely felesége véleménye szerint már ott lebeg a levegőben a Vilma feje fölött s melyet a derék urnő megfelelő monogramnak fölött már különböző abroszokon, asztalkendőkön és törülközőkön lát előre kihimezve, melyek a Vilma kelengyéjét fogják képezni.

Csak hogy arra a bárói koronára még mások is igényt tartanak ám, a kik azt hiszik, hogy az ő leányaikból épugy lehet báróné, mint Vilmából s a monogramjaik ép oly diszesen pompáznak a hétágu koronával abroszokon és törülközőkön. Sőt még Tihanyi Ábrist is elragadja az anyai szeretet s keserű szemrehányásokat tesz a férjének, hogy lám, miért nem csatlakoztak ők is a Szilvásy Jenő pártjához, most ki tudja, milyen nagy szerencse érhetné a négy leányuk közül az egyiket?

Újra megindult hát a versengés Ugaros-Karádon és most már nem az Elemér nyolczszáz holdjáért, hanem sokkal magasabb díjért: egy bárói koronáért.

A férfiak, a kiknek képzelőtehetsége sokkal lomhább és alantabb járó, azt hiszik, hogy a báró nem akar egyebet, mint biztosítani magának a kerületet a jövő választásra. De a nők példákkal állnak elő a Buksy, Tihanyi, Kókay nemzetségek történetéből, megczáfolhatatlan példákkal, melyekből világosan kiderül, hogy máskor is voltak már esetek, a mikor az ugaros-karádi közbirtokosság kebeléből nemes leányok mágnásokhoz mentek férjhez.

Igy történt a Mária Terézia idejében, midőn valami Markovics gróf, lovas generális, nőül vett egy Buksy kisasszonyt. Az udvarnál is bemutatták. Igaz, hogy később a generálist infám kasszálták valami zab és egyéb szállítási pénzek elsikkasztása miatt, úgy hogy a vitézlő férfiú felesége hátrahagyásával visszaszökött Boszniába, a honnan a háborus időben kikerült.

Ez a példa ugyan nem volt valami nagyon lélekemelő, de a másik példa, mely II. Lipót király uralkodása alatt történt, semminemű kifogás alá nem eshetett. Ez már nem afféle bosnyák kecskepásztorból lett gróf, hanem valóságos magyar mágnás volt: Korompay Illés gróf, a kiben semmi más hibát nem lehetett találni, mint azt, hogy hatvan éves volt, a Kókay leány pedig, a kit elvett, tizenhét éves és csodaszép, ahogy a családi hagyomány mondja.

Igaz, hogy a vén bolond ura ezt is elkergette később, az ugaros-karádi leányoknak e szerint nem igen volt szerencsájük a mágnás férjekkel; de a harmadik eset, mely már a mi századunkban történt, nem is olyan nagyon régen, teljesen megnyugtató módon végződött. A Tihanyi Dezső édes anyjának a testvére, a ki szintén Buksy leány volt, ment férjhez valami katonatiszthez, Löwenburg báróhoz.

Ez a becsületes német báró nemcsak hogy el nem kergette a feleségét, hanem maga is ide jött lakni Ugaros-Karádra, mikor nyugalomba lépett. Itt éldegélt a felesége kis birtokán. Az urak

még mind nagyon szíves jóindulattal emlékeznek reá, mert gyakran megkoppasztották a ferblin. Valami nagyurasan nem élhetett szegény abból a százötven hold földből meg a kis nyugdíjából, de azért mégis csak báró volt és a felesége báróné, a mi mindig jól esik a rokonságnak.

És ha három izben megtörtént már, hogy ugaros-karádi kisasszonyok mágnásokhoz mentek férjhez, miért ne eshetnék meg negyedszer is? Sem Buksy Gidáné, sem Tihanyi Ábrissné, sem a többiek nem láttak abban semmi akadályt. Még Buksy Tamásné is reménykedett, hátha az ő Jolánja tetszik meg, a ki ugyan átlépte már a harminczkettedik évét, de még csinos és derék leány? Ki tudja? A mágnások izlése olyan kifürkészhetlen.

Igyekszik hát kedvében járni a bárónak minden anya. Oktatják, buzdítják a leányokat. Sürög-forog mindenki. Nagy szerencse kínálkozik. Elemért egészen elfelejtik mellette. Bámulatos szerencse. Már világos; mert hát másképp miért járna Ugaros-Karádra báró Szilvász Jenő?

Csak azt nem tudják még, hogy melyik a szerencsés leány, a ki báróné lesz. A báró ur egyformán nyájas és kedves mindenütt s napról-napra nyájasabb lesz, a mint észreveszi, hogy az egész ugaros-karádi hölgyközönség mily áhitattal csügg rajta. Világos, hogy valamennyi szerelmes belé.

A nemes báró hozzászokott ugyan már ahhoz, hogy mint diadalmas hódító fűzze rabszija a női szíveket, a merre csak megjelenni méltóztatik; de azért mindig jólesik az ilyen üresfejű gavallérnak, ha saját becses személyének ily kitüntetését szemlélheti.

Nincs ugyan semmi messzebbmenő szándéka, mert szívbeli igényeit teljesen kielégítik a varrólánykák és színházi kardalosnők Budapesten s jól tudja, hogy az ugaros-karádi kisasszonyok háta mögött apák is állnak, a kik egyszersmind választók. De itt van egy kedves kis menyecske, a ki már bent ül a házasság szentségében s a kinek olyan nagyon jámborképű férje van, hogy az, még ha rajtakapná is valamin a kicsikét, nem izgágáskodnék s be lehetne bizonyítani neki, hogy csalódik.

Egy darabig nem tűnt föl senkinek a nemes báró gyakori látogatása a patikában. Még Buksy Gidáné sem sejtett abban semmi veszedelmet. A patika csaknem olyan kölcsönös találkozásra berendezett közintézmény volt Ugaros-Karádon, mint a kaszinó. Az egyikbe nappal, a másikba este jártak az urak.

Végre azonban mégis sokalni kezdte a dolgot Buksy Gidáné ő nagysága s biztatgatta a férje urát:

- Te Gida, mit kereshetett már megint a patikában a báró?
- Angol-flastromot, lelke - iparkodott megnyugtani kedves élete párját Buksy Gida ur; - aztán, hogy minket ott látott, hát leszállt egy kicsit.
- Aztán persze bement az asszonyhoz is? - vallatta tovább férjét ő nagysága.
- Hát bement egy kicsit jónapot mondani, - vallotta a szorongatott uri ember.
- Ti pedig kint maradtatok, úgy-e? - folytatta tovább a vallatást az erélyes urnő.
- Dehogy, bementünk vele, - füllentett Gida ur, elvörösödve s füle tövét vakargatva.

Nem kételkedett, hogy a felesége szokás szerint nyomban rajtakapja a füllentésen, a mi be is következett volna, ha épp akkor nem jön egy cseléd a gyászjelentéssel, hogy a macska feldőntötte a tejes köcsögöt s egy csepp tej sincs uzsonnára. Erre kitört a fergeteg a vigyázatlan semmirevaló cselédek ellen s az asszony kirohant a konyhába.

Igy mentette meg a czirnos macska a Buksy Gida ur becsületét s ez a véletlen szakította meg a Miczi néni kutatásainak fonalát ez uttal.

Pedig ha a kutatást tovább folytatja, kisült volna, hogy Buksy Gida ur nemcsak hogy nem kísérte be a bárót, hanem az egész idő alatt kint beszélgetett a báró kocsisával a báró ur új lovaival s még Dankó Árpádot is kihívta, hogy nézze meg jól ezt a két sötétpejt, gyönyörű állatok.

Sőt az is kisült volna, hogy Buksy Gida ur saját füleivel hallotta, mikor a kis menyecske kikísérte a bárót s úgy váltak el egymástól, hogy: »Viszontlátásra«, a minek ugyan akkor még senki sem tudta értelmét, de nemsokára megtudták.

Csakhogya mikor megtudták, már akkor nem lehetett figyelmeztetni Dankó Árpádot, hogy vigyázzon a feleségére.

Két nappal a nemes báró utolsó látogatása után valami dolga akadt Vámoson a kis patikárius-nénak, valami bevásárolni valója, a mit csak ő maga végezhet el.

A gondos férj szépen bepólyálta kis feleségét köpönyegbe, nagykendőkbe, mikor felültette a kocsiba, mert hideg, szeles idő volt épp azon nap. Az asszonyka kegyesen biccentett fejcskéjével s oda nyújtotta kis kezét, hogy férje megcsókolhassa.

A kövér, puha ember mindjárt elolvadt, csak egy nyájas pillantás kellett neki szép kis feleségétől.

- Ne kísérjelek el? - ajánlkozott gyöngéden.

- Nem, nem. Minek fáradnál?

Csak egy kis pénz kell, mert sok bevásárolni valója lesz. A jámbor férj bőven ellátja kis feleségét.

Aztán föltesznek a kocsira egy nagy rengeteg koffert, melyet a kis menyecske már két nap óta mindenféle ruhaneművel tele pakolt. Az mind megigazítani való, egyiknek a derekán, a másiknak az ujján, harmadiknak az isten tudja, hol kell valamit csinálni.

Még egy táska is jön a kocsira, de már arról nem értesül a férj, hogy mi van benne. Csupa arany karpereczek, fülbevalók s több afféle. Bizonyosan azokon is igazítani kell valamit.

A kis menyecske aztán még egyszer mosolyogva int az urának.

- Pá!

Az elérzékenyülve int vissza:

- Ne maradj sokáig Vámoson, aranyosom.

Az aranyos nem is maradt sokáig Vámoson. Mert a mint megérkezik, egyenesen a vasúthoz hajt. Ott tipeg már a perrenon báró Szilvász Jenő s elejébe siet a bájos hölgynek.

Ez is aranyosnak szólítja. Már igazán úgy lesz, hogy aranyos. De a nemes bárónak bizonyára inkább mint a férjének.

Bemennek kettecskén az első osztályu váróterembe, a hol csak maguk vannak. Azalatt a méltóságos báró inasa lerakja a kocsiról a táskát meg a nagy koffert s tudtára adja a bámuló kocsisnak, hogy haza mehet.

- Hát mit mondjak otthon?

- Mondja, hogy a nagysága nászutra indult a méltóságos báró urral - röhög az inas a saját szellemességén.

Igen, igen, nászutra. A hölgyecskének is efféle forog a regényes kis fejében. Ez az ő igazi nászutja. Igaz, hogy nem előzte meg esküvő a templomban; de mindegy, a fődolog az, hogy egy mágnással utazik, nem egy falusi patikussal, olyan utitárssal, a milyen után sovárgott szivecskéje szüntelen. Egy báró, a ki kiragadja őt az élet hitvány prózájából s megszökteti.

Nem igen lehetne ugyan határozottan megállapítani, hogy melyik szöktette meg a másikat, mert az eszme nem ő méltósága agyában fogamzott, a kis menyecske szuggerálta azt neki. A kis menyecske a ki végre föltalálta az ő ideálját ebben a higeszü báróban.

Pompás! Ő méltóságának tetszik, hogy ő megszöktet egy szép fiatal asszonyt az urától. Hej, még is csak nagy hódító ő! És milyen csinos kis portéka ez az asszonyka! Csupa elevenség, csupa villamosság. Milyen szemek! Milyen fogak!

Csöngetnek. Be kell ülni a vasuti kocsiba. Az asszonyka szemei ragyognak. Végre, végre valahára, elérte, a miről álmodozott. Itt a hős, a ki megszabadította őt a hitvány prózai világ nyögéből. Úgy érzi, mintha szárnyai nőnének. Repül ki a szabadba.

Könnyedén fölszökik a vasuti kocsi lépcsőjén. Vigan, kaczagva tekint körül. Eszébe jut, hogy fog majd bámulni a férje, ha megtudja, hogy az aranyos kis madár kirepült.

Ki bizony. És most repül, repül, maga sem tudja, hogy meddig, csak repül, repül. S a nemes báró, Ugaros-Karád képviselője is repül vele, a mennyire csak egy ilyen higvelejű uri ember repülni tud.

Utközben ugyan néha-néha eszébe ötlük, vajjon nem lesz-e baj ebből a dologból? Mert a nemes báró szereti a könnyen, simán végződő szerelmi történeteket. De megnyugtathatja magát, semminemű komolyabb következmények nem fenyegetik itt. A jámbor férj hihetőleg meg fog nyugodni sorsában s talán még hűségesen szavazni is fog a jövő képviselőválasztáson, mert az ilyen emberek arról nevezeteseek, hogy a zászlóhoz hivek maradnak. Aztán még odáig ki is békülhet a feleségével, ha majd a kéjkirándulás után hazatér a kis menyecske.

Gondtalan élvezi hát a boldog pár a mézes heteket. Budapestről Bécsbe mennek, Bécsből Velenczébe. Kocsikáznak, gondoláznak, pezsgőznek. A szolgák és szobaleányok a fogadókban bárónénak szólítják a kis menyecskét. Mi kell egyéb a boldogsághoz?

Otthon pedig Ugaros-Karádon az a nagy, hatalmasan megtermett férfi sir mint a gyermek, valahányszor eltűnt felesége eszébe jut.

- Ugyan ne pityeregjen már mindig - támad reá Buksy Gidáné.

De a katonás asszony hiába pirongatja s a többi asszonyok és urak is hiába vigasztalják, hogy örüljön inkább, a miért megszabadult attól a rossz személytől. A kövér, puha ember nem bírja visszafojtani könyeit s odabent, hátul, a hol senki sem látja, a kaczerán berendezett, csinos kis hálósobában zokogva borul le az ágyra s nem érti, hogy az az asszony, a kit úgy szeretett, hogyan hagyhatta el.

III. A közvélemény mozog.

Nagy események színhelye lett a csendes Ugaros-Karád. A párbaj után szöktetés, vajjon mi fog még következni a szöktetés után? Mindenki várta, érezte, hogy itt még nincs vége a rendkívüli eseményeknek; de mi lesz az, a mi még ezek után történhetik?

A tiszteletes ur a prédikáló székből akart szózatot intézni az egész keresztyén gyülekezethez, hogy buzgóbban tartsák meg az isten kilenczedik parancsolatát s más feleségét meg ne szöktessék ezentul. De a tiszteletesné addig könyörgött, míg ez a prédikáció el nem maradt. Szegény Dankó urat ne szomorítsák meg még jobban.

Mindenki teljes erejéből igyekszik azon, hogy azt a szegény embert megvigasztalják. Hivogatják ebédre, vacsorára, hol ide, hol oda, itatják, ferblihez ültetik, haza sem eresztik éjfélig. S a nyájas szó, a bor, meg a ferbli minden időben hathatós eszköznek bizonyult be a búbanat eloszlatására.

Egy-egy gyöngédebb, érző szív előtt kiönti a szegény ember lelke egész fájdalmát s együtt szidják a nemes bárót, ki ily rutul visszaélt a közbizalommal.

Ő méltósága a távolban nem is sejtí, hogy milyen felhők tornyosultak feje fölé s milyen vihar készül itt a jövő választásra.

Hogy a kis patikáriusné elvitte innen a nyakukról, azt nem nagyon bánnák, sőt egynémelyik urnő, a kinek féltetni való férje van, még hálásan meg is köszönné; de hogy ily gálád módon semmisítette meg a leányos anyáknak minden benne helyezett reményét, azt nem bocsáthatják meg.

Csalódni, folyvást csalódni, úgy látszik ez az ugaros-karádi anyák szomorú sorsa. A bárói korona, mely oly ragyogón jelent meg a láthatáron, eltűnt a reménytelenség homályában, mint előtte az Elemér nyolczszáz holdja s még sok más kecsegtető kilátás, melyek mind csak arra valók, hogy a szegény anyákat és sóvárgó leányokat kápráztassák föllobbanó meg eltűnő fényökkel.

- Ki hitte volna? - sóhajtanak valamennyi leányos uri háznál.

Ki hitte volna, hogy Szilvász Jenő báró, a ki oly szeretetreméltónak mutatta magát, így csalja meg a gyöngéd szívek benne helyezett bizalmát!

Olyan lett ennek az árulásnak a hatása Ugaros-Karádon, mint a földrengés. Megingatott minden hitet. Kiben bizzanak még, ha egy gavallér, egy magyar mágnás ily rutul rászedi mindnyájukat?

Buksy Gidáné elkeseredetten jelenti ki, hogy nem hisz többé senkinek, a ki férfi, ha a tenyerére teszi is ki a szívét, még sem hisz neki. S a nevető szemű, kedves, nyájas Vilma maga is elkeseredik, ő sem hisz többé senkinek.

De ha hinnének, sincs senki; semminemű számbavehető férfi nem mutatkozik a láthatáron. Mire egyik vagy másik Buksy vagy Kókay fiú, a ki most jogászodik, házasulandó állapotba jut, akkorára Vilma megvénül.

Na hiszen kerülne csak most a nemes báró a Buksy Gidáné kezei közé. A harcias hölgy oly fenyegető arczzal jár-kezel az egész házban, hogy minden élő lény remeg, a cselédek eszeveszetten kapkodnak a munkához, az agarak menekülnek a konyhából s Buksy Gida ur maga is a hátulsó ajtón a kert felől sietett valami sürgős dolog után.

És az egész Ugaros-Karád háborog. Ennyi leány, a ki mind szeretett volna báróné lenni és most hoppon maradt! Szörnyűség!

Ha volna most egy lap Ugaros-Karádon, mely a közvéleménynek tolmácsa lehetne, hogy leteremtenék abban Szilvász Jenő bárót. De az a két nyomorult vámosi ujság mind a kettő le van kenyerezve, mert a báró mind a kettőre előfizet, az ugaros-karádi urak pedig egyikre sem.

A tanító megpendíti az eszmét, hogy saját külön hetilapot kellene alapítani Ugaros-Karád számára, ha a tekintetes urak pártolnák az eszmét.

- Pártoljuk - ígérik valamennyien.

Értekezletet is tartanak ez ügyben a kaszinóban Petheő László ur elnöklete alatt, a hol nem végeznek ugyan semmit, hanem határozatba megy, hogy elvileg helyeslik a lap megindításának tervét, de a részletek bővebb megbeszélése egy később egybehivandó másik értekezletnek tartatik fenn.

Mikor aztán a másik értekezlet is összeült, a tanító előterjesztette a lap programját. Szerény nézete szerint a lap következő rovatokból állna: társadalmi czikkek, különösen a közoktatás, a népnevelés és kisdédóvás köréből, vidéki levelezés, egyház és iskola...

- Már megint iskola? vágott közbe türelmetlenül Tihanyi Ábris. - Most is az a baj, hogy a béreseim gyerekeinek be kell járni a tanyáról az iskolába. Hát aztán még ujságot is csináljunk, a melyik tele lesz iskolával?

Kókay Vinczének is az volt a nézete, hogy ne számárkodjanak annyit azzal a népneveléssel. Ki az ördögnek kell az? A nép örül, ha nem nevelik.

- De instálom - bátorkodott fölkelni a népnevelés ügyének védelmére a tanító - a mai felvilágosodott században... kérem alássan...

Az urak azonban letorkolták.

A tiszteletes ur fölállt. De az ő beszédének sem lett foganata. Az ugaros-karádi kaszinó közvéleménye nem olyan ujságot kívánt, a melyik népnevelésről és kisdédóvásról beszéljen nekik.

- Valami afféle kéne, mint a »Pikáns Lapok«, - fejezte ki nézetét Kókay Pista.

Hanem arra a családapák támadtak föl. Hiszen ők is szívesebben olvasnának olyat, de az embernek felesége, leánya van otthon s azok is elolvassák a lapot.

- Uraim, tisztelt értekezlet, a közerkölcsiség a legfőbb szempont, - így hangzott az elnöklő Petheő László ur véleménye.

- Oh, a vén bünös! - csóválták fejeiket a fiatalok, a kik tudták, hogy a közerkölcsiség e szigorú öre milyen gyöngéd pártfogásban részesít bizonyos szobaleányt, a ki most szolgálat nélkül lézeng ugyan, de vasárnaponként olyan csinosan kiöltözködve sétál a templomba, mint valami kisasszony.

De ez nem ide tartozik s az értekezletnek ahhoz semmi köze. Az értekezlet kimondja, hogy a közerkölcsiség fenntartandó s a lap ily szellemben lesz szerkesztendő.

Aztán visszatérnek a közoktatásra. Tihanyi Ábris indítványozza, hogy a helyett inkább öleljék föl a mezőgazdaságot, a lótenyésztést, a dohánytermelést.

- Helyes, - hangzik minden oldalról.

S Tihanyi Ábris bámulva tekint körül. Sohasem hitte volna, hogy ő ilyen okos ember, a ki irányt szab egy készülő lapnak.

De a mint egyszer megízlelte ezt a dicsőséget, nem lehet többé birni vele. Most már mindenhez hozzászól: a vegyes hírekhez, a hasznos tudnivalókhoz, a lap tárczájához. Mert ilyen is lesz. A tanító kifejti, hogy a szépirodalmat sem kell elhanyagolni. Van egy rakás verse, még diák korából s most határtalan boldogság kínálkozik számára: nyomtatásban fogja látni verseit.

- Kellő figyelmet fogunk fordítani a novellákra is, - jelenti ki nagylelkűen a lap jövődöbeli szerkesztője, a tanító.

Tihanyi Ábris a novellákhoz is hozzá szól. Olyanok ne iratódjanak, melyekben az ugaros-karádi közbirtokosság kigunyoltatik, mint némely fővárosi lapokban. A regénycsarnokban pedig lehetne közölni a »Rocambole föltámadását«.

De hisz azt már mindnyájan ismerik, hangzik az ellenvetés.

- Mindegy, az olyan remek művet elolvashatja az ember többször is.

Még egyszer nagy vita kerekedik végül az időjárás jelzése fölött. Petheő Lászlóéknál van egy aneroid, de elromlott; Petheő László ur azonban a közérdek iránt való tekintetből megígéri, hogy megcsináltatja. A többség ellenben azt sürgeti, hogy közkölségen új aneroidot kell venni, mely hitelesebb lesz, mint a megparált ócska.

De a fukar Kókay Vincze nem engedi.

- Tiltakozom az ellen, hogy a közbirtokosság pénze ilyenekre pazaroltassék.

A két fél mérgesen összekap. Egyik sem marad adós a másiknak, olyan gorombaságokat vagdálnak egymás fejéhez, hogy az ember azt hinné, ennek csak a kard és pisztoly lehet a vége; de nem történik semmi baj, a vihar lecsillapul s az elnök kijelenti, hogy az aneroid ügyében majd újabb értekezleten hoznak határozatot. Ebben mindenki megnyugodott s ezzel az értekezlet véget ért.

- Hát a költség, instálom? - bátorkodott fölszólalni a tanító.

- Az a maga dolga, - felelték neki.

Az ő dolga volt, hogy egy ivvel végigjárja az uri házakat, meg a jobbmodu parasztgazdákat s előfizetőket gyűjtsön az »Ugaros-karádi Hírlap«-ra. Előfizetés félévre két forint.

Oly szellemi lendület támadt akkor egyszerre Ugaros-Karádon s oly nagy lelkesedés uralkodott az irodalom iránt, hogy ötvenkét előfizetője lett az új lapnak s abból huszonnyolc valóssággal meg is fizette a két forintját.

Még Tinódy Zsiga is beállt a hitelbe járató előfizetők közé, mely alkalmat azonban egyuttal fölhasználta arra is, hogy öt forintot kérjen kölcsön a tanítótól.

- Megadom, a mikor szüksége lesz rá, barátom, csak szóljon, - biztosítja uri szavával a szegény tanítót.

Az ugyan ismeri már a Tinódy Zsiga uri szavát s mondhatná neki:

- Hát instálom, a tavalyi két forintom?

Nem meri ám mondani s ezt az ötöt is odaadja, ámbár biztosan tudja, hogy soha sem fogja látni. De mikor az embernek annyi rengeteg pénz van a kezében, a mennyit a szegény tanító egyszerre még sohasem látott, ötvenhat forint, biz akkor nem csoda, ha kissé könnyelmű lesz.

Aztán a szentimrei urak is biztatták, ők is előfizetnek. Szent-Imre meg Ugaros-Karád olyan, mint két testvér. Csak azt kötik ki, hogy az agarászatnak kellő tér legyen szentelve az új lapban. Azok a rongyos vámosi újságok soha sem emlékeznek meg róla, de bezzeg kiírják mindjárt, hogy Schwarz fűszerkereskedő urnak bájos Rézi leánya jegyet váltott nem tudom én

kivel, vagy Weisz regálebérő urnak Samu fia kitűnő sikerrel tette le az első orvosi szigorlatot. Mintha a Fecske meg a Didó viselt dolgai nem érdekelnének jobban minden uri embert, mint a Weisz ur Samu fia, meg a Schwarz ur Rézi leánya.

A szent-imreiek után következnek a füzes-harkányiak meg a tornyosiak. Ott is mindenütt számíthatni előfizetőkre. Ugaros-Karád a központ, a hová tekint az egész választókerület. És ha a hajdani időben ólmos botokkal győzedelmeskedett Ugaros-Karád, most a szellem fegyvereivel fog győzedelmeskedni.

Igaz ugyan, hogy nyomda még nincs Ugaros-Karádon, idővel persze az is lehet, így hát az »Ugaros-karádi Hirlapot« egyelőre Vámoson kell nyomtatni. Két hétig az első szám megjelenése előtt majdnem mindennap átrándult a szerkesztő Vámosra. Mindig volt valami beszélni valója a nyomdászsal, utasítást kellett adni a szedőnek, korrekturát végezni s ellenőrizni, hogy a vámosi nyomdász, a kinek magának is volt lapja, valamikép meg ne csalja.

Soha életében ennyit nem kocsikázott a szegény tanító és ilyen uri módon. Egyik nap egyik, másik nap másik fogatott be a kocsijába.

- Csak aztán jól megcsinálja azt a lapot, - utasították a nagy szellemi föladatra vállalkozott emberkét.

Az iskola két hétig szünetelt. Ilyen jó dolguk még soha sem volt a parasztfiuknak és leányoknak s Tihanyi Ábris teljesen meg lehetett elégedve a lapnak a népnevelésre gyakorolt hatásával, mert két egész hétig kint maradhattak a béres gyerekek a tanyán s kukoriczát morzsolhattak.

Lázás türelmetlenséggel leste egész Ugaros-Karád az első szám megjelenését. A szerkesztő azalatt megírta és megragasztgatta a czimszalagokat, melyek alatt a lap szét fog küldetni a nagy világba, nemcsak Szent-Imrére és Füzes-Harkányba, hanem Budapestre is, a hol nagy számmal vannak már az Ugaros-Karádról oda költözött urak különböző minisztériumokban és egyéb hivataloknál mint számtisztek és dijakok.

Bármikor betekint most valamelyik uriember az iskolába, a tanítót mindig munkában találja egy óriás tintatartóval meg egy nagy csirizes tányérral. Pedig gyakran betekintenek. Mindenkinnek van valami kérdezni valója.

- Tihanyi Dezsőnek megy-e a lap?

A tanító ur fölmutatja a czimszalagot, melyen diszes kacskaringós betűkkel írva áll: Nagyságos Tihanyi Dezső urnak Budapest.

- Hát Csaby Eleknek?

- Annak is, instálom. De az utcát meg a házszámot nem tudom.

Senki sem tudja. De azért a lapot el kell küldeni. Majd megtalálják.

- Hát a főispán? Megy-e annak? Annak kutya kötelessége előfizetni minden lapra a vármegyéjében.

Aztán megkérdezik, lesz-e számrejtvény az első számban s micsoda jutalmat kapnak a megfejtők?

Megvesztegetések is történnek női részről. Buksy Gidáné egy egész főtt sonkát küld, Tihanyi Ábrisné pedig egy tál pogácsát s egy palaczk szilvóriumot. Még az egészen ártatlanoknak látszó Vermes leányok is a megvesztegetésnek ilyen eszközeihez folyamodnak, hogy neveik a megfejtők diszes sorába kerüljenek. S még meg sem jelent a számrejtvény, mikor Ugaros-Karádon már mindenki tudja a megfejtését.

De az urakat a számrejtvénynél is jobban érdekli, hogy le lesz-e vágva kegyetlenül Szilvásy báró?

A szerkesztő megnyugtató feleletet ad. Le lesz vágva az első cikkben is, a vegyes hírekben is, sőt még a szerkesztői üzenetekben is. Az első cikknek az a címe; »Mit kívánunk a képviselőtől?«

- Jó. Nagyon jó.

Mit kívánunk a képviselőtől? Meg kell neki mondani amúgy magyarul, hogy szikrázzék tőle a szeme.

Az urak megveregetik a szerkesztő-tanító vállát. Sőt Tihanyi Ábris vacsorára is meg akarta hívni, de még jókor eszébe jutott, hogy ha az embernek négy leánya van, ne igen hivatgasson efféle fiatal embert, mert nem tudhatni, mire képes négy kétségbeesett leány, a kik nem bírnak férjhez menni.

A szegény tanítócskának hát be kell érni a vállveregetéssel, mert Buksy Gida vagy Petheő László, a kiknek házánál korlátlan hatalommal uralkodnak az asszonyok, bizony meg nem hívja, sem Buksy Tamás, a ki olyan dölyfös, mint egy zászlós ur a tizenötödik században.

A lázas várakozás napjai végre leteltek. Az utolsó szombat napon még egyszer bement a szerkesztő Vámosra s kihozta magával kocsin a már kinyomatott és szépen összehajtogatott lapokat. A történelmi igazság érdekében, nehogy később jövő unokáink kutatni legyenek kénytelenek, följegyezzük, hogy Buksy Gida kocsija szállította haza az ugaros-karádi szellemi termék első példányaait.

Az iskola előtt már sokan várták.

- Megvan? - kérdezték lázasan.

A szerkesztő meghatottságtól alig birt szólni. Csak némán huzta ki zsebéből az »Ugaros-karádi Hírlap« legeslegelső példányát s magasra emelve, diadalmasan fölmutatta.

Kikapták a kezéből:

- Lássuk!

Mindenki egyszerre akarta látni s a szerkesztő urnak már a kocsin ki kellett bontani a csomagot, melyben az összes példányok voltak. Arra aztán nekiestek mint az éhes farkasok s szétragadozták.

Másnap vasárnap reggel kellett volna a lapot ünnepélyesen széthordani, de senki sem várta meg, már szombaton délután mindenki elvitte a lapját. Minden háznál olvastak, magyaráztak, vitatkoztak. Ilyen lázas napja nem volt Ugaros-Karádnak a képviselőválasztás óta.

Keresték, hol találják levágva a bárót, de nem találták sehol. Kétszer, háromszor elolvasták a híres cikket, hogy »mit kívánunk a képviselőtől«, míg végre ráakadtak valahol eldugva egy sorra, mely így szólt: »kívánjuk azt is, hogy feddhetlen életü legyen s botrányra okot ne szolgáltatasson.«

- Hát ennyi az egész? - kérdezték csalódva.

A vegyes hírek közt még szerényebb alakot öltött a levágás. Itt csak annyi állt, hogy a képviselőház egy tagja megszöktetett egy fiatal asszonyt, a mit általánosan kárhoztatnak. A mi pedig a szerkesztői üzenetekben foglaltatott, azt annyira elburkolta a szerkesztő ur óvatossága, hogy egy árva szót sem lehetett megérteni belőle.

- Nem így kell azt, hallja, - magyarázta Tihanyi Ábris ur, a ki annyira belejött a sok kaszinói értekezleten a hirlapírás mesterségébe, hogy most már maga vállalkozott annak a cikknek a megírására.

Csak az ortografiai hibákat javítsa ki a tanító ur, mert arra a számárságra nem ér rá Tihanyi Ábris.

Meg is irta a cikkét. Igaz, hogy a jogász fia segítségével; de az mindegy, a helyesíráshoz meg a nyelvtanhoz az sem sokkal többet értett, mint az apja, a tanító urnak maradt még elég kijavítani való.

Ez már aztán cikk volt, rövid és velős, a szegény tanítónak ég felé állt minden hajszála, mikor elolvasta. Czudarság, komizság voltak benne a legszelidebb szavak. A bukott párt elnöke beleöntötte szívének minden keserűségét.

A szegény tanító, helyesírás ürügye alatt, kihuzgált ugyan belőle néhány komizságot, de így is maradt benne annyi őserőtől duzzadó kifejezés, hogy a szegény tanító halálos remegés közt várta a második szám megjelenését. Mi fog történni szerencsétlen fejével? Ha a méltóságos báró ur elolvassa azt a cikket, lelövi őt, mint a veszett kutyát.

Szerencséjére a báró urnak soha sem akadt kezébe a lap s ha a kezébe akadt volna, akkor is csak mosolygott volna, mint a hogy olyan nagy ur ilyen szegény emberkének a kapálózásán mosolyogni szokott. De a szegény tanító soha életében meg nem szabadult többé a félelemtől s nagyon örült, mikor az »Ugaros-karádi Hírlap« a második száma után megszűnt, mert a pénz elfogyott, a szűkkeblű vámosi nyomdász pedig nem akart hitelezni.

Igy vesztette el a magyar hirlapirodalom ezt a legujabb sarjadékát s így maradtak kiadatlan az asztal fiókjában az ugaros-karádi tanító ur versei, melyekben soha sem lesz alkalma gyönyörködni a magyar olvasó közönségnek.

IV. A betegek.

E szellemi mozgalomban, mely Ugaros-Karádon oly nagy hullámokat vert, fájdalom, Elemér részt nem vehetett. Sebe nagyon lassan gyógyult, a genyedés gyakran megújult, beszélnie nem volt szabad, enni is csak holmi leves-félét kellett, hogy a nyak és torok izmai ne legyenek erős mozgásnak kitéve. Sőt egy időben oly veszélyesnek látszott a seb, mely a légcsőt is érintette, hogy az orvosok nem mertek semmiről jót állni.

Az öreg doktor összeránczolt homlokkal járt-kelt. Ha kérdezték, olyan feleleteket adott, mint a dodonai orákulum; mindenki azt érthette belőle, a mit akart.

Szegény öregnek nagyon gyöngé lábán állt a tudománya, de jó ember volt, a kinek messze földön kellett párját keresni s évek hosszú során át úgy összebarátkozott az ugaros-karádi urakkal, hogy másutt már talán élni sem tudott volna.

Mint afféle nőtlen agglegény, a kinek nincs kiről gondoskodni, se kicsi, se nagy, nem sokat törődött a pénzzel. Ha fizettek a pacziensei, jó volt; ha nem fizettek, az is jó volt. Ilyen doktor kellett Ugaros-Karádra.

A tudományával nem sokat törődtek. Csak annyit tudjon, hogy a skizt meg tudja különböztetni a pagáttól, meg aztán hánytatót és hashajtót tudjon írni, ha szükséges valakinek.

Ugaros-Karádon nem is igen szoktak betegek lenni az emberek, legfeljebb ha valami disznótoron elrontják a gyomrukat, akkor is rendbe hozza azt egy pohár budai keserűviz, aztán hegyibe egy kis jó ó-szilvórium.

Ha vasárnaponként fejbe verik egymást a legények a korcsmában, abból sem keletkezik nagy veszedelem. A sebesültek hidegvizes borogatást raknak a fejükre, a doktor megírja a látleletet a szolgabíró kedvéért s azzal vége.

De most Elemérrel meggyült az öregnek a baja.

A vámosi fiatal zsidó orvos annyit összehadar s az öreg ur maga is látja, hogy bizony nem igen halad előre a javulás. Nagy izzadságcseppeket törül le homlokáról az öreg ur. Szereti a fiút s aggódik érte. Néha rá is mordul:

- Az ördög vitt téged abba az istenverte párbajba. Végezte volna el Tihanyi Dezső maga a dolgát a báróval. Azokért nem lett volna kár egyikért sem.

Olykor-olykor meglátogatták a beteget a rokonok is, bár nem igen gyakran, mert nem nagy mulatság olyan emberrel társalogni, a ki hallgat, s a kinek nem szabad beszélni.

Most, hogy a báró ellen fordult a közhangulat, megint fölébredt az atyafiságos szeretet Elemér iránt; de soha sem lesz az valami nagyon meleg, Elemér mindig olyan félig-meddig idegen marad köztük.

Beszélnék neki a lap tervéről. Mosolyogva hallgatja, mintha valami mesét hallgatna, a min hiszékeny gyermekkedélyek lelkesedhetnek, de a mi neki csak szánakozó mosolyt csal ajkaira.

A szerkesztő is teszi nála tiszteletét. Bátorodik remélni, hogy az »Ugaros-karádi Hírlap« ő nagyságát is dolgozótársai közé számíthatja.

- Majd később, - igéri Elemér.

Sejti, hogy az a később soha sem fog bekövetkezni s az ő életében nem fog Ugaros-Karádon más irodalmi foglalkozás virágozni, mint a mit eddig is gyakoroltak a váltó ürlapokon.

- De legalább segíthetnél a bárót lebunkózni, - nógatják az urak.

Hiába nógatják, nem akar résztvenni a lebunkózásban. Azzal áll elő, hogy a lovagiasság tiltja párbaj után.

- Füttyölök én az olyan lovagiasságra, - jelenti ki Tihanyi Ábris.

S az egész Ugaros-Karád Tihanyi Ábrisnak ad igazat, mert nem szép dolog az, ha valaki kihuzza magát abból, a mit az egész közbirtokosság egy szívvél-lélekkel megkezd. Az osztályos atyafiak ne hagyják el egymást.

Lám Elemért nem hagyják el. Még az asszonyok is fölkeresik. Sőt Tihanyi Ábrisné mind a négy leányát elviszi magával. Ilyen beteges állapotban érzékenyebb szívé szokott lenni az ember, ilyenkor észébe jut, milyen jó volna, ha az óbégató vén gazdasszony helyett fiatal feleség ápolgatná.

A gondos anya nem szól ugyan leányainak, de azok már értik s a gyöngédségnek oly kiapadhatatlan kincses tárházát hozzák magukkal, hogy igazán csoda, ha Elemér kimenekül ennyi gyöngéd kéz közül.

De Buksy Gidáné jobban tudja azt. A kit neki nem sikerült lefűlelni, hiába ólálkodnak a körül ezek a Tihanyi Ábrisék. Nem fog megházasodni soha, olyan agglegény marad, mint Ádám bácsi volt. Czirógathatják azt, járhatnak annak a kedvében, mind hiába, olyan annak a fajtája, hogy nem házasodik. Nem is volna nagy kár, ha kiveszne.

Csakhogya aztán mikor olyanformán fordult a dolog s az orvosok megijedtek, hogy üszkösödés járul a sebhez s a fiatal ember belehalhat, akkor kellett volna megnézni ezt a pörlekedő, kemény katonás asszonyt, hogy sirt, mint valami gyerek. Bezzeg nem szidta akkor Elemért, hanem zokogva kérte az istent, hogy tartsa meg életben ezt a szegény fiut.

S a hány uri ház van Ugaros-Karádon, mindenünnen fölszállt egy sóhaj vagy egy imádság az egek urához Elemérért. Az urak, a kik nem szoktak imádkozni, a doktort szidták:

- No te gyámoltalan felcser, hát azt a kis karczolást sem tudod meggyógyítani másodmagaddal?

Molnár tanár ur is ájtott néhányszor Vámosról meglátogatni Elemért. Olyankor tudományos dolgok kerültek elő. De a jó ember nagyon kedvetlennek látszott s most már szemlátomást öszült.

Óra hosszat elüldögélt ott az ócska bőrpamlagon, alig ejtve ki egy-két szót. Egyszer végre előhozta a baját. Nincs szerencséje, a tanfelügyelő, a kinek a helyére ő lett volna kiszemelve, megmaradt; az öreg ember nem akar elmenni, míg csak erővel nyugalomba nem teszik s a milyen szívós természetű, isten tudja, meddig kibírja még.

- Előbb kidőlök én, - sóhajt föl az elkeseredett ember. - S ha meggondolom, hogy most már tizennégy éve, a mióta várunk az én áldott jó angyalommal, hogy egybekelhessünk, igazán kétségbeejtő.

- De hát miért várnak, édes Molnár ur? - kérdezte Elemér.

Molnár ur elpirult föl egészen a homloka tetejéig. Dadogott valamit, de a miből Elemér nem tudott semmi egyebet megérteni, csak annyit, hogy nagy család, előkelő család, hogyan merne oda mint kérő bekopogtatni egy egyszerű tanár?

- De ha a leány szereti, - vetette ellen Elemér.

- Mindegy, kérem, míg rang nincs, addig nem lehet.

Elemér nem firtatta tovább a dolgot s Molnár ur nem ment tovább vallomásaiban. Csak a csuzról panaszkodott, melyet egy idő óta a bal vállában érez, meg a gyomra sincs rendjében, étvágya semmi. Már csakugyan Karlsbadba kell mennie a jövő nyáron.

- Bizony megöregszik, elbetegesedik az ember, - sóhajtott busan.

- De hiszen még negyven éves sincs.

- A jövő évben leszek, kedves Elemér. Fél év múlva negyven éves. Öreg vagyok, beteg vagyok, érzem.

A zsebében mindig hord egy skatulya Morison-pilulát vagy más afféle orvosságot. Magas termete meggörnyed, előre nyújtja a nyakát s olyan lassan huzza a lábát maga után.

- Ugyan ne hypochondrizáljon - dorgálja az öreg orvos; nem való az olyan fiatal embernek. Ugorjon egyet. Tudja még, mikor a paraszt lakadalmakba jártunk? Jobb lenne bizony, ha most is ott tánczolna. Hiszen ménkü baja sincs.

De a tanár ur érzi, hiába tetszik neki beszélni. Karlsbad kellene már neki meg Pöstyén.

- Az isten nyila kellene, - felel rá magyaros őszinteséggel az öreg orvos. - Feleség kellene: az a baja.

Erre aztán a tanár ur is elhallgat, mert hej! egy kedves feleség bizony többet érne Karlsbadnál, Pöstyénél, meg a világ minden fürdőjénél s hihető, hogy attól el is mulnék gyomorhurut, csuz és mindenféle betegség.

- Rólam ne tessék példát venni, - utasítja a pácienst a doktor. - Nagy hiba volt tőlem, szarvas hiba, hogy meg nem házasodtam. Nem ér így az élet egy fabatkát. De már késő, nem lehet segíteni.

A tanár nem felel, csak magában gondolja nagy busan: vajjon nem fog-e az ő dolga is addig-addig huzódni, míg egyszer késő lesz?

Igy száll meg lassankint mindnyájunkat a rossz kedv s a rossz kedvvel a betegeskedés, ez a két gyászos vendég, a kik ellátogatnak Ugaros-Karádra is és beszállnak a Buksy Tamás uri házához, a hol lassan, mint a szű, őrleni kezdik egy kedves, derék leány vidámságát és egészségét.

- Többet kellene mozogni, - tanácsolja az öreg doktor.

- Hát mi egyebet tanácsoljon, mikor nem tudja, szegény, hogy mit kellene tanácsolni? A mozgás mindenesetre jó lesz, kissé fölpezsdíti a lusta vért s egyenletesebbé teszi a vérkeringést. Egy kávéskanállal borkősav egy pohár vízben reggelenként, az is jó lesz.

Majd kiszaladt a száján, hogy:

- Tessék férjhez adni Jolán kisasszonyt, az legjobb lesz.

De még jókor eszébe jutott, hogy a harmincz éves leányokat már nem igen szokták nőül venni, ámbár ő a maga részéről, ha választania kellene, az egész Ugaros-Karádról ezt a leányt választaná, a ki dolgos, okos és nincs benne egy csepp hiuság sem. Igazán nem érti, hogy nem akadt kérője.

Buksy Tamás és Buksy Tamásné maguk sem értik ezt. De Jolán mindig úgy viselte magát, hogy a fiatal emberek, a kik körulte jártak, nem merték megkérni. Azt hiszik a szülők, hogy valakire vár. De kire?

Buksy Tamás ur egy időben Szarvady Gusztit gondolta. Az kitűnő párti lett volna. Kamarás, két ezer holdnak az ura. De már öt vagy hat éve, hogy megházasodott, valami grófkisasszonyt vett el.

A mostani főispánra is gondolt Tamás ur. Az akkor alispán volt s nagyon forgolódott Jolán körül egy vámosi bálban. Igaz, hogy akkor még élt a felesége, de olyan tüdővésztes beteg asszony volt, a ki már nem élhet sokáig.

A Tihanyi Dezső lakadalmán, mikor itt járt a főispán, még egyszer megujult a Tamás ur reménye. Most már özvegy ember volt a főispán, javakorabeli férfi. De hiába, ebből a partiból sem lett semmi.

- Csak nem Szilvász Jenőre vár? - gondolja magában Tamás ur.

S mennél tovább gondolkozik rajta, annál hihetőbbnek látszik a dolog. Már csakugyan úgy lesz, hogy a báróra vár.

Tamás ur nem valami szerfölött örül ezen, mert a báró nagyon haszontalan ember, de ha ez az isten rendelése, hát megnyugszik benne, nagyon fél azonban, hogy ez a remény is füstbe megy, mert a milyen higeszü a nemes báró, még nőül veszi a szemtelen portékát, a ki megszökött vele.

- Szegény Jolán! - sajnálkoznak a szülei.

De a rossz kedv és a betegség nem állnak meg a Buksy Tamásék házánál s bekopogtatnak abba a nagy fehér házba is, hol Petheő Lászlónét ágyba döntik.

Az öreg doktor ír egy kis hánytatót ő nagyságának; de ezuttal nem használ a szokott orvosság. Ő nagysága még rosszabbul lesz s elhivatták a vámosi fiatal orvost. Tífusztól félnek s különösen az aggasztja az orvosokat, hogy ő nagyságának ereje az utolsó egy pár év alatt rohamosan csökkent. Nagyon sokat bántódott, sokat gyöngéledett s úgy megöregedett, hogy már csak a váza a régi imponáló urnőnek.

Mióta Olga elment, néma és szomorú lett az egész ház. Ő nagysága folyvást azon a házasságon tépelődött, mely az ő akarata ellen kötöttet. Milyen fényes jövőt akart ő készíteni unokahugának s mily könnyelműen dobta el az azt magától!

A hírek, melyeket Budapestről hallott, hogy mily pazar életet folytatnak oda fent Tihanyi Dezsőék, még jobban elszomorította. Előre látta már, mint pusztulnak el, mert ennek az örült életmódnak más vége nem lehet.

Még rosszabbtól is félt. A kártya, a börze sokra ragadja az embert, csunya, piszkos dolgokra, a melyek az elbukott embernek még a nevét is beszennyezik.

Irt hugának. Sürgette, hogy jöjjenek haza addig, míg valamit megmenthetni a vagyonukból. S ha az a haszontalan ember nem akar, hagyja ott és jöjjön ő maga. Jobb ma elválni, mint később, mikor már minden elveszett.

Olga azt felelte, hogy az ő helye férje oldalán van s azt soha el nem hagyja.

- Majd elhagyod te még, ha elköltötte mindenedet s téged elver magától, - szólt magában Petheő Lászlóné.

Budapestről Tihanyi Dezsőék felől mindegyre rosszabb hírek érkeztek. Az ősz kezdetén Petheő Lászlóné még egyszer irt hugának s megint csak olyan feleletet kapott. Már akkor nagyon megharagudott Olgára.

Ha valami ostoba liba volna az az Olga, a ki az urába fülig szerelmes szegényke, nem csodálná ő nagysága az ilyen feleletet. De olyan eszes asszony, hogy dobhatja az oda prédául egész vagyonát ilyen embernek.

Lám, ő nagysága óvatosabb volt, ő nem bizta a Petheő László ur kénye-kedvére a vagyonát, hanem a saját kezében tartotta a gyeplőt. Meg is őrizte hál' istennek a miye volt, még szerzett is hozzá, pedig senki sem mondhatja, hogy nem uri módon éltek. Az ő házuk volt mindig Ugaros-Karádon az első, nagy ebédek adtak, a mikre meghitták az egész vidéket, náluk mulatott az agarász-társaság minden évben s a képviselőválasztásnál sem fukarkodtak soha.

A beteg urnő oda tolatja a támlásszékét a kályhához, mert most mindig fázik. Ez a csunya, nedves, hideg őszi levegő átjárja az embernek a bőrét. Pedig ő nagysága már oly régóta nem ment ki, csak itt gunyaszt a meleg kályha mellett s elmereng a régi szép időkön. Mikor a megye székhelyén a vörös-kereszt-egylet nagy bálját tartották és József főherczeg is jelen volt s három perczig beszélgetett vele. Oh, az volt a fényes idő! Az ő halvány lilla moirée antique ruhája az áttört arany levelekkel diadalmasan legyőzte a többi valamennyit. Fejedelmi ruha volt. Megbámulta mindenki.

Aztán a Kompolthy Lenke lakadalmára gondol. Ott halvány tengerzöld ruhát viselt, sötétzöld bársony uszálylyal s valódi brabanti csipkével. Akkor is elismerték, hogy az ő ruhája a legpompásabb. Gróf Hátszeghy vezette a karján s az ebédnél is ő ült mellette, míg a másik oldalán az öreg exczellenciás ur, gróf Kacsándy ült.

Azután még régibb időre gondol, mikor fiatal asszony volt s épen a magyar ruha divatja járta és gróf Keveházy Béla, a ki azóta miniszter lett, hanem akkor még csak olyan bálrendező fiatal emberke volt, a negyvennyolczas rokkant honvédek fölsegélésére rendezett bált Vámoson s egy muszka herczeg is, ki akkor a Keveházyék vendége volt, megjelent a bálon s azt kérdezte:

- Ki az az előkelő szép hölgy?

Mily jól esik a visszaemlékezés azokra az időkre. Ő nagysága bágyadtan mosolyog. Az az aranyos kis fejkötő pompásan illett fekete hajához. Piros bársony pruszlikja gomb helyett valódi gyöngyökkel volt kirakva. A muszka herczeg kétszer tánczolt vele akkor este s Keveházy Béla gróffal eljött egyszer látogatóba is Ugaros-Karádra.

Petheő Lászlóné örömmel időzik régi dicsőségének ez emlékeinél. Ezek a fénypontok, melyekből világosság árad rideg egyformaságban eltelt életére. Mert ő mindig okos és számító asszony volt, s hiába csalogatták előkelő ismerősei a fővárosba. Ő tudta, hogy nekik legjobb Ugaros-Karádon, hol a rendkívüli alkalmat leszámítva, a mikor ki kellett tenni magukért, józanul, takarékosan éltek.

Bár követték volna Olgáék is az ő példájukat. De az a hitvány Dezső mindent elprédál s az a bolond asszony engedi.

Szorongó aggodalom és elkeseredés szállja meg Petheő Lászlónét arra a gondolatra, hogy ez az ő vagyona is prédára jut, ha Tihanyi Dezsőék kezébe kerül.

- Nem, nem engedem, - ragaszkodik görcsösen a vagyonához.

De tudja, hogy a másvilágra nem viheti magával s ha egyszer behunyta a szemeit, nem tiltakozhatik többé, hogy az örökösök el ne prédálják.

Pedig érzi, hogy nem fog sokáig élni. S ez a gondolat még jobban elgyötri, még betegébbé teszi.

Nem fogja engedni, hogy az ő vagyonát is elpusztítsák. De nem tudja mit csináljon s azon töpreng szüntelen.

Napról-napra jobban megtelik szive elkeseredéssel, gyűlölettel, örökösei iránt. Előbb csak Dezsőt gyűlölte, azt a nyomorult pazarlót, a ki koldusbotra fogja juttatni a feleségét. Aztán lassankint a gyűlölet kiterjedt Olgára is.

- Megmondtam neki, nem hallgatott rám. Elleneztem; daczolt velem. Még most is daczol. Ő lássa a következtetését.

Vannak pillanatok, midőn ő nagysága szeretné mindenét elajándékozni a szegényeknek, idegeneknek, akárkinek, csak Tihanyi Dezsőéknek nem.

- Hiába lesik halálomat, - sziszeg lázasan; - hiába!

S egész álmatlan éjszakákon át ezen tépelődik.

- Pajtás, - szólítja meg Petheő László ur az orvost, - sehogy sem tetszik nekem a feleségem állapota.

- Magamnak sem, - viszonozza mogorván az öreg orvos.

- Hát segítsetek rajta, az isten áldjon meg benneteket, - könyörög Petheő László ur.

Mert igaz ugyan, hogy egész életében léha egy uri ember volt László bátyánk s most vén korában sem hagy békét a szobaleányoknak és paraszt menyecskéknek, de azért mégis szereti a maga módja szerint a feleségét. A harmincz évi együttélés összeszoktatta őket s az öreg megrémül arra a gondolatra, hogy a halál elválaszthatja.

Meg aztán még más baj is van. Mi lesz vele, ha a felesége meghal? Gyermekek nincsenek, a vagyon átszáll a rokonokra, vén napjaira kicseppen a jólétből, ki kell költöznie ebből a házból. Felesége ugyan bizonyára hagyna neki valamit, a miből megélhetne; de hátha végrendelet nélkül hal meg?

Szepegve jár-kelel a nagy csöndes házban, mely most még zajtalanabb, még inkább, mint máskor. Ritkán, nagyon ritkán látják a kaszinóban s ha elmegy is, leül egy sarokba s szóval olvasa az újságokat, hetek elmúlnak a nélkül, hogy csak egyszer is leülne kártyázni s jókor hazasiet, mert otthon beteg az asszony.

Ott tipeg-topog a beteg asszony körül, szeretne segíteni rajta, próbálja szórakoztatni, mulatztatni, ha tudná mivel. Beszél neki nagyon régi dolgokról, előszed hajdani tréfákat, föllevenit elavult adomákat, míg csak a beteg asszony félbe nem szakítja:

- Ugyan ne fecsegy össze annyi ostobaságot. Nem nekünk való már az.

Akkor elnémul Petheő László ur s lesütött fejjel kullog a felesége támlásszéke körül. Nagy, üres koponyájában hiába keresgél, hogy mivel szórakoztassa az asszonyt. Hátha talán a kártya? Az mégis csak a legjobb szórakoztató.

- Nem játszanánk egy parti pikétet, lelkem?

A beteg asszony rááll. De csakhamar megunja. Fárasztja őt a játék, nem bír oda figyelni s idegesen csapja le a kezéből a kártyát.

- Nem kell. Nem kell.

Petheő ur ajánlkozik, hogy elolvassa az újságot. A beteg asszonynak az sem kell.

A cselédek alig bírják kiállni a zsémbelődését. De az még semmi ahhoz képest, a mit férjének kell kiállni. Szegény Petheő László bátyánk egy lépést sem tehet, a mi gyanúsításra ne adna okot; egy szót sem mondhat, a mi korholást ne vonna maga után.

Ha kimegy, hogy egy pohár vizet hozzon a feleségének, ő nagysága reá förmed, hogy bizonyosan azért ment ki, hogy odakint megölelgesse a szobaleányt.

Már minden nőcselédet, a kinek csak kissé tűrhető ábrázata volt, elcsapott ő nagysága; csupa csunyák és vénék veszik körül, de ő nagysága még most sem bizik. Bizony szomorú lábon áll a Petheő László ur hitele tisztos ősz szakála daczára.

Legjobb, ha nem is szól, hanem hallgat, mert hiába esküdöznék, ő nagysága akkor sem hinne neki, s hiába csinálna szegény ember akármit, ő nagysága akkor is csak olyan véleménynyel volna fölöle, mint most tudniillik, hogy haszontalan földterhe.

De a jó ember csak türi némán, csöndesen, mindazt a korholást, vádat, szidást, a mit felesége rázudit. Hej, nem bánná ő, szívesen elviselne ő mindent, csak felesége lenne jobban.

De a beteg asszony nem lesz jobban, hanem mindig rosszabbul lesz. Karácsony-táján annyira rosszul lett, hogy nem maradhatott a támlás széken, hanem megint ágyba kellett feküdnie. Ismét meghűtötte magát, ámbár nem tudhatni, hogy hol, mert hiszen ki sem ment a szobából.

A doktor fejét csóválja. A vámosi orvos is fejét csóválja. Petheő Lászlónak elszorul a szíve s könyek gyűlnek szemeibe.

És mikor az orvosok eltávoztak és azt hiszi, hogy a beteg alszik, mert szemeit behuntya, az öreg ur félrehúzódik a szoba egyik sarkába és csöndesen sir.

Egyszerre csak hallja, hogy a beteg megszólalt:

- Laczi.

Az öreg ur hirtelen letörli könyeit, hogy felesége észre ne vegye s oda megy az ágyhoz:

- Parancsolsz valamit, lelkem?

- Jer közelebb, szólt a beteg halkán, ülj ide az ágyam szélére. Úgy, édes öregem.

Hangja annyira megváltozott, oly szeliden hangzott, hogy Petheő László urnak eszébe jutottak, a miket hallott a halálos betegekről, kik az utolsó napokban egyszerre megváltoztak s az öreg ember nem bírta magát tovább tartóztatni és sirva fakadt.

A nő gyöngéden megfogta férje kezét:

- Ne sirj, Laczikám, az isten rendelésében meg kell nyugodni.

De az öreg ember csak annál jobban sirt, mialatt a beteg bágyadtan fölült ágyában s elsoványodott kezét czirógatva huzta végig férje arcán.

Régi idők elevenedtek föl mindkettejük lelkében, azok az idők, mikor harmincz évvel ezelőtt ültek így, kezét kézbe fogva, fiatalon, szerelmesen. S az öreg férfi és az öreg asszony könyeiken keresztül egy más arcot láttak, nem azt, a mely előttük állt, ránczosan, ősz hajjal, hanem egy másikat, azt a régit, melyből ifjuság és szerelem ragyogott egymásra.

Fejeik összehajoltak és megcsókolták egymást.

- Emlékszel még, édes? - szólt az öreg ember.

S házasságuk első napjairól beszélt. Azokról a verőfényes napokról, melyek az élet minden sötétségén, gyászán és viharán keresztül tündökölnek.

- Emlékszem, édes, - szólt a nő és újra megcsókolta férjét.

S úgy érezték mindketten, mintha az élet végső határán újra feltalálnák, amit oly régóta elvesztettek: az igazi szeretetet.

- Te nem voltál rósz hozzám, Laczi, soha sem - szólt a nő. - Isten tudja, miért boszantottalak, bántottalak mégis annyit. Bocsáss meg, kérlek.

Az öreg ember nem tudott szólni, csak fuldoklott:

- Oh! édes... édes!...

Egy ideig nem szólt egyik sem. A nő férje vállára hajtotta lankadt fejét:

- Nagyon sokszor megbántottalak. De már nem haragszol, úgy-e? És szeretettel fogsz reám gondolni az örök elválás után?

Az öreg ember beteg feleségének lesoványodott kezét csókolgatta:

- Ne beszélj így, a szívem meghasad.

- Így kell beszélnem, mert érzem, hogy nemsokára eljön utolsó óráim. De előbb gondoskodni akarok rólad, édes Laczim, szegény öreg férjem.

S az öreg pár, mintha minden gyöngeség, minden gyarlóság, minden salak egyszerre elmosódott volna szíveikből, zokogva borult egymásnak nyakába.

V. A múzsák templomában.

Zuzmarás, havas januáriusi este volt, farsang ideje, mikor a gazdagok mulatnak s a szegények dideregnek. Mikor a vidékről fölhozzák a leányokat a fővárosba bálókra és följönnek a családapák, hogy megismerkedjenek a művészet legújabb haladásával az orfeumokban s a király-utczai zengerájokban.

Egy ilyen derék családapát láttunk e zuzmarás, havas januáriusi este is, amint a Somossy-féle műintézet felé baktatott, egész csoport kísérettől körülvéve, a kik ma mind az ő kontójára fognak mulatni. Mert az ilyen vidéki uri ember nagylelkű s összeszedi itt a fővárosban minden pereputyját, a ki csak bele akar kapaszkodni s fizet érték színházban, kávéházban, vendéglőben, mindenütt, ahol csak fizetni lehet.

Ez a derék családapa Buksy Gida ur Ugaros-Karádról, a ki negyednapja idefent mulat Budapesten, hová bizonyos törlesztési kölcsön végett jött, mert $4\frac{3}{4}$ perczentes pénzt ígértek neki s hol van olyan uri ember Magyarország területén, a ki a 4 és $\frac{3}{4}$ perczentes pénzt föl ne vegye, még ha nincs is rá szüksége? Hát még a kinek mindig szüksége van rá, mint Buksy Gida urnak?

Egy hirlapi hirdetés tette figyelmessé Buksy Gidát, rövid, de velős pár sor, melyben valami névtelen jóakarója a magyar földbirtokos osztálynak 4 és $\frac{3}{4}$ perczentes pénzt kínál harmincz évi törlesztésre, a 4 és $\frac{3}{4}$ perczentbe beleértve kamatot és tőketörlesztést együtt.

- Tyü, az áldóját! - kiáltott föl Buksy Gida - ez már aztán beszéd!

Ez kell neki. Négy és háromnegyed perczent! S nagy örömeben összeütötte még a bokáját is és a szemei csak úgy nevettek:

- No, Háj Fülöp, kiteszszük a szürét, öreg, nem szorulunk már a segítségére, - gondolta magában, kifeszítve széles mellét s félrevágva még a kalapját is.

Csodálatosnál csodálatosabb gondolatok keringtek fejében össze-vissza mindenféle nagy ebédekről, özpecsenyékkal, szarvasgombákkal, pezsgővel, új selyemruhákról az asszony és Vilma számára, új lovakról, almásszürkékről és vasderesekről, híres agarakról, a kik elnyerik a billikomot, egy szóval mindazokról a szép és dicső dolgokról, melyeket a négy és háromnegyed perczentes kölcsönpénzen megszerezhetnek.

Ezek a vidám gondolatok oly ragyogó színt árasztottak a jókedvű uri ember pirospozsgás arczára, hogy mikor hazatért a kaszinóból, felesége azt hitte, valahol beboroztak az urak, a mi nem lett volna rendkívüli eset az ugaros-karádi kölcsönös barátság és vendégszeretet mellett.

De ezuttal borról szó sem lehetett, csak afféle szellemi részegség volt, a mi Buksy Gidának a fejét megszállta.

- Nem kell busulni, Miczi lelkem, lesz pénz, mint a pelyva! - kiáltott már az ajtóból.

S kihuzta kabátja belső zsebéből az ujságot, kiterítette felesége előtt s oda mutatott a kérdéses hirdetésre, a hol a $4\frac{3}{4}$ perczentes pénzt kínálják.

Ő nagysága előkereste a pápaszemét, a mit végre valamelyik asztalfiókban megtaláltak, akkor elolvasta a nevezetes hirdetést s maga is helyeslőleg bólintott fejével.

- Csak meg ne csaljanak, - tette utána mégis óvatosan.

- Már hogy csalnának meg? - viszonzá a férje; - hiszen van az embernek esze.

Ő nagysága ugyan azt hiszi, hogy valami nagyon sok nincs s legjobban szeretné, ha ő maga is fölmehetne; de szegény Petheőné halálán van s ilyenkor talán még sem illenék, hogy mind a ketten elmenjenek s egyikök se legyen itt a temetésen. Megegyeznek tehát abban, hogy csak Gida ur megy föl Budapestre, a mi kevesebbe is kerül. Legalább az álnok férj, a kinek már akkor is az orfeumon és egyéb a dal muzsájának szentelt műintézeteken jár az esze, úgy tettet, mintha kevesebbe kerülne.

A gondos nő ellátja utasításokkal férjét, mint hasonló alkalommal szokta. Aztán következik a kommissiók végtelen hosszú serege. Festeni való selyemruhák, tisztítani való csipkék becsomagoltatnak. Különféle hosszúságú keskeny papiros-szeletek elhelyeztetnek Gida ur zsebei-ben. Ő nagysága mindegyikre rájegyz: ez a czipő mértéke, ez a Vilma derékbősége, ez az ő nagyságáé, ez a ruha hossza. Mert természetes, hogy ha az ember már Budapestre megy, akkor új ruhák és új czipők nélkül nem jöhet haza.

De még sok más egyéb nélkül sem jöhet, a mi mind föl van írva papirdarabkákra a Buksy Gida ur vastag pénztárcájában. Ezzel hát tisztában volnának; csak a pénz hol van még, a mi mind arra kell?

Hát hol volna? Háj Fülöpnél van, a kitől ki kell még előbb csikarni. De az olcsó és sok pénz reménye olyan önbizalmat önt Buksy Gida urba s oly vakmerő föllépésre bátorítja, hogy a vén uzsorás, a ki nagy pszichológus és az emberek arczából meg tudja ítélni, kinek lehet, kinek nem kölcsönözni, azt hiszi, hogy Buksy Gida ur váratlanul valami nagy örökséghez jutott vagy isten tudja, miféle nagy szerencse érte s azt megy most fölvenni.

Másképp nem bírja magának megmagyarázni Háj Fülöp ezt a szokatlan bátorságot, hogy Buksy Gida ur nem himez-hámoz, mint máskor, hanem egyenesen előáll, hogy:

- Nyolczszáz forint kell!

S olyan nagyurias leereszkedéssel megveregeti az öregnek a vállát, mintha csak azt akarná mondani:

- No szolgálom, mégis csak jó ember vagyok úgy-e, hogy hozzád jövök?

- Nyolczszáz forint, az sok pénz, - vakargatja fejét a vén uzsorás.

De amint látja, hogy Buksy Gida urnak egy csepp szándéka sincs kunyorálni, egészen el-álmélkodik s minden további szó nélkül kihuzza a pénzt a zsiros bugyellárisából.

Persze, hogy csak hat darab százast. De mikor látja, hogy az Buksy Gida urnak nem elég, keserves sóhajrással még egy ötvenest tesz mellé.

- Az öreg Fülöpnek is tessék egy kis hasznót juttatni belőle - ravaszkodik nyájasan.

Buksy Gida nagylelkűen megadja, a mit kér tőle a vén jebuzeus. Űsse a kő, úgy is ez az utolsó nyeresége.

Másnap már utban van Gida ur Budapest felé és este már a Király-utca egyik dalszarnokában váltja föl az egyik száz forintos bankót, a mi örvendetes meglepetést szül a művésznők közt, kik szegénykéek egy kis pezsgőre szomszjasak.

S attól fogva egész idő alatt, míg csak Budapesten tartózkodik Buksy Gida ur, az estéket mindig a művészetnek szenteli, oly buzgósággal, hogy néha hajnal felé vetődik haza.

Egész csoport kíséri mindenhová. Ahány Buksy, Tihanyi, Kókay jogászfíu van a fővárosban, az mind vele jár, vele ebédel, vele vacsorál, vele mulat. S a kik az ugaros-karádi rokonságból ide fölszakadtak, a számtisztek a különböző minisztériumokban, Buksy Pali, Kókay Józsi, Tihanyi Kari, azok is minden este körülveszik, úgy hogy egy egész seregért kell neki minden

este belépti díjat és vacsorát fizetni, sőt némely részének még egy-két forintot is adni mert isten uccse nincs egy garasuk sem holnapra.

Csodálatos hatalma van mégis a rokoni szeretetnek s kell valami láthatatlan bűvös összekötő erőnek lenni; mert másképp nem tudhatták meg ezek az ingyenélők, hogy egy rokon itt van a Pannoniában, telt tárczával és telt szívvvel, aki örül, ha őket vacsoráltathatja és itathatja.

Csak Rezső nem meri mutatni magát, az a szerencsétlen, a ki elvette egy házmesternek a leányát. Az otthon ül és nem jár a más pénzén orfeumokba és vendéglőkbe mulatni, s két forintot sem kér kölcsön, mert a felesége olyan takarékos asszony, a ki nem tart cselédet, hanem maga főz, maga sepri ki a szobát s minden évben két-háromszáz forintot a takarékpénztárba rakat a férjével.

Buksy Gida ugyan a milyen jószívű rokon, ezt is ép oly szeretettel ölelné magához, mint a többit, ennek is olyan czuppanó csókot nyomna mind a két orcájára, mint a többinek, ezt is csak úgy etetné, itatná, sőt bizonyára nagyon szívesen össze csókolóznék a feleségével is, a ki csinos kis menyecske; de hát ezek már kiestek a családból s maholnap elszakad köztük és az ugaros-karádiak közt minden rokonsági kapocs.

A többi azonban, a kik nem áldozták föl a rokonsági kapcsot egy csinos képű házmesterleány végett, a többi minden este bejárja a mulatóhelyeket Buksy Gidával s ama zuzmarás, havas este is, mikor Buksy Gida az orfeumba ment, hiven kísérték, mint az jó rokonokhoz illik.

A jogász fiuk szerették volna ugyan, ha Tihanyi Karit lerázhatták volna a nyakukról, mert ilyen kopott ruhájú emberrel nem nagy dicsőség egy társaságban mulatni; de a hű rokon beleakasztotta magát, mint a piócza, Buksy Gidába, nem lehetett azt lerázni, be kellett vinni magukkal.

Jókor jöttek, hogy az egész előadást végig élvezhessék, a betanított kutyákat, a kaucsuk-embert, a japáni akrobatákat s valamennyi énekesnőt. Buksy Gida ur kimeresztette szemeit, nagyokat nevetett a művész-kutyákon, szörnyűködött a japáni akrobaták nyaktörő mutatványain s lelkesen tapsolt az énekesnőknek hatalmas két tenyerével, úgy hogy föltűnt az egész közönségnek, melynek figyelme lassanként reá irányult.

Itt-ott gúnyos mosoly lebbent át az ajkakon; mosolyogtak a jámbor falusi ember lelkesedésén. De a hölgyvilág, az az elegáns, parfümös, ledér hölgyvilág, az az éjjeli lepkesereg, melynek épen az ilyen falusi ártatlanság kell, kíváncsi érdeklődéssel tekintett feléje.

Suttogva terjedt el a hír, hogy dúsgazdag földesur. Valamelyik Buksy fiu kottyantotta ki tréfából egy ismerős hölgynek ebből a félvilági társaságból. Az aztán tovább adta, s nemsokára sovár pillantások és bájos mosolyok egész özöne szállt Buksy Gida felé, ki irulni-pirulni kezdett.

- A biz' isten, reám kacsingatnak - szólt egészen megzavarodva egyik jogász unokaöccséhez.

No ezt sem hitte volna soha. Hát még azt, hogy holnap egy csomó szerelmes levelet kap gyöngéd kezektől? Érzékeny szívek nyilatkozatát, melyek a dúsgazdag földesurért dobognak. Hja, kérem, a szerelem nem törődik a külsővel, hogy szürke-e, elhizott-e valaki, hanem csak a belsőt nézi, a mi a zsebben van.

Eleinte a mindenfelől reá irányuló pillantások közt lesüti szemeit Buksy Gida ur; hanem aztán bátrabb lesz s körüljártatja tekintetét a páholyokon.

Nini, az ott Tihanyi Dezső két másik fiatal gavallérral. Most jöhettek nem rég, mert az előbb még nem látta Gida ur.

- Szervusz, Dezső, - integet feléje.

De az nem veszi észre. Hogy is venné észre, mikor két olyan előkelő gavallér társaságában van, mint a híres Pelikán Tibor és Hársfalvy Iván gróf?

De Buksy Gida ur egészen más okot gondol:

- Restelli előttem, hogy itt találom ilyenkor, mikor tegnapelőtt halt meg feleségének a nagynénje. Hát biz az nem is illik. Ha már a temetésre nem ment el, mulatságba még sem kellene járni.

Persze hogy nem kellett volna, ha Pelikán Tibor nem hitta volna. De ma egy kedves kis chansonette énekesnő lép föl először, a kit Pelikán Tibor magas pártfogása alá vett. Kedves kis filigrán jószág, valóságos baba, olyan iczi-piczi kezecskékkel, lábacskákkal.

- Kurta szoknyában fog fellépni, olyan lesz, mint valami kis iskolás leányka - magyarázta Pelikán Tibor. - Azt tanácsoltam neki, hogy könyvestáskát akasszon a nyakába.

Az eszme tetszett Tihanyi Dezsőnek. Kurta szoknyában, könyves táskával, az érdekes lesz.

- Francia chansonetteket fog énekelni, - folytatta Pelikán Tibor. - Hangja nincs, de minden mozdulata olyan sikkes, olyan... nem tudom, hogy mondjam... nagyszerű! Most jött Párisból, a hol egy kis kéjkiránduláson volt, mert nem francia, ide való, a Terézvárosba, a szülei most is élnek. Afféle erényes polgár-család. Na, képzelem, milyen örömük telik benne.

A másik két gavallér nevet rajta. Szeretnék látni itt a papát, meg a mamát.

- Magam is szeretném, - viszonzá Pelikán Tibor. - De úgy kell a zsugori pohos bugrisoknak. Gazdagok, még sem akartak semmit adni a leányuknak, hanem erőnek-erejével azt akarták, menjen vissza a férjéhez, a kitől megszökött. Most aztán nagy a rémület az egész családban. Három nap óta szaladoznak a rokonok a főkapitány nyakára, hogy tiltsa el a föllépést. No csak az kellene még. Micsoda jogon merészlik akadályozni a kicsikét művészi pályáján? Megmondtam a főkapitánynak. Csak arra kért, hogy a kicsike ne lépjen föl a saját neve alatt. Van is eszében? Ki az ördögnek kellene olyan toprongyos burger név? Blanche Angot lesz a neve a szinpadon. Én kereszteltem így. Tetszik?

Mind a két gavallérnak tetszik. Blanche Angot nagyon szép név.

- Bemutathatnál minket neki - szól Tihanyi Dezső, a ki ma szokatlan jó kedvében van, mert a Petheő Lászlóné-féle örökség épen jókor jött.

Már nagyon a végét járta a derék gavallér. Csunyául ellene fordult a szerencse a kártyában is, a börzén is. Talán ki sem tudta volna már fizetni a differenciákat.

A renoméja is nagyon alászállt az előkelő világban. Észrevehette a kaszinóban, hogy kerülük. Ez a fiatal Hársfalvy Iván gróf, a ki ma együtt mulat vele, néhány nap előtt nem akart vele végigmenni az utcán s az alatt az ürügy alatt, hogy sürgős dolga van, bérkocsiba ült és tovább sietett.

Lépten-nyomon érezhette, hogy süllyed. Nagy szorultságában váltók aláírására kellett kérni néhány gavallér barátját. Egy része megtagadta, a másik rész savanyu arczczal megtette ugyan, de azóta nagyon kezdtek visszahuzódni tőle.

Füle hallatára történt, jól hallotta, hogy a másik szobában egy idősb koru mágánás kérdezte a másiktól:

- Miféle ember az a Tihanyi Dezső? Olyan gyanus exisztenciának látszik.

Mire a másik mágánás csak kicsinylő vállvonítással felelt.

S Tihanyi Dezső nem mert elégtételt kérni tőlük, hanem úgy tett, mintha semmit sem hallott volna s magába fojtotta a haragot, mely büszke szívét mardosta.

Az örökség igazán jókor jön. Ma már érezhette hatását. Az ilyen dolognak hirtelen fut azonnal, főképp ha az ember maga igyekszik terjeszteni. A számok aztán gyorsan nőnek, mert a számoknak az a természetük, mihelyt egyszer emberi ajkakra kerültek s este a kaszinóban már háromszázezer forintos örökségről beszéltek, a jövő héten pedig föl fog szaporodni ötszáz-ezerre.

Még Pelikán Tibor is, a ki nagy emberismerő, úgy vélekedik, hogy nagyon szép örökség lehet, mert Tihanyi Dezső, a ki rendesen oly komor, most mintha ki volna cserélve, dudolva megy le a lépcsőn s ismeretséget keres a színpadok közt, a hol eddig soha sem látták.

Blanche kisasszony öltözködik s az uraknak egy kissé várni kell. Azalatt Pelikán Tibor, a ki mindenkivel ismerős a művészvilágban, bemutatja Tihanyi Dezső barátját egy pár csinos kis művésznőnek, a kik nem énekelnek ugyan, táncolni sem tánczolnak, hanem az élő képekben mint antik görög szobrok nagy hatással szerepelnek.

- És szívesen segítenek neked az örökségen tuladni - jegyzi meg Pelikán Tibor.

A mire négy gyöngéd kacso fogja be egyszerre a rágalmazó gavallér száját.

Eközben Blanche kisasszony annyira mennyire felöltözött s kegyeskedett színe elé bocsátani az urakat.

Pelikán Tibor bemutatta két barátját. De egyszerre csak hangos kacagás tört ki a Blanche kisasszony ajkain s Tihanyi Dezső is elneveti magát:

- Hát maga az?

- Persze, hogy én vagyok, látja - kacag a művésznő.

S kisleányos kurta szoknyájában körül perdül Tihanyi Dezső előtt:

- Látja, hogy megfiatalodtam? De maga ugyan nem fiatalodik. Milyen ránczos lett a homloka s itt a halántékán már ősz hajszálak is látszanak. No magának sem valami nagyon ütött be a házasság.

- Hátha én is kirándulást tennék Velenczébe, Párisba? - veti oda Tihanyi Dezső.

- Velem ugyan nem - rázza fejét Blanche, a kit azelőtt Dankó Árpádnénak hittak. - Megelégettem magukat ugaros-karádiakat valamennyiöket.

- A képviselőnket is beleértve? - kérdezte Tihanyi fanyar mosolylyal.

- Azt még leginkább. Megszökött tőlem a gyáva. Attól félt, hogy majd egyszer sarokba szorítom s feleségül kell vennie, a mit, isten bizony, meg is tettem volna. De látja, nincs szerencsém, azért adtam magamat a művészetre.

- Gratulálok. Ennyi tehetséggel biztos a fényes siker.

A kis patikáriusné összehuzta szemöldökeit:

- Ne gratuláljon előre. Nagyon félek. Papa és mama ki akarnak füttyülni, hogy elvegyék a kedvemet a művészettől.

Most bele szólt Pelikán Tibor is, a nagylelkű pártfogó.

- Ne féljen, aranyos. Elhelyeztem az embereimet mindenfelé. Olyan tapsolást fognak végbevenni, hogy csak úgy rengenek bele a falak.

A művésznő félig megnyugtatta szólt:

- Jó, jó. De már most menjenek a helyökre. Mindjárt rám következik a sor.

A három gavallér visszament a páholyba s pár percz mulva csakugyan kilépett a szinpadra a kis leány könyves táskájával, kurta ruhácskájával.

Alig lépett ki, a három gavallér egyszerre elkezdett tapsolni s arra a helyiség minden részéből hatalmas tenyerek összecsapkodása felelt visszhang gyanánt s teljesen elnémította az egy-két helyütt fölhangzó pisszegést. Az ellenség tájékozatlan volt, a Pelikán Tibor tapsonczai pedig jól szervezve, kitűnő összhangban működtek.

Blanche kisasszony kecsesen meghajtotta magát s elkezdett énekelni, gyöngye, hamis hangon, de kitűnő temperamentummal, a hogy művész nyelven mondani szokták, oly élénk gesztikulációval, hogy a műértő gavalléroknak a páholyokban gyönyörűség volt nézni.

Mindenfelé mozgás, suttogás támadt a közönség sorai közt. Egyes hangok a Tihanyi Dezsőék páholyának közelében is hallatszottak, meg lehetett érteni:

- Szégyen! Gyalázat!

Pelikán Tibor büszkén tekintett végig a zugolódo polgárnépségen s csak a couplet végét várta, hogy jelt adjon az övének, törjön ki újra a tapsvihar.

- Ejnye - szólalt meg most Buksy Gida, nagyot bámulva - isten engem, ez a franczia kis lyány a mi patikusnénk.

A jogász fiuk is reá ismertek.

- Az bizony. Tapsoljunk neki.

- Abba hagyjátok, veszett adta kölykei! - támadt rájuk Buksy Gida ur. - Csak nem fogjuk még dicsőíteni ezt a semmirevaló asszonyt, a ki ott hagyta a derék, becsületes urát?

Az egész Ugaros-Karád becsülete forgott szóban s azt nem engedheti Buksy Gida.

Ekkor egyszerre pisszegés hangzott a terem különböző oldalairól. Előbb gyöngébben, mintegy próbálkozva, aztán erősebben, úgy, hogy egészen elfojtotta a Blanche kisasszony énekét.

Pelikán Tibor és két barátja ellenben fölállt a páholyban s úgy tapsolt tüntetően. Mire zajos tapsolás támadt. De a pisszegést, melybe most már éles fütyök is vegyültek, nem bírta elfojtani.

Buksy Gida is a pisszegők közé állt s arra az egész gárdája, a Buksy, Tihanyi, Kókay-had, a számtisztek és jogász-gyerekek rettenetes pisszegést és fütyölést visznek végbe. A jogász fiuknak úgyis mindegy, akár tapsolnak, akár fütyülnek, csak heccz legyen; Pali, Kari, Józsi pedig a Gida bácsi kedvéért meg egy jó vacsoráért kifütyülnék magát Pattit is.

A Buksyék példája buzdítólag hatott. A terézvárosi polgárság vérszemet kap s szembe száll a nemzeti kaszinó fiatal és öreg gavallérjaival. A demokrácia legyüri az arisztokráciát. A fülsiketítő zajban a pisszegők és fütyülők elnyomják a tapsolókat.

Blanche kisasszony a kurta szoknyácskában s a könyvestáskával kétségbeesetten áll ott a szinpadon s szája görbülése mutatja, hogy mindjárt elpityeredik. Hogy énekét tovább folytathassa, arról szó sem lehet.

Segítséget keresve fordítja szemeit pártfogóinak páholyára. Azok el is követnek mindent, a mi emberileg kitelik tőlük, de hiába. Ezzel a tomboló sokasággal nem bírják ki a versenyt. Hiveik lankadnak, a taps fogy.

Bármerre tekint, mindenünnen ellenséges pisszegés riasztja vissza. Látja a vetélytársnők gúnyos mosolyát. Az igazgató kezeit tördeli s boszus pillantásokat vet reá a szinfalak közül. És végül megpillantja a nagy közönség közt a Buksy Gida kövér, piros arcját, a ki úgy látszik, mintha vezére volna ennek az egész tüntetésnek. Tehát Ugaros-Karád? Még itt is üldözi Ugaros-Karád? Jaj, ha most tigris lehetne és darabokra téphetné őket!

De hiába akarna tigris lenni, ez a metamorfózis nem megy oly könnyen és mérgében nem tehet egyebet, csak sir s szégyenkezve elkotródik a színpadról.

Már akkor lent várta a három gavallér. Vigasztalni próbálják. Pelikán Tibor megígéri, hogy holnap olyan tapsoncz hadat hoz ide, hogy kiszorítják az egész Terézvárost s mukkanni sem mer senki.

De a menyecske dühös és nem ad semmit a Pelikán Tibor ígéreteire.

- Ma is azt mondta, aztán ihol ni. Hagyjanak nekem békét.

- De édesem - iparkodik kiengesztelni Pelikán Tibor.

- Nem vagyok a maga édesé, - felelt az ingerülten.

S földhöz vágja a könyves táskát, rátapos a virágokra, melyekkel a híres gavallér kedveskedett.

- Haza megyek a mamához meg a papához! - kiáltja pityeregve.

VI. Elemér fölkeresi Tihanyi Dezsőt.

Mikor ama zajos orfeumi este után, melyet még egy kis kártyázás követett a kaszinóban, úgy két óra tájban hazatért Tihanyi Dezső, egy névjegyet adott át inasa azzal a megjegyzéssel, hogy ez az ur már kétszer járt itt az este s holnap reggel újra eljön, mert okvetlen beszélnie kell a nagyságos urral.

Tihanyi Dezső rátekint a névjegyre: Kókay Elemér. S abban a pillanatban hideg borzongás futott át a hátán, mintha a halál ujjának fagyos érintését érezné. Amugy is sápadt arcza még sápadtabbá vált s lábai tántorogtak.

Egy gondolat villant át agyán s elsötétült minden egyéb ott, csak ez az egy maradt meg: most már mindennek vége!

De a szolga előtt igyekezett nyugalmat színlelni s iparkodott hangját megerősíteni, hogy ne remegjen az.

- Ha reggel korán találna jönni az az ur, költs föl, hogy beszélhessek vele.

Mikor azonban hálósobájában egyedül maradt, a végső elcsüggedés és kétségbeesés gondolata újra visszatért. Mindennek vége!

És most, mikor sorsa jobbra fordult volna, mikor egy nagy örökség előtt áll s a szerencse bolond isten-asszonya, a mint az ennek a szeszélyes istennőnek szokása, nyájas arczát fordítja feléje minden dolgában. Másfélezer forintot nyert a kártyán egy óra alatt; Csomortányi Dénes pedig arról értesítette, hogy egy képviselői hely legközelebb megüresedik. Biztos kerület s támogatni fogják.

És most kellett beütni a villámcsapásnak? Most kell elbuknia gyalázatosan, nyomorultul?

Megfordul elméjében az a gondolat is, hogy talán a reggelt sem várja be. Minek várná be? Jobb mennél előbb menekülni. Ha Elemér eljön, már csak hült testét fogja itt találni, átlőtt koponyával.

Előkeresi revolverét s megnézegeti. Benne van mind a hat töltés.

Leteszi maga elé az éjjeli szekrényre s félig levetkőzve föl és alá járkál a szobában, szemeit folyvást a revolverre szögezve. Csak föl kell venni, csak megnyomni a ravaszt s egy golyó egyszerre véget vet minden kinlódásnak. Hiszen más vége úgy sem lehet.

Néha-néha megáll a revolver előtt. Hát miért nem nyul hozzá? Miért haboz mégis? Hiszen készen lehetett rá. Minden pillanatban bekövetkezhetett ez az eset. Két év óta hordja zsebében a töltött revolvért; utcán, társaságban, mindig készen arra, hogy egyszer homlokára nyomja.

Oly nyomorult volt ez az élet, hogy igazán nem volt érdemes idáig sem hurczolni. Mi hasznát vette ennek a gazdag házasságnak? Csak oly zaklatottság közt folyt az élete, mint azelőtt. Szenzálokkal, uzsorásokkal alkudozni szüntelen, váltókat írni, giránsokat keresni, kunyorálni, szégyenkezni, komiszkodni és végül belekeveredni abba az örvénybe, a hol minden elvész, becsülete, élete.

Ez az a boldogság, a mit teremtett magának, a miért úgy esengett, a mi után éveken át oly lélekszakadva futott. Hitvány, gyötrelmes élet tele hazugsággal, becstelenséggel.

A vége teljesen illik a kezdetéhez. Választhat a börtön vagy a halál közt.

Sokáig járt föl és alá lázas, vad felindulásában, csak egy szót ismételve szüntelen:

- Vége, vége!

Aztán leroskadtt egy székre, lihegve, fáradtan, mintha mértföldeket járt volna. Olyan zsibbadt lett egész teste, olyan fásult lelke.

Végre a reménynek egy sugára világított át a sötétségen. Hátha hiába való ez az egész ijedség? Hátha Elemér nem azért jött, a miért ő úgy remeg? Ki tudja, milyen ártatlan szándék hozta ide? Bizonyára nem jöhetett ellenséges indulattal, mert akkor nem kereste volna föl őt kétszer is.

Nem, nem, ez oktan remegés, nincs semmi oka kétségbeesni. Elemér nem tudhat semmit. Honnan tudhatná? Háj Fülöpnek van esze, hogy nem szól. Főképp most, mikor tudja, hogy Tihanyi Dezsőék dus örökséghez jutnak.

Lassanként lecsillapul a Tihanyi Dezső lázas izgatottsága, legalább annyira-mennyire. Le-fekszik. Aludni próbál. De hiába, nem jön álom szemeire. Szörnyű aggodalma meg-megujul s az éji sötétség még ijesztőbb rémképeket hoz szemei elé. Veríték gyöngyözik homlokán, egész teste tüzes, mint a lázbetegé s így vergődik egész reggelig.

Szokása ellenére korán fölkel és várja Elemért. Igyekszik nyugalmat erőszakolni magára, de kezei reszketnek s minden idege lázasan kifeszül. A revolvert zsebébe teszi, kéznél legyen.

Inasa belép s jelenti, hogy a tegnapi ur itt van.

- Ereszd be - szól Tihanyi Dezső.

De nem megy elejébe. Lábai mintha a földhöz ragadtak volna, mozdulatlan áll a szoba közepén, sápadtan, némán.

Elemér belépett. Az ő arcza is sápadt volt, nagyon sápadt; nyaka selyem kendővel körültekergetve, mert sebe nem hegedt be még akkor sem teljesen. De mindjárt látszott az első pillanatban, hogy ellenséges szándék nem vezeti. Kezét nyujtva közeledett Tihanyi Dezső felé.

Dezső föllélegzett s ideges mozdulattal, csaknem görcsösen szoritotta meg a feléje nyujtott baráti kezét.

Néhány szót váltottak egészen közönyös tárgyokról. Dezső kérdezősködött az otthon lévőkről; Elemér felelt pár szóval, aztán elhallgatott. Látszott, mily zavarban van, hogyan kezdje, a mit mondani akar.

Tihanyi Dezső is elhallgatott. Komor, fürkésző pillantással szögezte szemeit Elemérre s a világban jártas férfi hideg nyugalmaival várta, mit fog mondani.

Elemér habozott, akadozott, barátságukra hivatkozott.

- Tudod, hogy kész vagyok érted áldozatokra is.

- Tudom - viszonzá Tihanyi azzal a nyugalommal, - mely imponálni akart.

Elemér újra elakadt.

- Szeretném rendbe hozni a dolgaikat, ha bizol bennem - szólt némi szünet múlva.

Dezső nem vette le fürkésző szemeit barátjáról:

- Beszélj világosabban, kérlek.

Szomorú, komoly hangon felelt Elemér:

- Azt hiszem, megértesz így is.

- Jó, hát tegyük föl, hogy megértelek - viszonzá Dezső - de rendbe fogom hozni a dolgaimat magam, bizd csak reám. Nem foglak megkárosítani. Köszönöm, hogy eljöttél.

Egy ideig ismét elhallgattak mind a ketten. Elemér szólalt meg előbb.

- Lesz rá pénzed?

- Tudod, hogy Petheőné meghalt. Olga örökölt utána.

- Petheőné végrendeletet csinált s mindenét a férjére hagyta.

Mint a vadállat ordított föl Tihanyi Dezső:

- Akkor elveszttem.

Elemér barátjának vállára tette a kezét:

- Én megmentelek.

- Mi hasznod belőle? - kérdezte komoran Dezső. - Miért akarsz te megmenteni egy embert, a ki visszaélt barátságoddal? Miért nem hagyod sorsára, hadd vesszen el? Nem jobb az úgy neked?

- Ne kérdezd, hogy miért; tedd azt, a mit mondok. Ird össze minden adósságodat. Aztán adjatok nekem teljes fölhatalmazást, te és feleséged, hogy ügyeiteket rendezzem s te megígéred, hogy ezentul józanul és takarékosan fogsz élni.

Keserű kacagással válaszolt Dezső:

- Hát ér még valamit az én szavam?

- Nekem igen, - viszonzá Elemér. - Hiszem, hogy te csak eltévedtél s nekem, a ki rokonod és barátod vagyok, kötelességem visszavezetni téged a becsület útjára.

Mélyen megindulva tekintett Tihanyi Dezső a gyámoltalan ideálistára, e lusta, álmodozó emberre, kit annyiszor kigunyolt, annyiszor kizsákmányolt, s ki oly magasan állt most fölötte, oly szilárdan és nyugodtan, hogy Dezső csaknem kezét szeretne volna megcsókolni.

Valami nemesebb érzés lobbant föl a romlásnak indult ember szívében. Valami belső szózat arra unszolta: ragadd meg a mentő kezét, fordulj vissza, még talán megmenthetni valamit a vagyoni romjaiból. Keze remegve nyult ki:

- Hát mindazok után, a mik történtek, te még barátom maradhatsz?

- Az vagyok, Dezső.

- Mikor elraboltam tőled a leányt, a kit szerettél s a kit szeretsz még most is. Ne tagadd, tudom, hogy szereted. És most kezeden tartod sorsomat. Nálad van a nyolczezer forintos váltó Háj Fülöptől. Azért jöttél. Igaz?

Elemér némán intett fejével, hogy igaz. Aztán kihuzta zsebéből a váltót s apró darabokra tépte.

- Nincs okod többé aggódni. Ez a váltó most már nem létezik.

Mélyen lehajtott fejjel némán állt Dezső. A büszke gavallér a porig volt lealázva. Csak hosszabb szünet után birt szóhoz jutni:

- Ha így ismertelek volna, Elemér, sok dolog másképp történt volna. De már azon változtatni nem lehet. Irasd meg valami ügyvéddel azt a fölhatalmazást és jöjj el hozzám ma este. Vagy fölkereslek lakásodon. Melyik fogadóba szálltál?

Elemér megnevezte a fogadót.

- Jó, hát este hétkor - szólta Dezső.

Elemér kezét nyujtott s Dezső hosszasan tartotta kezébe szorítva barátja kezét. Valamit akart mondani; de aztán még sem szólt, csak erősen megszorította az Elemér kezét.

Ismeretlen ellágyulás vett rajta erőt s Elemér távozása után csüggedten ereszkedett le egy székre.

Ugy érezte, hogy ez az utolsó kézszorítás volt köztük. Elemér elfelejtheti, a mi történt, ő soha el nem felejtheti. Soha többé szeme közé nem tudna nézni ennek a nagylelkű embernek, ő, a hitvány váltóhamisító. Nem, ők többé nem találkozhatnak.

Ujra visszatértek agyába a sötét öngyilkos gondolatok. Nincs menekülés, nincs semerre. A hamis váltót széttépte Elemér; de ez nem az egyetlen. Még van egész csomó a felesége nevére. Bevallja hát Olga előtt is gyalázatát.

Ha egy kis szerencséje lett volna a börzén, mindezt elintézhette volna. Most, hogy elestek az örökségtől, Háj Fülöp nem fog tovább várni s ha egyszer megindul a lavina, az mindegyre nő legördültében, míg csak őt el nem temeti.

Ha ezzel a szégyennel, mely most már kitárva áll Elemér előtt és nemsokára Olga előtt is, ha ezzel tovább birna is élni, mily nyomorult élet lehetne az? Szegényül, elaljasodva, kinosan tengődve. Annál jobb a halál.

Mi maradna még föl a vagyonnak romjaiból? Próbálja magában összeszámítani adósságainak halmazát. Hiába, nincs menekülés. Minden eluszik, minden az utolsó talpalatnyi földig. Talán még elég sem lesz.

Abba hagyja a számítást. Fölösleges. Ezt az életet eljátszotta. És mily hitvány módon játszotta el? Mit akar még? Olga utálattal fog elfordulni tőle, ismerősei megvetik, talán a hamis váltóknak hire is fog futni. A börtönt már elkerüli, de a szégyent hogy kerüli el?

Ki akar szökni külföldre, mint a közönséges tolvajok és sikkasztó pénztárnokok? Egy pillanatig föltámad az élet ösztöne a kétségbeesett emberben. Hátha elválnék a feleségétől, hogy Elemér nőül vehesse? Tízezer forint, huszezer forint, nem volna drága a szerelmes embernek. Abból meg lehetne élni egy darabig, azalatt a szerencse megfordulhatna.

De kiveti fejéből ez aljas gondolatot. Nem, nem akar több alávalóságot. Elég, a mibe idáig keveredett.

Keze a revolvert tapogatja zsebében. Nincs más menekvés, csak az az egy. Az a golyó mindent elintéz. Olgát is fölszabadítja, újra férjhez mehet, boldog lehet.

Igen, igen, ha maradt még egy szikrányi becsület benne, ezt az eszközt kell választania, úgy érzi Tihanyi Dezső. Mintegy kiengesztelés lesz ez mindazért, a mit elkövetett. S valami nemes gondolat is vegyül a zord elhatározásba: Olgát megszabadítja vele.

Percről-perczre jobban megérlelődik benne az elhatározás és mennél inkább megerősödik, annál inkább érzi, hogy tisztul lelke a sok salaktól, mely reá tapadt.

Leül és levelet akar írni Olgának. El akar bucsuzni tőle. De nem tudja, mit írjon. Tíz levélbe is bele kezd, mind összetépi.

Nem talál szavakat. Minden, a mit leír, úgy tűnik föl előtte, mint megannyi utálatos kép-mutatás. Érzi, hogy nem kapcsolja őt e nőhöz semmi, csak a pénz. Hajdan talán egyébert is szeretete, de az az érzés rég elpárolgott. Mit írjon neki? Minek írjon?

De van még egy gondolat, a mi lelkét nyomja. Van valami, a mit el kell végeznie ez életben, mielőtt itt hagyja. Egy leányt kell még egyszer látnia, kinek képe egy idő óta oly gyakran merül föl lelkében.

Tudja, hogy Csaby Elekék ide költöztek a fővárosba. Tudja lakásukat, de eddig sohasem merte őket fölkeresni. Most még egyszer vágyik látni Margitot, még egyszer beszélni vele, bocsánatát kérni, midőn oda megy, ahonnan nincs visszatérés.

Déltájban kiment hazulról. Nem ült kocsiba, mint máskor szokott, gyalog ment át a láncz-hidon Budára, a hol Csabyék laktak, valami távol eső utcácskában, hol olcsó lakásokat kaphatnak szegény kis hivatalnokok.

Olyan időt választott, a mikor Elek még a hivatalban van s nem találkozhatnak; de elkészült arra is, hogy ha találkozik vele. Az idő megnyihitette a bős ember haragját. Talán ha ma találkoznak, nem fognak már mint ellenségek szembeállni. De ha az idő nem engesztelte ki Csaby Elek elkeseredett szívét, ám törjön ki haragja, Tihanyi Dezső ma már mindent elvisel.

Belépett a kis, alacsony házba. A gyors járástól, az izgatottságtól és a hidegtől sápadt arcza egészen kipirult s szíve minden blazirtsága mellett is erősen dobogott. A régi Tihanyi Dezső állt a leány előtt, a mint a szegényes lakás küszöbén átlépett, a régi délczeg, büszke Tihanyi Dezső. De Csaby Margit nem a régi viruló szép leány volt, hanem egy meggörnyedt, beteges, sápadt alak, a kiről egészen eltűnt a régi szépség nyoma.

- Megváltoztam, úgy-e? - szólt a leány, a mint látta, hogy Tihanyi Dezső megdöbbenve megáll a küszöbön.

Dezső nem felelt. Szótlan, komoran, földre süttöt szemekkel állt ott egy pillanatig.

A leány minden harag nélkül nyújtotta feléje kezét:

- Én mindig vártam, hogy egyszer el fog jönni, Dezső. Apa nincs itthon, csak egy óra mulva jön haza a hivatalból. De megvárja, úgy-e?

- Nem, Margit, nem várhatom meg - szólt Dezső - én jobban szeretem, hogy egyedül találom.

- No egyedül épen nem - mosolygott Margit s az a mosoly kissé földerítette halvány, beteges arcát.

A két kis leányra mutatott, a kik ott bábuztak a sarokban s az idegen urtól úgy megijedtek, hogy mukkanni sem mertek szegénykék.

- Ezek nem emlékeznek magára - mentegette Margit - nagyon kicsikék voltak, midőn Ugaros-Karádról eljöttünk. Ilonka megnőtt, de nem mutathatom be, mert ép most ment el az iskolába. A fiuk is.

A két kis leány a Margit hívó szavára még mindig félénken ugyan és tartózkodva, de közelebb jött s odasimultak Margithoz, mintha az édes anyjok volna.

- Látja, milyen jó, hogy ha egy nagy leány van otthon, a ki már nem kell senkinek, - szólt mosolyogva Margit.

De Tihanyi Dezsőnek valami átnyilalt a fásult szívéen. Eszébe jutott, mily gyönyörű büszke leány volt ez még pár év előtt.

- Apának is nagyon jó, hogy itt vagyok, - folytatta a leány. - Igazán nem tudom, hogy mit csinálna nélkülem. Látja Dezső, egy kissé leszállt a sorsunk. Mikor elmentünk Ugaros-Karádról, apa bérelni próbált nagyobb birtokot, de nem volt szerencsénk, sokat vesztettünk. Most itt kapott apa egy kis hivatal. De miért panaszkodnánk? Megvan a mindennapi kenyérünk és hány ember van, a kinek nincs meg az! Látja, még fényüzést is folytatunk.

S az ablakok közt álló virágcserepekre mutatott.

A nyugodt hang jól esett Tihanyi Dezsőnek s lázas izgatottsága csillapult. Ugy érezte, mintha valami tiszta, nemes levegő töltené be e kis lakást, s mintha az a levegő behatolna az ő lelkébe is. A két kis leány, kik nénjökhöz simulva, ölébe hajtották szőke fejeiket, a virágok az ablakban, a tiszta fehér függönyök, minden mély benyomást tett e pillanatban Dezső lelkére s a vad keserűség, mely benne kavargott, valami csöndes szomorúságnak engedett helyet.

- Megbocsátott nekem, Margit? - kérdezte halkán.

- Mit kellett volna megbocsátanom? - szólt Margit szeliden, csöndesen. - Hisz nem vétett nekem soha, Dezső.

Csak egy elfojtott sóhajból állt a Tihanyi Dezső felelete, aztán fölállt.

- Már megy? - szólt Margit.

- Mennem kell, - viszonzá Dezső. - Csak látni kívántam, Margit, mert nem tudom...

Nem merte kimondani, a mire gondolt s félbeszakította szavait.

- Isten áldja meg, Margit.

Hangja elfult. Lehajolt, hogy megcsókolja a leánynak a kezét, de az hirtelen visszavonta.

- Mit gondol? Csak nem fog nekem kezet csókolni?

Nevetéssel palástolta a leány megzavarodását s kissé elpirult.

- Csókolom Olgát. Mondja meg neki, hogy szeretném látni s hogy szivemből örülök boldogságukon.

Egy pillanatig azt hitte Dezső, hogy guny az, a mit mond. Az ő boldogságuk? Gyönyörű boldogság! De Margit arcza oly őszinte volt, szemei oly tiszták és jóakarók. Dezső még egyszer megszorította a leány kezét s a következő perczben már kint járt az utcán, a hóban.

Hideg, éles szél vágott arczába s szemei közé hordta a háztetőkről lefujt finom apró havat. De alig érezte. Gondolatai másutt jártak, messze szülőföldjén. Mintha zöld mezőket látott volna maga előtt elterülni a rideg házsorok helyén, mintha ákác virágok illatát érezné a hideg téli szélben. Mintha látná, hogy kocsikáznak ki az erdőre, a hol lombos tölgyfák alatt tánczólnak a gyepen s a madarak éneke vegyül a falusi majális vidám zajába.

S eszébe jut az az este, mikor Csaby Margittal oly sokáig tánczolt s mikor egyszer az a gondolat villant át fején: ez a leány volna igazán neki való, ezt tudná igazán szeretni, ezzel lenne igazán boldog.

És a mint most eszébe jut, éles nyilalást érez szívében. Milyen örült volt, hogy a gazdagság után szaladozott! Ha újra kezdhethé az életet? De mivel? Annak már vége.

És mégis valami mintha nógatná: hátha még lehet? Valami rongyos kis hivatal talán neki is jutna. Mások is megélnék belőle; hátha ő is? Elválnék Olgától, elvinné ezt a leányt, a ki már hozzá szokott a szegénységhez, élnének elfelejtve, összehuzódva.

De visszariad ettől a gondolattól s hideg borzongás fut át hátán. Hát aztán boldogság volna ez? A napról-napra való nyomoruság egy beteges, megcsunyult nővel, a ki iránt csak szánalmat érez, aztán a multak mardosó emléke, mindaz, a mit soha elfelejteni nem lehet.

Egész testében fázik, be egészen szíve közepéig. Olyan erőtlen és eltompult lett. Bezzeg hajdan milyen hidegeket kiállt egész nap hóban, fagyban, vadászatokon. Hátha még egyszer próbálná? Ha visszatérne Ugaros-Karádra?

A régi dacz újra emelkedik lelkében, de rögtön le is hanyatlik. Olyan életet éljen, mint Aba Géza vagy Tinódy Zsiga? élősködjék a rokonok kegyelem-kenyerén? Hisz Bokor Gyuri is élősködik köztük, a ki bankócsinálásért volt bezárva, nem rugják ki, nem taszítják ki. De Tihanyi Dezső nem élhet a mardosó szégyennel a lelkében.

Este hét órakor hiába várta őt Elemér. Nyolcz óra is elmúlt, Tihanyi Dezső még sem jött. Kilencz órakor már nem győzte tovább várni Elemér, nyugtalan lett s elindult, hogy fölkeresi Dezsőt otthon.

A ház előtt nagy tolongás volt, alig tudott bejutni a kapun. A lépcsőn is embereket látott, hogy jönnek-mennek. Az első emeleten egy rendőr megállította:

- Hová tetszik?

- Tihanyi Dezső urhoz, - válaszolt Elemér.

- Nem szabad, kérem, - tolta vissza a rendőr.

- Miért? - csodálkozott Elemér.

- Mert a kapitány ur nem engedi. De tessék egy kicsit várni, mindjárt kijönnek a szobából az urak.

- Elfogták Tihanyit? - kérdezte rémulten Elemér.

- Agyonlőtte magát.

VII.

Hogyan végződött a Buksy Gida ur pénzügyi művelete.

Az orfeumban aratott diadal után, melyet természetesen még nagy áldomásívás követett, későn kelt föl Buksy Gida ur; de oly későn nem kelhetett, hogy egy pár jogász-fiu a familiából, a kiknek tudvalevőleg semmi dolguk, ne várt volna rá a »Pannonia« kávéházában. Ott aztán megállapítottatott a mai napi mulatságok sorrendje.

- Még is csak nagyszerű vig élet ez a budapesti - gondolta magában elégedetten a derék uri ember.

S nagyon óhajtotta, hogy bárcsak minél hosszabb idő kellene annak a pénzügyi műveletnek lebonyolításához, mely őt ide vezette.

No, ha csak ez kellett neki, hát ebben az óhajtásában minden kitelhető módon segítségére jöttek a szenzálok. Ötödik nap is csak ott állott a dolog, a hol első nap állt, egy lépést sem haladott tovább, csak a személyek változtak, a kikkel Buksy Gida urnak tárgyalni kellett.

A legelső, a ki nála megjelent s a ki majd egy óra hosszáig értekezett vele, miután figyelmesen megtekintette a telekkönyvi kivonatot, a becslési ívet és egyéb okiratokat, tudtára adta Buksy Gida urnak, hogy minden rendben van s délután majd elhozza egyik barátját, a ki az üzletet megköti. A mi a saját fáradozását illeti ez ügyben, annak a díjazását egészen a nagyságos ur belátására bizza.

Buksy Gida ur sokáig habozott, vajjon mennyit adjon ennek az embernek? Tíz forintot? Huszat? Huszonötöt? De oly elegáns öltözetű ur volt, olyan nagy arany lánczot hordott, ujjai tele voltak gyémántos gyűrűkkel, hogy Buksy Gida ur csak pironkodva mert neki a markába nyomni harmincz forintot, azon aggódva, vajjon nem fogja-e keveselni ez az elegáns ur?

De bár nagyon fitymáló arczczal dugta zsebre a három darab tízforintosat, a gavallér szenzál egy szóval sem követelt többet s délután elhozta magával a barátját, ki majd az üzletet megcsinálja. Ez is gyémánt-gyűrűs, aranylánczos gavallér volt s teljes bizalmat költhetett a felekben, mert saját fogatán jött.

Egy kis bökkenő volt azonban a dologban. Ez az ur sem volt még az igazi, hanem ennek a barátja az, a kit majd holnap hoz magával, természetesen előbb megkapván a saját fáradozásának a díját.

De ez már nem elégedett meg harmincz forinttal, mert olyan nagy üzlettől, a melyet ő szerez a nagyságos urnak, méltányosabb díjazást vár. S tekintve, hogy neki fogatot is kell tartania, nem is mondható soknak az a száz forint, a mit Buksy Gida ur szorongva kiszurt. Mert sehogysem tudott megbarátkozni ezzel a budapesti szokással, otthon Ugaros-Karádon, ha két forintot adott a sárgafogu Izsáknak, hát még kezét is csókolt érte.

No de a 4 és $\frac{3}{4}$ %-os pénzből telik, abból költhet az ember uriasan. Költ is. Ha így halad, a nyolczszáz forintnak nagyon hamar vége lesz.

Ez azonban ne ejtsen senkit aggódásba, mert a pénz el nem vesz, hanem a gavallér szenzálok kezéből csakhamar tovább vándorol vendéglősök, kávéások, virágkereskedők, divatárusnók és ékszerészek s még sok egyéb üzletág képviselőinek kezeibe, hol a gavallér szenzálok költeznek és bevásárolnak maguk és hölgyeik számára.

Igy gyarapodik a főváros abból, mit a vidék ide hoz. Mert azt a nevezetes hirdetést a $\frac{4}{3}$ perczentes pénzről nemcsak Ugaros-Karádon olvasták, hanem az ország minden részében s nincs olyan bolond hirdetés a világon, a mivel lépre ne lehetne csalni egy pár hiszékeny embert. Hát még ha ilyen olcsó pénzt kínálnak az embernek?

S ugyanakkor, midőn Buksy Gida ur Budapestre érkezett, megérkeztek oda más födbirtokosok is, az ország különböző részeiből s az ügynök urak egész nap lótnak-futnak s kocsikáznak számozatlan fiákereiken, hogy a közszükségletnek képesek legyenek megfelelni, a Pannoniából a Hungáriába, a Hungáriából a Nemzeti Szállodába és így tovább, mert mindenütt vannak földbirtokosok, kik telekkönyvi kivonatokkal, becselő-ivekkel s több vagy kevesebb százsbankóval följöttek, hogy valamennyien részesüljenek a 4 és $\frac{3}{4}$ %-os kölcsön jótékonyágában.

Az ügynökök alig győzik a sok látogatást. Mindenütt bemutatják barátaikat, ezek megint az ő barátjaikat s mindenütt felszedik a honoráriumot, a mi természetesen a kötendő ügylet minőségéhez s a jámbor vidéki uraság hiszékenységeinek mértékéhez képest, különböző. Végre azonban több rendbeli díjak kifizetése után, az ügynök jóbarátjának a barátja elhozza az igazit, a ki majd valami külföldi bankkal létre fogja hozni az üzletet.

- De mennyi időbe kerül az? - kérdezi Buksy Gida ur, a kinek már nagyon megapadt a tárczája.

Biztosítást nyer, hogy nagyon rövid idő alatt kész az üzlet s megkapja a pénzt, bizonyos előlegek azonban szükségesek, a miket Buksy Gida ur természetesen kifizet. Aztán aláíratnak vele mindenféle irományokat, melyeket csak félig-meddig ért, de melyekre restelli bevallani, hogy nem érti.

De mindegy, 4 és $\frac{3}{4}$ százalékos kölcsönért sok mindenfélét alá lehet irni, azt is, hogy az ügynök ur a kölcsön kieszközléséért öt százalékot kap.

Másnap korán reggel bekopogtat aztán egy nemkevesebbé elegáns és gyémántos gyűrűvel ellátott uri ember, a ki arról értesült, hogy a nagyságos urnak pénz kellene. Ő tudna 4 és $\frac{1}{4}$ perczentes pénzt ajánlani. A 4 és $\frac{1}{4}$ perczentben már benne van a törlesztés is.

- Ejnye miért nem jött előbb? - kiáltott föl Buksy Gida ur.

A szenzál megmagyarázta Buksy Gida urnak, hogy még most sem késő. Ne hagyja a nagyságos ur, hogy kifoszsza. Gondolja meg jól. Az a fél perczent harmincz év alatt, ha a kamatok kamatját is hozzávesszük, óriási összegre nő.

S czeruzával a kezében egy darab papiroson kiszámítja azt a rengeteg veszteséget, melyet harmincz év alatt szenvedne Buksy Gida ur, ha négy és háromnegyed perczentre venné föl a törlesztési kölcsönt.

Buksy Gida ur egészen elrémül attól a tömérdék számtól, de mit csináljon?

- Vegye vissza a nagyságos ur attól az embertől a megbízást, - tanácsolja az uj ügynök.

Buksy Gida ur követi is a tanácsot; de sok lótás-futásba kerül, mig megtalálják az előbbi megbizottat. Akkor aztán elkezdődik a parlamentirozás. A megbizott férfinak nem akarja visszaadni megbizását, vagy tessék neki kifizetni a díját; öt százalékot harminczezer forint után, összesen ezerötszáz forintot. Birósággal fenyegetőzik. Még a nagyságos ur lovagiasságára is hivatkozik, mert nem illik szegény ügynökkel így bánni, a ki hiven és becsületesen szolgálta a nagyságos urat. Még a lapok nyílt-terét is emlegette, kiírja a nagyságos urat.

Buksy Gida megjed:

- De hát ne lármázzon úgy, áthallatszik a szomszédba, - csitította a becsületében megsértett hű ügynököt.

Hanem az annál jobban lármázott. Ő nem bánja, ha meghallják is. Neki igazsága van. Hadd hallja az egész világ.

Végre megegyeztek ötszáz forintban. Az ügynök nagylelkűen lemondott követelésének többi részéről, lássa a nagyságos ur, hogy ő benne is van gavallérság.

De mikor a fizetésre került volna a sor, Buksy Gida ur nem tudott fizetni, csak kötelevénnyel akarta volna kielégíteni az ügynököt.

- Kérem, az nem járja, - szólt ez az uri ember méltatlankodva. - Én elengedek ezer forintot s a nagyságos ur még sem fizet?

Ezen a nehézségen is átestek azonban. Az ügynök annyira ment az engedékenységen, hogy végre megígérte, hogy hoz egy embert, a ki váltók eszkomptálásával foglalkozik. A nagyságos ur majd kiállít egy váltót, s beszélni tetszik azzal az emberrel.

Buksy Gida ur beszélt is vele még azon nap, de abból a beszélgetésből vajmi kevés vigasztalást merített. Mindössze annyit tudott meg, hogy a pénz nagyon drága, de Schwarz ur igyekezni fog. Egyébként ő maga nem eszkomptál váltókat, ő csak közvetít s reméli, hogy a nagyságos ur illő jutalomban fogja részesíteni fáradozását.

A váltót hatszáz forintról állították ki, mert ilyen pénzsűk világban három hónapra száz forint kamat nem is sok. Schwarz ur ismer előkelő uri embereket, mágnásokat, katonatiszteket, a kik ezer forintot is aláírnak néha, hogy ötszázat kapjanak.

Schwarz ur nagy buzgalommal járt el küldetésében. Naponként háromszor is eljött a Pannoniába, fájdalom, mindig azzal a hírrel, hogy még nem sikerült a váltót elhelyezni, de van még egy ur, a kivel beszélni fog s reméli, hogy az eszkomptálja.

Valahányszor eljött a Pannoniába jelentést tenni, mindig volt hátra még egy ur, a kivel beszélni fog. Majd Bécsből várta az illetőt, majd Temesvárról vagy Aradról. Így tartott ez a huzavona három napig.

Annyi fehér kávé, kapuczinert és feketét még soha életében nem ivott Buksy Gida, sem annyi ujságot nem olvasott, mint ez alkalommal; mert az ügynökök rendesen a kávéházban szerettek találkozót adni.

A mint így ült ott egy izben Buksy Gida és forgatta az ujságokat, egyszerre ismerős névre akadtak szemei. Szenzációs öngyilkosság,... Tihanyi Dezső.... Kiejtette a lapot kezéből és elsápadt. Hanem aztán reszketve újra kezébe vette és végig olvasta. Az öngyilkosság oka ismeretlen. Csak egy levelet hagyott hátra jóbarátjához Kókay Elemér ugaros-karádi földbirtokoshoz czimezve. De mint a lap külön tudósítója, ki meginterviewolta Kókay Elemér urat a Nemzeti Szállodában, biztosan állíthatja, a Kókay Elemérhez intézett levél sem tartalmaz fölvilágosítást az öngyilkosság oka felől.

Mélyen megrendülve tette le a lapot Buksy Gida s kalapja és téli kabátja után nyult. A kik tegnap látták e piros-pozsgás, jókedvtől és erőtől duzzadó férfit, azok nem ismertek reá ma, a mint lehajtott fejjel, megrogygyant inakkal kifelé botorkált a kávéházból.

Schwarz ur elejébe ugrott s el akarta mondani jelentését a hatszáz forintos váltó sorsának legujabb stádiumáról. Addig ne méltóztassék elmenni.

De Buksy Gida bágyadtan intett a kezével:

- Majd holnap.

Nem birt ma semmi egyébbe gondolni, csak arra a szegény Tihanyi Dezsőre. Ki hitte volna? Kegyetlenül pusztít a halál az ugaros-karádi közbirtokosság sorai közt. Fogynak, egyre fogynak. Eddig csak az öregek, most már a fiatalok is.

Mindenütt a halál lehelletét érzi maga körül ma ez az erős ember, a ki csupa élet, csupa egészség. Mindenfelé azt a félelmetes kaszást látja, a ki elől nincs menekülés. Szorongó, aggódó félelem fogja el s fölbred benne a honvágy. Csak már otthon volna. Felesége, leánya forog az eszében, úgy szeretne már köztük lenni.

A főváros elveszti varázsát. Nem kíván már tovább mulatni. A kiterített halott sápadt képe kísértgeti. Még ebédelni sem tud jóízűen; mindig maga előtt látja a halott arcát, kendővel felkötve, mely eltakarja halántékán a lyukat, hol a golyó behatolt s honnan egy pár csepp vér szivárog ki még most is a kendő alól. Haja a jobb oldalán véres és összezsapzott s szakálából sem bírták egészen kimosni a vért. Megüvegesedett szemei nincsenek lezárva, hanem mereven tekintenek a nézőre.

Buksy Gida sajnálja, hogy elment megnézni a holtat; de hát rokoni kötelesség. Ugy érzi, mintha nagy felelősség nyugodni most az ő vállain is. Tanácskozik Elemérrel, utasításokat ad a ravatal mellett a két személyből álló diszörségnek, elrendeli, hogy a Tihanyi czimert azonnal festessék meg, a mi a gyászpompához elkerülhetetlen szükséges. Megkérdezi, hogy a boldogult nem hagyott-e hátra valami rendelkezést a temetésére nézve?

Elemér az Olga megérkezését várja. Ő fogja majd meghatározni, hogy itt történjék-e a temetés vagy haza szállítsák a holttestet Ugaros-Karádra? Buksy Gida azt kívánja, hogy szállítsák haza. Elég már, hogy Gáspár bátyánk itt nyugszik idegen földben s Pali, Józsi, Kari is itt fognak pihenni, mert a közbirtokosság nem ad össze annyi pénzt, hogy ezeknek a szegény számtiszteknek haza szállíttassa a holttesteit; Dezsőt azonban nem szabad itt hagyni, hadd adja meg neki otthon az egész rokonság a végtiszteletet.

A temetésre leutazott Buksy Gida maga is, másnap azonban már visszatért a fővárosba, miután előbb háromszáz forintot kicsikart még Háj Fülöptől. A nagy hitelműveletre bizonyosan szükséges lesz még holmi előleges kiadás. A fent levő Buksy, Kókay, Tihanyi rokonság sem marad el tőle, az is bizonyos és sem a színház, sem az orfeum, sem a vacsora nem lesz olcsóbb, az is bizonyos.

Mikor megérkezett, Schwarz ur mindjárt sietett jelentést tenni nála eddigi lépéseinek eredményéről. A buzgó ember fáradozása sikertelen maradt. Ha azonban megengedi a nagyságos ur, be fogja mutatni egy barátját, Weisz urat, a kinek nagy összeköttetéseinél fogva bizonyára sikerül a váltót- elhelyezni. Veisz ur azonban ötven forint proviziót köt ki magának. A mi Schwarz urat illeti, ő megelégszik azzal, a mivel a nagyságos ur belátása szerint jutalmazni méltóztatik az ő négy napi ernyedetlen fáradozását.

Buksy Gida szeretné kidobni az ajtón Schwarz urat is, meg Weisz urat is, meg az egész zsaroló, rabló hadat; de nem teheti, mert a legelső ügynök folyvást a nyakára jár s követeli a maga ötszáz forintját. Így hát kénytelen nyájas arcot mutatni, elfogadni Weisz urat, megígérni az ötven forintos proviziót és Schwarz urat is biztosítani, hogy róla sem fog megfélemlkezni.

A szenzálok tudják, hogy a hurt nem szabad a megpattanásig feszíteni, nem feszítik hát tovább. Weisz ur sikeresen jár el megbízatásában s a 600 forintos váltóért hoz 480 forintot. Abból aztán még lehuzza a maga ötven forintját s átad Buksy Gida urnak 430-at.

- De hiszen ez szörnyűség! - fakad ki Gida ur.

- Kérem, nem muszáj fölvenni, - viszonozza Weisz ur szárazon.

De Buksy Gida ur tudja, hogy muszáj. Átveszi hát a négyszázharmincz forintot. Abból még harminczat Schwarz urnak ad, ki azonban nem elégszik meg vele, mert négy egész napi fáradság után többet érdemelt volna s tulajdonkép a pénz beszerzését mégis neki köszönhetni, mert hiszen Weisz urat is ő hozta.

A zugolódásra aztán Buksy Gida ur oda lökött neki még egy tiz forintos bankót, mire Schwarz ur is, Weisz ur is ajánlották magukat, méltóztassék parancsolni velök máskor is.

- Parancsol veletek az ördög, - mormogott Buksy Gida ur.

Igaz, hogy a 390 forintot még 110-zel kell kell kipótolnia, de legalább lerázza magáról az első ügynököt, a ki mint a kullancs belekapaszkodott. A 4 és $\frac{1}{4}$ perczentes törlesztési kölcsönből kitelik ez a veszteség is, olyan fényes üzlet az.

Csak egy dolog kezdi aggasztani az ugaros-karádi földesurat. Az ügynök, a ki ezt a 4 és $\frac{1}{4}$ perczentes pénzt kínálta, nem mutatkozik. Nap-nap után mulik s az ügynök nem jön.

Nagy gondatlanság volt, hogy a lakását meg nem kérdezte - teszi most magának a szemrehányást Gida ur. De már azon segíteni nem lehet. Kérdezősködik fütől-fától, a fogadóban, a kávéházban, senki sem tud neki felvilágosítást adni, senki sem ismeri Goldstein Albert urat.

- Valami svihák lesz, valami csalo - fejezi ki véleményét a főpinczér, a kitől már nem egy földbirtokos kérdezősködött erről meg arról az ismeretlen nevű ügynökről.

- Ej dehogy - válaszolt Buksy Gida ur; - ennek olyan becsületes képe volt s nem is kért előleget.

- Az meglehet, kérem, - viszonzá arra a főpinczér, - de azért bizonyosan benne lesz a bandában. Olyanokra is szükségük van, a kiknek a képök becsületes és a kik nem kérnek előleget. Ez kérem, egész szervezett rabló társaság. Most is itt van két földesur Gömörből, meg egy Vasvár-megyéből, a kiket olcsó kölcsönszerzés ürügye alatt teljesen kifosztottak s most nem tudnak elutazni, míg hazulról nem kapnak pénzt.

Buksy Gida ur fejét csóválta. De még most sem hihette, hogy ez az ügynök a 4 és egynegyed perczentes pénzzel rá akarta volna szedni őt. Ugyan miért akarta volna?

A két gömöri földesur, a kikkel együtt ebédelt, fölvilágosította aztán, hogy miért. Azért, hogy az első gazember megkapja a maga ötszáz, hatszáz, vagy ezer forintját.

Buksy Gida felbőszült:

- Föl kell jelenteni ezeket a zshiványokat.

- Megtették már mások, - viszonzá az egyik gömöri ur; - de mit ér? Okos gazemberek ezek, nem követnek el semmi olyast, a mit a törvény büntethetne. Legjobb, ha hallgatunk és szépen haza megyünk, hogy ráadásul még ki ne nevessenek.

VIII. Az özvegy-fátyol.

Tihanyi Dezső kint fekszik immár az ugaros-karádi kis temetőben s el vannak vele temetve nagyravágyása és kevélysége, hibái és bűnei, erkölcsi botlása és szégyene, minden el van temetve s neve tisztán marad itt fent a jóbarátok és rokonok közt, kik sokáig fogják emlegetni, milyen gavallér volt, milyen délczeg lovas, milyen kitűnő vadász és jó czimbora.

Csak az életének korábbi szakára emlékeznek vissza, mikor még itt lakott Ugaros-Karádon s azt hiszik, most is élne, ha innen el nem ment volna.

Hogy miért lőtte magát agyon, annak magyarázatát megtalálják zilált anyagi viszonyaiban. A budapesti lapok sem fessegették tovább az öngyilkosság okát, miután »saját külön tudósítóik« hiába interviewolták meg a nemzeti kaszinó különböző tagjait, a kik semmit sem tudtak mondani s e szerint a tudósító uraknak saját külön fantáziájukból kellett kiegészíteni a véres dráma ama lélektani motivumait, melyeket az olvasó elvár a hivatása magaslatán álló modern hirlaptól.

De a mi kitelt a tudósító urak saját külön fantáziájától, az nagyon csekélység. Egy-egy elburkolt czélzás, melyet az író sem értett, mikor leírta, az olvasó sem érti, mikor olvassa. Csak Ugaros-Karádon boszankodnak rajta: mit akar az a lap?

Miért emlegeti, hogy halála előtt való este az orfeumban látták Tihanyit? Hogy egy fiatal hölgy iránt érdeklődött, a ki akkor lépett föl először, de a kit a közönség nagyon kedvezőtlenül fogadott?

- Szamárság, - határozzák el egyhangulag az ugaros-karádi kaszinóban. - Olyan ember, mint Dezső, nem lövi magát agyon holmi orfeumi hölgyekért.

De a gyanakodásnak valami kis magva mégis elhull az emberek lelkébe, mert egy koszorú érkezett Budapestről a Tihanyi Dezső koporsójára, minden fölírás nélkül és senki sem tudja, hogy ki küldte.

Olgának azonban nem került szemei elé sem az a koszorú, sem az a hirlapi czikk, sem egyéb, a mit mind gondosan elrejtett előle Elemér. Soha semmit meg nem tud a nő az elhunyt férj viselt dolgairól, soha semmit a hamis váltókról. Csak annyit tud, hogy Dezső sok adósságot hagyott hátra; de az özvegy elrendeli, hogy mind ki kell fizetni, akár vállalt kezességet a férjéért, akár nem.

Az ügyvéd kötelességének tartja figyelmeztetni:

- Nagyságos asszonyom, az egész birtok rámehet.
- Ám menjen, - felelt a nő szilárd elhatározással.

Elemér is közbe avatkozik:

- A törvény nem kívánja, Olga, hogy mindenét fölálldozza, sem a kegyelet, sem a méltányosság.

De Elemértől még kevésbé kívánhatja akár a törvény, akár a kegyelet, vagy a méltányosság, hogy ő is áldozatul hozza vagyonát s titokban összevásárolja Tihanyi Dezső hamis váltóit, melyeket aztán eléget.

Még egyebet is cselekszik titokban. Egyezséget köt azokkal a hitelezőkkel, kik foglalást intéztetnek az özvegy Tihanyiné házára vagy butoraira. Azoknak ő köti le magát, hogy követeleéseiket nagyobb vagy kisebb részletekben, ekkor meg ekkor kifizeti, váltókat ad nekik s betábláztatni engedi birtokára, ha elállnak a foglalástól.

A ház tehát és a butorok érintetlen maradnak. Nyugodtan lakhatik ott a szép, szomoru özvegy asszony, ki itt élte át házas életének első, ha nem is boldog, de csendes, nyugalmas szakát.

Most, midőn újra látta e szobákat, föléledt emlékezetében az az idő. Néha úgy rémlik neki, mikor egy-egy ajtó megnyílik, mintha férje lépne be azon. Nem szereti és most mégis úgy érzi, mintha fájna a szíve utána. Ki tudja, bekövetkezett volna-e az a gyászos katasztrófa, ha ő gyöngédebb, szeretőbb hitvese lett volna férjének?

Örökké szemrehányást fog tenni magának, hogy hidegségével válaszfalat emelt maga és férje közt. A szeretet talán visszatartotta volna a büszke, daczos férfit, hogy örült költekezésben ne keressen kárpótlást azért, a mit otthon föl nem talált, a családi boldogságért.

De már semmi bánat, semmi köny föl nem támasztja a sirban alvót s a szegény fiatal özvegy asszony hiába epeszti magát vádakkal, melyek talán nem is igazak, vagy csak félig igazak.

Egész Ugaros-Karádon azt hiszik azonban, hogy nem sokáig fog epekedni s nem sokáig fogja hordani az özvegyi fátolt, mert világos, hogy Kókay Elemér szerelmes belé. S Ugaros-Karádon a közvélemény mindig pártfogásába veszi a szerelmeseket. Még Miczi néni is, a ki legengesztelhetetlenebb ellensége volt Elemérnek, kijelenti, hogy ez a házasság teljesen meg fog felelni mindnyájok óhajlásának, mindnyájan igyekezni fognak, hogy az minél előbb megtörténjék, s mindnyájan örülnek, hogy Olga itt marad köztük.

Szegény Olga, most már közszeretet- és közsajnálkozás tárgya lett, mióta tudják, hogy a gazdagságnak vége, s egymás után dobra kerül minden darab föld és nem marad semmi, csak az a ház, negyven holdnyi földdel és kerttel, a hol éppen elég gyümölcs és zöldség terem arra, hogy az ember éhen ne haljon.

S még az a ház és az a negyven hold sem maradt volna, ha Elemér nem lótot-futott, alku-dozott, egyezkedett volna, s ha az adósságok egy részét magára nem vállalja, a miről azonban sem Olga, sem más, meg nem tud soha semmit.

Csak azt látják, hogy mennyit jár-kei ez a máskor oly csendes vérü, lusta ember. Mintha egészen kicserélték volna, oly lázasan tevékeny lett egyszerre.

- Lám, lám, - csóválták fejeiket az ugaros-karádi urak, mikor látták, hogy megint kocsiján ül s Vámosra hajtát.

Néha egyik-másik jó tanácscsal szolgált neki:

- Ne fizessétek ki azt a sok bitang uzsorást.

Elemér szomoru mosolylyal vont vállat. Olga azt kívánja, hogy mindenkit kifizessenek.

S ha meg kell vallani az igazat, bár ellene nyilatkozott, titokban ő maga is azt kívánta s teljesen meg volt elégedve az Olga elhatározásával. Ne maradjon semmi folt annak a szerencsétlen Dezsőnek az emlékezetén.

Néhány hónapba bele telt, mig ezek az ügyek mind bevégeződtek. Akkor Elemér még egyszer elővette íróasztalának elzárt fiókjából a levelet, melyet halála előtt irt hozzá Tihanyi Dezső.

Eloivasta azokat a sorokat, melyekben őszinte vallomást tett neki, a hogy cselekedni kell annak, ki az utolsó utra készül.

- Miért titkoljam el előtted, hogy Olga szeret téged s hogy árulást követtem el ellened, midőn lemondásra birtalak, mert már akkor is sejtettem, hogy téged szeret? Tőled nem érdemeltem volna gyűlöletnél és megvetésnél egyebet s te barátsággal és hűséggel fizetsz. És most érzem, hogy ha semmi aljasságot sem követtem volna el, a mi miatt nem élhetek tovább, még akkor is meg kellene halnom, hogy utatokban ne álljak tovább.

Elemér összehajtotta a levelet s újra visszatette az elzárt fiókba, mialatt egy könnycseppet törült ki szeméből. Aztán a holtról visszatért gondolata az előre.

- Vajjon igazán szeret-e?

Elindult, hogy megkérdezze Olgától; de a fele utjáról visszaindult. Még korán volna, még gyöngédtelenség volna, mikor még alig mult el néhány hónapi gyász.

És a következő hónapokban még gyakran elindult így és visszatért így a fele utjáról, mert még mindig azt hitte, hogy korán lesz, még várnia kell.

Nem tudta elhatározni magát. Egyik hang szívében nógatta, a másik visszatartotta: várj, ne félj, hisz úgy is a tied lesz, úgy is téged szeret.

Egyszer aztán egészen váratlanul, minden előkészület nélkül, minden ünnepélyesség nélkül s a nélkül, hogy fontolgathatta volna, vajjon elérkezett-e már az ideje, kitört belőle az eddig elfojtott szó.

Egy nyári délután volt, midőn Elemér elhozta a szerződést, melyet a megmaradt negyven holdra kötött Grósz Simonnal, ki azt évenkénti négyszáz forintért bérbe vette.

- Mily jó maga, Elemér, hogy gondoskodik rólam - szólt Olga s meghatottan szorította meg a fiatal ember kezét.

Az nem felelt, csak hallgatott, de kezéből nem bocsátotta el a nőnek kezét. Látszott, hogy szólni akar; de mintha habozott volna, mintha gondolkozott volna, hogy mit mondjon. Végre sem szólt semmit, csak lehajolt és megcsókolta a nőnek kezét és aztán újra megcsókolta.

Olga mélyen elpirult. A fiatal ember is elpirult. A nő most vissza akarta vonni kezét, de az ifju nem eresztette.

- Ezt a kezét, Olga, meg akarom tartani örökre; - szólt a fölindulástól reszkető hangon.

- Hallgasson, - viszonzá a nő s az ő hangja is reszketett; - az nem lehet, soha sem lehet.

Mély megdöbbenés tükröződött a fiatal ember arcán, mely most sápadttá vált a pirosság után.

- Miért? - dadogta csaknem öntudatlan, annyira megzavarodott s elbocsátotta a nőnek kezét.

A legnagyobb zavar és fölindulás uralkodott Olgán is.

- Miért? Istenem! ne kérdezze, hogy miért? Ha mondom, hogy lehetetlen.

- Hát nem szeret? - szólt az ifju csüggedten.

Olga elfordította fejét:

- Ne faggasson. Kérem, esdeklek önnek, ne kérdezzen többet.

S kinosan összekulcsolta kezeit és egész alakja mintegy meggörnyedt a fájdalom sulya alatt, melyet neki, a mint látszott, ez a jelenet okoz.

Elemér hallgatott. Vajjon merészelje még tovább faggatni Olgát? Nem kell-e elnémulnia annak a szenvedő szép arcznak láttára? S mit mondhatna még arra a végzetesen ismétlődő feleletre, hogy: lehetetlen?

De nem birta elhinni, hogy ez Olgának utolsó felelete. Nem birta megérteni, mit jelentsen az a szó, hogy: lehetetlen? Hát csalódás volt, a mit eddig hitt? Csalódás volt, a mit halála előtt utolsó órában irt Dezső? Hát az az érzés, mely az ő szívét elárasztotta, nem talált viszonzásra az Olga szívében? Hát nem szerelem, csak barátság volt az, a minek ő ezer jelét képzelte, hogy látja mindenben, az Olga nyájas arczában, szavaiban, hangjában, ragyogó szép szemében, mindazon apró nyilatkozatokban, melyek oly gyönyörrel töltötték be az ő szívét? Hát ebből semmi sem igaz? Üres képzelődés mind, kezének remegéséig, arcának pirulásáig, mind, mind csak üres képzelődés?

Vagy van valami titok, mely útjába áll boldogságának? Valami rejtélyes hatalom, mely szétszakítja szíveiket s nem engedi egyesülni? A halott emlékezete? Az özvegyi fátyol? Valami ígéret? Valami fogadás?

Mi lehet az? Meg kell tudnia. Szemébe kell tekintenie annak a rejtélyes hatalomnak.

Hát gyáván engedje, hogy egy ismeretlen akadályon törjön meg kettejük életének boldogsága? Reszketve szólt:

- Olga, ha szeret engem, ha szeretett valaha, ha szívében van egy kis irgalom irántam, mi kényszerítheti, hogy ily kegyetlenül elutasítson? Vagy ha nem szeret, miért nem mondja ki azt nyíltan, becsületesen, a milyen nyíltan, becsületesen szeretem én?

A fiatal asszony nem felelt, csak összekulcsolt kezeit tördelte s a fájdalmas vonások szép, büszke arczán jelezték, hogy mennyit szenved.

- Miért nem szól, Olga? - könyörgött az ifju. - Miért nem szól?

A fiatal nő összeszedte erejét s arcza nyugodtabb lett és hangja, csöndes, komoly:

- Egyebet nem mondhatok, mint a mit mondtam, Elemér. Volt idő, mikor nem kellett volna észrevétlen hagynom az ön szerelmét; de az már elmúlt. Akkor lett volna ideje, hogy meghallgassam önt. Akkor, igen Elemér, akkor talán mind a ketten boldogok lehettünk volna.

- Édes, oh, édes! - kiáltott föl Elemér, megragadva az Olga kezét; - miért ne lehetnénk boldogok most is?

- Ne kívánja tőlem a magyarázatokat, mert azok megszegyenítnék, - felelt a nő s arczára visszatért a büszkeség szokott kinyomata. - Én örökké hálás leszek azért, Elemér, hogy érdekesnek tartott, hogy nejjél válaszszon engem; de ez a házasság köztünk lehetetlen. Önnek mást kell keresnie, mást, a ki önt igazán boldoggá teszi.

- Többet nem mondhat, Olga? - szólt Elemér leverten s elbocsátotta a nőnek kezét.

- Nem mondhatok, - viszonzá a nő halkán, alig hallhatóan.

Büszkesége föntartotta egész addig, míg Elemér eltávozott. Csak akkor roskadt le térdeire s könyvtől ázott arczát egy székre lehajtva, keservesen zokogott.

IX. Házasság mindenfelé.

A levegő ez időben Ugaros-Karádon telve volt házassági hírekkel. Minden háznál, a hol csak uzsonnára összejöttek a nők, erről folyt a beszélgetés. Annyi findzsa tejsűrűs kávé, annyi befőtt és annyi vajas pogácsa régen nem fogyott el. S régóta nem hizelegtek annyit egymásnak és régóta nem beszéltek egymásról annyi rosszat, mint ebben az időben.

Néha egész társaságban nyíltan megvitatták a készülőfélben lévő házasságokat, néha csak suttogva beszélgettek róla, ha érdekelt felek is voltak jelen. A rokonszenv és ellenszenv hol ide, hol oda hajlik, ma lerángatják, a kit tegnap megdicsértek; de azért mégis több a szeretet, mint a gonoszkodás.

Olgától nem sajnálják Elemért. Szegény Olga, az megérdemli, hogy külön férjet kapjon, mint az első volt, ki elprédálta mindenét. Jól fog esni most szegénykének, ha lesz, a ki gondoskodik róla.

Senki sem kételkedik abban, hogy ez a házasság meg fog történni. Talán még azt sem várják be, hogy a gyászesztendő leteljék.

A másik házasság - a Dankó Árpádé - már nem megy ily könnyen, annak akadályai vannak. Előbb a válópórt kell bevégezni s az sokáig eltart, minthogy az a kis menyecske, a ki megszökött innen az urától, most már szeretne visszajönni.

Mert keserves állapot az, mikor olyan gyöngéd lelkű hölgy hiába csavarogja be a bárójával Bécsset, Párist, Olaszországot, báróné még sem lesz belőle s hiába adja össze magát a vén aksztófárávaló Pelikán Tiborral, a ki minden kezdő művésznőnek pártfogója, még sem bir semmire haladni a művészi pályán sem. És most otthon kell hallgatnia a papa és a mama szemrehányását, a mi naponként reggeltől estig eltart. Nem akarják semmi társaságba vinni, sem a színházba, s otthon kell ülnie szüntelen és hallgatni, hogy milyen szégyent hozott a szüleire.

Ez igazán türehetetlen, s nem csoda, hogy a kis menyecske visszasóvárog az ő kedves férjéhez, a ki még sem olyan kiállhatatlan, mint a papa meg a mama. Az nem zsörtölődik, morgolódik szüntelen s nyájas lesz újra, ha kissé megcziróztatják. Rászánja magát s ír a muczinak egy levelet, olyan kedves levelet, hogy arra a muczi, a milyen lágyszívű ember, talán rögtön vasutra ül s ott terem az ő kis galambjánál.

De a kis galamb várhat. Dankó Árpád ott marad Ugaros-Karádon s a finom írásu illatos, kedves kis levélkét fidibusznak használja, hogy rágyujtsa a csibukjára.

Nincs többé hatalma fölötte a kis galambnak, más galambja van már neki, jól megtermett, piros, barna, jókedvű falusi leány, a kinek nincsenek szeszélyei. Olyan leány, a milyen ennek az egyenes lelkű, becsületes embernek kell.

Régóta nem siránkozik már Dankó Árpád eltűnt felesége után. Lassanként megvigasztalódott. A második hónap vége felé már nem kellett biztatni, hogy:

- Igyál, pajtás.

Jó kedve kerekedett bor nélkül is, ha cigány jött, megtánczoltatta a lányokat, egymásután valamennyit. De legszivesebben tánczolt mégis a Buksy Gidáék Vilmájával meg a Tihanyi Ábrisék Erzsikéjével.

Az egyik olyan gyönyörű, gömbölyű volt, mint a piros alma, a másik meg könnyű mint a pehely. S a leányok, a kikkel tánczolt és az anyák, a kiknek kezét csókolt, mind egyértelműen azt mondják:

- Nagyon derék ember, nagyon kedves ember.

De mit ér az, hogy derék ember, kedves ember? Arra még nem volt eset, hogy egy patikus beházasodhatott volna az ugaros-karádi familiákba. Ez a közbirtokosság mint egy sziklasziget állt a tizenkilenczedik század uralkodó eszméinek hullámszó tengerében. Csupa demokraták laktak ugyan a szigeten, de olyan demokraták, a kik sokat tartottak arra, hogy ők kamarások is lehetnek, ha akarnak.

Ám nincs olyan sziklasziget, melyen végre rést ne mossanak a tenger habjai, s mikor oly sok az eladó leány és oly kevés a házasulandó fiatal ember Ugaros-Karádon, nem csoda, hogy aggódó anyák és gondos apák engedményeket tesznek a korszellemnek. A mit annál inkább megtehetnek, mert bebizonyul, hogy Dankó Árpád jó magyar nemes családból származik. Czimere: jobb kezében kardot, baljában levágott török fejet tartó vitéz. S ámbár ez a szelíd ember nem vagdalja ma már a török fejeket, mint ősei hajdan, hanem flastromokat és pilulákat készít a szenvedő emberiség javára, a mi nem oly nemes foglalkozás, mint a fejek vagdalása, de őseire való tekintetből, no meg a vagyonaért is elnézik neki.

Mert ez az egy ember Ugaros-Karádon, a kinek mindig van pénze s a kihez számtalanszor befordul egyik vagy másik ur:

- Pajtás, nem adhatnál vagy száz forintocskát?

És Dankó pajtás soha sem mondja azt, hogy nem adhat.

No, már ilyen derék embert csak befogadhat akárminő család.

S Tihanyi Ábrisének tanácskozik is otthon Tihanyi Ábris urral a befogadás felől, minek folytán Dankó pajtás sűrű meghívásokban részesül. Majd ebédre, majd vacsorára látják szívesen a Tihanyi Ábrisék uri házában, hol a két idősebb leány közé ültetik, mert hát először azokon szeretnének tuladni, de nem bánják, akármelyiket veszi is el a négy közül.

Csak hogy más anyák sem restek és más uri házaknál is szívesen látják a vendéget, mind ebédre, mind vacsorára. Buksy Gidáné nem tanácskozik senkivel, mert azt nem szokta, csak kommandírozni szokott s kikommandírozza Gida urat, hogy a patikust el kell hozni vacsorára.

Az asztali ezüst most is Grünbaumnál van ugyan Vámoson, de egy patikus miatt csak nem csinálnak olyan nagy komédiát, mint annak idején Kókay Elemér vagy a báró miatt, magyar vendégszereteten azonban nincs hiány most sem, s enni és inni való bőven van.

Mire a vacsora véget ért, Dankó pajtásnak már annyit kellett koczintgatni, hogy a lelkesedés alig fér meg benne s ha merné, rögtön megkérné a Vilma kezét, azt a puha, kövér, bársonyos kezecskét, melynek szorítása olyan jól esik, hogy az embernek minden csepp vére bizsereg a gyönyörűségtől.

De még többrendbeli vacsorák szükségesek, míg Dankó Árpád bátorsága odáig fejlődik, hogy ezt a vakmerő lépést megcselekszi. Csak homályosan emlékszik ugyan másnap, hogy valami affélét követett el. Ugy hiszi, ünnepélyesen megkérte a Vilma kezét szülőitől.

Nagyon csodálkozik, hogy nem dobták ki, sőt ő nagysága még mellé ültette a dívánra és nyájasan beszélt hozzá, hogy:

- Kedves Dankó, mi mindig nagyrabecsültük magát.

Már nem tudja, hogy jött el, de olyanformán rémlik neki, mintha Vilma kikisérte volna gyertyával az előszobába s ő akkor valami olyast cselekedett, a mire borzadva gondol vissza. Elfújta a gyertyát és összeecsókolta a szép leányt.

Mindez zürzavaros khaoszzá keveredik agyában. Igazán megcselekedte a gyertya elfujását és a többit? Vagy ezt már csak álmodta?

Ezen tűnődik egész délig, a mikor Buksy Gida beszél a patikába:

- Pajtás, várnak ám ebédre Vilma meg a feleségem.

Ebből sejti Dankó Árpád, hogy tegnap este csakugyan kellett valaminek történni. Ha várják, hát nem haragszanak rá. Az a csókolózási jelenet a gyertyaelfujással tán mégis csak álom volt? De hát a megkérés? Vagy azt is álmodta?

Szeretné megkérdezni Buksy Gidától, de restelli. Valami történt tegnap este, az bizonyos, csak a részletekre nem emlékszik tisztán. Valami olyanformát mondott ő nagysága:

- Édes Dankó, ez ugyan még korán van, mert hiszen a válópöre még nem végződött be, de ha a sziveik egyetértének...

És arra az a kedves, aranyos Vilma úgy billegtette a fejét, hogy: igenis, egyetértének.

A többire már nem emlékszik Dankó Árpád. De az a válópör! Az az istenverte válópör! Az igazán bosszantja az embert. Hát mikor lesz már annak vége?

S még valami kezdi nyugtalanítani a jó embert. Tegnap este, ugy emlékszik, nagyon elvetette a sulykot. Mikor Vilmát megkérte vagy mit csinált, vagyoni viszonyairól is beszélt s mintha a sátán bujt volna belé, olyanokat füllentett a nagy budapesti házáról, a tőkepénzeiről, úgy hogy azok után a dicsekvések után bizonyosan milliomosnak tartják.

Már tegnap boszankodott magára ezekért a hazugságokért. Szerette volna kitépni a nyelvét. Szeretett volna rákiáltani magára: ne hazudozzál. De a sok bor beszélt-e belőle vagy micsoda, csak folytatta tovább. Olyan furcsa dolog volt az, mintha két ember lett volna benne. Az egyik, a melyik füllent s a másik, a melyik dühös azokért a füllentésekért.

Hogy fogja már most ezt rendbe hozni? Gidának szólhatna, de az úgy sem hallgat oda s csak azon jár az esze, a mivel végre előáll:

- Pajtás, nem adhatnál vagy száz forintot?

Dankó Árpád boldog, hogy adhat.

- De otthon ne szólj, pajtás, - figyelmezteti Gida.

- Hát mit gondolsz rólam?

- Csak azért mondtam, tudod, - mentegetődzik Buksy Gida, - mert hát a feleségemnek átkozott éles szeme van s kipuhatolja a legelrejtettebb dolgokat is.

Dankó Árpád nem felelt, de titokban nem kissé szepegett, mert ha nagyon puhatolnák az ő elrejtett dolgait, meglehet, hogy találnának más hasonló eseteket is, mint ez a tegnapi. Attól fél, hogy tán Tihanyi Ábriséknál, vagy másutt beszélt már ő afféléket, a mik nyilatkozat számba mehetnek.

Mert nagy baj ez a lágy szív, meg az a sok bor, meg ez az özvegyi állapot, a mikor az ember egy szerető női szivért eped. De kapja csak meg azt, oly hűséges lesz ahhoz az egyhez, a milyen hűséges csak lehet valaki a kerek földön.

Vilma már az oszlopos tornácra nézte, hogy mikor jönnek. Buksy Gida jókedvűen integetett a leányának, de Dankó Árpád nem tudta, hogy mit csináljon, annyira megzavarta a visszaemlékezés a tegnapi nap eseményeire. Pirulva lépett be a kapun, dadogott valamit s egyre emelgette a kalapját.

A leány is elpirult. Ugy látszott, ő sincs tisztában azzal, hogyan fogadja Dankó Árpádot, vajjon hátradugja-e a kezét, vagy oda nyújtja? De mégis odanyújtotta, félig haragosan, félig mosolyogva, azzal a kedves, duzzogó arczczal, mely Dankó Árpád véleménye szerint, oly gyönyörűen illett neki.

Csak mikor már bent voltak a szobában s Buksy Gida ur, a ki már a tornácra finom pezsnyék illatát érezte, kiment bővebb tájékozást szerezni, csak akkor fenyegette meg a szép leány rózsás mutató ujjával az elbájolt gyógyszerészt, a kinek nagy kedve lett volna ismételni a tegnapi esti históriát.

- Ohó! majd ha elvált a feleségétől.

- Hát csak egyetlen-egyszer, annak a jelül, hogy nem haragszik, - esengett Dankó Árpád.

- Egyetlen-egyszer sem, - viszonzá kérlelhetlenül Vilma.

De a szemei úgy mosolyogtak és ragyogtak, hogy Dankó Árpád, ha csak egy csepp esze volt, biztos reményt meríthetett, hogy a válópör befejezése előtt is teljesülni fog az ő vágya s talán nemcsak egyetlen-egyszer.

Most azonban meg kell elégednie azzal, hogy megcsókolhatja a Vilma kövér, fehér kezecskéit, sőt abban is mértéket kell tartania; mert Vilma kijelenti, hogy:

- No most már elég lesz.

Aközben bejön a konyhából ő nagysága is és leülteti maga mellé a divánra a boldog embert.

- Ide, édes Dankó.

Nem álom tehát, hogy ő vőlegény. Ilyen kedves szép leánynak a vőlegénye s ilyen előkelő családba lép; mert hiszen, mióta Ugaros-Karádon lakik, mindig csak a Buksy, Kókay, Tihanyi nemzetség dicséretét hallja. Hires családok azok messze földön. A múlt században egy Buksy vicze-nádorságig emelkedett. Alispánok, főszolgabírák sűrűn voltak közülök. Igazán nagy szerencse egy vidéki gyógyszerésznek.

Ő nagysága ugyan példálózni kezd, hogy a patikát talán el is adhatnák. Ha nem kénytelen vele az ember, hát minek fáradjon. Most nagyon olcsón lehetne földet venni. A vámosi takarékpénztár eladja azt a háromszáz holdat az Olga birtokából, a mit a multkori árverésen megtartott. Mellette van Tihanyi Marczinak százötven holdja, azt is meg lehetne venni.

Dankó Árpád mindent helybenhagy. Hisz egyebet nem tehet. De magában szorongva gondol arra, mi történik, ha majd kisül; hogy ő nem olyan milliomos, mint a milyennek gondolják?

Szeretne őszinte vallomást tenni; de nem mer. Mit mondanának, hogy ily hazugságokkal csempészte be magát egy előkelő család bizalmába? Milyen fölháborodás törne ki ellene! Talán meg is szakítnának vele minden összeköttetést, csufosan elutasítanák és vége lenne mindennek.

Ez a félelem megmérgezi minden boldogságát, elrontja étvágyát s elveszi minden vidámságát. Olyan szótlan, szórakozott az egész ebéd alatt, szemeit lesüti a tányérjára vagy aggódalmasan függeszti menyasszonyára, úgy, hogy a nők mindjárt észreveszik, hogy valami nyomja a szívét.

Buksy Gidáné a szemével int a leányának: no Vilma? És Vilma visszaint a szemével az anyjának: nem értem. De mikor az ebédetől fölkelnek s ő nagyságának sürgős dolga akad kint és Gida urat is magával viszi, akkor már érti Vilma. A mama most reá bizza az inkvizíciót.

- Mi baja magának? - kezdi Vilma a vallatást. - Miért lett olyan rosszkedvű?

Dankó Árpád, mint a vallatás alá fogott bűnösök, rendesen megkísérti a tagadást. De az nem használ. Akkor hát kibuvókat keres és valami tisztességes föllentésen jártatja az esztét. Hanem fölülkerekedik benne a becsületes őszinteség és mindent bevall: hogy az a budapesti ház nem valami háromemeletes palota, csak egy kis földszinti házacska a Józsefvárosban, az a tőkepénz pedig szóra sem érdemes csekélység s azt arra tartogatta, hogy ha valahol valami jövedelmezőbb gyógyszerár volna eladó.

A Vilma nyájas vidám arcza elborult s ajkainak széle és vállai megrándultak, mint aki valami sirás kitörését fojtja el magában. Tegnap este még azzal a gondolattal aludt el s ma reggel azzal ébredt föl, hogy gazdag asszony lesz s nem fognak Grünbaumhoz szaladozni Vámosra, hogy zálogba tegyék az ezüst kanalaikat s nem kell hitelbe kicsalni Sternéktől a köpenyeget és ruhaszöveteket. Most ime vége a gazdagság álmainak, a szép hintónak, lovaknak, gyémántos ékszereknek.

De csak egy perczig tartott ez a borulat, gyorsan elhúzódott, mint a nyári felhő s újra kisütött a nap, a Vilma ragyogó szeme.

- No maga ugyan szépen felültetett bennünket, - szólt kaczagva. - De már most csak arra vigyázzon, hogy a mamának meg ne mondja az igazat?

- Szégyelném tovább is eltagadni. Meg kell mondanom az igazat.

- Dehogyan kell, - viszonzá Vilma. - Ne busuljon, a mama úgy sem hiszi csak a tizedrészét annak, a mit maga beszélt. Ismeri már a mama az ilyen dolgokat.

Ezzel azonban még nem volt lecsillapítva a Dankó Árpád lelkiismerete.

- Hát mit akar? - kérdezte Vilma.

- Azt akarom tudni, hogy kezét nyujtaná-e nekem, ha tegnap azt az ostoba hetvenkedést nem csinálom, akkor is, így is, ha szegény vagyok is?

Vilma mosolyogva oda nyujtotta kezét:

- No tudja, jobban szerettem volna, ha magának nem kellett volna orvosságokat kotyvasztani, hanem urak lehettünk volna; de ha már így van; hát isten neki és ha maga engem igazán szeret, hát meglátja, hogy milyen igazán fogom én is magát szeretni.

Dankó Árpád elragadtatva tárta ki karjait s úgy magához szorította a szép barna leányt, hogy majd megfojtotta.

- No, no, még korán van, - szólt s igyekezett kibontakozni az ölelő karok közül; - aztán a mama is bejöhet.

Arra rögtön elbocsátotta Dankó barátunk, oly nagy respektusa volt attól a katonás asszonytól. Hát még mekkora lesz, mikor majd valósággal mint anyósát tisztelheti!

Mindebből azonban, a mi a Buksy Gidáék házában falain belül történt, nem szivárog ki semmi s csak olyan homályos sejtelmek keringenek a Dankó Árpád házassági szándéka felől.

Különben is egészen eltereli erről a figyelmet egy újabb házassági hír, mely mint a villámcsapás sujtja le az egész Ugaros-Karádot. Petheő László, a hatvanhat éves Petheő László házassodni készül. El akarja venni azt a szobaleányt, a ki három hónappal a nagyságos asszony

halála után újra visszaköltözött a nagy fehér házba s azóta oly szemtelenül viseli ott magát, mintha már ő volna a ház asszonya.

Nagy a megbotrányozás mindenfelé.

- Megbolondult az a vén ember? - kérdezik egymástól, a kik találkoznak.

Az asszonyok erősen készülnek, hogy megmossák a fejét. Hogy sirt az öreg képmutató a felesége temetésén s ihol ni, alig mult el egy félév, hát mire vetemedik! Hogy sajnálták akkor! Azt hitték, mindjárt összeroskad, úgy reszkettek a térdei. Nemsokára sirba viszi a bubánat a felesége után, gondolta mindenki.

Persze, tudnak is a férfiak sokáig busulni! Még ilyen vén korukban is kiüt belőlük a csapodár természet.

Hát ezért hagyta rá felesége azt a szép vagyont, hogy most ilyen semmirevalót ültessen be oda nagyságos asszonynak? Hogy nem ég ki a szeme?

Szörnyűség? Mit csináljanak? Egész Ugaros-Karád lázong s azon tépelődik, hogy hárítsa el ezt a nagy szégyent és nagy veszedelmet.

Lelkére akarnának beszélni Petheő Lászlónak, de nem férnek hozzá. Bujkál, nem mutatkozik sehol; hetek óta nem látták már a kaszinóban sem. S ha otthon keresik, ott sem találják.

Akkor aztán a papnak járnak a nyakára. Meg ne engedje ezt a házasságot, össze ne eskesse, ki ne hirdesse őket.

- De kérem, hiszen én nem tehetek semmit ellene, - szabadkozik a pap. - Ha ide jönnek, nem gátolhatom. Kérem, nincs semmi törvényes akadály.

- Muszáj lenni, - felelik az asszonyok.

Még a saját hitestársa is ellene támad a szegény papnak. Muszáj akadályt találni.

De a szegény pap hiába forgatja a kánonokat, nem talál, sehol sem talál; mert az, hogy valaki szobaleány volt, az lehet ugyan botránykő az egész közbirtokosság szemeiben, de a házassági jogban nem képez sem bontó, sem tiltó akadályt.

X.

A kis patikáriusné még egyszer megjelenik a láthatáron.

Már vacsoránál ültek Buksy Gidáéknál, mert Gida urnak megvan az a jó szokása, hogy szeret korán ülni az asztalhoz s későn kelni föl onnan. Épen a libapecsenyénél voltak s Dankó Árpád épen tizedszer szorította meg az abrosz alatt titokban a Vilma kezét, mikor egy cseléd jött a patikából, hogy tessék hamar hazasietni, mert vendégek érkeztek.

- A tatár pusztítsa el vendégeidet, - tört ki Buksy Gida ur, aki nem szerette, ha az élet legfontosabb dolgában, az evésben háborgatták; - legalább várd meg a vacsora végét.

S egy gyöngéd kézszorítás az abrosz alatt szintén azt fejezte ki érthetően: no, ne menjen még.

Végre azonban mégis csak menni kellett, a vendégeket nem várakoztathatta meg tovább.

Mikor haza jött, a gyógyszerháza ment keresztül, hol a segéd fontoskodó arccal közeledett feléje, minthogy azonban Dankó ur nem kérdezett semmit, a segéd is okosabbnak tartotta, ha nem szól. Így ment be egészen gyanútlanul Dankó Árpád a második szobába, honnan világosság ömlött ki s beszédet hallott oda bent.

Alig nyitotta ki az ajtót, egyszerre a nyakába röpült egy könnyű női alak, olyan pehelykönnyű iczi-piczi jószág, s egy jól ismert parfüm illatát érezte és gyöngéd csókot ajkain.

- Muczikám úgy örülök, hogy ismét nálad lehetek, - hangzott a jól ismert csicsergő hang.

De a muczika cseppet sem örült. Nem épen valami gyöngéden lefejtette nyakából az ölelő karokat s összeránczolt homlokkal, boszusan, bambán bámult a kis menyecskére, a ki nyájasan kacérkodva közeledett újra hozzá, s kis kacsóját czirógatva végighuzta Dankó Árpád barátunk ábrázatán:

- Haragszik, muczika, hogy hazajöttem?

Dankó Árpád elvörösödött. Ez a szemtelenség mégis sok:

- Minek köszönhetem ezt a szerencsét?

A kis menyecske látta, hogy az első meglepetés alatt intézett roham nem sikerült. Az a szép érzelmes kibékülési jelenet, a mit fejcskékjében az egész uton oly pompásan készített, nem ment oly könnyen, mint gondolta. Ez a nagy mamlasz makacskodik.

A hölgyecske egy zsölyeszékbe dőlt s finom csipke-zsebkendőjével könyeit törülgette.

E közbeneső időt legalkalmasabbnak vélte kísérelje, hogy bemutassa magát. Ő doktor Kaposvári Iván ügyvéd, a kit a család fölklért, hogy ő nagyságát kísérje el. Neki, ha meg méltóztatik engedni, a család részéről is volna némi előterjesztési valója.

- Csak tessék, - szólt Dankó Árpád, ki nem tagadhatta meg udvarias természetét, bár magában szidta gyávaságát, hogy azt az asszonyt miért nem dobja ki kísérelőjével együtt.

A fiatal ügyvéd nagy feneket kerített annak, a mit mondani akart. A család a legjobb indulattal viseltetik Dankó ur iránt s nagyon óhajtaná a házi béke helyreállítását, e végett áldozatokra is kész. Hiszen méltóztatik ismerni azokat a tiszteletreméltó szülőket, kik Dankó urat mindig úgy tekintették, mint a saját gyermeköket.

Dankó ur csak hallgatta egy darabig ezt az áradozó ékes beszédet, aztán közbeszólt nem nagyon barátságosan:

- Hát mit akarnak? Hogy visszavegyem ezt az asszonyt?

Az ügyvédet nem riasztotta vissza ez a barátságtalan kérdés. Alkudozott már ő pörlekedő felekkel, a kik sokkal dühösebbek voltak, mint ez a jámbor ember, s a végén olyan szelidek lettek, mint a bárányok. Mert nagy hatalom az a pénz, s mikor az embernek egyszerre harminczezer forintot ígérnek, ugyancsak meggondolja, hogy rugdalózzék-e ellene?

- Kérem, a család meg akarja alapítani a Dankó ur szerencsáját. Tisztelt megbízóim azt óhajtják, hogy Dankó ur a fővárosban vehessen gyógyszerárat. S ha szükséges, még nagyobb áldozatra is készek. Méltóztassék ezt meggondolni. Egy gyógyszerár a fővárosban kincsesbánya, kérem.

A könyező kis menyecske ujjai közt kukucskált ki, vajjon mily hatást gyakorol arra a nagy mamlaszra; de a mit arczáról leolvasott, azzal nem igen lehetett megelégedve, mert újra zsebkendőjével kezdte törölgetni szemeit.

Az ügyvéd is más eredményt várt a fényes ajánlattól s bámulva tekintett arra az érzéketlen emberre. Talán nem bizik a szavában.

- Kérem, ezt ne tessék üres ígéretnek gondolni, - biztosította Dankó urat. Írásba foglalhatom, ha tetszik. A gyógyszerárat is megnevezhetem, kérem, a mely eladó volna. A kerepesi uton van, a legjobb helyen. Hetvenezer forint a vételár. Abból harminczezet azonnal kifizet a tisztelt apósa, a többire nézve jótállást vállal, úgy, hogy másfél év alatt ki tetszik azt fizetni. Nem kell magyaráznom, tisztelt Dankó ur, hogy milyen szerencse ez.

Ezt bevégezvén, az ügyvéd ur legczélszerűbbnek vélte, ha a fiatal házaspárt magában hagyja. Lovagias, diszkrét ember, a ki tudja, hogy az ilyen kibékülésnél fölösleges a tanu.

- Ha meg méltóztatik engedni, egy szivart szívnék el az udvaron. Gyönyörű holdvilágos este van, szeretnék egy kicsit sétálni odakint.

Dankó Árpád ki akarta kísérni vendégét, de az semmiképp sem engedte:

- Nem, nem, kérem, csak méltóztassék maradni.

Alig tette be az ajtót maga után az ügyvéd, az asszonyka hirtelen fölemelkedett a zsölyeszékből, de most már nem a nyakába ugrott Dankó Árpádnak, hanem térdre omlott előtte s megragadta kezét. Most már a bűnbánó szerepét próbálta. Érzékeny lelkekre, mint ez a nagy fajankó, az nem maradhat hatástalan.

- Bocsáss meg, bocsáss meg! - tördelte fuldokolva.

A legjobb színésznő sem csinálhatta volna külömbül. Még könnycseppek is hullottak a Dankó Árpád kezére.

A jó ember csakugyan elérzékenyült.

- Keljen föl, keljen föl, - rebegte a legnagyobb zavarban.

Nagyon hihető, hogy ha ezt a hatásos jelenetet korábban rendezi a nem csekély művészi tehetséggel megáldott asszonyka, pár hónappal ezelőtt, Dankó Árpád ellágyulva emelte volna föl s ölelte volna őt a karjai közé, a mikor az együtt töltött édes órák emlékezete s a jövőben együtt töltendők boldog reménye teljesen elkábították volna a jó embert s forró csókok között pecsételték volna meg a kibékülést.

De most már vértézve állt itt minden ilyen támadás ellen. A csábításnak semmiféle fegyvere nem hatott be szívébe. Csak Vilmára kellett gondolnia s a szirén minden csalogató mesterkedése, hizelgése hiába volt.

- Térdeimen könyörgök, édes Árpád, bocsáss meg szerencsétlen kis feleségednek. Soha, soha többé nem teszem. Jó leszek, hű leszek, engedelmes leszek. Légy irgalmas, csókolj meg és én visszaadom neked ezerszer és olyan boldogok leszünk, mint az első héten... Tudod még? Emlékszel-e még?

Dankó Árpád azonban nem hajolt le, hogy megcsókolja a térdelő asszonykát, a ki még a haját is kibontotta, mert tudta, hogy az a vállaira omló dus barna haj még elragadóbb kifejezést ad a bűnbánó Magdolnának. Lehetetlen, gondolja magában, hogy a férje sokáig ellentálljon.

- Hát nem szólsz, édes? - suttogja hizelegve. - Hát nem szeretsz már? Hát nem ölelsz meg és nem kellek már neked, mikor oly vágyva, esdekelve jövök hozzád?

Dankó Árpád kinosan csavargatta fejét s vissza akarta huzni kezét, de a szép Magdolna nem eresztette oly könnyen. Végre mégis megemberelte magát a lágyszivű férfi s határozottan szólt.

- Ne játszó komédiát, mert az nem használ. Mi nem egymáshoz valók vagyunk s legjobb elválnunk.

A kis menyecske egy darabig még nézte, vajjon nem lát-e biztató vonást a férj arcán, de mikor nem talált ott semmi biztatót, fölugrott térdeiről s mint a sárkány, villámló szemekkel, sziszegve támadt Dankó Árpádra.

- Hát így vagyunk? Hát csakugyan el akar válni? Engem nem ámíthat el, én átlátok a hamis lelkén. Az én hűtlenségem csak ürügy. El akar válni, mert mást szeret.

Dankó Árpád elpirult és zavartan sütötte le szemeit. A kis menyecske diadalmasan fölülkerekedett:

- Meri tagadni, hogy nincs úgy? Engem akar elítélni, mikor saját maga a bűnös? De velem nem fog oly könnyen elbánni. Én ragaszkodom jogaimhoz. Én nem megyek innen el. Nem, nem, hiába lesi. Én törvényes felesége vagyok, még nem választott el a bíróság. Engem nem dobhat innen ki, itt maradok.

S beült a zsöllyeszékbe és leomló Magdolna haját kezdte föltüzögetni.

Dankó Árpád csak nézte, hüledezve, mi lesz ennek a vége. Hát az az asszony igazán itt akar maradni?

Ugy látszik, hogy igazán. Egészen elfogulatlanul fordul a férjéhez, mintha már teljesen itthon volna:

- Árpád, csengessen kérem, a cselédnek.

Dankó Árpád csaknem kővé mered bámultában.

A kis menyecske szeme közé kaczag:

- No, maga nagyon kijött az udvariasság gyakorlatából, mióta a szárnyaim alól kikerült.

S fölgrík és kis kezeivel megrántja maga a csengetyű zsinórját.

- Mit akar? - kiált föl Dankó Árpád kétségbeesetten. - Botrányt akar?

- Vacsorát akarok, - viszonozza az asszonyka nevetve. - Utról jövök, éhes vagyok, mint a farkas. Meg az az ur is, a ki ott kint sétál. Híjja be, kérem.

A szakácsné megjelent az ajtóban.

- Parancsolni tetszik?

- Vacsorát. De valami olyat, a mi hamar elkészül, mert nagyon éhesek vagyunk. Jó lesz rántott csirke, meg omelett. Aztán kérem, nekem az én szobámban vessenek ágyat, annak az urnak pedig, a ki velem jött, majd a vendégszobában.

A cseléd, a ki nem régóta szolgált ott s nem ismerte az idegen hölgyet, kérdőleg tekintett urára.

- Igen, igen, - szólt az s a jámbor emberből is kitört az ingerültség, - tegye, ahogy ő nagysága mondja s egyuttal akaszszák ki a kapura a korcsma-czimert, hogy itt ma minden nyitva áll mindenki számára.

Azzal kalapja után nyult:

- És most jó mulatságot és jóéjszakát kívánok.

- Hová megy?

- Keresek magamnak valami tisztességes kvártélyt arra az időre, míg itt tetszik mulatni.

- Árpád! - kiáltott a menyecske szívszakadva.

De Árpád vissza sem nézett, csak ment.

Az asszonyka széttépte mérgében csipke-zsebkendőjét. Jaj, csak így téphette volna szét azt az embert is! Milyen gyönyörűség lett volna az.

Aztán dühtől reszketve kinyitotta az ajtót, mely a folyosóra nyílt s kikiáltott az ügyvédre, a ki még mindig ott sétált az udvaron szivarozva:

- Jőjjön be már.

- Elvégezték? - kérdezte az ügyvéd, a szép asszony felé kacsintva, a mint belépett a szobába.

- El, - válaszolt az asszonyka, finom, keskeny ajkait összeharapva.

- No ugy-e, hatott az én beszédem? Oh, én ismerem az embereket.

- Nagyon.

- Nem vitatom, hogy a nagyságod szép szemei is hathatósan közreműködtek.

Óvatosan körütekintett:

- Bátran beszélhetek?

- Egész bátran.

- Nos, szép asszonyom, megkapom már most a csókot, a mit jutalmul ígért?

- Megkaphatja, viszonzá a szép asszony haragtól lángoló arczczal, - s ezt a vizes palaczkot is megkaphatja a fejéhez vágva és a szemeit is kikaparhatom, ha akarja. No ugyan jókor jön, éppen csókolózni való kedvemben talál.

A fiatal ügyvéd elámult. - Hát mi történt?

- Hát az történt, hogy összeszedhetjük a sátorfánkat és mehetünk szépen vissza Budapestre.

Az ügyvéd meghökkent:

- De csak nem méltóztatik gondolni, hogy most éjjel...

- De azt gondolom.

- Sötét éjjel?

- Holdvilág van.

- És vacsora nélkül?

- Nem hal meg éhen s ha meghal, sem lesz nagy kár érte.

Az ügyvéd könyörgésre fogta a dolgot.

- Nagyságos asszonyom, nem kellene így elhamarkodni ezt a kedvező alkalmat.

Idegesen szakította félbe a kis menyecske:

- Jön, vagy nem jön?

- Megyek, megyek, csak ne dühösködjék úgy.

Gyönyörű holdvilágos este volt. Nyájasan fénylettek ki a fehér házak az akáczfák sötét lombjai közül. Az emberek már lenyugodtak. Csak távolról hallatszott egy pásztorfurulya hangja.

A kis menyecske idegesen nógatta utitársát:

- Siessen hát jobban. Ott a Zöldfa; látja? Költse föl a kocsist, a kivel jöttünk. Fogjon be hamar és el innen!

XI. Kinek öröm, kinek bánat.

Az egész emberi élet olyan, mint az időjárás, majd kiderül, majd beborul. Az örökre következik a bubánat, a reményre a csüggedés s a bánat és a csüggedés után megint az öröm és a remény. Csak szegény Kókay Elemér látszik arra kiválasztottnak, hogy nála mindig beborult maradjon az égbolt és soha se derüljön ki.

Most már egészen elvonul az emberektől s behuzódik hajlékába, mint a csigabiga. Még a fejét sem nyújtja ki, akárhogy édesgetik s akárhogy zajongnak körülte.

- Szakasztott olyan lesz, mint az öreg tekintetes ur volt, - véli a gazdasszony.

Épp olyan áldott jó ember, a ki nem bánja, akárhogy lopják s akármilyen poros, pókhálós a szobája. Azt sem bánja, hogy a részeges takács Kesze Jancsi, a ki kibékült a feleségével, itt élösködik az ő nyakán, elszívja előle a legjobb szivarait s kiissza a legfinomabb borait. Nem bán már ő semmit.

Hiába hívják barátságos vacsorákra, nem megy, jobban szereti ő otthon, magányosan fogyasztani el a vén gazdasszony kozmás főztét. Olgához sem megy ama nyári délután óta, mikor egész lelkében megtörve, sápadtan, tántorgó lábakkal jött onnan haza.

Csak egyszer találkozott azóta vele.

- Haragszik reám? - kérdezte Olga.

S tekintetét oly szomorun és esdően függesztette Elemérre, mintha némán bocsánatot akarna kérni tőle.

- Miért haragudnám? - felelt Elemér.

De hangja remegett, bár igyekezett, hogy hideg és nyugodt maradjon.

Az Olga hangja is remegett, midőn halkán, akadozva kérdezte:

- Miért nem látogat meg többé?

- Jobb így - viszonzá a fiatal ember, elfojtva a melléből feltörő sóhajt. - Azért jó barátok maradunk; de az után, ami köztünk történt Olga, sokkal jobb, ha nem látjuk egymást.

A nő, úgy látszott, mintha küzdene önmagával, mintha mondani akart volna valamit, de mégsem szólt. Így váltak el egymástól, néma, rövid kézzorítással, alig érintve az egymás kezét.

A rokonság bámulva vette észre, hogy a házasságból, melyet oly bizonyosnak tartottak, semmi sem lesz. Kérdésekkel ostromolták előbb Elemért, s mikor attól semmit sem tudhattak meg, Olgát:

- Mi történt köztelek? Összehiragudtatok?

Ki akarják őket békíteni.

- Nincs rá szükség, - utasítja el a jóakaratot Olga; - nincs köztünk semmi harag.

Látják, hogy nincs. Hát miért kerülnek egymást?

Olga nem ad magyarázatot. Hiába faggatják. Abba is hagynák, mert ismerik, hogy ilyen büszke, ilyen különös volt már leánykorában; de szegény Elemért sajnálják.

- Csak nem adtál neki kosarat?

Mindenki elsörnyed, mikor megtudják, hogy Elemér kosarat kapott. Hát miért?

Ugaros-Karádon meg nem fogják azt érteni soha, hogy csak azért, mert Elemér gazdag és Olga szegény. Hát annál inkább kapni kell rajta két kézzel.

De Olga másképp okoskodik, mint az egész Ugaros-Karád.

- Ha nem mentem hozzá gazdagon, nem fogok hozzá menni szegényen.

Büszkesége hajlíthatlan. Mindig gyötörné az a gondolat, hogy Elemér talán csak szánalomból vette nőül. S gyötörné még egy másik gondolat, mely büszkeségét még jobban lealázza: hát ha Elemér azt fogja róla gondolni, hogy csak azért ment hozzá, mert most szegény és nem bír megélni, míg Elemér gazdag és jólétet szerezhet neki?

Nem, ezzel a kinzó gondolattal soha, soha sem lehet az Elemér nejévé. Inkább a nyomorság, mint valaha ez a szégyen.

A Buksynék, Tihanyinék nem értik őt, a leányok sem értik, csak azt a büszkén kipirult arcát, azokat a villámló szemeket látják:

- Nem, nem, soha!

Nohát: soha. Abba hagyják a rábeszélést, mert hiszen annak úgy sem lehet foganatja, ezzel a büszke teremtéssel nem bír senki. Ott ül hát busan, magányosan a cifra új házban, melynek diszes berendezése oly kiáltó ellentétben áll az ő mostani szegény sorsával s elmélázó szemei kitekintenek a távolba, mint egykor leánykorában, de most már nem azzal a büszke, fürkésző pillantással, mint hajdan. Most már nem vár és nem remél semmit.

Az uzsonnák alkalmával még sokáig tanakodnak, vitatkoznak azon az ugaros-karádi asszonyok, hogy miért is kell ennek így lenni; de minthogy változtatni a dolgon nem tudnak s erőnek erejével nem lehet összeadni egy fiatal párt, ha ők maguk nem akarják, hát abba marad ez a házasság, nem foglalkoznak tovább vele.

Annál többen foglalkoznak a Dankó és a Vilma ügyével, mely bármennyire titkolták is, immár köztudomásu lett. Mert hiába akarják titokban tartani az olyan eljegyzést, ahol a jegyesek uton-utfélen csókolóznak, mihelyt szerit ejthetik. Lehetetlen, hogy egyszer vagy másszor rajta ne kapják őket, akárhogy vigyáznak.

A fölháborodás moraja zugott végig Ugaros-Karádon. Egy patikárius! Hát már odáig jutottunk?

Tihanyi Ábrisék legjobban megbotránkoztak. Mind a négy kisasszony a mamával együtt orrát fintorgatta. No hiszen szép parti! Egy patikárius!

Vilmát azonban nem tántorította meg ez a zaj. Csak hadd lármázzanak! Bezzeg jó lett volna nekik is ez a patikárius. Bezzeg halászgattak utána, ebédeltették, vacsoráltatták s most is elfognák, ha lehetne. De nem lehet. Nem bizony.

Hiszzen nem mondja, hogy nem látott volna szivesebben ő is egy ezer holdas birtokost, aki pompás négy lóval jön érte; de ha már az isten úgy rendelte, hogy ez legyen az övé, hát ezt szereti s szinte ragyognak szemei, hogy végre neki is van valakije, a kit szerethet s a ki őt szereti.

Buksy Gidát nem tántorítja meg a zaj. Ő is boldog, hogy ilyen vót talált, a kihez akármikor beszélhet az ember, hogy: »Pajtás, nem adhatnál vagy száz forintot?« - hát mindig adhat; sőt azt a Budapesten hagyott hatszáz forintos váltót is beváltja, mely még a nagy pénzügyi műveletből maradt ott s fenyegetően lebegett a Buksy Gida ur feje fölött.

Ilyen vó kellett Buksy Gidának. Ennek a segítségével haza hozzák Grünbaumtól az asztali ezüstöt is és a lakodalmon ott fog az pompázni, valamint ennek az aláírásával szerzik meg a kelengyére szükséges pénzt is és mikor majd elkövetkezik a váltó lejárat, azt is Dankó Árpád

fogja kifizetni. És még sok egyebet fog kifizetni, mert Buksy Gidáéknak semmire sem lesz pénzük, pedig mindenfélére kell.

Ritka kincs az ilyen vő, a ki nem az apóst és anyóst zsarolja, hanem a kit az após és az anyós zsarolnak folyvást, pedig még hivatalosan apósnak és anyósnak sem mondhatók, mert a válóper még nem végződött be teljesen.

De most már hamar vége lesz. A kis menyecske, mióta utolsó próbálkozása is sikertelen maradt, nem gördít már elejébe akadályokat, sőt maga is sürgeti az ügyvédjét, hogy végezzék már be, hadd mehessen férjhez. Harminczezer forintért akad vőlegény, a ki még czifrább multtal is elveszi.

Mialatt azonban a válópör folyik s az uri rendnek főképp női fele zsibong és zugolódik Ugaros-Karádon, nevezetes változások történtek Dankó Árpáddal, a mik jelentékenyen megváltoztatják a közvéleményt. Az augusztusi vámosi vásáron Dankó Árpád megvette a Dombó Pista négyes fogatát, a mire mindenki azt mondta Ugaros-Karádon, hogy:

- Ejnye!

Egy héttel később megvette a Tihanyi Marczi száznyolczvan holdját s szeptember elején már két agarat is szerzett.

- No édes Dankó, már most csak a patikáján adjon tul, - intette Buksy Gidáné.

Mert már semmi egyéb nem hiányzott ahhoz, hogy tökéletes ur legyen. Váltói is voltak már a vámosi takarékpénztárban, meg Háj Fülöpnél, melyeket leendő apósa kedvéért girált.

De Vilma, a ki nagyon megelégette már azt az uri életet, a mit kedves szülei folytattak s nem kívánt maguknak is olyat, nem engedte, hogy a patikát is eladják.

- Hát igazán patikáriusné akarsz lenni? - kiáltott föl elszörnyedve az anyja.

A leány megütközve tekintett anyjára.

- Hiszen a mama akarta először, én csak azután.

- Persze, hogy akartam, - viszonzá az anya, - most is akarom azt a házasságot, de a patika nélkül. Érted már?

- Értem, édes anyám, de én meg amugy akarom.

Buksy Gidáné bámulva tekintett leányára. Évek hosszú során át annyira megszokta a hatalmas asszony, hogy mindenki meghajoljon akarata előtt. Szinte hihetetlennek látszott, hogy találkozzék valaki, a ki az ő akaratának a saját akaratát merje ellenébe tenni.

- Gida! - kiáltotta be férjét.

Az afrikai oroszlán kiáltása remegtetheti meg úgy a sivatag arabjait, mint ez a hang Buksy Gida urat. De azért jó kedvet mutatva, ajkait nevetésre nyitva, lépett be.

- Mi a baj, Miczi lelkem?

- Hallgasd csak, mit beszél a lányod, - förmedt ő nagysága a mosolygó emberre. - Nem akarja eladni a patikát. Hallottál már valaha ilyet?

Buksy Gida csakugyan nem hallott ilyet. Nem adni el valamit, a mi eladható? Ő eladja még azt is, a mi el nem adható. Hányszor adott ő már el Háj Fülöpnek buzát, a mi nem volt, malaczt, a mi nem volt, hizott ökröket, a mik nem voltak és gyapjut, a mi soha sem lesz!

- Miért ne adnátok el, ha valaki jól megveszi?

De a szülői vélemény dacára Vilma megmarad a mellett, hogy nem adják el. És Buksy Gidáné, az a hatalmas, katonás asszony, a ki mindenkit akarata alá szokott hajtani, nem ellenkezik tovább, mert meglepetve, bámulva látta, hogy ez a leány kinőtt az anyai hatalom alól s ezentul a saját akarata fogja követni.

Különös tüneménye a természetnek, a mi nem tudom, úgy van-e másutt is, vagy csak Ugaros-Karádon, de valószínűleg úgy van: - hogy a nőknek sokkal inkább megvan és sokkal inkább teljesül az akarata, mint a férfiaknak.

Lám, Petheő László bátyánk, hiába elnöke az ugaros karádi közbirtokosságnak, elnöke a kaszinónak, elnöke a karád-vizszabályozási társaságnak, s választási elnök a képviselő-választásoknál s bizonyára elnöke lesz minden egyesületnek, mely az ő életében Ugaros-Karádon létrejön, mégsem teljesülhet az akarata.

Már ez az ő sorsa. Így volt azelőtt, s így lesz ezután is. Mig boldogult felesége élt, addig csak egy asszony állt útjába, hogy a Petheő László bátyánk akarata valamikor teljesülhessen; most, a hány asszony Ugaros-Karádon van, mind útjába áll.

Hiába bujkál előlük, végre mégis csak ráakadnak.

- No Laczi bácsi, hát nem fél, hogy szegény felesége megfordul a sirjában?

S reá zudulnak valamennyien és nincs az istennek az a büntetése, a mivel ne fenyegetnék.

A megrettent öreg ember először tagadni próbálja a dolgot, de ez nem használ; reá bizonyítják, hogy már gyűrűt is adott a leánynak.

- Gyűrűt?... gyűrűt? - mentegeti magát az öreg és erősen törülgeti izzadó homlokát. - Hát az csak annyi, mintha az ember egy tarka selyemkendőt ad.

- De néni annyi - viszonozzák az asszonyok. - Nem szégyeli magát?

Szégyenli bizony s igéri is, hogy megjavítja magát. De nem hisznek neki.

- Hát kergesse el azt a szobalányt.

Akkor majd hisznek. Meglehet azonban, hogy akkor sem hisznek. Mert az ilyen öreg ember, ha egyszer a rossz utra tántorodott, soha sem tér meg.

De a nők bölcsessége kitalálja, hogyan lehet segíteni ezen a dolgon is. Ha már ilyen telhetetlen vén ember, hogy fiatal feleség kell neki, hát válasszon legalább a rokonságból, az uri rendből. Itt van a Tihanyi Ábrissné négy leánya, vegyen el egyet azok közül.

Petheő László bátyánk kimereszi szürke, zavaros szemeit:

- Ez már beszéd, lelkeim!

Nehezen bírja ugyan megérteni, hogy odaadjanak neki egyet a közül a négy leány közül, kiknek a legidősbike is majdnem negyven évvel fiatalabb, mint ő; de ha már így áll a dolog, hogy szívesen oda adják, hát a legfiatalabbat választja, a melyik a múlt hónapban volt tizen-nyolcz éves.

- Nem lesz nagyon fiatal? - próbálják Laczi bácsit lebeszélni.

Mert hát a huszonnyolcz éves talán inkább illenék hozzá, mint a tizennyolcz éves. De aztán megnyugosznak benne, mert a tizennyolcz évest talán mégis könnyebb lesz rábeszélni, mint a huszonnyolcz évest, kinek már több az esze.

Valami nagy kedvet egyik sem mutat ehhez a férjhez menetelhez, de mikor nincs kilátás másra és Laczi bácsi megigéri, hogy vagyonának felét átíratja feleségére, a másik felét pedig végrendeletileg fogja neki hagyni, arra kijelenti a legkisebb Tihanyi leány, hogy jó, nem bánja, hát hozzá megyen ehhez az utálatos vén emberhez.

Az eljegyzés nagy ünnepélyességgel ment végbe. Az öreg ur kicsipte magát. Levágatta hosszú ősz szakállát és simára borotvált arczczal, fölünkörített és csodálatos módon megbarnult bajuszzsal, kifeszített mellel, behuzott hassal, büszke léptekkel, csak hogy kissé megroggyant inakkal lépett be menyasszonyához, ki azonban úgy vélte, hogy ebben a megifjodott kiadásban még undokabb.

Az eljegyzés előtt való nap kiadták az utat a híres szobaleánynak is. Petheő László ur próbálgatta ezt már idáig, de nem sikerült; most Tihanyi Ábrisné maga vette kezébe az ügyet. A leány sokáig nem akarta megérteni, hogy miről van szó. Lárifári. Hogy ő innen takarodjék? Szeretné látni, hogy ki hajtja ki őt innen?

- Én, - felelt Tihanyiné mérgesen.

Két béres kivitte a szobaleány ládáját.

- Hányjátok ki mindenét az utca közepére, - parancsolta Tihanyiné.

Petheő László ur óvatosan félrehúzódott a zivatar elől s csak akkor dugta ki a fejét egy perczre az ablakon, mikor a leány már lent volt az udvaron.

De az az egy percz elég volt arra, hogy a leány észrevegye.

- Oh, te vén gazember! - kiáltott fel hozzá, öklével fenyegetve; - hát így tartod meg a szavadat? Ez a te hűséged?

S olyan diszes neveket kiabált fel hozzá, hogy a »szemtelen vén bitang« még a legszelidebbek közé tartozott. Átkozta a hamis lelkét s fenyegette hogy majd megveri még az Isten gonoszágáért. Nem is hagyja veretlen.

Az egész cselédség összecsődült a nagy lármára, a parasztasszonyok is a szomszédságból, azok előtt folytatta a leány az átkozódást. Petheő László ur hirtelen becsapta az ablakot s eltávozott onnan egy belsőbb szobába, de úgy rémlett neki, mintha még oda is behallaná az átkozódást.

Nagyon kellemetlenül érezte magát a nap egész hátralevő részén át. Ki és bejárt az egyik szobából a másikba. Annak a czudar Zsuzsinak be kellene dugni a száját, mert az egész helységet tele lármázza. Csak lehetne vele okosan beszélni.

Alig várta Petheő bátyánk, hogy beesteledjék. Akkor zsebébe dugott egy pár száz forintos bankót s lassacskán, mintha csak sétálni menne, a zöldfa felé haladt. Beosont a nyitva álló kapun s felszólította a korcsmárosnét:

- Ott a Zsuzsi?

A korcsmárosné csodálkozva nézett a tekintetes urra:

- Hát nem tetszik tudni, hogy Vámosra ment?

- Nem is jön vissza?

- Hát minek jönne vissza, ha a tekintetes ur házasodik és mást vesz el?

Petheő László ur megkönnyebbülten sóhajtott föl s odább akart menni. De a korcsmárosné megállította:

- Én hallgatok tekintetes uram, tetszik tudni. De a jövő évi árendából csak el tetszik engedni valamicskét?

- El el, - ígérte nagylelkűen Petheő László, ámbár nyomta a lelkiismeret, hogy ő most a közvagyonból ígért oda valamit, a mi évek hosszú során át folytatott elnöksége alatt soha sem történt.

Mélyen megilletődve fordult hazafelé. Hát ő is letérne a becsület útjáról? Ő is?

XII. Még egy új pár.

Mint tizenöt év óta minden évben, az idén is eljött vakációzni Ugaros-Karádra Molnár József tanár ur.

A tiszteletes, a ki ebben az évről-évre komolyabb és méltóságosabb férfiuban alig ismert már reá az ő hajdani vig czimborájára, azért a szokott régi szivességgel fogadta. A tiszteletesné előállt a szokott nyájas faggatózásával, hogy mikor házasodik, már meg Molnár ur? A mire azonban Molnár ur most határozottabban felelt, mint máskor szokott. Úgy hiszi, most már nemsokára itt lesz az ideje. Az öreg tanfelügyelő végre nyugalomba ment s Molnár ur reméli, hogy kineveztetése bizonyos.

Ennek a reménynek kifejezést ad bizonyos uri háznál is, hol egy derék leány, a ki tizenöt év óta vár reá, kijelentette, hogy tovább várni ostobaság.

- De istenem, mit akar, Jolán? - suttogta Molnár ur ijedtében egészen elsápadva.

- Mit akarok? Hát meg akarok mondani mindent az édes anyámnak. Meg akarom mondani, hogy tizenöt esztendeje szeretjük egymást. Én csak olyan tizenötéves kis gyerekleány voltam akkor és hűségesen vártam magára, Józsi, míg csak vén leány lettem. Látja? De ha annyi eszem lett volna, mint most, hát nem hallgattam volna magára, hogy várjunk, míg csak maga tanfelügyelő és királyi tanácsos nem lesz, mert ilyen híres családból, mint ez a mienk, nem mehet férjhez egy leány holmi egyszerű tanárhoz. Hallatlan szentségtörés volna az! Olyan vakmerőség, a mit maga el nem mert volna követni. De merik ám mások. Látja, még patikáriusné is lesz ebből a mi híres családunkból.

Molnár Józsi valóban nem foghatja meg azt s csak abból magyarázza ki, hogy talán a pénzvágy, a gazdagság gyakorolta megvesztegető befolyását:

- De én, látja, szegény vagyok, nincs egyebem, csak a kis fizetésem s nagyon félek, hogy kedves szülei fölháborodva fognak visszautasítani.

- Hát hagyja reám Józsi, majd beszélek én.

- Hátha mégis várnánk? Az a kinevezés nem késhetik sokáig.

A leány mosolyogva nézett az aggódóra:

- Nagy oktalanság volt tőlünk, hogy idáig is vártunk. Ugyan mi történhetett volna, ha tiz vagy tizenkét évvel ezelőtt megkér? Apáék kosarat adtak volna magának. Arra én elkezdtem volna sirni, busulni. Az apáék szíve még sincs kőből; mit tehettek volna? Oda kellett volna adni magának. Ha okosak lettünk volna, úgy cselekedtünk volna és nem vártunk volna, míg megöregszünk.

De a tanár nem látta a dolgot oly bizonyosnak.

- Félek, Jolán, hogy még most is korán lesz.

A leány azonban nem akart tovább várni.

- Nem bizom már én, Józsi, a maga kinevezésében. Soha sem lesz magából tanfelügyelő s én lemondok már arról, hogy nagyságos asszony legyek.

- De hát várjuk be legalább most, míg a kinevezés megtörténik.

- Minek? Ha rosszul üt ki, akkor még kevesebb bátorságunk lesz. Most éppen jókor jövünk. A Vilma példája nem marad hatástalan. Tihanyi Ella is férjhez megy. A szülők ilyenkor restellik, hogy az ő leányuk otthon maradjon, mikor mások férjhez mennek. Aztán, ha az egyiket odaadhatni egy patikushoz, a másikat is oda lehet adni egy tanárhoz.

- Csak óvatosan Jolán, óvatosan - aggodalmaskodik még mindig Molnár ur.

- Bizza csak rám, Józsi. Apa nagyra becsüli magát. Tudja, még abból az időből, mikor a római bort fölhalálták.

Pajkos mosoly játszadozott ajkai körül s ez a mosoly úgy megélénkítette arcát, hogy Molnár Józsi még mindig a tizenötéves fürge, pajzán Jolánkát látta ebben a harmincz éves nőben s gyöngéden oda hajolva susogta:

- Édes kis angyalom!

- No hiszen szép kis angyal vagyok én már, - nevetett Jolán. - Hanem maga az oka, minek hagyott megvénülni.

Molnár ur szólni akart, de Jolán mosolyogva befogta a száját:

- Tudom, hogy mit akar mondani. Hogy én magának szép vagyok így is? No, ha nem vagyok is, érek valamit, az bizonyos, mert olyan oktondi leányt nem minden bokorban találhatni, a ki tizenöt évig vár egy hasonló oktondi férfit. Ilyen leány már csak Ugaros-Karádon teremhet.

Molnár ur áhitattal csókolta meg a nagylelkű leánynak kezét. Szíve tele volt boldogsággal, de aggodalommal is, mert mit fog mondani Buksy Tamás ur, ez a dölyfös középkori főúr, ha megtudja, hogy egy nevelő merete az ő leányára szeméit emelni?

Igaz, hogy mikor megtudta ezt Buksy Tamás ur, elhült minden csepp vére, oly rettenetesnek, oly hihetetlennek tűnt föl előtte ez a dolog. De az a félelemmel vegyes mély tisztelet, melyet ez a fiatal ember a család iránt tanúsított, midőn tizenöt évig nem mert előtte mint kérő föllépni, tetszett Buksy Tamás urnak. Ez becsülésre méltó benne.

A tudományos téren is érdemeket szerzett férfi. Buksy Tamás még emlékszik a régészeti ásatásra. Ez azonban nem ad neki jogosultságot arra, hogy ily előkelő családból való leány kezét megkaphassa.

- Megkérdezted-e, hogy legalább nemes ágból származik-e? - tudakozta leányától a büszke főúr.

- Nem, apa, azt nem kérdeztem meg, - válaszolt a leány őszintén.

- Elég rossz. Mert vannak ugyan rá példák a történelemben, hogy előkelő hölgyeket megkaptak egyszerű vagyontalan köznemesek; de arra nem tudok példát, hogy parasztnak adták volna az előkelő hölgyeket.

- De hiszen, apa, a ki tanár, az talán mégsem paraszt?

- A ki nem nemes ember, az mind paraszt, - döntötte el a kérdést Buksy Tamás ur.

Többet nem szólt, csak komoly léptekkel járt föl s alá az udvaron, nagy elhatározásokat forgatva fejében. Nem tudott tisztába jönni azzal, vajjon hasonló esetekben hasonló főrangú férfiak hogyan viselkedtek. Sem a Hunyadiak, sem a Rákócziak történetében nem fordultak elő ily esetek, melyek irányadóul szolgálhattak volna.

A Buksy Gidáék Vilmájának az esete sokkal újabb keletű, meg aztán nem is hasonló és Gidát nem fogadhatja el tekintély gyanánt Tamás ur, mert Gida a Tamás ur nézete szerint csak papucs alatt nyögő tökfilkó, kit a felesége kénye-kedve szerint forgat, Tamás ur ellenben állásának s nemzetsége iránti kötelezettségeinek tudatával bíró családfő.

E tudat komolysága tükröződik arcán, midőn az udvarról végre besétál szobájába s az agarakat lekergetve a kopott bőrdívánról, maga nyújtózik azon végig s fekvő helyzetben folytatja a gondolkozást, a mi azonban ép oly kevésbé sikerül neki, mint ahogy nem sikerült sétáló helyzetben.

Lábujjhegyen kell járni az egész háznépnek, hogy Tamás urat ne háborgassák a gondolkozásban. Az ebédnél nem mer mukkanni senki, mert Tamás ur szigorú arczzal ül ott, még mindig a fölött gondolkozva, mikép kell méltóságának megfelelően eljárni a fölmerült esetben.

Őt nem lehet kedvencz pecsenyékkel, süteményekkel megvesztegetni, mint azt az együgyű Gidát. Ne is próbálják. Ő egyenlő szigorúsággal falatozza be a birkapörköltet és a kappan-pecsenyét, a zsemlyegombócot és a vaniliásfánkot.

Szigorúsága nem enyhül még délután sem, midőn a kaszinóba megy ujságot olvasni. Ijedten nyitja ki előtte az ajtót Edus, a kaszinó szolgálja, s félénk tisztelettel veszi el kezéből a kalapot, hogy föltegye a fogásra, hol úgy rémlik, mintha a többi kalap tiszteletteljesen huzódnék odább, hogy helyet adjon ennek az érdemes kalapnak, mely oly kiváló férfiúnak, mint Buksy Tamás ur, szokta fejét befödni.

Minden ujság kézben volt. De a tanító rögtön alázatosan átnyújtotta a magáét a belépő fejedelmi személynék.

- Köszönöm, - viszonzá kegyes fejbólintással Buksy Tamás ur s átvette a lapot saját uri kezeibe.

Természetes, hogy azontul reá nézve nem létezett a kis tanító s nagyon megütközve tapasztalta, hogy az beszélgetésbe akar ereszkedni vele.

- Nagyon érdekes hirt tetszik találni a lapban, - szólt a kis ember nyájas hajlongással.

Buksy Tamás ur ezt is megköszönte ismételt kegyes fejbólintással. De a tanító ezzel sem érte be.

- A kinevezéseket méltóztassék olvasni, ott lesz.

Erre már Buksy Tamás ur kegyes fejbólintással sem felelt. Nem szereti a társadalmi rendnek ilyenén fölforgatását, hogy a társadalom alsóbb osztályai kezdjenek beszélgetést a felsőbb osztályokkal, a helyett, hogy megvárnák, míg a felsőbb osztályok őket megszólítják.

Valóban nem tudta, hogy ily körülmények közt elolvassa-e, a mire figyelmeztetve lett, de a kíváncsiság mégis bántotta. Ugyan mi lehetne az?

Olvasni kezdi s szigorú arca egyszerre kiderül. Ő felsége stb. Molnár József tanárt és a vámosi főgimnázium igazgatóját stb. megyei kir. tanfelügyelővé kir. tanácsosi czimmal stb. kinevezni méltóztatott.

- No, mit tetszik hozzá mondani? - kérdezte a tanító.

Buksy Tamás urnak nem jutott most eszébe, hogy ismét alsóbb osztálybeli szólította meg őt, a felsőbb osztálybelit. Annyira meglepte, a mit olvasott. De mit mondhatott volna hozzá? Helyeselte ő felsége intézkedését. Az érdemes férfiakat elő kell mozdítani, ez a Buksy Tamás ur nézete is.

Ám ha ő felsége legkegyelmesebben kitüntetni méltóztatott ezt a férfiut, Buksy Tamás ur sem akar hátrább maradni ő felségénél. S mikor este hazament a kaszinóból, már megállapodott határozattal ment haza. Egy királyi tanácsosnak már odaadhatni egy Buksy leányt. Jolán értesítse a kérőt, hogy jöhet.

De értesíteni sem kellett. Mire Buksy Tamás ur haza ért, már ott volt a kérő.

- Látja, csak egy napot kellett volna várnunk, - sugta aggodalmasan Jolánnak.

Még mindig aggódott egy kissé.

Buksy Tamás ur ünnepélyesen meghallgatta a kérőt, biztosította jóakarataról s megígérte, hogy fontolóra veszi a dolgot.

Jolán szeretett volna közbeszólni: »Mit fontolgat már azon apa? Hiszen tegnap óta megfontolhatta.« De nem szólt, mert tudta, hogy Buksy Tamás ur a kellő komolyság hiányának róttá volna föl, ha már ma kijelenti, a mit holnap is kijelenthet.

Vacsorára azonban ott tartották Molnár Józsefet s ebből már láthatta ügyének kedvező eldöntését.

A vacsoránál bő alkalma nyílt Buksy Tamás urnak, hogy leendő vejét a tekintély ama fokára állítsa a cselédség előtt, a mi őt törvényesen megilleti.

- Vigyétek a tálat még egyszer a nagyságos királyi tanácsos urhoz... Kenyeret a nagyságos királyi tanácsos urnak... Abból a süteményből talán parancsol még a nagyságos királyi tanácsos ur...

Késő éjfél tájban érkezett haza a parokhiára a nagyságos királyi tanácsos ur. A pap még ébren volt, a vasárnapi prédikációján dolgozott.

Molnár Józsi nyakába borult a papnak:

- Barátom, boldog vagyok!

XIII. Minden jó, ha jó a vége.

Ez a nyár utólja és az ősz csupa eljegyzések közt telt el. A Petheő Lászlóét követte a Molnár Józsefé Jolánnal, aztán a Dankó Árpádé Vilmával, mert a válópör most már bevégeződött s szegény Dankó megszabadult az első feleségétől.

- Csak ti vagytok még hátra, - szólt Jolán Olgához.

- Én nem megyek soha férjhez - ismételte Olga.

A derék leány csodálkozva tekintett Olgára.

- Hogy mi miért titkolódtunk, annak meg volt az oka: de hogy ti miért titkolódtok, azt nem értem.

- Hát nem hiszed?

- Nem hihetem. Mert, ha igazán nem akarsz Elemérhez menni, akkor nem kellett volna elfogadni tőle azokat az áldozatokat.

- Miféle áldozatokat?

- Hogy a magáéból fizesse a te adósságodat.

Olga arcza lángba borult.

- A magáéból? Az én adósságomat?

- A tiedet, vagy a Dezsőét, az mindegy, teérted fizette.

- És mit fizetett? kérdezte Olga remegve.

- Oh, mintha nem tudnád?

- Nem tudom. Esküszöm neked, hogy nem tudom.

- Annál rosszabb. Tudnod kellene. Téged akart kimélni s nyakig keveredett az adósságba. Apa Vámoson hallotta, mikor a takarékpénztárban járt. Összes vagyonának a fele is rá megy.

- Istenem! Istenem! - tördelte kezeit Olga.

Hanem aztán hirtelen elnémult ajkán a sóhaj és panasz s valami boldogító gondolat fénye áradt szét egész arczán.

Jolán meglepetve tekintett reá. De nem kérdezte. Tudta, hogy e büszke lélek nem szereti, ha betekintenek belsejébe.

De bármily nagy büszkesége, most eljött az ő megalázkodásának a napja.

Oh! ez a nap, ez örök időre megmaradt a Kókay Elemér emlékezetében. Ez az édes, ez a drága nap, mikor belépni látta hajlékába piruló arczczal, nedves szemekkel az ő egyetlen boldogságát, a ki nem tudott szólni, csak oda borult az Elemér keblére és nem gondolt azzal, hogy ő a nő jött a férjhez.

Hosszan, némán tartották egymást átölelve. Elemér szólalt meg először:

- Mikor lesz az esküvőnk, édes?

Olga könnyein keresztül mosolyogva felelt:

- Talán mégis várjuk be, míg a gyászév letelik.

Leültek egymás mellé s a jövő terveiről beszéltek.

- Nagyon takarékoskodnunk kell, Elemér, - szólt Olga. - Jőjjön, számítsuk ki, mennyi az adósság, mit oktanul magára vállalt.

Oly sokáig beszélgettek a jövőről, annyi tervet szőttek, míg végre elnémultak mindketten s csak gondolataik röptek előre, majd meg vissza a múltba, arra az időre, mikor először találkoztak.

- Emlékszik még, Olga?

- Emlékszem. És most bevallom, Elemér. Akkor este sokáig ébren voltam és csodálatos víziók környékeztek. Láttam, mintha maga felém jött volna és kitérte volna karjait és olyan szomorúan nézett felém, mintha azt akarta volna mondani: hát nem jössz? De én nem mozdultam. És akkor minden eltűnt. Engem pedig oly szorongó félelem fogott el, hogy kinyitottam az ablakot és kitekintettem a holdvilágos éjbe és téged kerestelek. S megláttalak újra lent a kertben, oly tisztán és világosan, mintha igazán ott álltál volna. És akkor azt gondoltam magamban: igen, igen, az isten téged rendelt nekem.

- Én is emlékezem, Olga. Nekem is úgy rémlett, mintha tüneményt látnék, midőn az ablakon kihajolt a te szép fejed. Mert én voltam, a ki akkor ott jártam s gyönyörtől reszketve susogtam magamban: oh, légy az enyém, kedves! De mikor nappal lett és szemtől-szemben álltam veled, nem volt többé bátorságom szólani.

Igy került össze a negyedik pár is. Lesz esketni valója a tiszteletes urnak. Készíti is már a beszédeket, a amiket mondani fog s a tiszteletesné már előre fél, hogy megint bele fog sülni. De a tiszteletes ur bizik magában s különösen Józsi barátja esküvőjén akar kitenni magáért.

Ez az esküvő lesz a legfényesebb valamennyi közt. Mert Buksy Tamás urnak az a nézete, hogy egy királyi, tanácsosnak magyar diszruhában kell esküdni s már el is készült az arany-zsinóros fekete bársony atilla, a fekete bársony mentével egyetemben, a mit Molnár József ur ez alkalomra felölt s a mi teljesen rehabilitálja a hajdani nevelőt az ugaros-karádi uri rend közt.

Vig farsang lesz ez az idén Ugaros-Karádon, ámbár a pap hiába számít a négyszeri stólára, csak három lett belőle. Az egyik házasság szétment. Tihanyi Ella visszaküldte a jegygyűrűt Petheő László bátyáknak s kijelentette, hogy inkább a kutba ugrik, de ennek a totyagos vén embernek nem lesz a felesége.

Szülei, testvérei eleget biztatták, hogy ne féljen, az öreg úgy sem él sokáig, de Ellának hiába beszéltek. Nem akar ő egy napig sem együtt élni ezzel a vén bolonddal, a ki napról-napra kiállhatatlanabb.

A szülők megkísérik, hátha megvigasztalhatnák a cserben hagyott vőlegényt egy másik leányukkal; de az öreg urat annyira lesújtotta ez a csapás, hogy nem fogad el semmi vigasztalást. Neki adja magát egészen a bánatnak s most rohamos a hanyatlás. Pár hónap alatt roskatag aggastyán lesz belőle. Ujra megeresztí a szakálát, háta meggörnyed s csoszogó lépésekkel ballag ki a temetőbe, a hová most gyakran kijár a felesége sirját látogatni. Békében lehetnek ezentul az ugaros-karádi leányok.

És most bucsut veszek tőletek, édes jó barátim ott Ugaros-Karádon. Ne haragudjatok, ha tollam néha elárulta egy-egy gyöngeségteket, egy-egy gyalóságotokat. Gyarlóok vagyunk mindnyájan. Mi, itt a nagy város falai közt sokkal inkább, mint ti, ott künn a mezőn. Higgyétek el, hogy szeretlek titeket úgy, a hogy vagytok, hibáitokkal és erényeitekkel s alig várom, hogy újra köztetek lehessenek és koczczinthassak veletek.